

OKW-31
A

DEPARTEMENT VAN ONDERWYS, KUNS EN WETENSKAP

**DIE VERLIESE AAN
ONDERWYSERS IN DIE
REPUBLIEK VAN
SUID-AFRIKA EN IN
SUIDWES-AFRIKA**

deur

S. M. E. BOSHOFF

NAVORSINGSREEKS NR. 31

**NASIONALE BURO VIR OPVOEDKUNDIGE EN
MAATSKAPLIKE NAVORSING**

THIS REPORT IS ALSO AVAILABLE IN ENGLISH

BIBLIOTEEK LIBRARY

RGN

RAAD VIR
GEESTESWETENSKAPLIKE
NAVORSING

HSRC

HUMAN
SCIENCES RESEARCH
COUNCIL

RGN · HSRC

RGN-HSRC

RGN-BIBLIOTEEK

HSRC LIBRARY

VERVALDATUM/DATE DUE

--	--	--	--

0000420604

1-67144x

001.3072068 NBSR RES 31

* 0 4 2 0 6 0 *

DEPARTEMENT VAN ONDERWYS, KUNS EN WETENSKAP

DIE VERLIESE AAN ONDERWYSERS IN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA
EN IN SUIDWES-AFRIKA

deur

S.M.E. BOSHOFF

1965

NAVORSINGSREEKS NR. 31

NASIONALE BURO VIR OPVOEDKUNDIGE EN MAATSKAPLIKE NAVORSING

DIE INHOUD VAN HIERDIE VERSLAG MAG VRYELIK AANGEHAAL WORD MITS DIE
BRON ERKEN WORD

RGN BIBLIOTEK **HSRC**
LIBRARY

1983 -09-1 2

STANOKODE
001-3072068
NBSR RES 31

REGISTERNUMMER

BESTELNUMMER

001277

G

INHOUD

		BLADSY
VOORWOORD		vii
HOOFSTUK 1:	INLEIDENDE OPMERKINGS	1
HOOFSTUK 2:	VERLIESE AAN ONDERWYSERS WEENS BEDANKING, VERSKUIWING EN UITDIENSTREDING TEN OPSIGTE VAN SOORT SKOOL, MEDIUM VAN ONDERRIG EN GESLAG	6
	Onderwysersverliese as gevolg van bedanking en verskuiwing in verskillende soorte skole - Onderwysersverliese as gevolg van bedanking en verskuiwing ten opsigte van die medium van onderrig - Verliese aan onderwysers in stede en op die platteland as gevolg van bedanking om betrekkings buite die onderwys te aanvaar - Maand waartydens bedankings en verskuiwings van krag geword het - Soort skool ten tye van uitdienstreding - Maand van diensbeëindiging in die geval van die uitdienstreders - Samevatting	
HOOFSTUK 3:	ORIENTERING TEN OPSIGTE VAN BEDANKERS, VERSKUIWERS EN UITDIENSTREDERS UIT DIE ONDERWYSBEROEP OP GROND VAN PERSOONLIKE GEGEWENS	31
	Ouderdomsbepaling van bedankers - Getal diensjare van bedankers - Bedankers en verskuiwers volgens geslag - Identifisering van bedankers volgens huistaal - Pos bekleë tydens bedanking - Ouderdomsbepaling van uitdienstreders - Totale aantal diensjare van uitdienstreders - Aard van uitdienstreding - Samevatting	
HOOFSTUK 4:	KWALIFIKASIES VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS	49
	Die skoolkwalifikasies van die bedankers - Akademiese kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers - Professionele kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers - Rigting(s) waarin die bedankers en verskuiwers gespesialiseer het - Spesiale kursus(se) deur die bedankers en verskuiwers bygewoon - Is die bedankers en verskuiwers voldoende gekwalifiseer? - Samevatting	
HOOFSTUK 5:	AANGELEENTHEDE RAKENDE DIE SALARISKATEGORIE, SALARIS EN MAKSIMUM SALARIS VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS	97
	Salariskategorieë van die bedankers en verskuiwers tydens bedanking of verskuiwing - Verdien die bedankers 'n hoër salaris in die nuwe betrekking? - Bereik die bedankers 'n hoër maksimum salaris in die nuwe betrekking - Samevatting	
HOOFSTUK 6:	NUWE BEROEP OPGEWEEG TEEN DIE ONDERWYSBEROEP	109
	Meen die bedankers dat hulle afgesien van salaris, gelukkiger in die nuwe beroep sal wees - Voordele van die nuwe betrekking teenoor die onderwys - Nadele van nuwe betrekking teenoor die onderwys - Aard van die nuwe betrekking wat bedankers sal bekleë - Hoe vergelyk die werksure van die nuwe betrekking wat bedankers sal bekleë met die werksure (insluitende nasienwerk en voorbereiding) van die onderwys - Samevatting	
HOOFSTUK 7:	REDES EN GRIEWE WAT TOT BEDANKING EN VERSKUIWING AANLEIDING GEGEE HET	118
	Redes vir bedanking of verskuiwing - Griewe teen die onderwys - departement en die onderwysberoep - Het die haperinge in die persoonlike verhoudinge met kollegas en/of hoof bygedra tot bedanking of verskuiwing? - Moontlike omstandighede waaraan bedanking te wyte is - Hoe lank het die onderwyser dit oorweeg om te bedank? - Faktore wat bygedra het tot bedanking van onderwysers - Die aantal skole waaraan die bedankers en verskuiwers verbonde was - Samevatting	

		BLADSY
HOOFSTUK 8:	GESINDHEIDSBEPALING VAN BEDANKERS EN VERSKUIWERS TEEN- OOR DIE ONDERWYSBEROEP	146
	Belangstelling en temperament as kriteria vir die onderwys as beroeps- keuse - Bevrediging geput uit die onderwys - Bedankers se gevoel- standpunt teenoor die onderwysberoep - Beïnvloeding van die jonger garde teenoor die onderwys - Hertoetreding tot die onderwysberoep - Samevatting	
HOOFSTUK 9:	GRADERING VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS	174
	Gradering van bedankers volgens sekere eienskappe wat 'n onderwyser behoort te besit - Tot watter mate is die bedankers en verskuiwers 'n verlies vir die onderwys - Samevatting	
HOOFSTUK 10:	FINANSIËLE VERLIESE MET BETREKKING TOT OPLEIDING	184
	Was die uitdienstreders lening- en/of beurshouers? - Die totale be- drag van die lening en/of beurs - Moes uitdienstreders boete betaal by beëindiging van diens? - Samevatting	
HOOFSTUK 11:	DIE KLASSE EN VAKKE WAARIN ONDERRIG GEGEE IS	195
	Die klasse wat die uitdienstreders hoofsaaklik onderrig het - Die vakke wat die bedankers en verskuiwers gedoseer het - Samevatting	
BYLAE :	VRAELYSTE WAT UITGESTUÛR IS	207

TABELLE

TABEL		BLADSY
2.1	BEDANKERS/VERSKUIWERS IN VERSKILLENDE SOORTE SKOLE	7
2.2	TOTALE AANTAL ONDERWYSERS(ESSE) IN DIE SUIWER PRIMêRE EN SEKONDêRE SKOLE VAN DIE VIER PROVINSIALE ONDERWYSDEPARTEMENTE VAN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA ASOOK IN PROVINSIALE ONDERSTEUNDE SKOLE SOOS OP 4 JUNIE 1963	11
2.3	BEDANKERS/VERSKUIWERS IN PRIMêRE EN SEKONDêRE SKOLE TEN OPSIGTE VAN DIE TWEE GESLAGTE	13
2.4	ONDERWYSERSVERLIESE IN DIE VERSKILLENDE MEDIUMS VAN ONDERRIG	15
2.5	TOTALE AANTAL SUIWER AFRIKAANS- EN ENGELSMEDIUMSKOLE VAN DIE VIER SUID-AFRIKAANSE PROVINSIALE ONDERWYSDEPARTEMENTE EN SUIDWES-AFRIKA, ASOOK DIE PROVINSIALE ONDERSTEUNDE SKOLE SOOS OP 4 JUNIE 1963	17
2.6	VERLIESE AAN ONDERWYSERS/ESSE IN DIE STEDE EN OP DIE PLATTELAND	18
2.7	MAAND WAARTYDENS BEDANKINGS/VERSKUIWINGS VAN KRAG GEWORD HET	20
2.8	SOORT SKOOL TEN TYE VAN UITDIENSTREDING	24
2.9	MAAND VAN UITDIENSTREDING	28
3.1	OUERDOMSBEPALING VAN BEDANKERS	32
3.2	GETAL DIENSJARE VAN DIE BEDANKERS	33
3.3	BEDANKERS/VERSKUIWERS VOLGENS GESLAG	34
3.4	IDENTIFISERING VAN BEDANKERS VOLGENS HUISTAAL	36
3.5	POS BEKLEE TYDENS BEDANKING	37
3.6	OUERDOMSBEPALING VAN DIE UITDIENSTREDERS	38
3.7	TOTALE AANTAL DIENSJARE VAN DIE UITDIENSTREDERS	41
3.8	AARD VAN UITDIENSTREDING	45
4.1	SKOOLEINDSERTIFIKAAT: MET OF SONDER VRYSTELLING/1ste OF 2de KLAS	50
4.2	HET DIE BEDANKER DIE SKOOLEINDSERTIFIKAAT MET ONDERSKEIDING IN ENIGE VAK (OF VAKKE) BEHAAL ?	52
4.3	DIE AKADEEMIESE KWALIFIKASIES WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS NA STANDERD 10 BEHAAL HET	53
4.4	AKADEEMIESE KURSUSSE GESLAAG DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDURENDE HULLE HELE STUDIETYDPERK	57
4.5	HET DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS NA TOETREDE TOT DIE ONDERWYS ENIGE AKADEEMIESE KWALIFIKASIES BEHAAL ?	67
4.6	DIE AKADEEMIESE KWALIFIKASIES WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS NA TOETREDING TOT DIE ONDERWYS BEHAAL IS	68

TABEL		BLADSY
4.7	DIE PROFESSIONELE KWALIFIKASIES (ONDERWYSDIPLOMA OF -SERTIFIKAAT) WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS BEHAAL IS	73
4.8	PROFESSIONELE KWALIFIKASIES MET OF SONDER ONDERSKEIDING BEHAAL	78
4.9	HET DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS IN ENIGE RIGTING(S) GESPECIALISEER ?	79
4.10	SPECIALISERINGSKURSUS(SE) DEURLOOP DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS	81
4.11	HET DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS NA TOETREDE TOT DIE ONDERWYS ENIGE SPESIALE KURSUS(SE) BYGEWOON ?	85
4.12	SPESIALE KURSUS(SE) BYGEWOON DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS	87
4.13	IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS VOLDOENDE GEKWALIFISEER VIR DIE ONDERRIG WAT HULLE MOES GEE ?	91
4.14	IN WATTER OPSIG IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS SE KWALIFIKASIES GEBREKKIG ?	94
5.1	DIE SALARISKATEGORIE VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS TYDENS BEDANKING/VERSKUIWING	98
5.2	SAL DIE BEDANKERS 'N HOËR SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING VERDIEN ?	102
5.3	INDIEN DIE BEDANKERS 'N HOËR SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING VERDIEN, HOEVEEL RAND PER MAAND SAL DIT HOËR WEES AS TYDENS BEDANKING ?	104
5.4	SAL DIE MAKSIMUM SALARIS VAN DIE BEDANKERS IN DIE NUWE BETREKKING HOËR WEES AS HULLE HUIDIGE MAKSIMUM SALARIS IN DIE ONDERWYS ?	105
5.5	INDIEN DIE BEDANKERS 'N HOËR MAKSIMUM SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING SAL BEREIK, HOEVEEL RAND PER JAAR SAL DIT HOËR WEES AS WAT HULLE HUIDIGE MAKSIMUM SALARIS IS ?	107
6.1	MEEN DIE BEDANKERS DAT HULLE, AFGESIEN VAN SALARIS, GELUKKIGER IN DIE NUWE WERK SAL WEES	110
6.2	VOORDELE VAN NUWE BETREKKING TEENoor DIE ONDERWYS	111
6.3	NADELE VAN NUWE BETREKKING TEENoor DIE ONDERWYS	114
6.4	AARD VAN DIE NUWE BETREKKING	115
6.5	HOE VERGELYK DIE WERKSURE VAN DIE NUWE BETREKKING MET DIE WERKSURE (INSLUITENDE NASIENWERK EN VOORBEREIDING) VAN DIE ONDERWYS	116
7.1	SAMEVATTING VAN DIE BELANGRIJKSTE ENKELE REDE VIR BEDANKING/VERSKUIWING	119
7.2	BYKOMSTIGE REDES VIR BEDANKING/VERSKUIWING	124
7.3	HET DIE VERSKUIWERS HULLE HUIDIGE ONDERWYSDEPARTEMENT MET 'N GRIEF VERLAAT ?	128

TABEL		BLADSY
7.4	GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSDEPARTEMENT	131
7.5	HET DIE BEDANKERS DIE ONDERWYSBEROEP MET 'N GRIEF VERLAAT ?	133
7.6	GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSBEROEP	135
7.7	HET DIE HAPERINGE IN DIE PERSOONLIKE VERHOUDINGE MET KOLLEGAS EN/OF HOOF BYGEDRA TOT BEDANKING/VERSKUIWING	136
7.8	MOONTLIKE OMSTANDIGHEDE WAARAAN BEDANKING TE WYTE IS	137
7.9	HOE LANK HET DIE ONDERWYSER DIT OORWEEG OM TE BEDANK ?	138
7.10	FAKTORE WAT BYGEDRA HET TOT BEDANKING VAN ONDERWYSERS	140
7.11	DIE AANTAL SKOLE WAARAAN BEDANKERS/VERSKUIWERS VER- BONDE WAS	141
8.1	WAS DIE ONDERWYSBEROEP, GEOORDEEL VOLGENS BELANGSTEL- LING EN TEMPERAMENT, DIE REGTE KEUSE ?	147
8.2	HET U BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT ?	150
8.3	REDES VIR JA-ANTWOORDE - WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET	151
8.4	REDES VIR NEE-ANTWOORDE - WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS NIE BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET NIE	155
8.5	IN WELKE MATE HET DIE BEDANKERS VAN DIE ONDERWYS GEHOU	159
8.6	SAL U JONGER VRIENDE AANRAAI OM ONDERWYS HULLE LOOP- BAAN TE MAAK ?	161
8.7	REDES VIR DIE JA-ANTWOORDE - WAAROM BEDANKERS/VER- SKUIWERS HULLE JONGER VRIENDE SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK	164
8.8	REDES VIR DIE NEE-ANTWOORDE - WAAROM BEDANKERS/VER- SKUIWERS NIE HULLE JONGER VRIENDE SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK NIE	166
8.9	REDES VIR DIE ONSEKER-ANTWOORDE - WAAROM BEDANKERS/VERSKUI- WERS HULLE JONGER VRIENDE SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOP- BAAN TE MAAK	168
8.10	SOU U LATER 'N HERTOETREDE TOT DIE ONDERWYS OORWEEG ?	171
8.11	GEMIDDELDE PERSENTASIES VAN AL DIE JA-ANTWOORDE NA AAN- LEIDING VAN TABELLE IN HOOFSTUK 8	173
9.1	'N VERGELYKENDE TABEL VAN DIE EIENSKAPPE TEN OPSIGTE VAN DIE BEDANKERS	175
9.2	TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR DIE ONDERWYS	177
10.1	WAS DIE UITDIENSTREDERS 'N LENING- EN/OF BEURSHOUER ?	185
10.2	DIE TOTALE BEDRAG VAN DIE LENING EN/OF BEURS	186
10.3	MOES DIE UITDIENSTREDERS BOETE BETAAL BY BEËINDIGING VAN DIENS ?	190

TABEL		BLADSY
10.4	DIE BEDRAG VAN DIE BOETE WAT DIE UITDIENSTREDERS MOET BETAAL MET BEDANKING	192
11.1	KLASSE WAT DIE UITDIENSTREDERS HOOFSAAKLIK ONDERRIG HET	196
11.2	DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDOSEER HET (ST. 6 - 10)	202

VOORWOORD

1. Die Nasionale Adviserende Onderwysraad wat op 2 Januarie 1963 sy werksaamhede begin het, is tot stand gebring deur die Wet op die Nasionale Adviserende Onderwysraad, 1962 (Wet No. 86 van 1962) wat op 25 Junie 1962 deur die Staatspresident onderteken is. Die hoofwerksaamhede van die Raad is omskryf in artikels sewe en agt van die Wet, maar wat van belang is, is dat die Raad homself ten doel moet stel „om in oorleg met die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap, die provinsiale onderwysdepartemente, onderwysliggame en organisasies en persone wat by die onderwys belang het, die breë grondbeginsels van gesonde onderwys vir die land as geheel te bepaal" (artikel sewe (2) van die Wet).

2. Om uitvoering aan sy opdrag te gee, het die Raad by sy eerste vergadering op 29 - 30 Maart 1963 besluit om kragtens artikel vyf (1) van Wet No. 86 van 1962, by die Minister van Onderwys, Kuns en Wetenskap aan te beveel dat 'n ad hoc-komitee met vier onderkomitees oor die onderwerp „DIE ONDERWYSER" aangestel word. Die volgende temas is aan die vier onderkomitees opgedra:

- (a) DIE WERWING EN KEURING VAN EN VERLIESE AAN ONDERWYSERS
- (b) OPLEIDING VAN EN SERTIFIKAATUITREIKING VAN ONDERWYSERS
- (c) DIENSVOORWAARDES VAN ONDERWYSERS
- (d) STATUS EN AANSIEN VAN ONDERWYSERS.

Die Minister het die aanbeveling aanvaar en die onderkomitees het gedurende 1963 hulle werksaamhede begin. Die ad hoc-komitee en onderkomitees is soos volg saamgestel:-

Voorsitter: Prof. dr. P.S. du Toit (ex officio lid van die vier onderkomitees)

Lede: Voorsitters van die vier onderkomitees:
Mnr. A.G.S. Meiring, prof. R.E. Lighton, mnr. S. Theron, mnr. A.J. Koen
(wat na bedanking deur prof. J.J. Mulder opgevolg is)

Skakellede: Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad: prof. dr. G.J. Jordaan, prof. dr. H.J.J. Bingle, mej. E.C. Steyn, mnr. S.G. Osler.

Onderkomitee: Werwing, keuring en verliese aan onderwysers

Voorsitter: Mnr. A.G.S. Meiring

Lede: Prof. J.J. Mulder, dr. P.M. Robbertse, prof. R. McMillan, mnr. L.C. Bruwer, dr. A.L. Kotzee (Prof. J.J. Mulder word voorsitter van Onderkomitee: Status en aansien van Onderwysers, en word in hierdie Onderkomitee deur dr. A.L. Kotzee opgevolg)

Skakellid namens die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad: Mej. E.C. Steyn.

Onderkomitee: Opleiding van en sertifikaatuitreiking aan onderwysers

Voorsitter: Prof. L.C. Lighton

Lede: Mnr. A.W. Muller wat na bedanking deur mnr. J.T. Slater vervang word, prof. dr. S.J. Preller, mnr. C.P. van der Merwe, dr. W.K.H. du Plessis, mnr. J.V. Smit, dr. E.L.G. Schnell

Skakellid namens die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad: Prof. dr. G.J. Jordaan.

Onderkomitee: Diensvoorwaardes vir onderwysers

Voorsitter: Mnr. S. Theron

Lede : Mnr. H.C. Botha, dr. G.J. Potgieter, mej. L.M. Spies, mnr. J.H. Stander,
dr. J.E. Davies, adv. N.C. Gracie.

Skakellid namens die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad: Prof.
dr. H.J.J. Bingle.

Onderkomitee: Status en aansien van onderwysers

Vorsitter: Mnr. A.J. Koen wat na bedanking deur prof. J.J. Mulder opgevolg word.

Lede: Mnr. H. Lundie, prof. dr. J.J. Fourie, mnr. J.D. Möhr, mnr. D.F. Abernethy,
mnr. L.L. Wahl.

Skakellid namens die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad:
Mnr. S.G. Osler
Addisionele lid: Adv. N.C. Gracie.

Met hierdie temas insake die onderwyser het die Raad hom ten doel gestel om 'n landsbeeld
van die onderwyser met betrekking tot die genoemde aspekte te kry.

3. Op versoek van die Raad is die navorsing van die Onderkomitee: Die werwing, en keuring
van en verliese aan onderwysers en die Onderkomitee: Diensvoorwaardes van onderwysers deur
die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing, in samewerking met die Raad,
onderneem.
4. Aangesien inligting in verband met werwing, keuring en diensvoorwaardes van onderwysers
van skoolhoofde, onderhoofde en assistente, rektore/dekane en dosente van inrigtings wat onder-
wysers oplei, inspekteurs van onderwys en van die vier provinsiale onderwysdepartemente, die
Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap en die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika,
ingewin moes word, is vraelyste opgestel om die aspekte te dek waarvoor die verskillende persone
en instansies inligting moes verstrek.

Daar is elf vraelyste opgestel om die verlangde inligting vir die twee Onderkomitees van
die Raad in te win. Wat die verliese aan onderwysers betref, is twee vraelyste (NB. 482 en 483)
aan alle skole in die land gestuur vir voltooiing deur permanent aangestelde onderwysers (NB. 482)
en deur hoofde insake die onderwysers (NB. 483) wat gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot
30 September 1964 uit die diens bedank het of wat na 'n ander onderwysdepartement of privaat-
of gesubsidieerde skole gegaan het. Vraelys NB. 484 is aan die onderwysdepartemente en die
beherende liggame van privaat- en gesubsidieerde skole gestuur om oor die genoemde tydperk,
besonderhede aangaande alle onderwysers te verstrek wat uit diens getree het. Gedurende die
vierde skoolkwartaal van 1963 is 'n vraelys aan 'n steekproef van st.10-leerlinge gestuur om hulle
gesindheid teenoor onderwyser as beroep te bepaal. Die vraelyste insake die werwing, keuring
en diensvoorwaardes van onderwysers is gedurende Februarie 1964 aan die betrokke persone en
instansies gestuur (Kyk bylae 1 vir samevatting van vraelyste).

5. Die navorsing vir die twee Onderkomitees van die Raad is deur 'n navorsingspan van die
Buro onderneem bestaande uit mnr. J.H.C. Oosthuizen, mnr. A.J. Venter, mnr. P.G. van Z.
Spies en mev. S.M.E. Boshoff onder leierskap van mnr. J.B. Haasbroek. Die verslae en die
navorsers daarvoor verantwoordelik is soos volg:

Die belangstelling van st. 10-leerlinge in die onderwys as beroep in die Republiek van Suid-
Afrika en in Suidwes-Afrika: Mnr. J.B. Haasbroek.

Die werwing van sekondêre skoolleerlinge vir die onderwysberoep in die Republiek van
Suid-Afrika en in Suidwes-Afrika: Mnr. A.J. Venter.

Die keuring van voornemende onderwysstudente in die Republiek van Suid-Afrika en in
Suidwes-Afrika: Mnr. P.G. van Z. Spies.

Die verlies aan onderwysers in die Republiek van Suid-Afrika en in Suidwes-Afrika:
Mev. S.M.E. Boshoff.

Diensvoorwaardes en diensomstandighede van onderwysers in die Republiek van Suid-Afrika
en in Suidwes-Afrika: Mnr. J.H.C. Oosthuizen.

6. Hierdie verslag getitel „Die verlies aan onderwysers in die Republiek van Suid-Afrika en in Suidwes-Afrika" is 'n studie van die omvang van die verlies aan permanent aangestelde onderwysers, as gevolg van bedanking ten gunste van 'n ander beroep, verskuiwing van een onderwysdepartement/nie-departementele skool na 'n ander onderwysdepartement/nie-departementele skool, en uitdienstreding (ongeaag die rede), aan te dui. Aangeleenthede wat in die verslag ter sprake kom, is kwalifikasies, aspekte rakende die salaris, 'n vergelyking van die nuwe betrekking met die onderwysberoep, redes en griewe wat tot bedanking of verskuiwing aanleiding gegee het, die gesindheid van die bedankers en verskuiwers teenoor die onderwysberoep, die mate wat die bedankers en verskuiwers 'n verlies vir die onderwys is, en die klasse en vakke waarin onderrig gegee is.
7. Ek wil graag 'n woord van dank rig aan die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Advise-rende Onderwysraad en die reeds genoemde Onderkomitees vir hulle aandeel in hierdie ondersoek.
8. Aan die hoofde van die ses onderwysdepartemente 'n woord van dank vir hulle toestemming om die opname in hulle skole en onderwyserskolleges te maak. Aan die hoofde en onderwysers van die skole van die ses onderwysdepartemente en van die privaat- en gesubsidieerde skole, asook aan die dosente van die inrigtings wat onderwysers oplei, die inspekteurs van onderwys en ander persone wat op een of ander wyse hulp in verband met die opname verleen het, hartlik dank vir die samewerking waarsonder hierdie opname nie uitgevoer kon word nie.
9. Die hoop word uitgespreek dat hierdie verslag 'n bron van inligting sal wees op grond waarvan die Nasionale Advise-rende Onderwysraad 'n nuwe bedeling vir die onderwyser met betrekking tot diensvoorwaardes en diensomstandighede sal daarstel. Vir die onderwyser wat in sy profes-sie belangstel, sal hierdie verslag 'n waardevolle inligtingstuk wees.

P.M. ROBBERTSE
DIREKTEUR

NASIONALE BURO VIR OPVOEDKUNDIGE EN MAATSKAPLIKE NAVORSING

Augustus 1965.

HOOFSTUK 1

INLEIDENDE OPMERKINGS

1.1 INLEIDING

Die Nasionale Adviserende Onderwysraad het op sy eerste vergadering op 29 Maart 1963 besluit om by die Minister van Onderwys, Kuns en Wetenskap aan te beveel dat 'n ad hoc-komitee met vier onderkomitees oor die onderwerp DIE ONDERWYSER in die lewe geroep moet word. Die gedagte was dat alle faktore wat die onderwyser se geluk en tevredenheid in die beroep mag beïnvloed, asook faktore wat mag bydra tot of afbreuk doen aan die aantreklikheid en vashoukrag van die beroep, ondersoek sou word. Daarom sou sake soos werwingsprosedure, keuring, mate van geluk en tevredenheid in die beroep, status, die onderwyser se gesindheid teenoor die onderwys, asook sy siening oor diensvoorwaardes en diensomstandighede, aan 'n noukeurige ondersoek onderwerp moes word. Nadat die Minister die aanbeveling goedgekeur het, het die vier onderkomitees met die werksaamhede op hulle onderskeie terreine begin.

Op versoek van die Nasionale Adviserende Onderwysraad het die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing die navorsing van twee onderkomitees onderneem, naamlik die „Onderkomitee: Werwing en keuring van en verliese aan onderwysers" en die „Onderkomitee: Diensvoorwaardes vir onderwysers". Alhoewel die vraelyste teen die vierde skoolkwartaal van 1963 gereed was vir uitsending, is die vraelyste eers gedurende Februarie 1964 (eerste skoolkwartaal) uitgestuur, omdat die onderwysdepartemente as gevolg van die druk werkprogram aan skole gedurende die vierde skoolkwartaal, nie bereid was dat die vraelyste aan skole gedurende die vierde skoolkwartaal van 1963 uitgestuur word nie.

Hierdie verslag gee eerstens aandag aan die omvang en oorsake van bedankings ten gunste van 'n beroep buite die onderwys en die verskuiwing van onderwysers van een onderwysdepartement/nie-departementele skool na 'n ander onderwysdepartement/nie-departementele skool, en het alleenlik op die permanent aangestelde onderwysers, onderhoofde en hoofde aan skole betrekking. Ten tweede gee hierdie verslag aandag aan verliese aan permanent aangestelde onderwysers wat, ongeag die rede uit die diens van 'n onderwysdepartement/nie-departementele skool getree het, en het alleenlik op die permanent aangestelde onderwysers, onderhoofde en hoofde aan skole betrekking. Hierdie verslag is bedoel vir die ONDERKOMITEE: WERWING EN KEURING VAN EN VERLIESE AAN ONDERWYSERS en bestaan uit die volgende hoofstukke:

Hoofstuk 1. Inleidende opmerkings

2. Verliese aan onderwysers weens bedankings, verskuiwing en uitdienstreding ten opsigte van soort skool, medium van onderrig en geslag
3. Oriëntering ten opsigte van bedankers, verskuiwers en uitdienstreders uit die onderwysberoep op grond van persoonlike gewens
4. Kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers
5. Aangeleenthede rakende die salariskategorie, salaris en maksimum salaris van die bedankers en verskuiwers
6. Nuwe beroep opgeweeg teen die onderwysberoep
7. Redes en griewe wat tot bedanking en verskuiwing aanleiding gegee het
8. Gesindheidsbepaling van die bedankers en verskuiwers teenoor die onderwysberoep
9. Gradering van die bedankers en verskuiwers
10. Finansiële verliese met betrekking tot opleiding
11. Die klasse en vakke waarin onderrig gegee is.

1.2 DOEL EN METODE VAN DIE ONDERSOEK

1.2.1 Doel van die ondersoek

Die doel van hierdie ondersoek is om die omvang en oorsake van bedankings en verskuiwing in die onderwysberoep vas te stel asook om die omvang van uitdienstreding van onderwysers uit die onderwysberoep, ongeag die rede, te bepaal gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964. Wat die bedankers en verskuiwers betref, is daar veral aandag gegee aan die redes en griewe, aspekte rakende die salaris, die gesindheid teenoor die onderwysberoep, die kwaliteit van die bedankers en verskuiwers op grond van kwalifikasies en 'n graderingskaal en die klasse en vakke wat onderrig is. Vir die uitdienstreders is daar klem gelê op die omvang en identifisering op grond van persoonlike gegewens.

Vir die doel van hierdie verslag is drie vraelyste uitgestuur, naamlik:

- (a) Vraelys NB 482 aan permanent aangestelde onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, of wat van een onderwysdepartement/nie-departementele skool verskuif het om 'n betrekking in die onderwys by 'n ander onderwysdepartement/nie-departementele skool te aanvaar.
- (b) Vraelys NB. 483 aan skoolhoofde vir voltooiing ten opsigte van die onderwysers wat vraelys NB. 482 ingevul het.
- (c) Vraelys NB. 484 aan onderwysdepartemente/die beherende liggaam van nie-departementele skole vir voltooiing ten opsigte van die permanent aangestelde onderwysers wat uit die diens getree het, om die omvang van uitdienstreding te bepaal.

1.2.2 Metode van ondersoek

Die vraelysmetode is gebruik om die inligting in te win. Na deeglike literatuurstudie en oorlegpleging met die lede van die Uitvoerende Komitee van die Nasionale Adviserende Onderwysraad wat as skakellede vir die „Onderkomitee: Die werwing en keuring van en verliese aan onderwysers" en die „Onderkomitee: Diensvoorwaardes vir onderwysers" opgetree het, is elf vraelyste opgestel om die inligting in te win wat nodig was vir hierdie twee onderkomitees se navorsing. Die drie vraelyste wat in paragraaf 1.2.1 genoem is, het uitsluitlik inligting insake die verliese aan onderwysers ingewin.

1.3 DIE ONDERSOEKSGROEP

Aanvanklik is besluit om al die hoofde, onderhoofde en assistente, (ongeach die aard van hulle aanstelling) wat sou bedank/verskuif/uit diens tree oor die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964, in die opname te betrek. Dit was egter nie wenslik om die tydelik aangestelde personeel in die opname te betrek nie, omdat hulle meer as een keer gedurende die skooljaar aanstellings sou kry asook uit die diens sou tree, en duplisering van gegewens sou voorkom. Volgens is alleenlik die permanent aangestelde onderwyspersoneel in die opname betrek, en gee die volgende uiteensetting 'n oorsigtelike beeld van sowel die getalle bedankers, verskuiwers en uitdienstreders as die persentasies wat hierdie onderwyspersoneel van die permanent aangestelde onderwyspersoneel uitmaak.

Onderwysowerhede		Bedankers	Verskuiwers	Totaal:Be- dankers en verskuiwers	Uitdiens- treders	Permanente) personeel)* (universum)**
Kaapland	N	30	55	85	447	6332*
	%	0.5 (0.3)	0.9 (0.6)	1.3 (1.0)	7.1 (5.0)	- (8926)**
Natal	N	8	19	27	283	2179
	%	0.4 (0.3)	0.9 (0.6)	1.2 (0.9)	13.0 (9.2)	- (3066)
Oranje-Vrystaat	N	8	14	22	392	1988
	%	0.4 (0.2)	0.7 (0.4)	1.1 (0.7)	19.7 (11.8)	- (3318)
Transvaal	N	52	57	109	1121	7962
	%	0.7 (0.4)	0.7 (0.5)	1.4 (0.9)	14.1 (9.0)	- (12400)
Suidwes-Afrika	N	7	16	23	67	372
	%	1.9 (1.1)	4.3 (2.4)	6.2 (3.5)	18.0 (10.2)	- (654)
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	23	16	39	168	2299
	%	1.0 (0.9)	0.7 (0.6)	1.7 (1.5)	7.3 (6.3)	- (2662)
Nie-departemen- tele skole	N	10	6	16	100	3171
	%	0.4 (0.3)	0.2 (0.2)	0.6 (0.5)	3.8 (3.0)	- (3340)
Totaal		138	183	321	2515	24,303
		0.6 (0.4)	0.8 (0.5)	1.3 (0.9)	10.3 (7.3)	- (34,366)

*Bedankers, verskuiwers en uitdienstreders as persentasies van permanent aangestelde onderwyspersoneel uitgedruk.

**Bedankers, verskuiwers en uitdienstreders as persentasies van die universum (alle onderwyspersoneel) uitgedruk en persentasies verskyn tussen hakies.

Volgens die gegewens is die verlies aan permanent aangestelde onderwysers as gevolg van bedanking en verskuiwing relatief klein (persentasies wissel van 0.5 tot 6.2 persent vir die onderskeie onderwysowerhede met 'n gemiddeld van 1.3 persent vir die land). Beoordeel volgens persentasies het Suidwes-Afrika die grootste verlies aan permanent aangestelde onderwysers as gevolg van bedanking en verskuiwing, naamlik 6.3 persent gevolg in dalende orde deur Onderwys, Kuns en Wetenskap (1.7%), Transvaal (1.4%), Kaapland (1.3%), Natal (1.2%), Oranje-Vrystaat (1.1%) en die nie-departementele skole (0.6%).

Wat die uitdienstreders betref, blyk daar vir sommige onderwysdepartemente 'n verlies van tien tot twintig persent van die permanent aangestelde onderwyspersoneel te wees, naamlik Kaapland (7.1%), Natal (13.0%), Oranje-Vrystaat (19.7%), Transvaal (14.1%), Suidwes-Afrika (18.0%), Onderwys, Kuns en Wetenskap (7.3%), terwyl die verlies vir die nie-departementele skole slegs 3.8 persent is. Daar moet in gedagte gehou word dat die verlies as gevolg van uitdienstreding ook verliese as gevolg van afsterwe, aftreding met pensioen, bevordering na poste buite die skool in die betrokke onderwysowerheid en afdanking insluit, wat as normale verskynsels gesien moet word.

Alhoewel dit vir die onderwysowerhede nie moontlik was om die getalle tydelike personeel wat uit die diens getree het, te verskaf nie, het enkele onderwysdepartemente die getalle tydelik aangestelde personeel wat uit die diens getree het, aangedui, naamlik Natal: 302 onderwysers; Transvaal: 80 mans en 563 vroue; en Onderwys, Kuns en Wetenskap: 70 vroue en 13 mans.

Die vraag wat nou ontstaan, is of die verliese aan onderwysers as gevolg van bedanking, verskuiwing en uitdienstreding ernstig van aard is of nie. Wat die bedankers en verskuiwers betref kan die verliese op grond van die getalle nie as ernstig beskou word nie, behalwe vir Suidwes-Afrika. As die bedankers op grond van „kwaliteit“ beoordeel word, soos uit die verslag sal blyk, dan stem hierdie getalle, alhoewel relatief klein, tot ernstige nadenke, want die bedankers en verskuiwers blyk die goeie onderwysers te wees. Die feit dat die goeie onderwyser bedank en verskuif, moet beslis in 'n ernstige lig gesien word, want die betrokke onderwysowerhede verloor die beste onderwysers wat in die primêre skool ten opsigte van kontinuïteit van klasonderwys en in die sekondêre skool ten opsigte van kontinuïteit van vakonderwys benodig word.

Die verliese as gevolg van uitdienstreding is beslis omvangryk, maar daar moet in gedagte gehou word dat verliese as gevolg van aftreding, afsterwe, afdanking en bevordering na poste buite die skool in die betrokke owerheid en wat as normale verliese beskou kan word, deel uitmaak van die verliese as gevolg van uitdienstreding. Die verliese as gevolg van uitdienstreding sal veral die personeelposisie nadelig beïnvloed, aangesien personeelwisseling in 'n betreklike groot mate sal voorkom.

Volgens mededelings van enkele onderwysdepartemente in die dagblaaie het die verliese as gevolg van bedanking na die opnameperiode van hierdie ondersoek, geweldige afmetings aangeneem. Hierdie verskynsel is te verklaar aan die hand van die steeds toenemende aanvraag na universiteitsopgeleide mannekrag om in die land se mannekragbehoefte te voorsien en die feit dat beroepe buite die onderwys aantrekliker is as die onderwysberoep wat salaris, diensvoorwaardes en diensomstandighede betref.

Die waarde van hierdie verslag lê daarin dat dit 'n aanduiding gee van die redes wat tot bedanking en verskuiwing aanleiding gegee het, en dat aan die onderwysowerhede die gegewens beskikbaar gestel word wat vir beplanningsdoeleindes aangewend kan word om die verliese aan onderwysers te bekamp.

1.4 BEGRIPSVERKLARING

1.4.1 Bedankers

In hierdie verslag word die begrip „bedanker“ gebruik vir die permanent aangestelde onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar en dus 'n algehele verlies aan mannekrag vir die onderwysberoep is.

1.4.2 Verskuiwers

Die „verskuiwers“ is die permanent aangestelde onderwysers wat hulle betrekking by die onderwysdepartement/nie-departementele skool by wie hulle in diens is, neerlê om 'n betrekking in die onderwys by 'n ander onderwysdepartement/nie-departementele skool te aanvaar (d. w. s. 'n verskuiwing van die een onderwysdepartement/nie-departementele skool na 'n ander).

1.4.3 Uitdienstreders

Die „uitdienstreders“ is die permanent aangestelde onderwysers wat uit die diens tree van die onderwysdepartement/nie-departementele skool by wie hulle in diens is, ongeag die rede wat tot uitdienstreding of diensbeëindiging aanleiding gee. Die aard van diensbeëindiging by uitdienstreding kan die volgende wees: afsterwe, afdanking, aftrede met pensioen, in die huwelik tree in die geval van dames, bedanking ten gunste van 'n beroep buite die onderwys, bevordering in 'n pos buite die skool by dieselfde onderwysdepartement, verskuiwing na 'n ander onderwysdepartement/nie-departementele skool, en verdere studie. Die uitdienstreders sluit dus ook die bedankers en verskuiwers in, soos genoem in paragrawe 1.5.2 en 1.5.3.

1.4.4 Onderwysowerhede

In hierdie verslag word daar tussen die volgende onderwysowerhede onderskei: Kaapland, Natal, Oranje-Vrystaat, Transvaal, Suidwes-Afrika, Onderwys, Kuns en Wetenskap en die nie-departementele skole. Behalwe vir die nie-departementele skole, is die ander ses onderwysowerhede onderwysdepartemente.

Vir die doel van hierdie verslag is die skole wat onder die onderskeie onderwysdepartemente ressorteer, geheel en al onder die beheer van die onderwysdepartement, terwyl die

nie-departementele skole 'n groepering van die privaatskole wat deur 'n onderwysdepartement gesubsidieer word en die onafhanklike privaatskole is, dit wil sê skole wat nie uitsluitlik deur 'n onderwysdepartement beheer word nie. Daar moet op gewys word dat die name van die onderwysdepartemente verkort is om omslagtige beskrywing uit te skakel, byvoorbeeld Kaapland in plaas van die Onderwysdepartement van Kaapland, en Onderwys, Kuns en Wetenskap in plaas van die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap.

1.4.5 Medium van onderrig aan skole

(a) Afrikaansmediumskole (AM. -skole)

Hierdie skole gee uitsluitlik deur medium van Afrikaans onderrig.

(b) Engelsmediumskole (EM. -skole)

Hierdie skole gee uitsluitlik deur medium van Engels onderrig.

(c) Parallel- en Dubbelmediumskole (P. - en D. -skole)

Parallelmediumskole gee deur medium van Afrikaans sowel as Engels onderrig waar die getalle Afrikaans- en Engelssprekende leerlinge afsonderlike klasse regverdig.

Dubbelmediumskole maak voorsiening vir onderrig deur medium van Afrikaans sowel as Engels in dieselfde klas ten einde te verseker dat die Afrikaans- en Engelssprekende leerlinge ten volle voordeel uit die onderwyssituasie trek, omdat die getalle leerlinge volgens huistaal nie afsonderlike klasse regverdig nie.

1.5 INTERPRETASIE VAN DIE GEGEWENS

Daar moet op gewys word dat persentasies altyd saam met die werklike getalle vergelyk moet word veral omdat die totale getal respondente onder 'n owerheid soms klein kan wees, met die gevolg dat persentasies in sulke gevalle 'n skewe beeld kan gee.

HOOFSTUK 2

VERLIESE AAN ONDERWYSERS WEENS BEDANKING, VERSKUIWING EN UITDIENSTRE- TREDING TEN OPSIGTE VAN SOORT SKOOL, MEDIUM VAN ONDERRIG EN GESLAG

2.1 INLEIDING

Om die landsprobleem van verliese aan onderwysers tot in sy kern te deurskou, word in hierdie hoofstuk 'n aanvang gemaak deur die bedankings, verskuiwings en uitdienstredings van permanent aangestelde onderwysers, onderhoofde en hoofde in verskillende soorte skole van die onderskeie onderwysdepartemente en in die nie-departementele skole onder die soeklig te plaas. Daar sal veral gepoog word om duidelikheid te verkry oor verliese volgens soort skool, medium van onderrig en geslag ten opsigte van die bedankers. Origens sal die tabelle aan die einde van hierdie hoofstuk blyke gee van die omvang van uitdienstreding uit die onderwysberoep en die aard van hierdie uitdienstreding.

2.2 ONDERWYSERSVERLIESE AS GEVOLG VAN BEDANKING EN VERSKUIWING IN VERSKILLENDE SOORTE SKOLE

In tabel 2.1 word die getalle en persentasies onderwysers wat bedank en verskuif het, aangedui volgens die soort skool waaraan hulle verbonde was. (Kyk tabel 2.1.)

Uit die globale beeld vir die Republiek van Suid-Afrika en Suidwes -Afrika in tabel 2.1, kom dit aan die lig dat daar gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964 altesaam 321 bedankers en verskuiwers was. Van hierdie totaal verteenwoordig 138 'n algehele verlies vir die onderwys omdat hulle bedank het om na werkgewende instansies buite die onderwys uit te wyk, terwyl 24 na privaatskole en 159 na ander onderwysdepartemente verskuif het.

Uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, toon die suiwer sekondêre skole die grootste verlies, nl. 159 teenoor slegs 98 in die suiwer primêre skole wat op die tweede grootste verlies dui.

Om die verlies aan onderwysers as gevolg van bedankings en verskuiwing in perspektief te sien, word in tabel 2.2 aangedui watter getalle primêre en sekondêre onderwysers aan die skole van die vier provinsiale onderwysdepartemente verbonde was gedurende 1963, insluitend die onderwysers van privaatskole wat deur die provinsiale onderwysdepartemente gesubsidieer word. (Kyk tabel 2.2.)

Met behulp van tabel 2.2 wat aantoon dat daar in Junie 1963 in die sekondêre en primêre skole van die vier provinsiale onderwysdepartemente asook die gesubsidieerde skole van hierdie departemente, 4330 meer onderwysers in primêre as in sekondêre skole was, kom daar 'n besondere somber beeld na vore, wanneer daar volgens gegewe s in tabel 2.1 in aanmerking geneem word dat daar meer bedankings en verskuiwings in sekondêre as in primêre skole was.

Hierdie groter mate van mobiliteit by onderwysers verbonde aan sekondêre skole, kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat hulle akademies en professioneel, oor die algemeen beter gekwalifiseer is as hulle kollegas in die primêre skole, en dat dit vir hulle groter moontlikhede bied om, om een of ander rede, na ander werkkringe uit te wyk.

TABEL 2.1

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN VERSKILLENDE SOORTE SKOLE

Soort skool		Kaapland				Natal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Sekondêre skool	N	16	2	21	39	5	4	8	17
	%	53.3	40.0	42.0	45.9	62.5	66.7	61.5	63.0
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	5	-	7	12	-	-	-	-
	%	16.7		14.0	14.1				
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Beroepskole	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Primêre skool	N	9	3	22	34	3	2	5	10
	%	30.0	60.0	44.0	40.0	37.5	33.3	38.5	37.0
Kleuterskool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Junior skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Spesiale skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Ander skole	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
TOTAAL	N	30	5	50	85	8	6	13	27
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.1 (vervolg 1)

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN VERSKILLENDE SOORTE SKOLE

Soort skool		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Sekondêre skool	N	5	-	8	13	41	3	28	72
	%	62.5		57.1	59.1	78.8	42.9	56.0	66.1
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	2	-	4	6	-	-	1	1
	%	25.0		28.6	27.3			20.0	0.9
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Beroepskole	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Primêre skool	N	1	-	2	3	11	4	21	36
	%	12.5		14.3	13.6	21.2	57.1	42.0	33.0
Kleuterskool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Junior skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Spesiale skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Ander skole	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
TOTAAL	N	8	-	14	22	52	7	50	109
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.1 (vervolg 2)

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN VERSKILLENDEN SOORTE SKOLE

Soort skool		Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Sekondêre skool	N	4	-	6	10	1	-	1	2
	%	57.1		42.9	43.5	4.3		6.7	5.1
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	-	-	1	1	-	-	3	3
	%			7.1	4.3			20.0	7.7
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	10	1	3	14
	%					43.5	100.0	20.0	35.9
Beroepskole	N	-	-	-	-	10	-	5	15
	%					43.5		33.3	38.5
Primêre skool	N	3	2	7	12	-	-	1	1
	%	42.9	100.0	50.0	52.2			6.7	2.6
Kleuterskool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Junior skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Spesiale skool	N	-	-	-	-	1	-	2	3
	%					4.3		13.3	7.7
Ander skole	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%					4.3			2.6
TOTAAL	N	7	2	14	23	23	1	15	39
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.1 (vervolg 3)

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN VERSKILLENDE SOORTE SKOLE

Soort skool	Nie-departementele skole				Totaal				
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Sekondêre skool	N	3	1	2	6	75	10	74	159
	%	30.0	33.3	66.7	37.5	54.3	41.7	46.5	49.5
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	3	1	-	4	10	1	16	27
	%	30.0	33.3		25.0	7.3	4.2	10.1	8.4
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	10	1	3	14
	%					7.3	4.2	1.9	4.4
Beroepskole	N	-	-	-	-	10	-	5	15
	%					7.3		3.1	4.7
Primêre skool	N	1	-	1	2	28	11	59	98
	%	10.0		33.3	12.5	20.3	45.8	37.1	30.5
Kleuterskool	N	3	1	-	4	3	1	-	4
	%	30.0	33.3		25.0	2.2	4.2		1.2
Junior skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%								
Spesiale skool	N	-	-	-	-	1	-	2	3
	%					0.7		1.3	0.9
Ander skole	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%					0.7			0.3
TOTAAL	N	10	3	3	16	138	24	159	321
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.2

TOTALE AANTAL ONDERWYSERS(ESSE) IN DIE SUIWER PRIMêRE EN SEKONDêRE SKOLE
 VAN DIE VIER PROVINSIALE ONDERWYSDEPARTEMENTE VAN DIE REPUBLIEK VAN
 SUID-AFRIKA ASOOK IN PROVINSIALE ONDERSTEUNDE SKOLE SOOS OP
 4 JUNIE 1963

Skole	Kaapland	Natal	Oranje- Vrystaat	Transvaal	Totaal	Persentasie
Primêre skole	4578	2034	1391	7163	15,166	58.3%
Sekondêre skole	4044	1357	640	4795	10,836	41.7%

In aansluiting by die interessante vergelyking tussen die verliese gelyk deur sekondêre en primêre skole as gevolg van bedanking en verskuiwing verskaf tabel 2.3 verdere gegewens om die situasie ten opsigte van die verskillende geslagte te belig. (Kyk tabel 2.3.)

In die geheel gesien, was daar uit die 159 bedankers en verskuiwers in sekondêre skole, twee keer meer mans as vroue, nl. 107 teenoor 52 respektiewelik, terwyl aan die primêre skole daar meer vroue (50) as mans (48) was en die verliese byna gelyk is. Vanweë die geweldige oorwig aan dames aan primêre skole, verteenwoordig die 48 mans uitgedruk as persentasie van die totale getal mans, waarskynlik 'n veel groter verlies as die 50 vrouebedankers uitgedruk as persentasie van die totale getal vroue.

Indien daar nou spesifiek oorgegaan word tot 'n deurskouing van die verliese ten opsigte van die drie groepe, nl. bedankers, verskuiwers na privaatskole en verskuiwers na ander onderwysdepartemente, dan is dit duidelik dat hoërskole deurgaans die swaarste verliese ly. Wat egter veral tot nadenke stem, is die feit dat daar by die bedankers as groep, in beide die sekondêre en primêre skole, verreweg meer mans as vroue is wat die onderwysberoep permanent verlaat. Dit bring die onweerlegbare afleiding na vore dat die onderwys vinnig besig is om 'n vroue-beroep te word. Hierdie interpretasie kan getoets word aan die hand van gegewens in die totaalbeeld van tabel 3.8 waarvolgens 211 manlike teenoor 114 vroulike personeellede uit die onderwys bedank het met die oog op enige ander betrekking behalwe die onderwys.

Die verliese in die verskillende onderwysdepartemente asook die nie-departementele skole (tabel 2.1) wissel vanaf 109 bedankers en verskuiwers in Transvaal tot 14 in Suidwes-Afrika. Maar weer eens moet daar verwys word na die totale aantal onderwysers in die Republiek en Suidwes-Afrika (tabel 2.2) om in hierdie geval vergelykenderwys te werk te gaan en te verhoed dat 'n skewe beeld in verband met onderwysersverliese in die verskillende provinsies gevorm word.

2.3 ONDERWYSERSVERLIESE AS GEVOLG VAN BEDANKING EN VERSKUIWING TEN OPSIGTE VAN DIE MEDIUM VAN ONDERRIG

In onderstaande tabel 2.4 sal dit aan die lig kom in welke mate skole met 'n spesifieke medium van onderrig, blootgestel was aan bedankings en verskuiwings van onderwysers in die Republiek en Suidwes-Afrika gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964. (Kyk tabel 2.4.)

Uit die totaalbeeld blyk dit dat 139 uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, onderwysers van Afrikaansmediumskole was, teenoor 85 van Engelsmedium- en 97 van parallelmedium- en/of dubbelmediumskole.

'n Vergelyking van die onderwysowerhede toon aan dat die Oranje-Vrystaat (68.2%), Transvaal (60.6%) en Suidwes-Afrika (69.6%) se grootste verliese aan Afrikaansmediumskole was, terwyl Natal (44.4%) en die nie-departementele skole (87.5%) se grootste verliese aan die Engelsmediumskole was. In Kaapland was die verlies aan die Afrikaansmediumskole (38.8%) en parallel- en/of dubbelmediumskole (38.8%) ewe groot en vir Onderwys, Kuns en Wetenskap was die verlies aan die parallel- en/of dubbelmediumskole (64.1%) die grootste.

Indien nou slegs 'n ontleding gemaak word van die totale aantal Afrikaans- en Engelsmediumskole van die vier provinsiale onderwysdepartemente en van Suidwes-Afrika, tesame met die privaatskole deur die onderwysdepartemente gesubsidieer soos op 4 Junie 1963, (tabel 2.5) dan is die mate waarin bedankings en verskuiwings in Afrikaansmediumskole, dié van die Engelsmediumskole oortref, heeltemal begryplik en kan dit as normaal beskou word omdat die Afrikaansmediumskole die Engelsmediumskole in getal oortref, soos tabel 2.5, wat hierna volg, aandui. (Kyk tabel 2.5.)

2.4 VERLIESE AAN ONDERWYSERS IN STEDE EN OP DIE PLATTELAND AS GEVOLG VAN BEDANKING OM BETREKKINGS BUIE DIE ONDERWYS TE AANVAAR

Die vraag wat dikwels ontstaan, is of die verliese aan onderwysers wat bedank het om betrekkinge buite die onderwys te aanvaar, in die stede groter is as op die platteland. Vervolgens word die bedankers as persentasies van die onderwyserbevolking volgens stad en platteland uitgedruk om aan te dui in watter opsig die bedankers ten opsigte van stad en platteland verskil. (Kyk tabel 2.6.)

TABEL 2.3

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN PRIMÊRE EN SEKONDÊRE SKOLE TEN OPSIGTE VAN
DIE TWEE GESLAGTE

Onderwysdepartemente		Buite onderwys						Privaatskole					
		Mans		Vrouens		Totaal		Mans		Vrouens		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kaapland	Sekondêre skool	11	68.7	5	31.3	16	100.0	1	50.0	1	50.0	2	100.0
	Primêre skool	5	55.6	4	44.4	9	100.0	-	-	3	100.0	3	100.0
Natal	Sekondêre skool	5	100.0	-	-	5	100.0	2	50.0	2	50.0	4	100.0
	Primêre skool	1	33.3	2	66.7	3	100.0	1	50.0	1	50.0	2	100.0
Oranje-Vrystaat	Sekondêre skool	3	60.0	2	40.0	5	100.0	-	-	-	-	-	-
	Primêre skool	1	100.0	-	-	1	100.0	-	-	-	-	-	-
Transvaal	Sekondêre skool	26	63.4	15	36.6	41	100.0	3	100.0	-	-	3	100.0
	Primêre skool	8	72.7	3	27.3	11	100.0	2	50.0	2	50.0	4	100.0
Suidwes-Afrika	Sekondêre skool	2	50.0	2	50.0	4	100.0	-	-	-	-	-	-
	Primêre skool	2	66.7	1	33.3	3	100.0	2	100.0	-	-	2	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	Sekondêre skool	1	100.0	-	-	1	100.0	-	-	-	-	-	-
	Primêre skool	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nie-departementele skole	Sekondêre skool	3	100.0	-	-	3	100.0	1	100.0	-	-	1	100.0
	Primêre skool	-	-	1	100.0	1	100.0	-	-	-	-	-	-
Totaal: Suid-Afrika	Sekondêre skool	51	68.0	24	32.0	75	100.0	7	70.0	3	30.0	10	100.0
	Primêre skool	17	60.7	11	39.3	28	100.0	5	45.5	6	54.5	11	100.0

TABEL 2.3 (vervolg 1)

BEDANKERS/VERSKUIWERS IN PRIMÊRE EN SEKONDÊRE SKOLE TEN OPSIGTE VAN
DIE TWEE GESLAGTE

Onderwysdepartemente		Ander onderwysdepartemente						Totaal					
		Mans		Vrouens		Totaal		Mans		Vrouens		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kaapland	Sekondêre skool	14	66.7	7	33.3	21	100.0	26	66.7	13	33.3	39	100.0
	Primêre skool	9	40.9	13	59.1	22	100.0	14	41.2	20	58.8	34	100.0
Natal	Sekondêre skool	2	25.0	6	75.0	8	100.0	9	52.9	8	47.1	17	100.0
	Primêre skool	1	20.0	4	80.0	5	100.0	3	30.0	7	70.0	10	100.0
Oranje-Vrystaat	Sekondêre skool	6	75.0	2	25.0	8	100.0	9	69.2	4	30.8	13	100.0
	Primêre skool	1	50.0	1	50.0	2	100.0	2	66.7	1	33.3	3	100.0
Transvaal	Sekondêre skool	20	71.4	8	28.6	28	100.0	49	68.1	23	31.9	72	100.0
	Primêre skool	11	52.4	10	47.6	21	100.0	21	58.3	15	41.7	36	100.0
Suidwes-Afrika	Sekondêre skool	5	83.3	1	16.7	6	100.0	7	70.0	3	30.0	10	100.0
	Primêre skool	4	57.1	3	42.9	7	100.0	8	66.7	4	33.3	12	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	Sekondêre skool	1	100.0	-	-	1	100.0	2	100.0	-	-	2	100.0
	Primêre skool	-	-	1	100.0	1	100.0	-	-	1	100.0	1	100.0
Nie-departementele skole	Sekondêre skool	1	50.0	1	50.0	2	100.0	5	83.3	1	16.7	6	100.0
	Primêre skool	-	-	1	100.0	1	100.0	-	-	2	100.0	2	100.0
Totaal: Suid-Afrika	Sekondêre skool	49	66.2	25	33.8	74	100.0	107	67.3	52	32.7	159	100.0
	Primêre skool	26	44.1	33	55.9	59	100.0	48	49.0	50	51.0	98	100.0

TABEL 2.4

ONDERWYSERSVERLIESE IN DIE VERSKILLENDEN MEDIUMS VAN ONDERRIG

Onderwysdepartemente		Buite onderwys				Privaatskole			
		*A	**E	***P. D.	Totaal	A	E	P. D.	Totaal
Kaapland	N	12	5	13	30	1	3	1	5
	%	40.0	16.7	43.3	100.0	20.0	60.0	20.0	100.0
Natal	N	3	4	1	8	-	4	2	6
	%	37.5	50.0	12.5	100.0		66.7	33.3	100.0
Oranje-Vrystaat	N	4	-	4	8	-	-	-	-
	%	50.0		50.0	100.0				
Transvaal	N	33	12	7	52	-	7	-	7
	%	63.5	23.0	13.5	100.0		100.0		100.0
Suidwes-Afrika	N	5	-	2	7	2	-	-	2
	%	71.4		28.6	100.0	100.0			100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	3	4	16	23	-	-	1	1
	%	13.0	17.4	69.6	100.0			100.0	100.0
Nie-departementele skole	N	-	9	1	10	-	2	1	3
	%		90.0	10.0	100.0		66.7	33.3	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	60	34	44	138	3	16	5	24
	%								

*A = Afrikaansmedium

**E = Engelsmedium

***P. D. = Parallel- of dubbelmedium

TABEL 2.4 (vervolg 1)

ONDERWYSERSVERLIESE IN DIE VERSKILLENDEN MEDIUMS VAN ONDERRIG

Onderwysdepartemente	Ander onderwysdepartemente				Totaal				
	*A	**E	***P. D.	Totaal	A	E	P. D.	Totaal	
Kaapland	N	20	11	19	50	33	19	33	85
	%	40.0	22.0	38.0	100.0	38.8	22.4	38.8	100.0
Natal	N	2	4	7	13	5	12	10	27
	%	15.4	30.8	53.8	100.0	18.5	44.4	37.0	100.0
Oranje-Vrystaat	N	11	-	3	14	15	-	7	22
	%	78.6		21.4	100.0	68.2		31.8	100.0
Transvaal	N	33	10	7	50	66	29	14	109
	%	66.0	20.0	14.0	100.0	60.6	26.6	12.8	100.0
Suidwes-Afrika	N	9	1	4	14	16	1	6	23
	%	64.3	7.1	28.6	100.0	69.6	4.3	26.1	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	1	6	8	15	4	10	25	39
	%	6.7	40.0	53.3	100.0	10.3	25.6	64.1	100.0
Nie-departementele skole	N	-	3	-	3	-	14	2	16
	%		100.0		100.0		87.5	12.5	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	76	35	48	159	139	85	97	321
	%					43.3	26.5	30.2	100.0

*A = Afrikaansmedium

**E = Engelsmedium

***P. D. = Parallel- of dubbelmedium

TABEL 2.5

TOTALE AANTAL SUIWER AFRIKAANS- EN ENGELSMEDIUMSKOLE VAN DIE VIER
SUID-AFRIKAANSE PROVINSIALE ONDERWYSDEPARTEMENTE EN SUIDWES-AFRIKA,
ASOOK DIE PROVINSIALE ONDERSTEUNDE SKOLE SOOS OP 4 JUNIE 1963*

Medium	Kaapland	Natal	Oranje- Vrystaat	Transvaal	Suidwes- Afrika	Totaal
Afrikaans	554	24	13	263	52	906 (65.1%)
Engels	161	134	7	181	2	<u>485</u> (34.9%)
						<u>1391</u>

* Let Wel: Parallel- en dubbelmediumskole sowel as skole van die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap is nie in hierdie tabel ingesluit nie.

TABEL 2.6

VERLIESE AAN ONDERWYSERS IN DIE STEDE EN OP DIE PLATTE-
LAND AS GEVOLG VAN BEDANKING OM 'N BETREKKING BUIE
DIE ONDERWYS TE AANVAAR

Onderwysdeparte- mente	Bedankers						Universum		
	Stad		Platteland		Totaal		Stad	Platte- land	Totaal
	N	%	N	%	N	%			
Kaapland	8	0.3	22	0.5	30	0.4	3118	4746	7864
Natal	6	0.4	2	0.2	8	0.3	1571	1197	2768
Oranje-Vrystaat	3	0.3	5	0.3	8	0.3	1098	1899	2997
Transvaal	28	0.4	24	0.6	52	0.5	7304	4157	11461
Sub-totaal	45	0.3	53	0.4	98	0.4	13091	11999	25090
Suidwes-Afrika	2	-	5	-	7	1.2	-	-	577
Onderwys, Kuns en Weten- skap	14	-	9	-	23	1.3	-	-	1760
Nie-departementele skole	7	-	3	-	10	0.4	-	-	3215
TOTAAL	68	-	70	-	138	0.5	-	-	30642

Die volgende afleidings is van tabel 2.6 te maak:

- (a) Die persentasie onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is relatief gesproke onbeduidend (persentasies vir die onderwysowerhede wissel van 0.3 tot 1.3 persent).
- (b) Beoordeel volgens die persentasies bedankers in die stedelike gebiede en op die platteland ten opsigte van die vier provinsiale onderwysdepartemente, is daar nie 'n aanduiding dat bedanking in, óf die stedelike gebiede óf op die platteland na verhouding verskil nie.

2.5 MAAND WAARTYDENS BEDANKINGS EN VERSKUIWINGS VAN KRAG GEWORD HET

In die volgende tabel sal aan die lig kom gedurende welke maand of maande die bedankings en verskuiwings in die Republiek en Suidwes-Afrika van krag geword het, waarna daar dan ook vanselfsprekend die meeste ontwrigting ten opsigte van personeelvoorsiening in die verskillende onderwysdepartemente plaasgevind het. (Kyk tabel 2.7.)

Blykens die totaalbeeld in tabel 2.7 het verreweg die meeste bedankings en verskuiwings gedurende Desembermaand van krag geword, nl. 227 (70.7%), terwyl die maande, Februarie, Mei, Augustus en November die kleinste persentasies aandui. Aangesien die grootste persentasie gedurende Desembermaand van krag geword het, is dit vanselfsprekend dat die meeste ontwrigting ten opsigte van personeelvoorsiening dan ook aan die begin van die volgende skooljaar sal wees en hoofde van skole in medewerking met hulle onderskeie onderwysdepartemente vroeëtydig die nodige reëlins sal moet tref.

Van die 138 bedankers het 84 (60.9%) se bedankings gedurende Desember van krag geword, terwyl dieselfde gegeld het vir 13 (54.2%) uit die 24 wat na privaatskole verskuif het, asook vir 130 (81.8%) verskuiwers wat na ander onderwysdepartemente gegaan het. Dus lê verskuiwers na ander onderwysdepartemente 'n groter mate van mobiliteit gedurende Desembermaand aan die dag as die ander twee groepe en dit is 'n verskynsel wat deurgaans by al die onderwysowerhede gehandhaaf word.

2.6 SOORT SKOOL TEN TYE VAN UITDIENSTREDING

Tabel 2.8 wat hierop volg, gee 'n beeld van die totale verlies aan onderwysers in die Republiek en in Suidwes-Afrika gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964 wat uit die onderwys getree het, ongeag om watter rede ook al.*

Uit die geheelbeeld kom dit aan die lig dat 2515 persone gedurende bogenoemde tydperk uit die onderwys getree het, waarvan 1849 vroue en 666 mans was. Die vroulike uitdienstreders is dus verreweg in die meerderheid, en hierdie stand van sake geld vir alle onderwysdepartemente. Weer eens, soos in die geval van tabel 2.1, skyn die grootste verlies aan onderwysers in suiwer primêre en suiwer sekondêre skole te wees, met 1090 (43.3%) en 863 (34.3%) uitdienstreders onderskeidelik en geoordeel volgens die primêre en sekondêre onderwyserstotale in tabel 2.2 kan die verhouding in bogenoemde verliese as heeltemal normaal beskou word omdat die primêre skool onderwysers in die meerderheid is.

Tog is dit moontlik dat 'n skewe beeld gevorm word ten opsigte van die verlies aan vroulike personeel wat uit die onderwys tree, want volgens tabel 3.8 het 1208 uit die 1849, die onderwys bedank om in die huwelik te tree. Dit wil sê hulle is nie geheel en al 'n verlies vir die onderwys nie aangesien hulle na die huwelik hulle onderwysloopbaan kon voortsit, maar nou in tydelike hoedanigheid, behalwe in die geval van die Natalse Onderwysdepartement waar hulle as getroude vroue hulle permanente poste behou. Dit spreek dus vanself dat die groot aantal vroulike uitdienstreders in sekondêre en primêre skole, vergeleke met dié van die mans, in die lig hiervan beskou moet word.

In teenstelling met die vroue, is die uitdienstreding van die mans van meer permanente aard, behalwe in enkele gevalle waar hulle moontlik nog sal aanbly nadat hulle op pensioen afggetree het. Daarom kan die 666 mans wat uit die onderwys getree het, as 'n redelik permanente verlies beskou word.

* Kyk paragraaf 1.4.3 vir verdere inligting.

TABEL 2.7

MAAND WAARTYDENS BEDANKINGS/VERSKUIWINGS VAN KRAG
GEWORD HET

Maande	Kaapland				Natal				
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Januarie	N	1	1	6	8	-	-	-	-
	%	3.3	20.0	12.0	9.4	-	-	-	-
Februarie	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	12.5	-	-	3.7
Maart	N	5	-	1	6	-	-	-	-
	%	16.7	-	2.0	7.0	-	-	-	-
April	N	-	1	-	1	-	-	-	-
	%	-	20.0	-	1.2	-	-	-	-
Mei	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Junie	N	4	-	-	4	-	-	-	-
	%	13.3	-	-	4.7	-	-	-	-
Julie	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Augustus	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
September	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Oktober	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	12.5	-	-	3.7
November	N	1	-	-	1	-	-	-	-
	%	3.3	-	-	1.2	-	-	-	-
Desember	N	19	3	43	65	6	6	13	25
	%	63.3	60.0	86.0	76.5	75.0	100.0	100.0	92.6
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	30	5	50	85	8	6	13	27
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.7 (vervolg 1)

MAAÑD WAARTYDENS BEDANKINGS/VERSKUIWINGS VAN KRAG
GEWORD HET

Maande		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Januarie	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.0	0.9
Februarie	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Maart	N	1	-	-	1	2	1	2	5
	%	12.5	-	-	4.5	3.8	14.3	4.0	4.7
April	N	-	-	1	1	3	-	4	7
	%	-	-	7.1	4.5	5.8	-	8.0	6.4
Mei	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Junie	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.9	-	-	0.9
Julie	N	-	-	-	-	6	1	3	10
	%	-	-	-	-	11.5	14.3	6.0	9.2
Augustus	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.9	-	-	0.9
September	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Oktober	N	-	-	-	-	7	-	1	8
	%	-	-	-	-	13.5	-	2.0	7.3
November	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Desember	N	7	-	13	20	31	-	39	70
	%	87.5	-	92.9	91.0	59.6	-	78.0	64.2
Onbekend	N	-	-	-	-	1	5	-	6
	%	-	-	-	-	1.9	71.4	-	5.5
TOTAAL	N	8	-	14	22	52	7	50	109
	%	100.0	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.7 (vervolg 2)

MAAND WAARTYDENS BEDANKINGS/VERSKUIWINGS VAN KRAG
GEWORD HET

Maande		Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Januarie	N	-	1	-	1	1	-	3	4
	%	-	50.0	-	4.3	4.3	-	20.0	10.2
Februarie	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Maart	N	-	1	-	1	2	-	-	2
	%	-	50.0	-	4.3	8.7	-	-	5.1
April	N	-	-	-	-	2	-	-	2
	%	-	-	-	-	8.7	-	-	5.1
Mei	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Junie	N	1	-	1	2	5	-	2	7
	%	14.3	-	7.1	8.8	21.7	-	13.4	17.9
Julie	N	-	-	-	-	2	-	1	3
	%	-	-	-	-	8.7	-	6.7	7.8
Augustus	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
September	N	-	-	-	-	2	-	-	2
	%	-	-	-	-	8.7	-	-	5.1
Oktober	N	-	-	1	1	1	-	1	2
	%	-	-	7.1	4.3	4.3	-	6.7	5.1
November	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Desember	N	6	-	12	18	8	1	7	16
	%	85.7	-	85.8	78.3	34.8	100.0	46.5	41.1
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	6.7	2.6
TOTAAL	N	7	2	14	23	23	1	15	39
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.7 (vervolg 3)

MAAND WAARTYDENS BEDANKINGS/VERSKUIWINGS VAN KRAG
GEWORD HET

Maande		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Januarie	N	1	-	-	1	3	2	10	15
	%	10.0	-	-	6.2	2.2	8.3	6.3	4.7
Februarie	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	0.7	-	-	0.3
Maart	N	1	-	-	1	11	2	83	150
	%	10.0	-	-	6.2	7.9	8.3	1.87	4.750
April	N	-	-	-	-	5	1	5	11
	%	-	-	-	-	3.6	4.2	3.1	3.4
Mei	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Junie	N	-	-	-	-	11	-	3	14
	%	-	-	-	-	7.9	-	1.9	4.4
Julie	N	-	-	-	-	8	1	4	13
	%	-	-	-	-	5.7	4.2	2.5	4.0
Augustus	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	0.7	-	-	0.3
September	N	1	-	-	1	3	-	-	3
	%	10.0	-	-	6.2	2.2	-	-	0.9
Oktober	N	-	-	-	-	9	-	3	12
	%	-	-	-	-	6.5	-	1.9	3.7
November	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	0.7	-	-	0.3
Desember	N	7	3	3	13	84	13	130	227
	%	70.0	100.0	100.0	81.3	60.9	54.2	81.8	70.7
Onbekend	N	-	-	-	-	1	5	1	7
	%	-	-	-	-	0.7	20.8	0.6	2.2
TOTAAL	N	10	3	3	16	138	24	159	321
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 2.8

SOORT SKOOL TEN TYE VAN UITDIENSTREDING

Soort skool		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Sekondêre skool	N	45	37	82	59	124	183	46	90	136
	%	47.4	10.5	18.3	78.7	59.6	64.7	48.9	38.3	41.3
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	18	105	123	3	8	11	21	37	58
	%	18.9	29.8	27.5	4.0	3.8	3.9	22.3	15.7	17.6
Tegniese kollege	N	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	%	-	0.6	0.4	-	-	-	-	-	-
Beroepskool	N	-	-	-	-	-	-	4	1	5
	%	-	-	-	-	-	-	4.3	0.4	1.5
Primêre skool	N	30	206	236	10	56	66	19	92	111
	%	31.6	58.5	52.9	13.3	26.9	23.3	20.2	39.1	33.7
Kleuterskool	N	-	-	-	-	4	4	-	3	3
	%	-	-	-	-	1.9	1.4	-	1.3	0.9
Junior skool	N	-	-	-	2	14	16	4	12	16
	%	-	-	-	2.7	6.7	5.7	4.3	5.1	4.9
Spesiale skool	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ander skole	N	-	2	2	1	2	3	-	-	-
	%	-	0.6	0.4	1.3	1.0	1.1	-	-	-
Onbekend	N	2	-	2	-	-	-	-	-	-
	%	2.1	-	0.4	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	95	352	447	75	208	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 2.8 (vervolg 1)

SOORT SKOOL TEN TYE VAN UITDIENSTREDING

Soort skool		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Sekondêre skool	N	142	251	393	15	14	29	-	1	1
	%	52.0	29.6	35.1	55.6	35.0	43.3	-	1.0	0.6
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	6	18	24	-	-	-	-	-	-
	%	2.2	2.1	2.1	-	-	-	-	-	-
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	-	-	23	12	35
	%	-	-	-	-	-	-	34.3	11.9	20.8
Beroepskool	N	-	2	2	-	-	-	38	50	88
	%	-	0.2	0.2	-	-	-	56.7	49.5	52.4
Primêre skool	N	99	524	623	12	26	38	-	-	-
	%	36.3	61.8	55.6	44.4	65.0	56.7	-	-	-
Kleuterskool	N	-	1	1	-	-	-	-	1	1
	%	-	0.1	0.1	-	-	-	-	1.0	0.6
Junior skool	N	-	29	29	-	-	-	-	-	-
	%	-	3.4	2.6	-	-	-	-	-	-
Spesiale skool	N	3	5	8	-	-	-	2	18	20
	%	1.1	0.6	0.7	-	-	-	3.0	17.8	11.9
Ander skole	N	23	16	39	-	-	-	4	18	22
	%	8.4	1.9	3.5	-	-	-	6.0	17.8	13.1
Onbekend	N	-	2	2	-	-	-	-	1	1
	%	-	0.2	0.2	-	-	-	-	1.0	0.6
TOTAAL	N	273	848	1,121	27	40	67	67	101	168
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
 **V = Vrouens
 ***T = Totaal

TABEL 2.8 (vervolg 2)

SOORT SKOOL TEN TYE VAN UITDIENSTREDING

Soort skool		Provinsiaalonder- steunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Sekondêre skool	N	7	2	9	18	12	30	332	531	863
	%	100.0	13.3	40.9	64.2	24.0	38.5	49.8	28.7	34.3
Gekombineerde sekondêre en primêre skool	N	-	1	1	8	9	17	56	178	234
	%	-	6.7	4.5	28.6	18.0	21.8	8.4	9.6	9.3
Tegniese kollege	N	-	-	-	-	-	-	23	14	37
	%	-	-	-	-	-	-	3.5	0.8	1.5
Beroepskool	N	-	-	-	-	-	-	42	53	95
	%	-	-	-	-	-	-	6.3	2.9	3.8
Primêre skool	N	-	-	-	1	15	16	171	919	1,090
	%	-	-	-	3.6	30.0	20.5	25.7	49.7	43.3
Kleuterskool	N	-	10	10	-	9	9	-	28	28
	%	-	66.7	45.5	-	18.0	11.5	-	1.5	1.1
Junior skool	N	-	2	2	1	5	6	7	62	69
	%	-	13.3	9.1	3.6	10.0	7.7	1.1	3.4	2.7
Spesiale skool	N	-	-	-	-	-	-	5	23	28
	%	-	-	-	-	-	-	0.8	1.2	1.1
Ander skole	N	-	-	-	-	-	-	28	38	66
	%	-	-	-	-	-	-	4.2	2.1	2.6
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	2	3	5
	%	-	-	-	-	-	-	0.3	0.2	0.2
TOTAAL	N	7	15	22	28	50	78	666	1,849	2,515
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

Dit is opvallend dat daar in die Natalse en Oranje-Vrystaatse Onderwysdepartemente aansienlik meer onderwysers van sekondêre as van primêre skole uit die diens getree het, nl. in Natal 183 sekondêr en 66 primêr, en in die geval van die Oranje-Vrystaat, 136 sekondêr en 111 primêr. Die teendeel geld egter vir Transvaal met sy 393 uitdienstreders in sekondêre skole en 623 in primêre skole.

2.7 MAAND VAN DIENSBEËINDIGING IN DIE GEVAL VAN DIE UITDIENSTREDERS

Tabel 2.9 gee 'n beeld van uitdienstreding uit die onderwys gedurende die verskillende maande van die jaar, en dit geskied weer ten opsigte van die geslagte en die onderskeie onderwysowerhede. (Kyk tabel 2.9.)

Uit die oorsigtelike beeld blyk dit dat die maande, Maart, Julie, Oktober en Desember waarin die verskillende kwartale min of meer afsluit, die grootste getalle onderwysers aandui wat uit die diens getree het gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964.

Van hierdie vier maande toon Desembermaand die grootste omvang van uitdienstreding, nl. 1216 uit die groototaal van 2515, en dit is 'n verskynsel wat moontlik daaraan toegeskryf kan word dat persone wat op pensioen aftree, gewoonlik nie voor die einde van 'n jaar die diens verlaat nie. So ook sal die meerderheid onderwyseresse wat in die huwelik tree, volhou tot aan die einde van die jaar aangesien pensioenvoordele daarby betrokke is. Origens is dit ook 'n feit dat bedankers uit die beroep en verskuiwers na ander onderwysdepartemente wat ook deel van die uitdienstreders uitmaak, gewoonlik verkies om hulle leerlinge deur die volle jaar te help om ont-wrigting te voorkom.

2.8 SAMEVATTING

In die geheel geneem, blyk dit uit hierdie hoofstuk dat, alhoewel die grootste deel van die onderwyskorps van die Republiek en van Suidwes-Afrika met primêre onderwys gemoeid is, die sekondêre skole nogtans die grootste verlies toon aan onderwysers wat bedank en verskuif het, en die feit dat verreweg meer mans as vroue tot hierdie stap oorgaan, lei tot die gevolgtrekking dat die onderwys besig is om 'n vroueberoep te word.

In verband met verliese aan onderwysers in spesifieke mediums van onderrig, blyk dit dat daar baie meer bedankers en verskuiwers in die Afrikaansmedium- as in Engelsmediumskole is, nl. 139 teenoor 85 respektiewelik, wat egter as normaal beskou kan word as die verhouding van Afrikaansmediumskole teenoor Engelsmediumskole in ag geneem word. Verder kom dit aan die lig dat verreweg die meeste bedankers en verskuiwers sowel as uitdienstreders, die onderwys gedurende die laaste maand van die jaar, d.w.s. Desembermaand, verlaat.

TABEL 2.9

MAAND VAN UITDIENSTREDING

Maand		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Januarie	N	1	2	3	1	1	2	6	11	17
	%	1.1	0.6	0.7	1.3	0.5	0.7	6.4	4.7	5.2
Februarie	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maart	N	28	70	98	8	21	29	2	42	44
	%	29.4	19.9	21.9	10.7	10.1	10.2	2.1	17.9	13.4
April	N	1	1	2	3	2	5	1	-	1
	%	1.1	0.3	0.4	4.0	0.9	1.8	1.1	-	0.3
Mei	N	-	-	-	1	1	2	-	-	-
	%	-	-	-	1.3	0.5	0.7	-	-	-
Junie	N	14	44	58	4	33	37	15	22	37
	%	14.7	12.5	13.0	5.3	15.9	13.1	16.0	9.4	11.2
Julie	N	-	-	-	-	-	-	3	6	9
	%	-	-	-	-	-	-	3.2	2.5	2.7
Augustus	N	-	-	-	6	4	10	2	2	4
	%	-	-	-	6.0	1.9	3.5	2.1	0.8	1.2
September	N	2	9	11	8	7	15	2	15	17
	%	2.1	2.5	2.5	10.7	3.4	5.3	2.1	6.4	5.2
Oktober	N	-	-	-	3	15	18	3	12	15
	%	-	-	-	4.0	7.2	6.4	3.2	5.1	4.6
November	N	-	-	-	-	1	1	-	1	1
	%	-	-	-	-	0.5	0.3	-	0.4	0.3
Desember	N	49	226	275	41	123	164	60	124	184
	%	51.6	64.2	61.5	54.7	59.1	58.0	63.8	52.8	55.9
TOTAAL	N	95	352	447	75	208	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 2.9 (vervolg 1)

MAAND VAN UITDIENSTREDING

Maand		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Januarie	N	5	9	14	-	-	-	17	25	42
	%	1.8	1.1	1.2	-	-	-	25.4	24.8	25.0
Februarie	N	5	18	23	-	1	1	-	4	4
	%	1.8	2.1	2.1	-	2.5	1.5	-	3.9	2.4
Maart	N	50	195	245	4	4	8	9	3	12
	%	18.3	23.0	21.9	14.8	10.0	11.9	13.4	3.0	7.1
April	N	7	7	14	-	1	1	6	19	25
	%	2.6	0.8	1.2	-	2.5	1.5	8.9	18.8	14.9
Mei	N	4	21	25	-	-	-	2	-	2
	%	1.5	2.5	2.2	-	-	-	3.0	-	1.2
Junie	N	2	14	16	5	7	12	3	1	4
	%	0.7	1.6	1.4	18.5	17.5	17.9	4.5	1.0	2.4
Julie	N	50	123	173	1	-	1	12	21	33
	%	18.3	14.5	15.4	3.7	-	1.5	17.9	20.8	19.6
Augustus	N	4	15	19	-	-	-	-	-	-
	%	1.5	1.8	1.7	-	-	-	-	-	-
September	N	-	4	4	2	3	5	3	2	5
	%	-	0.5	0.4	7.4	7.5	7.5	4.5	2.0	2.9
Oktober	N	23	84	107	-	-	-	2	5	7
	%	8.4	9.9	9.5	-	-	-	3.0	4.9	4.2
November	N	4	14	18	-	-	-	2	-	2
	%	1.5	1.6	1.6	-	-	-	3.0	-	1.2
Desember	N	119	344	463	15	24	39	11	21	32
	%	43.6	40.6	41.3	55.6	60.0	58.2	16.4	20.8	19.0
TOTAAL	N	273	848	1,121	27	40	67	67	101	168
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 2.9 (vervolg 2)

MAAND VAN UITDIENSTREDING

Maand		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Januarie	N	-	1	1	1	1	2	31	50	81
	%	-	6.7	4.5	3.6	2.0	2.6	4.7	2.7	3.2
Februarie	N	1	1	2	-	1	1	6	25	31
	%	14.3	6.7	9.1	-	2.0	1.3	0.9	1.4	1.2
Maart	N	-	4	4	3	6	9	104	345	449
	%	-	26.6	18.2	10.6	12.0	11.5	15.6	16.6	17.9
April	N	-	-	-	1	2	3	19	32	51
	%	-	-	-	3.6	4.0	3.8	2.9	1.7	2.0
Mei	N	-	-	-	-	-	-	7	22	29
	%	-	-	-	-	-	-	1.1	1.2	1.2
Junie	N	-	-	-	2	2	4	45	123	168
	%	-	-	-	7.1	4.0	5.1	6.7	6.7	6.7
Julie	N	-	-	-	-	1	1	66	151	217
	%	-	-	-	-	2.0	1.3	9.9	8.2	8.6
Augustus	N	-	-	-	-	1	1	12	22	34
	%	-	-	-	-	2.0	1.3	1.8	1.2	1.4
September	N	-	-	-	1	1	2	18	41	59
	%	-	-	-	3.6	2.0	2.6	2.7	2.2	2.3
Oktober	N	1	-	1	5	4	9	37	120	157
	%	14.3	-	4.5	17.9	8.0	11.5	5.5	6.5	6.2
November	N	-	1	1	-	-	-	6	17	23
	%	-	6.7	4.5	-	-	-	0.9	0.9	0.9
Desember	N	5	8	13	15	31	46	315	901	1,216
	%	71.4	53.3	59.1	53.6	62.0	53.0	47.3	48.7	48.3
TOTAAL	N	7	15	22	28	50	78	66.6	1,849	2,515
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

HOOFSTUK 3

ORIENTERING TEN OPSIGTE VAN BEDANKERS, VERSKUIWERS EN UITDIENSTREDERS* UIT DIE ONDERWYSBEROEP OP GROND VAN PERSOONLIKE GEGEWENS

3.1 INLEIDING

In 'n ondersoek aangaande die omvang van en die redes vir die verlies aan mannekrag in die onderwysberoep, sal dit gepas wees om bedankers en verskuiwers sowel as uitdienstreders, nie net kwantitatief nie, maar ook kwalitatief te betrek. Gevolglik sal in hierdie spesifieke hoofstuk besonderhede in verband met die persoon van die diensverlater belig word en wel ten opsigte van onder andere, ouderdom, diensjare, huwelikstaat, geslag en huistaal.

3.2 OUDERDOMSBEPALING VAN BEDANKERS**

Omdat 'n hoë mate van rusteloosheid en onstabiliteit ten opsigte van beroepskeuse, in baie gevalle kenmerkend is van jong mense wat in die beginjare van hulle loopbaan verkeer, is dit ook moontlik dat sodanige verskynsel hom in die onderwysberoep sal openbaar. Hieroor sal tabel 3.1 egter moontlik uitspraak kan gee. (Kyk tabel 3.1.)

By 'n ontleding van die totale aantal bedankers uit die onderwysberoep volgens sekere ouderdomsgrense waar binne hulle val, is dit opmerklik dat daar 'n baie sterk dalende neiging in bedankings is vanaf die hoë persentasie vir die ouderdomsgroep 20-25 jaar tot die betreklik lae persentasie vir die ouderdomsgroep 61-65 jaar.

Uit die geheelbeeld blyk dit dat 100 uit die 138 persone wat gedurende die opnameperiode uit die onderwys bedank het, in die ouderdomsgroep 20 tot 30 jaar val, en dit is 'n tendens wat hom deurgaans vir alle onderwysowerhede openbaar.

Dit is verder interessant om op te merk dat die onderwysdepartement van Suidwes-Afrika geen bedankers het na die 30-jaar ouderdomsgrens nie, terwyl bykans dieselfde verskynsel sig voordoen in die geval van die Oranje-Vrystaat, waar egter eers ná die ouderdomsgrens van 35 jaar geen bedankers aangetref word nie.

3.3 GETAL DIENSJARE VAN BEDANKERS

In tabel 3.2 wat gegewens in verband met die diensjare van bedankers daarstel, tree daar feitlik identiese gegewens met dië in tabel 3.1 na vore. Daarom sal daar dan ook vanselfsprekend bykans 'n soortgelyke interpretasie moontlik wees. (Kyk tabel 3.2.)

Uit 'n totaal van 138 bedankers het 84.1 persent gedurende die eerste 10 jaar van hulle onderwysloopbaan die diens verlaat en hierdie tendens geld deurgaans vir alle onderwysowerhede.

Dit is opmerklik dat Natal en Suidwes-Afrika geen bedankers het onder die groep met meer as 10 jaar diens nie, terwyl daar by al die ander onderwysowerhede 'n sterk afname in bedankings is by onderwysers met meer as die genoemde aantal jare diens.

3.4 BEDANKERS EN VERSKUIWERS VOLGENS GESLAG

Op grond van die gegewens in tabel 3.3 kan daar 'n aanduiding aangaande die omvang van bedankings en verskuiwings volgens geslag gegee word. (Kyk tabel 3.3.)

In die geheel gesien, was daar 201 mans en 120 vrouens uit 'n totaal van 321 bedankers en verskuiwers. Dit dui dus op 'n groter mobiliteit by die mans as by die vrouens en behalwe vir die Natalse Onderwysdepartement en die nie-departementele skole, kom hierdie verskynsel by die vyf ander onderwysowerhede voor. Die verlies aan mans wat bedank of verskuif het, wissel ten opsigte van die onderwysowerhede van 82.0 persent (departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap) tot 43.8 persent (nie-departementele skole); terwyl dit in die geval van die vroue van 56.2 persent (nie-departementele skole) tot 17.9 persent (Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap) wissel.

Ook wat die drie groepe betref, dit wil sê, bedankers uit die onderwys, verskuiwers na

*Kyk hoofstuk I vir begripsverklarings.

**Onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar.

TABEL 3.1
 OUDERDOMSBEPALING VAN BEDANKERS

Ouderdom	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
20 - 25 jaar	14	46.7	3	37.5	2	25.0	24	46.2	6	85.7	5	21.7	5	50.0	59	42.8
26 - 30 jaar	8	26.7	4	50.0	2	25.0	17	32.7	1	14.3	7	30.4	2	20.0	41	29.7
31 - 35 jaar	2	6.7	-		4	50.0	2	3.8	-		4	17.4	-		12	8.7
36 - 40 jaar	2	6.7	1	12.5			3	5.8	-		5	21.7	2	20.0	13	9.4
41 - 45 jaar	3	10.0	-		-		2	3.8	-		2	8.7	-		7	5.1
46 - 50 jaar	-		-		-		2	3.8	-		-		1	10.0	3	2.2
51 - 55 jaar	1	3.3	-		-		-		-		-		-		1	0.7
56 - 60 jaar	-		-		-		2	3.8	-		-		-		2	1.4
61 - 65 jaar	-		-		-		-		-		-		-		-	
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 3.2

GETAL DIENSJARE VAN DIE BEDANKERS

Diensjare	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1 - 5 jaar	15	50.0	3	37.5	4	50.0	25	48.1	5	71.4	11	47.8	5	50.0	68	49.3
6 - 10 jaar	8	26.7	5	62.5	1	12.5	18	34.6	2	28.6	10	23.5	4	40.0	48	34.8
11 - 15 jaar	2	6.7	-		3	37.5	1	1.9	-		-		-		6	4.3
16 - 20 jaar	2	6.7	-		-		1	1.9	-		2	8.7	-		5	3.6
21 - 25 jaar	2	6.7	-		-		2	3.8	-		-		1	10.0	5	3.6
26 - 30 jaar	1	3.3	-		-		4	7.7	-		-		-		5	3.6
31 jaar en meer	-		-		-		1	1.9	-		-		-		1	0.7
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

BEDANKERS/VERSKUIWERS VOLGENS GESLAG

Onderwysdepartemente		Buite onderwys			Privaatskole			Ander onderwysdepartemente			Totaal		
		*M	**V	Totaal	M	V	Totaal	M	V	Totaal	M	V	Totaal
Kaapland	N	18	12	30	1	4	5	29	21	50	48	37	85
	%	60.0	40.0	100.0	20.0	80.0	100.0	58.0	42.0	100.0	56.5	43.5	100.0
Natal	N	6	2	8	3	3	6	3	10	13	12	15	27
	%	75.0	25.0	100.0	50.0	50.0	100.0	23.1	76.9	100.0	44.4	55.6	100.0
Oranje-Vrystaat	N	5	3	8	-	-	-	10	4	14	15	7	22
	%	62.5	37.5	100.0				71.4	28.6	100.0	68.2	31.8	100.0
Transvaal	N	34	18	52	5	2	7	32	18	50	71	38	109
	%	65.4	34.6	100.0	71.4	28.6	100.0	64.0	36.0	100.0	65.1	34.9	100.0
Suidwes-Afrika	N	4	3	7	2	-	2	10	4	14	16	7	23
	%	57.1	42.9	100.0	100.0		100.0	71.4	28.6	100.0	69.6	30.4	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	21	2	23	1	-	1	10	5	15	32	7	39
	%	91.3	8.7	100.0	100.0		100.0	66.7	33.3	100.0	82.0	17.9	100.0
Nie-departementele skole	N	4	6	10	2	1	3	1	2	3	7	9	16
	%	40.0	60.0	100.0	66.7	33.3	100.0	33.3	66.7	100.0	43.8	56.2	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	92	46	138	14	10	24	95	64	159	201	120	321

*M = Mans
**V = Vrouens

privaatskole en verskuiwers na ander onderwysdepartemente, blyk daar 'n groter mate van mobiliteit by mans- as by vrouepersoneel te wees.

3.5 IDENTIFISERING VAN BEDANKERS VOLGENS HUISTAAL

Tabel 3.4 gee 'n aanduiding van die mate waarin onderwysers van die verskillende taalgroepe, binne die tydperk, 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964, uit die onderwysberoep bedank het. (Kyk tabel 3.4.)

Uit die geheelbeeld kom dit aan die lig dat verreweg meer Afrikaanssprekende onderwysers uit die onderwys bedank het as wat die geval was by hulle Engelssprekende kollegas, nl. 65.2 persent teenoor 21.7 persent onderskeidelik, en hierdie stand van sake herhaal hom in alle onderwysinstitusies behalwe in die Natalse Onderwysdepartement en by die nie-departementele skole.

3.6 POS BEKLEE TYDENS BEDANKING

Deur 'n ontleding volgens poste wat tydens bedanking beklee is, te maak, word hier 'n aanduiding gegee van die verliese aan onderwysers in die onderskeie graderingsposte. (Kyk tabel 3.5.)

'n Verlies van 89.1 persent assistent-onderwysers teenoor 4.3 persent skoolhoofde, soos dit uit die totaalbeeld blyk, is heeltemal 'n aanvaarbare stand van sake, maar wat egter opval, is die feit dat meer hoofde in Kaapland bedank het as in Transvaal, ten spyte van die feit dat laasgenoemde 'n groter onderwyserskorps beheer. Die feit dat daar volgens beskikbare gegewens geen onderhoofde gedurende genoemde tydperk in die Republiek en Suidwes-Afrika bedank het nie, is waarskynlik te wyte daaraan dat sommige hoofde nie toegesien het dat onderhoofde wat bedank het, die betrokke vorms voltooi nie.

3.7 OUDERDOMSBEPALING VAN UITDIENSTREDERS*

Tabel 3.6 gee besonderhede in verband met ouderdomme van uitdienstreders soos ingedeel binne spesifieke ouderdomsgrense. Die doel is om met behulp hiervan tot helderheid te kom aangaande die mate van mobiliteit van die jonger onderwyskragte teenoor dié van die ouer garde in die onderwysberoep. (Kyk tabel 3.6.)

Die gegewens in hierdie tabel is saamgestel op grond van antwoorde wat die departemente verstrekket het op vrae NB. 484, en toon die totale getal permanente leerkragte wat tydens die opnamejaar uit die departemente se diens getree het. By 'n ontleding van die gegewens betreffende die 2515 uitdienstreders, val dit op dat 1552 (83.9%) van die 1849 vroue en 274 (40.1%) van die 666 mans, tussen die ouderdomme 21 tot 30 jaar was toe hulle die diens verlaat het. Hierna tree daar 'n sterk dalende neiging in met betrekking tot die tempo van diensverlating vanaf 31 tot 55 jaar. Gedurende die gewone aftreetydperk van 56 tot 65 jaar kom daar egter weer 'n styging.

Die totale aantal uitdienstredings gedurende die ouderdoms tydperk 21 tot 30 jaar kan moontlik egter as normaal beskou word aangesien daar geen beskikbare gegewens ten opsigte van ander beroepe is, aan die hand waarvan beroepsmobiliteit in die onderwys getoets kan word nie. Indien dit egter op 'n abnormale toestand sou dui, dan is dit inderdaad ongelukkig dat die onderwys as beroep nie sodanige voordele en uitdagings aanbied dat die jonger leerkrag met sy intellektuele en liggaamlike durf en kragdadigheid vir hierdie beroep wat sulke hoë eise stel, behoue kan bly nie.

3.8 TOTALE AANTAL DIENSJARE VAN UITDIENSTREDERS

Om te kan bepaal gedurende welke jare van beroepservaring die grootste verliese aan onderwysers plaasvind, is dit vanselfsprekend dat die totale aantal diensjare van uitdienstreders (tabel 3.7) onder die soeklig geplaas sal word. (Kyk tabel 3.7.)

Soos wat die geval is in tabel 3.6, toon ook tabel 3.7 wat die totaalbeeld betref, aanvanklike hoë verliese aan onderwysers tydens die beginjare. Die grootste verlies as gevolg van uitdienstreding, kom in die eerste 10 jaar van beroepsbeoefening voor, soos blyk uit die feit dat 362 (54.4%) uit 666 mans en 1659 (89.7%) uit 1849 vrouens uit die diens getree het in die loop van hul eerste 10 diensjare. Daarna egter, en tot en met 45 diensjare, is daar 'n duidelik waarneembare dalende tendens in die verliese aan onderwysers.

*Kyk hoofstuk I vir begripsverklaring.

TABEL 3.4

IDENTIFISERING VAN BEDANKERS VOLGENS HUISTAAL

Huistaal	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Afrikaans	21	70.0	1	12.5	8	100.0	39	75.0	5	71.4	14	60.9	2	20.0	90	65.2
Engels	5	16.7	6	75.0	-	-	6	11.5	-	-	6	26.1	7	70.0	30	21.7
Afrikaans en Engels	3	10.0	1	12.5	-	-	5	9.6	-	-	3	13.0	-	-	12	8.7
Ander	1	3.3	-	-	-	-	2	3.8	2	28.6	-	-	1	10.0	6	4.3
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 3.5

POS BEKLEE TYDENS BEDANKING

Pos	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hoof van skool	4	13.3	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	-	-	6	4.3
Vise-hoof	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior assistent	2	6.7	-	-	2	25.0	2	3.8	-	-	1	4.3	2	20.0	9	6.5
Assistent	24	80.0	8	100.0	6	75.0	48	92.3	7	100.0	22	95.7	8	80.0	123	89.1
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 3.6

OUDERDOMSBEPALING VAN DIE UITDIENSTREDERS

Ouderdom		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
20 jaar en minder	N	-	5	5	-	4	4	-	4	4
	%		1.4	1.1		1.9	1.4		1.7	1.2
21 - 25 jaar	N	20	246	266	21	139	160	15	142	157
	%	21.0	69.9	59.5	28.1	66.8	56.5	15.9	60.4	47.7
26 - 30 jaar	N	21	50	71	22	27	49	14	40	54
	%	22.1	14.2	15.9	29.3	13.0	17.3	14.9	17.0	16.4
31 - 35 jaar	N	10	5	15	8	8	16	8	9	17
	%	10.5	1.4	3.4	10.7	3.8	5.7	8.5	3.8	5.2
36 - 40 jaar	N	7	8	15	4	5	9	8	6	14
	%	7.4	2.3	3.4	5.3	2.4	3.2	8.5	2.6	4.3
41 - 45 jaar	N	7	4	11	6	4	10	3	1	4
	%	7.4	1.1	2.5	8.0	1.9	3.5	3.2	0.4	1.2
46 - 50 jaar	N	4	1	5	3	7	10	3	2	5
	%	4.2	0.3	1.1	4.0	3.4	3.5	3.2	0.9	1.5
51 - 55 jaar	N	7	10	17	-	3	3	-	2	2
	%	7.4	2.8	3.8		1.4	1.1		0.9	0.6
56 - 60 jaar	N	17	19	36	7	10	17	1	29	30
	%	17.9	5.4	8.0	9.3	4.8	6.0	1.1	12.3	9.1
61 - 65 jaar	N	2	2	4	4	-	4	41	-	41
	%	2.1	0.6	0.9	5.3		1.4	43.6		12.4
66 - 70 jaar	N	-	1	1	-	1	1	1	-	1
	%		0.3	0.2		0.5	0.3	1.1		0.3
Onbekend	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	%		0.3	0.2						
Totaal: Onderwysers	N	95	352	447	75	208	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 3.6 (vervolg 1)

OUDERDOMSBEPALING VAN DIE UITDIENSTREDERS

Ouderdom	N %	Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
20 jaar en minder	N %	-	31 3.7	31 2.8	-	-	-	-	1 1.0	1 0.6
21 - 25 jaar	N %	43 15.8	688 81.1	731 65.2	8 29.6	29 72.5	37 55.2	9 13.4	61 60.4	70 41.7
26 - 30 jaar	N %	58 21.2	82 9.7	140 12.5	7 25.9	10 25.0	17 25.4	21 31.3	14 13.9	35 20.8
31 - 35 jaar	N %	23 8.4	18 2.1	41 3.7	4 14.8	1 2.5	5 7.5	10 14.9	5 4.9	15 8.9
36 - 40 jaar	N %	19 6.9	6 0.7	25 2.2	2 7.4	-	2 2.9	4 6.0	4 3.9	8 4.8
41 - 45 jaar	N %	22 8.1	2 0.2	24 2.1	1 3.7	-	1 1.5	9 13.4	3 3.0	12 7.1
46 - 50 jaar	N %	8 2.9	4 0.5	12 1.1	3 11.1	-	3 4.5	5 7.5	2 2.0	7 4.2
51 - 55 jaar	N %	12 4.4	5 0.6	17 1.5	-	-	-	2 3.0	6 5.9	8 4.8
56 - 60 jaar	N %	49 17.9	5 0.6	54 4.8	-	-	-	2 3.0	2 2.0	4 2.4
61 - 65 jaar	N %	38 13.9	6 0.7	44 3.9	2 7.4	-	2 2.9	5 7.5	-	5 2.9
66 - 70 jaar	N %	1 0.4	-	1 0.1	-	-	-	-	3 3.0	3 1.8
Onbekend	N %	-	1 0.1	1 0.1	-	-	-	-	-	-
Totaal: Onderwysers	N %	273 100.0	848 100.0	1,121 100.0	27 100.0	40 100.0	67 100.0	67 100.0	101 100.0	168 100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 3.6 (vervolg 2)

OUDERDOMSBEPALING VAN DIE UITDIENSTREDERS

Ouderdom		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
20 jaar en minder	N	-	1	1	-	2	2	-	48	48
	%		6.7	4.5		4.0	2.6		2.6	1.9
21 - 25 jaar	N	-	1	1	8	14	22	124	1,320	1,444
	%		6.7	4.5	28.6	28.0	28.2	18.6	71.4	57.4
26 - 30 jaar	N	4	1	5	3	8	11	150	232	382
	%	57.1	6.7	22.6	10.7	16.0	14.1	22.5	12.5	15.2
31 - 35 jaar	N	1	2	3	2	4	6	66	52	118
	%	14.3	13.2	13.7	7.1	8.0	7.7	9.9	2.8	4.7
36 - 40 jaar	N	1	2	3	1	1	2	46	32	78
	%	14.3	13.2	13.7	3.6	2.0	2.6	6.9	1.7	3.1
41 - 45 jaar	N	-	1	1	1	3	4	49	18	67
	%		6.7	4.5	3.6	6.0	5.1	7.4	1.0	2.7
46 - 50 jaar	N	-	3	3	1	3	4	27	22	49
	%		20.0	13.7	3.6	6.0	5.1	4.1	1.2	1.9
51 - 55 jaar	N	-	-	-	2	3	5	23	29	52
	%				7.1	6.0	6.4	3.4	1.6	2.1
56 - 60 jaar	N	1	-	1	2	4	6	79	69	148
	%	14.3		4.5	7.1	8.0	7.7	11.9	3.7	5.9
61 - 65 jaar	N	-	1	1	1	1	2	93	10	103
	%		6.7	4.5	3.6	2.0	2.6	14.0	0.5	4.1
66 - 70 jaar	N	-	-	-	4	4	8	6	9	15
	%				14.3	8.0	10.2	0.9	0.5	0.6
Onbekend	N	-	3	3	3	3	6	3	8	11
	%		20.0	13.7	10.7	6.0	7.7	0.4	0.4	0.4
Totaal: Onderwysers	N	7	15	22	28	50	78	666	1,849	2,515
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 3.7

TOTALE AANTAL DIENSJARE VAN DIE UITDIENSTREDERS

DienSJare		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
1 jaar en minder	N	6	41	47	12	42	54	8	32	40
	%	6.3	11.6	10.5	16.0	20.2	19.1	8.5	13.6	3.6
1.3 - 2 jaar	N	9	74	83	8	24	32	4	46	50
	%	9.5	21.0	18.6	10.7	11.5	11.3	4.3	19.6	15.2
2.3 - 3 jaar	N	8	69	77	4	40	44	4	34	38
	%	8.4	19.6	17.2	5.3	19.2	15.5	4.3	14.5	11.6
3.3 - 4 jaar	N	6	55	61	11	38	49	4	28	32
	%	6.3	15.6	13.6	14.7	18.3	17.3	4.3	11.9	9.7
4.3 - 5 jaar	N	9	30	39	7	18	25	1	24	25
	%	9.5	8.5	8.7	9.3	8.7	8.8	1.1	10.2	7.6
5.3 - 10 jaar	N	12	45	57	15	21	36	11	29	40
	%	12.6	12.8	12.8	20.0	10.1	12.7	11.7	12.3	12.2
10.3 - 15 jaar	N	6	8	14	6	5	11	13	9	22
	%	6.3	2.3	3.1	8.0	2.4	3.9	13.8	3.8	6.7
15.3 - 20 jaar	N	7	5	12	1	4	5	4	6	10
	%	7.4	1.4	2.7	1.3	1.9	1.8	4.3	2.6	3.0
20.3 - 25 jaar	N	8	5	13	1	8	9	3	4	7
	%	8.4	1.4	2.9	1.3	3.8	3.2	3.1	1.7	2.1
25.3 - 30 jaar	N	6	7	13	2	2	4	-	2	2
	%	6.3	2.0	2.9	2.7	1.0	1.4	-	0.9	0.6
30.3 - 35 jaar	N	11	6	17	2	-	2	4	5	9
	%	11.6	1.7	3.8	2.7	-	0.7	4.3	2.1	2.7
35.3 - 40 jaar	N	7	7	14	5	4	9	15	13	28
	%	7.4	2.0	3.1	6.7	1.9	3.2	16.0	5.5	8.5
40.3 - 45 jaar	N	-	-	-	1	-	1	19	3	22
	%	-	-	-	1.3	-	0.4	20.2	1.3	6.7
45.3 en meer jare	N	-	-	-	-	1	1	2	-	2
	%	-	-	-	-	0.5	0.4	2.1	-	0.6
Onbekend	N	-	-	-	-	1	1	2	-	2
	%	-	-	-	-	0.5	0.4	2.1	-	0.6
TOTAAL	N	95	352	447	75	203	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
 **V = Vrouens
 ***T = Totaal

1.3 jaar = 1 jaar 3 maande
 2.3 jaar = 2 jaar 3 maande ens.

TABEL 3.7 (vervolg 1)

TOTALE AANTAL DIENSJARE VAN DIE UITDIENSTREDERS

Diensjare		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
1 jaar en minder	N	10	234	244	3	8	11	5	23	28
	%	3.6	27.6	21.8	11.1	20.0	16.4	7.4	22.8	16.7
∅ 1.3 - 2 jaar	N	19	216	235	2	11	13	4	14	18
	%	7.0	25.5	21.0	7.4	27.5	19.4	6.0	13.8	10.7
2.3 - 3 jaar	N	18	173	191	2	8	10	8	14	22
	%	6.6	20.4	17.0	7.4	20.0	14.9	11.9	13.8	13.1
3.3 - 4 jaar	N	21	77	98	4	5	9	5	9	14
	%	7.7	9.1	8.7	14.8	12.5	13.4	7.4	9.0	8.3
4.3 - 5 jaar	N	13	36	49	-	3	3	8	5	13
	%	4.8	4.2	4.4		7.5	4.5	11.9	5.0	7.7
5.3 - 10 jaar	N	57	79	136	9	4	13	16	14	30
	%	20.9	9.3	12.1	33.3	10.0	19.4	23.9	13.8	17.9
10.3 - 15 jaar	N	20	11	31	2	1	3	4	4	8
	%	7.3	1.3	2.8	7.4	2.5	4.5	6.0	4.0	4.8
15.3 - 20 jaar	N	16	7	23	1	-	1	4	1	5
	%	5.9	0.8	2.1	3.7		1.5	6.0	1.0	3.0
20.3 - 25 jaar	N	14	4	18	1	-	1	1	1	2
	%	5.1	0.5	1.6	3.7		1.5	1.5	1.0	1.2
25.3 - 30 jaar	N	10	4	14	1	-	1	1	2	3
	%	3.6	0.5	1.2	3.7		1.5	1.5	2.0	1.8
30.3 - 35 jaar	N	14	3	17	1	-	1	2	3	5
	%	5.1	0.4	1.5	3.7		1.5	3.0	3.0	3.0
35.3 - 40 jaar	N	40	2	42	1	-	1	3	-	3
	%	14.7	0.2	3.7	3.7		1.5	4.5		1.8
40.3 - 45 jaar	N	21	1	22	-	-	-	-	-	-
	%	7.7	0.1	2.0						
45.3 en meer jare	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Onbekend	N	-	1	1	-	-	-	6	11	17
	%		0.1	0.1				9.0	10.9	10.1
TOTAAL	N	273	848	1,121	27	40	67	67	101	168
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans

**V = Vrouens

***T = Totaal

∅ 1.3 jaar = 1 jaar 3 maande

2.3 jaar = 2 jaar 3 maande ens.

TABEL 3.7 (vervolg 2)

TOTALE AANTAL DIENSJARE VAN DIE UITDIENSTREDERS

Diensjare		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
1 jaar en minder	N	1	-	1	5	5	10	50	385	435
	%	14.3		4.5	17.9	10.0	12.8	7.5	20.8	17.3
∅ 1.3 - 2 jaar	N	-	1	1	1	8	9	47	394	441
	%		6.7	4.5	3.6	16.0	11.5	7.1	21.3	17.5
2.3 - 3 jaar	N	2	-	2	3	8	11	49	346	395
	%	28.6		9.1	10.7	16.0	14.1	7.4	18.7	15.7
3.3 - 4 jaar	N	1	-	1	-	-	-	52	212	264
	%	14.3		4.5				7.8	11.5	10.5
4.3 - 5 jaar	N	1	-	1	-	3	3	39	119	158
	%	14.3		4.5		6.0	3.8	5.9	6.4	6.3
5.3 - 10 jaar	N	-	4	4	5	7	12	125	203	328
	%		26.7	18.2	17.9	16.0	15.4	18.8	11.0	13.0
10.3 - 15 jaar	N	-	2	2	2	6	8	53	46	99
	%		13.3	9.1	7.1	12.0	10.3	8.0	2.5	3.9
15.3 - 20 jaar	N	-	2	2	-	2	2	33	27	60
	%		13.3	9.1		4.0	2.6	5.0	1.5	2.4
20.3 - 25 jaar	N	-	-	-	-	2	2	28	24	52
	%					4.0	2.6	4.2	1.3	2.1
25.3 - 30 jaar	N	-	2	2	1	1	2	21	20	41
	%		13.3	9.1	3.6	2.0	2.6	3.1	1.1	1.6
30.3 - 35 jaar	N	-	-	-	1	-	1	35	17	52
	%				3.6		1.3	5.2	0.9	2.1
35.3 - 40 jaar	N	1	-	1	2	1	3	74	27	101
	%	14.3		4.5	7.1	2.0	3.8	11.1	1.5	4.0
40.3 - 45 jaar	N	-	-	-	5	1	6	46	5	51
	%				17.9	2.0	7.7	6.9	0.3	2.0
45.3 en meer jare	N	-	-	-	-	1	1	2	2	4
	%					2.0	1.3	0.3	0.1	0.2
Onbekend	N	1	4	5	3	5	8	12	22	34
	%	14.3	26.7	22.8	10.7	10.0	10.3	1.8	1.2	1.4
TOTAAL	N	7	15	22	28	50	78	666	1,849	2,515
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans

**V = Vrouens

***T = Totaal

∅ 1.3 jaar = 1 jaar 3 maande

2.3 jaar = 2 jaar 3 maande ens.

Wat die manspersoneel betref, kan hulle uittreeding moontlik as normaal beskou word, terwyl die vrouens met 'n buitengewone hoë persentasie vorendag kom, maar dit moet nie uit die oog verloor word nie dat, volgens tabel 3.8, 'n totaal van 1208 vrouens die onderwys verlaat het om in die huwelik te tree, en dit is moontlik dat die grootste gedeelte van hulle na die huwelik in die onderwys kan aanbly - 'n aangeleentheid waaroor daar ongelukkig geen konkrete gegewens ter hand is nie. Juis om hierdie rede, is dit besonder moeilik om in verband met die mate waarin uitdienstreding van vrouepersoneel uit die onderwys, 'n algehele verlies verteenwoordig of nie, tot duidelikheid te geraak.

3.9 AARD VAN UITDIENSTREDING

Na aanleiding van inligting, verkry van die verskillende onderwysdepartemente en nie-departemente skole, is tabel 3.8 saamgestel wat die bestemming aandui van die uitdienstreders in die Republiek en Suidwes-Afrika gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964. (Kyk tabel 3.8.)

Uit die totaalbeeld vir die land as geheel, blyk dit dat 1208 vroue die onderwys verlaat het om in die huwelik te tree, maar aangesien daar geen gegewens bekombaar is ten opsigte van die aantal wat in tydelike hoedanigheid aangebly het of nog gedurende dieselfde jaar weer tot die diens toegetree het nie, kan die mate waarin hierdie geval op 'n verlies dui, moeilik bepaal en beskryf word. Hierteenoor kan die volgende paar getalle as die grootste werklike verliese beskryf word.

'n Totaal van 325 mans en vrouens het uit die diens getree met die oog op enige ander betrekking behalwe die onderwys. Dan was daar 319 onderwysers wat poste in ander onderwysdepartemente aanvaar het, maar in hierdie geval kan egter nie van 'n totale verlies gepraat word nie, want hulle uittrede was maar slegs 'n verlies vir daardie betrokke onderwysowerheid wat hulle verlaat het. Origens het 165 persone om persoonlike redes uit die onderwys getree, terwyl 257 met pensioen afgetree het. Hierbenewens is daar 241 uitdienstreders wat onder 9 kategorieë van diensbeëindiging ingedeel word soos van die tabel af te lees is.

Wat die drie grootste groepe uitdienstreders aanbetref, regverdig (i) dames wat gaan trou en (ii) persone wat met pensioen uit die diens tree, geen verdere bespreking nie, omdat dit natuurlike redes vir uitdienstreding verteenwoordig wat altyd sal voorkom. Die derde groep uitdienstreders egter, naamlik die 325 persone wat bedank het met die oog op enige ander betrekking behalwe die onderwys, stem tot ernstige nadenke, omdat hulle 'n totale verlies vir die onderwys verteenwoordig en daarby 'n verlies wat moontlik voorkom kon gewees het. Die verdere feit dat van hierdie groep bedankers in alle onderwysdepartemente en in privaatskole die meeste mans is, stem veral tot nadenke in 'n professie waaruit die mans in toenemende mate wyk.

Op die oog af wil dit al te veel voorkom dat dit hier die geval is van die broodwinners wat weens ontoereikende salarisse, elders moet gaan uitkoms soek. Bevestiging vir hierdie vermoede word inderdaad gevind in tabel 11.1 wat gaan oor die redes vir bedanking waarvan die salariskwessie die belangrikste blyk te wees.

As dit dan ontoereikende salarisse en gebrekkige bevorderingsmoontlikhede is wat aanleiding daartoe gee dat onderwysers die diens verlaat soos ook inderdaad in tabel 11.1 aangedui, dan word hier in die Republiek en Suidwes-Afrika wat die onderwys betref, 'n onhoudbare toestand geskep wat ernstige besinning verg.

3.10 SAMEVATTING

3.10.1 Bedankers en verskuiwers

Van die 138 onderwysers wat bedank het om 'n pos elders te aanvaar, was daar 100 persone wat in die ouderdomsgroep 20 tot 30 jaar val, dit wil sê die onderwysberoep ondervind sy grootste verlies aan onderwyskragte, min of meer binne die eerste 10 jaar van hulle onderwysloopbaan, en dit is 'n tendens wat hom deurgaans in alle onderwysdepartemente en nie-departemente skole herhaal. Bevestiging hiervoor word ook gevind in tabel 3.6 wat 'n beeld gee van alle uitdienstreders en waarin aangetoon word dat 1826 onderwysers uit die diens getree het tussen die ouderdomme 21 en 30 jaar.

In verband met bedankers en verskuiwers, ingedeel volgens geslag, kom dit aan die lig dat meer mans (201) as vroue (120) uit 'n totaal van 321 die onderwys verlaat het.

TABEL 3.8

AARD VAN UITDIENSTREDING

Besonderhede		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Afsterte	N	2	2	4	-	1	1	1	-	1
	%	2.1	0.6	0.9		0.5	0.4	1.1		0.3
Afdanking	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Tree af op pensioen	N	23	30	53	9	11	20	41	29	70
	%	24.2	8.5	11.9	12.0	5.3	7.1	43.6	12.3	21.3
Tree in huwelik	N	-	246	246	-	47	47	-	130	130
	%		69.9	55.0		22.6	16.6		55.3	39.85
Bedank met die oog op enige ander betrekking behalwe onderwys	N	38	14	52	17	6	23	32	31	63
	%	40.0	4.0	11.6	22.7	2.9	8.1	34.1	13.2	18.8 19.1
Aanvaan ander pos in die onderwys, byvoorbeeld Inspekteur van Skole, Skoolsielkundige, Voorligter ens.	N	5	-	5	11	16	27	-	-	-
	%	5.3		1.1	14.7	7.7	9.5			
Aanvaan pos as onderwyser/vise-hoof/hoof in ander onderwysdepartement	N	20	24	44	7	16	23	18	31	49
	%	21.0	6.8	9.8	9.3	7.7	8.1	19.1	13.2	14.9
Beëindiging van aanstelling	N	-	12	12	-	4	4	-	-	-
	%		3.4	2.7		1.9	1.4			
Privaatskool	N	1	2	3	1	-	1	-	-	-
	%	1.1	0.6	0.7	1.3		0.4			
Verder studeer; reis vir onderwyservaring	N	2	11	13	11	16	27	-	-	-
	%	2.1	3.1	2.9	14.7	7.7	9.5			
Pos bestaan nie meer nie	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Persoonlik	N	-	6	6	19	89	108	-	9	9
	%		1.7	1.3	25.3	42.8	38.2		3.8	2.7
Aanvaan pos aan onderwyskollege/universiteit	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	%		0.3	0.2						
Onbekend	N	4	4	8	-	2	2	2	5	7
	%	4.2	1.1	1.9		0.9	0.7	2.1	2.1	2.1
Totaal: Onderwysers	N	95	352	447	75	208	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
 **V = Vrouens
 ***T = Totaal

TABEL 3.8 (vervolg 1)

AARD VAN UITDIENSTREDING

Besonderhede		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Afsterwe	N	13	1	14	-	-	-	1	-	1
	%	4.8	0.1	1.2				1.5		0.6
Afdanking	N	1	1	2	-	-	-	1	7	8
	%	0.4	0.1	0.2				1.5	6.9	4.8
Tree af op pensioen	N	79	10	89	2	-	2	6	4	10
	%	28.8	1.2	7.9	7.4		3.0	8.9	4.0	6.0
Tree in huwelik	N	-	708	708	-	23	23	-	52	52
	%		83.5	63.2		57.5	34.3		51.5	30.9
Bedank met die oog op enige ander betrekking behalwe onderwys	N	84	49	133	2	1	3	29	8	37
	%	30.8	5.8	11.8	7.4	2.5	4.5	43.3	7.9	22.0
Aanvaar ander pos in die onderwys byvoorbeeld Inspekteur van Skole, Skool-sielkundige, Voorligter ens.	N	1	2	3	-	-	-	-	-	-
	%	0.4	0.2	0.3					1.0	0.6
Aanvaar pos as onderwyser/vise-hoof/hoof in ander onderwysdepartement	N	89	58	147	9	12	21	12	4	16
	%	32.6	6.8	13.1	33.3	30.0	31.3	17.9	4.0	9.5
Beëindiging van aanstelling	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Privaatskool	N	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	%				3.7		1.5			
Verder studeer; reis vir onderwyservaring	N	6	9	15	-	1	1	3	3	6
	%	2.2	1.1	1.3		2.5	1.5	4.5	3.0	3.6
Pos bestaan nie meer nie	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Persoonlik	N	-	9	9	3	-	3	-	5	5
	%		1.1	0.8	11.1		4.5		4.9	3.0
Aanvaar pos aan onderwyskollege/universiteit	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%									
Onbekend	N	-	1	1	10	3	13	15	17	32
	%		0.1	0.1	37.0	7.5	19.4	22.4	16.8	19.0
Totaal: Onderwysers	N	273	848	1,121	27	40	67	67	101	168
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 3.8 (vervolg2)

AARD VAN UITDIENSTREDING

Besonderhede		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Afsterwe	N %	-	-	-	7 25.0	-	7 8.9	24 3.6	4 0.2	28 1.1
Afdanking	N %	-	1 6.7	1 4.5	1 3.6	3 6.0	4 5.1	3 0.4	12 0.6	15 0.6
Tree af op pensioen	N %	1 14.3	3 20.0	4 18.2	2 7.1	7 14.0	9 11.5	163 24.5	94 5.1	257 10.2
Tree in huwelik	N %	-	-	-	-	2 4.0	2 2.6	-	1,208 65.3	1,208 48.0
Bedank met die oog op enige ander betrekking behalwe onderwys	N %	2 28.6	1 6.7	3 13.6	7 25.0	4 8.0	11 14.1	211 31.7	114 6.2	325 12.8
Aanvaan ander pos in die onderwys, byvoorbeeld Inspekteur van Skole, Skoolsielkundige, Voorligter ens.	N %	1 14.3	1 6.7	2 9.1	1 3.6	-	1 1.3	19 2.9	20 1.1	39 1.6
Aanvaan pos as onderwyser/visie-hoof/hoof in ander onderwysdepartement	N %	3 42.8	4 26.6	7 31.8	4 14.3	8 16.0	12 15.4	162 24.3	157 8.5	319 12.7
Beëindiging van aanstelling	N %	-	-	-	-	2 4.0	2 2.6	-	18 1.0	18 0.7
Privaatskool	N %	-	-	-	1 3.6	-	1 1.3	4 0.6	2 0.1	6 0.2
Verder studeer; reis vir onderwyservaring	N %	-	-	-	3 10.6	2 4.0	5 6.4	25 3.8	42 2.3	67 2.7
Pos bestaan nie meer nie	N %	-	-	-	1 3.6	-	1 1.3	1 0.1	-	1 0.1
Persoonlik	N %	-	5 33.3	5 22.7	-	20 40.0	20 25.6	22 3.3	143 7.7	165 6.6
Aanvaan pos aan onderwyskollege/universiteit	N %	-	-	-	1 3.6	2 4.0	3 3.8	1 0.1	3 0.2	4 0.2
Onbekend	N %	-	-	-	-	-	-	31 4.7	32 1.7	63 2.5
Totaal: Onderwysers	N %	7 100.0	15 100.0	22 100.0	28 100.0	50 100.0	78 100.0	666 100.0	1,849 100.0	2,515 100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

So het ook meer Afrikaanssprekende onderwysers uit die diens bedank as wat die geval was met hulle Engelssprekende kollegas, nl. 65.2 persent teenoor 21.7 persent respektiewelik.

3.10.2 Uitdienstreders in die algemeen

Indien die aard van uitdienstreding ter sprake kom, val dit op dat 1208 vroue die onderwys verlaat het om in die huwelik te tree, maar omdat daar geen gegewens beskikbaar is met behulp waarvan vasgestel kan word hoeveel van hulle in tydelike hoedanigheid (behalwe in Natal) aanbly of kort daarna weer tot die onderwys toetree nie, word hulle liefs buite die bespreking gelaat.

Hierna is die twee belangrikste redes vir uitdienstreding die volgende:

- (a) 325 mans en vrouepersoneellede het die diens verlaat met die oog op enige ander betrekking behalwe die onderwys en
- (b) 319 persone verlaat die diens van 'n besondere departement omdat hulle poste in ander onderwysdepartemente aanvaar het.

In beide laasgenoemde gevalle het meer mans as vroue, of uit die onderwys getree, of van een departement na 'n ander verskuif. Dit laat ten slotte die vermoede ontstaan dat bedankings en verskuiwings wat die mans betref, hoofsaaklik geskied omrede ontoereikende salarisse en 'n gebrekkige bevorderingstelsel en beter vooruitsigte in hul huidige werkkring.

HOOFSTUK 4

KWALIFIKASIES VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS

4.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk van die verslag word die kwalifikasies ontleed van die permanent-aangestelde onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, asook die van permanent-aangestelde onderwysers wat na 'n privaatskool of na 'n ander onderwysdepartement verskuif het.

Die bedankers is gevra om aan te dui of hulle die skooleindsertifikaat met of sonder matrikulasievrystelling verwerf het, of hulle in die eerste of tweede klas geslaag het en of hulle enige vak(ke) met onderskeiding behaal het.

Verder is aan die bedankers en verskuiwers gevra om aan te dui watter akademiese kwalifikasies hulle na standerd tien behaal het, asook die akademiese kursusse waarin hulle geslaag het. Aan die bedankers en verskuiwers is verder ook gevra of hulle enige akademiese kwalifikasies behaal het na toetreding tot die onderwys en indien wel, om die akademiese kwalifikasies aan te dui.

Die bedankers en verskuiwers moes ook aandui watter professionele kwalifikasies hulle behaal het. Vervolgens is hulle gevra of hulle in enige rigting gespesialiseer het en indien wel, om die kursusse asook die duur van die kursusse aan te dui. Hulle is verder gevra of hulle enige spesiale kursus(se) na toetrede tot die onderwys bygewoon het wat hulle beter bekwaam het vir die onderwys in die klaskamer en om ook die kursusse aan te dui.

Aan die hoof van die skool is gevra om ten opsigte van die bedankers en verskuiwers vanuit sy personeel aan te dui of hulle na sy mening voldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee en indien hulle nie voldoende gekwalifiseer was nie, in watter opsig hulle kwalifikasies gebrekkig was.

4.2 DIE SKOOLKWALIFIKASIES VAN DIE BEDANKERS

4.2.1 Skooleindsertifikaat met of sonder vrystelling en die klas waarin die sertifikaat geslaag is

Die bedankers is gevra om aan te dui of hulle die skooleindsertifikaat met of sonder matrikulasievrystelling verwerf het en of hulle in die eerste of tweede klas geslaag het. Tabel 4.1 gee 'n oorsigtelike beeld van die skoolkwalifikasies van die bedankers. (Kyk tabel 4.1.)

(a) Landsbeeld

Uit die gegewens in tabel 4.1 is af te lei dat wat die land as geheel betref, 86.9 persent van die bedankers die skooleindsertifikaat met matrikulasievrystelling verwerf het.

Van die groep bedankers wat die skooleindsertifikaat met vrystelling verwerf het, het 68.3 persent in die tweede klas geslaag.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Behalwe vir die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika waar al vyf die bedankers die matrikulasievrystellingsertifikaat in die eerste klas geslaag het, het die grootste groep van die bedankers van die ander onderwysdepartemente en die nie-departementele skole die matrikulasievrystellingsertifikaat in die tweede klas geslaag (persentasies wissel van 57.2% tot 78.2%).

Dit blyk dus dat die grootste groep bedankers die skooleindsertifikaat met vrystelling verwerf het en dat van die vrystellingsgroep die bedankers met 'n tweedeklassertifikaat in die meerderheid is. Van die nie-vrystellingsgroep wat 12.3 persent van die bedankers uitmaak, is die bedankers met 'n tweedeklassertifikaat (70.6%) ook in die meerderheid.

4.2.2 Het die bedanker die st. 10-sertifikaat met onderskeiding in enige vak (of vakke) behaal?

Aan die bedankers is gevra om aan te dui of hulle met die verwerwing van die st.10-sertifikaat

TABEL 4.1

SKOOLEINDSERTIFIKAAT: MET OF SONDER VRYSTELLING/1STE OF 2DE KLAS

Skoleindsertifikaat		Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Vrystelling	1ste Klas	8	28.6	3	42.8	3	37.5	10	21.8	5	100.0	6	35.3	3	33.3	38	31.7
	2de Klas	20	71.4	4	57.2	5	62.5	36	78.2	-	-	11	64.7	6	66.7	82	68.3
	Totaal	28	100.0	7	100.0	8	100.0	46	100.0	5	100.0	17	100.0	9	100.0	120	100.0
Nie-vrystelling	1ste Klas	-	-	-	-	-	-	2	33.3	1	50.0	1	20.0	1	100.0	5	29.4
	2de Klas	2	100.0	1	100.0	-	-	4	66.7	1	50.0	4	80.0	-	-	12	70.6
	Totaal	2	100.0	1	100.0	-	-	6	100.0	2	100.0	5	100.0	1	100.0	17	100.0
	Vrystelling	28	93.3	7	87.5	8	100.0	46	88.3	5	71.4	17	73.8	9	90.0	120	86.9
Totaal	Nie-vrystelling	2	6.7	1	12.5	-	-	6	11.6	2	28.6	5	21.7	1	10.0	17	12.3
	Onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.4	-	-	1	0.7
TOTAAL		30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

in enige vak (of vakke) onderskeiding behaal het. Tabel 4.2 gee 'n beeld van die bedankers se prestasies in die verband. (Kyk tabel 4.2.)

Vir die land as geheel en die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole blyk dit dat deurgaans die grootste groep van die bedankers die st. 10-sertifikaat sonder enige vak-onderskeidings verwerf het (persentasies wissel van 60.0% tot 78.0%), terwyl 'n veel kleiner groep van die bedankers wel onderskeidings in vak(ke) behaal het (persentasies wissel van 21.2% tot 40.0%).

4.3 AKADEMIESE KWALIFIKASIES VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

4.3.1 Die akademiese kwalifikasies wat die bedankers en verskuiwers na standaard 10 behaal het

Aan die bedankers en verskuiwers is gevra om aan te dui watter akademiese kwalifikasies hulle behaal het na standaard 10. (Onderwysdiplomas/-sertifikate vanselfsprekend uitgesonder.) In tabel 4.3 word bogenoemde gegewens weergegee. (Kyk tabel 4.3.)

(a) Landsbeeld

Vir die land as geheel blyk dit dat persentasiegewys die grootste groep van die bedankers en verskuiwers in besit was van 'n B.A.-graad (41.2%), terwyl die volgende grade (in rangorde genoem) deur die bedankers en verskuiwers behaal is: B.Sc. (19.0%), B.Com. Econ. (7.2%), B.A. (Hons.) (7.2%), M.A. (3.9%), B.A. + B.Ed. (2.6%), B.A. + M.Ed. (2.6%), B.Mus. (2.0%), M.Sc. (2.0%), B.Sc. + M.Ed. (2.0%), B.A. (Hons.) + B.Ed. (1.3%), M.A. + B.Ed. (1.3%), B.Sc. (Hons.) (0.7%), M.Com. Econ. (0.7%), D.Litt. et Phil. (0.7%), D.Phil + B.Ed. (0.7%), B.Sc. + B.Ed. (0.7%), B.Com. Econ. + B.Ed. (0.7%), B.A. (Hons.) + M.Ed. (0.7%), B.A. + D.Ed. (0.7%), B.Sc. + B.A. (0.7%), D.Litt. + D.Ed. (0.7%), B.Sc. + M.B.A. (0.7%) en B.A. + B.Com. + B.Ed. (0.7%).

Die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is hoofsaaklik in besit van die volgende grade: B.A. (40.5%), B.Sc. (24.3%), B.Com. Econ. (9.5%), B.A. (Hons.) (6.8%), M.Sc. (2.7%), B.A. (Hons.) + B.Ed. (2.7%), B.Mus., B.Sc. (Hons.), M.Com. Econ., D.Litt. et Phil., B.A. (Hons.) + M.Ed., B.A. + M.Ed., M.A. + B.Ed., B.Sc. + M.Ed., B.Sc. + M.B.A. en B.A. + B.Com. + B.Ed., (elk 1.4%).

Die onderwysers wat 'n betrekking by 'n privaatskool aanvaar het, is hoofsaaklik in besit van die volgende grade: B.A. (62.5%), B.Sc. (25.0%) en M.A. + B.Ed. (12.5%).

Die onderwysers wat verskuif het na ander onderwysdepartemente is in besit van die volgende grade: B.A. (39.4%), B.Sc. (12.7%), B.A. (Hons.) (8.5%), M.A. (8.5%), B.Com. Econ. (5.6%), B.A. + B.Ed. (5.6%), B.A. + M.Ed. (4.2%), B.Mus. (2.8%), B.Sc. + M.Ed. (2.8%), M.Sc., D.Phil + B.Ed., B.Sc. + B.Ed., B.Com. Econ. + B.Ed., B.A. + D.Ed., B.Sc. + B.A. en D.Litt. + D.Ed. (elk 1.4%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Wat die onderskeie onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, is persentasiegewys die meeste bedankers in besit van 'n B.A.-graad (persentasies wissel van 34.1% tot 66.7%) of 'n B.Sc.-graad (persentasies wissel van 14.3% tot 35.3%).

4.3.2 Akademiese kursusse geslaag deur die bedankers/verskuiwers gedurende hulle hele studietydperk

In tabel 4.4 word die baccalaureusgraadvakke, die honneursgraadvakke, die magistergraadstudierigting en die doktorsgraadstudierigting wat die bedankers en verskuiwers geslaag het gedurende hulle hele studietydperk, aangedui. (Kyk tabel 4.4.)

(a) Landsbeeld

(i) Totaalbeeld ten opsigte van die bedankers en verskuiwers

Vir die baccalaureusgraad het die bedankers en verskuiwers hoofsaaklik die volgende hoofvakke (in rangorde genoem) geneem: Afrikaans 43*, Geskiedenis (34), Aardrykskunde (22), Engels (18), Handelsvakke (17), Wiskunde (16), Sielkunde (16), Chemie (13), Duits (12), Opvoedkunde (10), Sosiologie (9), Dierkunde (8), Liggaamlike Opvoedkunde (6), Fisika (5), Plantkunde (5), Latyn (5), Volkekunde (5), Musiek (4),

*Dui die getal bedankers en verskuiwers aan wat die vak geneem het.

TABEL 4.2

HET DIE BEDANKER DIE SKOOLEINDSERTIFIKAAT MET ONDERSKEIDING
IN ENIGE VAK (OF VAKKE) BEHAAL?

Onderskeiding	Kaapland		Natal		Oranje- Vrystaat		Transvaal		Suidwes- Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departe- mentele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	7	23.3	2	25.0	2	25.0	11	21.2	2	28.6	5	21.7	4	40.0	33	23.9
Nee	23	76.7	6	75.0	6	75.0	41	78.0	5	71.4	17	73.9	6	60.0	104	75.4
Onbekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	1	0.7
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 4.3
DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA STANDERD 10 BEHAAL HET

Akademiese kwalifikasies	Kaapland				Natal			
	*B	**Priv.	***A.Dept.	Totaal	B	Priv.	A.Dept.	Totaal
B. A.	N 7	1	6	14	1	2	3	6
	% 41.2	50.0	27.3	34.1	25.0	100.0	75.0	60.0
B. Sc.	N 5	-	2	7	3	-	-	3
	% 29.4	-	9.1	17.1	75.0	-	-	30.0
B. Com. Econ.	N 1	-	1	2	-	-	-	-
	% 5.9	-	4.5	4.9	-	-	-	-
B. Mus.	N 1	-	1	2	-	-	-	-
	% 5.9	-	4.5	4.9	-	-	-	-
B. A. (Hons.)	N -	-	2	2	-	-	-	-
	% -	-	9.1	4.9	-	-	-	-
B. Sc. (Hons.)	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
M. A.	N -	-	2	2	-	-	-	-
	% -	-	9.1	4.9	-	-	-	-
M. Sc.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
M. Com. Econ.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. et Phil.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
D. Phil. + B. Ed.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Ed.	N -	-	-	-	-	-	1	1
	% -	-	-	-	-	-	25.0	10.0
B. Sc. + B. Ed.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
B. Com. Econ. + B. Ed.	N -	-	1	1	-	-	-	-
	% -	-	4.5	2.4	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + M. Ed.	N -	-	3	3	-	-	-	-
	% -	-	13.6	7.3	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N 2	-	-	2	-	-	-	-
	% 11.8	-	-	4.9	-	-	-	-
M. A. + B. Ed.	N -	1	-	1	-	-	-	-
	% -	50.0	-	2.4	-	-	-	-
B. A. + D. Ed.	N -	-	1	1	-	-	-	-
	% -	-	4.5	2.4	-	-	-	-
B. Sc. + M. Ed.	N -	-	2	2	-	-	-	-
	% -	-	9.1	4.9	-	-	-	-
B. Sc. + B. A.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. + D. Ed.	N -	-	1	1	-	-	-	-
	% -	-	4.5	2.4	-	-	-	-
B. Sc. + M. B. A.	N -	-	-	-	-	-	-	-
	% -	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N 1	-	-	1	-	-	-	-
	% 5.9	-	-	2.4	-	-	-	-
TOTAAL	N 17	2	22	41	4	2	4	10
	% 100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.3 (vervolg 1)
DIE AKADEEMIESE KWALIFIKASIES WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA STANDERD 10 BEHAAL HET

Akademiese kwalifikasies		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	4	-	4	8	10	-	9	19
	%	80.0	-	44.4	57.1	34.5	-	37.5	35.2
B. Sc.	N	-	-	2	2	7	1	2	10
	%	-	-	22.2	14.3	24.1	100.0	8.3	18.5
B. Com. Econ.	N	1	-	1	2	3	-	2	5
	%	20.0	-	11.1	14.3	10.3	-	8.3	9.3
B. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	4.2	1.9
B. A. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	4	5
	%	-	-	-	-	3.4	-	16.7	9.3
B. Sc. (Hons.)	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. A.	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	11.1	7.1	-	-	4.2	1.9
M. Sc.	N	-	-	-	-	2	-	1	3
	%	-	-	-	-	6.9	-	4.2	5.6
M. Com. Econ.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Ed.	N	-	-	1	1	-	-	2	2
	%	-	-	11.1	7.1	-	-	8.3	3.7
B. Sc. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	4.2	1.9
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
B. A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. A. + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
B. A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sc. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	3.4	-	-	1.9
B. Sc. + B. A.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	4.2	1.9
D. Litt. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sc. + M. B. A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	5	-	9	14	29	1	24	54
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
**Priv. = Privaatskole
***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.3 (vervolg 2)
DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA STANDERD 10 BEHAAL HET

Akademiese kwalifikasies	Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap				
	*B	**Priv.	***A.Dept.	Totaal	B	Priv.	A.Dept.	Totaal	
B.A.	N	1	-	3	4	4	-	2	6
	%	50.0	-	100.0	66.7	36.4	-	33.3	35.3
B.Sc.	N	-	1	-	1	3	-	3	6
	%	-	100.0	-	16.7	27.3	-	50.0	35.3
B. Com. Econ.	N	1	-	-	1	1	-	-	1
	%	50.0	-	-	16.7	9.1	-	-	5.9
B. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.A. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	9.1	-	-	5.9
B.Sc. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	9.1	-	-	5.9
M.A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M.Sc.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. Com. Econ.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	16.7	5.9
B.A. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.Sc. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M.A. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.Sc. + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.Sc. + B.A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B.Sc. + M. B. A.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	9.1	-	-	5.9
B.A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	2	1	3	6	11	-	6	17
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
**Priv. = Privaatskole
***A.Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.3 (vervolg 3)

DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA STANDERD 10 BEHAAL HET

Akademiese kwalifikasies		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	3	2	1	6	30	5	28	63
	%	50.0	100.0	33.3	54.5	40.5	62.5	39.4	41.2
B. Sc.	N	-	-	-	-	18	2	9	29
	%	-	-	-	-	24.3	25.0	12.7	19.0
B. Com. Econ.	N	-	-	-	-	7	-	4	11
	%	-	-	-	-	9.5	-	5.6	7.2
B. Mus.	N	-	-	-	-	1	-	2	3
	%	-	-	-	-	1.4	-	2.8	2.0
B. A. (Hons.)	N	3	-	-	3	5	-	6	11
	%	50.0	-	-	27.3	6.8	-	8.5	7.2
B. Sc. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
M. A.	N	-	-	2	2	-	-	6	6
	%	-	-	66.7	18.2	-	-	8.5	3.9
M. Sc.	N	-	-	-	-	2	-	1	3
	%	-	-	-	-	2.7	-	1.4	2.0
M. Com. Econ.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
B. A. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	4	4
	%	-	-	-	-	-	-	5.6	2.6
B. Sc. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
B. A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	3	4
	%	-	-	-	-	1.4	-	4.2	2.6
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	2	-	-	2
	%	-	-	-	-	2.7	-	-	1.3
M. A. + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	1	-	2
	%	-	-	-	-	1.4	12.5	-	1.3
B. A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
B. Sc. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	2	3
	%	-	-	-	-	1.4	-	2.8	2.0
B. Sc. + B. A.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
D. Litt. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.4	0.7
B. Sc. + M. B. A.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.4	-	-	0.7
TOTAAL	N	6	2	3	11	74	8	71	153
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.4(a)
 AKADEEMIESE KURSUSSE GESLAAG DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDURENDE
 HULLE HELE STUDIETYDPERK
 KAAPLAND

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole			Ander onderwys- departemente				Totaal				
	B*	Hons.**	M***	D****	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	3	1	-	-	1	-	-	-	8	-	2	-	12	1	2	-
Engels	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-
Chemie	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-
Fisika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dierkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-
Opvoedkunde	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	2	5	-	3	2
Handelsvakke	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Latyn	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	3	1	-	-	-	-	-	-	8	2	-	-	11	3	-	-
Aardrykskunde	4	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	9	-	-	-
Sielkunde	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysbegoeerte	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Sosiologie	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-
Kriminologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opvoeding	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	32	2	-	-	4	1	-	-	42	2	5	2	78	5	5	2
Totaal: Onderwysers	17	-	-	-	2	-	-	-	22	-	-	-	41	-	-	-

B* = Baccalaureusgraadvakke
 Hons. ** = Honneursgraadvakke
 M*** = Magistergraadvakke
 D**** = Doktorsgraadvakke

TABEL 4.4(b)

NATAL

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys- departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Engels	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-
Chemie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisika	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Dierkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Opvoedkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Handelsvakke	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Latyn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-
Aardrykskunde	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Sielkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysbegeerte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krimonologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opvoeding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuns	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	7	-	-	-	4	-	-	-	10	-	-	-	21	-	-	-
Totaal: Onderwysers	4	-	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-	10	-	-	-

TABEL 4.4(c)

ORANJE-VRYSTAAT

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys- departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-
Engels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chemie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Fisika	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Dierkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Opvoedkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Handelsvakke	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Latyn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	7	-	-	-
Aardrykskunde	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-
Sielkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Wysbegeerte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kriminologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike																
Opvoeding	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	9	-	-	-	-	-	-	-	17	-	1	-	26	-	1	-
Totaal: Onderwysers	5	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	14	-	-	-

TABEL 4.4(d)

TRANSVAAL

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys- departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	8	1	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	19	1	-	-
Engels	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5	-	-	-
Chemie	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Fisika	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	-
Dierkunde	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
Plantkunde	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-
Opvoedkunde	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	3	-
Handelsvakke	4	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	9	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	6	-	-	-
Frans	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Latyn	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-
Grieks	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hebreeus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Geskiedenis	4	-	-	1	-	-	-	-	5	1	-	-	9	1	-	1
Aardrykskunde	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Sielkunde	4	1	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	7	2	1	-
Volkekunde	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	4	1	-	-
Wysbegeerte	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Sosiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Kriminologie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Huishoudkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Liggaamlike																
Opvoeding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Totaal	48	3	5	1	2	1	-	-	48	4	1	-	98	8	6	1
Totaal: Onderwysers	39	-	-	-	1	-	-	-	24	-	-	-	54	-	-	-

TABEL 4.4(e)

SUIDWES-AFRIKA

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys-departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Engels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chemie	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Fisika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dierkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Opvoedkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Handelsvakke	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Latyn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Aardrykskunde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Sielkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysbegeerte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Kriminologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opvoeding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Landbou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	3	-	-	-	2	-	-	-	6	-	-	-	11	-	-	-
Totaal: Onderwysers	2	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	6	-	-	-

TABEL 4.4(f)

ONDERWYS, KUNS EN WETENSKAP

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys- departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1	-	-
Engels	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Chemie	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-
Fisika	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Dierkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Opvoedkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Handelsvakke	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Duits	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Latyn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Aardrykskunde	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Sielkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysbegeerte	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Sosiologie	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kriminologie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike																
Opvoeding	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingenieurs	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	22	2	1	1	-	-	-	-	7	-	-	-	29	2	1	1
Totaal: Onderwysers	11	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	17	-	-	-

TABEL 4.4(g)

NIE-DEPARTEMENTELE SKOLE

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys-departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-
Engels	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-
Chemie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisika	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Dierkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plantkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisiologie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Opvoedkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Handelswakke	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duits	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Frans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Latyn	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Grieks	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hebreeus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-
Aardrykskunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Sielkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volkekunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysbegeerte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosiologie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kriminologie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Huishoudkunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opvoeding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingenieurs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Musiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuns	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	10	2	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	13	2	3	-
Totaal: Onderwysers	6	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	11	-	-	-

TABEL 4.4(h)

TOTAAL

Vakke	Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys- departemente				Totaal			
	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D	B	Hons.	M	D
Afrikaans	16	3	-	-	1	-	-	-	26	-	3	-	43	3	3	-
Engels	8	-	-	-	3	-	-	-	7	-	1	-	18	-	1	-
Chemie	6	1	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	13	1	-	-
Fisika	2	1	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-	5	2	2	-
Dierkunde	6	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	8	1	-	-
Plantkunde	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-
Geologie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Fisiologie	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Wiskunde	8	-	-	-	1	-	-	-	7	-	-	-	16	-	-	-
Opvoedkunde	5	-	3	-	1	-	-	-	5	-	3	2	10	-	6	2
Handelsvakke	9	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	17	-	-	-
Staatsleer	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
M. B. A.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Duits	8	-	-	-	1	-	-	-	3	-	1	-	12	-	1	-
Frans	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Latyn	3	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	5	2	-	-
Grieks	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Hebreeus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Geskiedenis	12	2	1	1	1	-	-	-	21	3	-	-	34	5	1	1
Aardrykskunde	11	-	-	-	1	-	-	-	10	-	-	-	22	-	-	-
Sielkunde	8	1	-	-	-	-	-	-	8	1	1	-	16	2	1	-
Volkekunde	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	5	1	-	-
Wysbegeerte	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-
Sosiologie	2	-	-	1	-	-	-	-	7	-	-	-	9	-	-	1
Kriminologie	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Huishoudkunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Liggaamlike																
Opvoeding	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-
Bybelstudie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Landbou	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Ingenieurs	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Zoeloe	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Musiek	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-
Kuns	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Drama	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Totaal	130 ¹	9	7	2	12	2	-	-	131	7	9	2	273 ⁴	18	16	4
Totaal: Onderwysers	74	-	-	-	8	-	-	-	71	-	-	-	153	-	-	-

Wysbegeerte (3), Landbou (3), Ingenieurswese (3), Fisiologie (2), Frans (2), Grieks (2), Kriminologie (2), Geologie (1), Staatsleer (1), Hebreeus (1), Huishoudkunde (1), Bybelstudie (1), Zoeloe (1), Kuns (1), en Drama (1).

Vir die honneursgraad het die bedankers en verskuiwers hoofsaaklik die volgende vakke geneem: Geskiedenis (6), Afrikaans (3), Fisika (2), Sielkunde (2), Chemie (1), Dierkunde (1), Latyn (1), Volkekunde (1) en Wysbegeerte (1).

Vir die meestersgraad is dit hoofsaaklik die volgende vakke: Opvoedkunde (6), Afrikaans (3), Fisika (2), Engels (1), Besigheidsadministrasie (1), Duits (1), Geskiedenis (1) en Sielkunde (1).

Vir die doktorsgraad het die bedankers/verskuiwers gepromoveer in Opvoedkunde (2), Geskiedenis (1) en Sosiologie (1).

(ii) Onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar

Die grootste groep van die bedankers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (16), die honneursgraad in Afrikaans (3), die magistergraad in Opvoedkunde (3) en die doktorsgraad in Geskiedenis (1) en Sosiologie (1) besit.

(iii) Onderwysers wat verskuif het na 'n privaatskool

Die grootste groep van die verskuiwers het die baccalaureusgraad in Engels (3), die honneursgraad in Dierkunde (1) en Latyn (1) besit. Geen verskuiwers na privaatkole is in besit van 'n magister- of doktorsgraad nie.

(iv) Onderwysers wat verskuif het na 'n ander onderwysdepartement

Die grootste groep van hierdie verskuiwers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (26), die honneursgraad in Geskiedenis (3), die magistergraad in Afrikaans (3) en Opvoedkunde (3) en die doktorsgraad in Opvoedkunde (2) besit.

(b) Die beeld volgens onderwysowerhede:

(i) Kaapland

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (12), die honneursgraad in Geskiedenis (3), die magistergraad in Opvoedkunde (3) en die doktorsgraad in Opvoedkunde (2) besit.

(ii) Natal

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Engels (5) besit. Geen bedankers en verskuiwers is in besit van 'n honneurs-, magister- of doktorsgraad nie.

(iii) Oranje-Vrystaat

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Geskiedenis (7) en die magistergraad in Duits (1) besit. Geen bedankers en verskuiwers is in besit van 'n honneurs- of doktorsgraad nie.

(iv) Transvaal

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (19), die honneursgraad in Sielkunde (2), die magistergraad in Opvoedkunde (3) en die doktorsgraad in Geskiedenis (1) besit.

(v) Suidwes-Afrika

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (2) en Sosiologie (2) besit. Geen bedankers en verskuiwers is in besit van 'n honneurs-, magister- of doktorsgraad nie.

(vi) Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Afrikaans (4), die honneursgraad in Afrikaans (1) en Chemie (1), die magistergraad in Besigheidsadministrasie (1) en die doktorsgraad in Sosiologie (1) besit.

(vii) Die nie-departementele skole

Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers het die baccalaureusgraad in Engels (2), Wiskunde (2), Latyn (2) en Geskiedenis (2), die honneursgraad in Fisika (1) en Geskiedenis (1) en die magistergraad in Afrikaans (1) Engels (1) en Geskiedenis (1) besit. Geen bedankers en verskuiwers is in besit van 'n doktorsgraad nie.

4.3.3 Het die bedankers en verskuiwers na toetreding tot die onderwys enige akademiese kwalifikasies behaal?

Die responsies op hierdie vraag, naamlik of die bedankers en verskuiwers na toetreding tot die onderwys enige akademiese kwalifikasies behaal het, word in tabel 4.5 weergegee. (Kyk tabel 4.5.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers, naamlik 83.2 persent, geen akademiese kwalifikasies na toetreding tot die onderwysberoep behaal het nie teenoor die 16.5 persent bedankers en verskuiwers wat wel akademiese kwalifikasies na toetreding tot die beroep behaal het. Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het slegs 10.9 persent verdere akademiese kwalifikasies verwerf. Onder die verskuiwers na privaatskole is daar geen onderwysers wat hulle akademiese kwalifikasies verbeter het na toetreding tot die onderwysberoep nie, terwyl daar 23.9 persent verskuiwers na ander onderwysdepartemente is wat wel hul akademiese kwalifikasies na toetreding verbeter het.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en die nie-departementele skole betref, word die grootste groep van die bedankers en verskuiwers wat hulle akademiese kwalifikasies verbeter het na toetreding tot die onderwys, aangetref in Kaapland (24.7%), en daarna volg Transvaal (18.3%) Oranje-Vrystaat (18.2%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (12.8%), Natal (7.4%), nie-departementele skole (6.3%), terwyl daar in Suidwes-Afrika geen bedankers en verskuiwers is wat verdere akademiese kwalifikasies na toetreding tot die onderwys verwerf het nie.

4.3.4 Die akademiese kwalifikasies wat deur die bedankers en verskuiwers na toetreding tot die onderwys behaal is

In tabel 4.6 word die akademiese kwalifikasies aangedui wat deur bedankers en verskuiwers na toetreding tot die onderwys behaal is. (Kyk tabel 4.6.)

(a) Landsbeeld:

(i) Vir die land as geheel blyk dit dat die meerderheid van die bedankers en verskuiwers die B.A.-graad (18.9%) en die B.A. (Hons.)-graad (18.9%) behaal het na toetreding tot die onderwysprofessie, terwyl die volgende grade (in rangorde) verwerf is deur die betrokke onderwysers nadat hulle begin skoolhou het:

B.Ed. (11.2%), M.Ed. (9.3%), M.A. (7.5%), B.Mus. (3.8%), B.A. (Hons.) + M.Ed. (3.8%), B.A. + M.Ed. (3.8%), B.Com.Econ. (1.9%), M.Sc. (1.9%), D.Litt. et Phil. (1.9%), D.Mus. (1.9%), B.Com.Econ. + B.Ed. (1.9%), B.A. (Hons.) + B.Ed. (1.9%), D.Litt + B.Ed. (1.9%), B.A. + D.Ed. (1.9%), B.D. (1.9%), M.B.A. (1.9%), B.A. + B.Com. + B.Ed. (1.9%), en D.Phil + B.Ed. (1.9%).

(ii) Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het na toetreding tot die onderwys, hoofsaaklik die volgende grade verwerf: B.A. (Hons.) (20.0%), B.A. (Hons.) + M.Ed. (13.6%), B.Com.Econ. (6.7%), B.Mus. (6.7%), D.Litt et Phil (6.7%), D.Mus. (6.7%), B.Com.Econ + B.Ed. (6.7%), B.A. + M.Ed. (6.7%), M.Ed. (6.7%), B.A. (Hons.) + B.Ed. (6.7%) B.D. (6.7%) en M.B.A. (6.7%).

TABEL 4.5

HET DIE BEDANKERS/VERSKUTWERS NA TOETREDE TOT DIE ONDERWYS
ENIGE AKADEMIESE KWALIFIKASIES BEHAAL

Onderwysdepartemente		Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwysdepartemente				Totaal			
		Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal
Kaapland	N	5	25	-	30	-	5	-	5	16	34	-	50	21	64	-	85
	%	16.7	83.3	-	100.0	-	100.0	-	100.0	32.0	68.0	-	100.0	24.7	75.3	-	100.0
Natal	N	-	8	-	8	-	6	-	6	2	11	-	13	2	25	-	27
	%	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	15.4	84.6	-	100.0	7.4	92.6	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	8	-	8	-	-	-	-	4	10	-	14	4	18	-	22
	%	-	100.0	-	100.0	-	-	-	-	28.6	72.4	-	100.0	18.2	81.8	-	100.0
Transvaal	N	7	44	1	52	-	7	-	7	13	37	-	50	20	88	1	109
	%	13.5	84.6	1.9	100.0	-	100.0	-	100.0	21.0	74.0	-	100.0	18.3	80.7	0.9	100.0
Suidwes-Afrika	N	-	7	-	7	-	2	-	2	-	14	-	14	-	23	-	23
	%	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	2	21	-	23	-	1	-	1	3	12	-	15	5	34	-	39
	%	8.7	91.3	-	100.0	-	100.0	-	100.0	20.0	80.0	-	100.0	12.8	87.2	-	100.0
Nie-departementele skole	N	1	9	-	10	-	3	-	3	-	3	-	3	1	15	-	16
	%	10.0	90.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	6.3	93.7	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	15	122	1	138	-	24	-	24	38	121	-	159	53	267	1	321
	%	10.9	88.4	0.7	100.0	-	100.0	-	100.0	23.9	76.1	-	100.0	16.5	83.2	0.3	100.0

TABEL 4.6

DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA TOETREDING TOT DIE ONDERWYS, BEHAAL IS

Akademiese kwalifikasies		Kaapland				Natal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	-	-	2	2	-	-	1	1
	%	-	-	12.6	9.5	-	-	50.0	50.0
B. Com. Econ.	N	1	-	-	1	-	-	-	-
	%	20.0	-	-	4.8	-	-	-	-
B. Mus.	N	1	-	1	2	-	-	-	-
	%	20.0	-	6.2	9.5	-	-	-	-
B. A. (Hons.)	N	-	-	3	3	-	-	-	-
	%	-	-	18.8	14.2	-	-	-	-
M. A.	N	-	-	2	2	-	-	-	-
	%	-	-	12.6	9.5	-	-	-	-
M. Sc.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	1	-	-	1	-	-	-	-
	%	20.0	-	-	4.8	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Ed.	N	1	-	1	2	-	-	1	1
	%	20.0	-	6.2	9.5	-	-	50.0	50.0
B. A. + M. Ed.	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	6.2	4.8	-	-	-	-
M. Ed.	N	-	-	4	4	-	-	-	-
	%	-	-	25.0	19.0	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. + B. Ed.	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	6.2	4.8	-	-	-	-
B. A. + D. Ed.	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	6.2	4.8	-	-	-	-
B. D.	N	1	-	-	1	-	-	-	-
	%	20.0	-	-	4.5	-	-	-	-
M. B. A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	5	-	16	21	-	-	2	2
	%	100.0	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.6 (vervolg 1)

DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA TOETREDING TOT DIE ONDERWYS, BEHAAL IS

Akademiese kwalifikasies		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	-	-	2	2	-	-	4	4
	%	-	-	50.0	50.0	-	-	30.8	20.0
B. Com. Econ.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	4	5
	%	-	-	-	-	14.3	-	30.8	25.0
M. A.	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	25.0	25.0	-	-	7.7	5.0
M. Sc.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	7.7	5.0
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.3	-	-	5.0
D. Mus.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.3	-	-	5.0
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.3	-	-	5.0
B. Ed.	N	-	-	1	1	-	-	3	5
	%	-	-	25.0	25.0	-	-	23.0	15.0
B. A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.3	-	-	5.0
M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.3	-	-	5.0
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	14.2	-	-	5.0
D. Litt. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. D.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	-	-	4	4	7	-	13	20
	%	-	-	100.0	100.0	100.0	-	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.6 (vervolg 2)

DIE AKADEMIESE KWALIFIKASIES WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA TOETREDING TOT DIE ONDERWYS, BEHAAL IS

Akademiese kwalifikasies		Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	33.3	20.0
B. Com. Econ.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.)	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	50.0	-	-	20.0
M. A.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. Sc.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Mus.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Litt. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
B. D.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
M. B. A.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	50.0	-	-	20.0
B. A. + B. Com. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	33.3	20.0
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	33.3	20.0
TOTAAL	N	-	-	-	-	2	-	3	5
	%	-	-	-	-	100.0	-	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.6 (vervolg 3)

DIE AKADEEMIESE KWALIFIKASIES WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NA TOETREDING TOT DIE ONDERWYS, BEHAAL IS

Akademiese kwalifikasies		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
B. A.	N	-	-	-	-	-	-	10	10
	%	-	-	-	-	-	-	26.3	18.9
B. Com. Econ.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
B. Mus.	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	6.7	-	2.6	3.8
B. A. (Hons.)	N	1	-	-	1	3	-	7	10
	%	100.0	-	-	100.0	20.0	-	18.4	18.9
M. A.	N	-	-	-	-	-	-	4	4
	%	-	-	-	-	-	-	10.6	7.5
M. Sc.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.6	1.9
D. Litt. et Phil.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
D. Mus.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
B. Com. Econ. + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
B. A. (Hons.) + M. Ed.	N	-	-	-	-	2	-	-	2
	%	-	-	-	-	13.967	-	-	3.819
B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	6	6
	%	-	-	-	-	6.7	-	15.9	11.2
B. A. + M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	6.7	-	2.6	3.8
M. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	4	5
	%	-	-	-	-	6.7	-	10.6	9.3
B. A. (Hons.) + B. Ed.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
D. Litt. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.6	1.9
B. A. + D. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.6	1.9
B. D.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
M. B.A.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	6.7	-	-	1.9
B. A. + B. Com + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.6	1.9
D. Phil. + B. Ed.	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	2.6	1.9
TOTAAL	N	1	-	-	1	15	-	38	53
	%	100.0	-	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

- (iii) Die onderwysers wat 'n betrekking by 'n ander onderwysdepartement aanvaar het, het na toetreding tot die professione hoofsaaklik die volgende grade behaal: B.A. (26.3%), B.A. (Hons.) (18.4%), B.Ed. (15.9%), M.A. (10.6%), M.Ed. (10.6%), B.Mus. (2.6%), M.Sc. (2.6%), B.A. + M.Ed. (2.6%), D.Litt. + B.Ed. (2.6%), B.A. + D.Ed. (2.6%), B.A. + B.Com. + B.Ed. (2.6%) en D. Phil + B.Ed. (2.6%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Betreffende die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole het die grootste groep van die bedankers en verskuiwers in Kaapland die M.Ed.-graad (4 onderwysers), in Natal die B.A.-graad (1 onderwyser) en B.Ed.-graad (1 onderwyser), in die Oranje-Vrystaat die B.A.-graad (2 onderwysers), in Transvaal die B.A. (Hons.)-graad (5 onderwysers), in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap die B.A.-graad (1 onderwyser) en B.A. (Hons.)-graad (1 onderwyser) en in die nie-departementele skole die B.A. (Hons.)-graad (1 onderwyser), behaal, terwyl in Suidwes-Afrika daar geen bedankers en verskuiwers is wat na toetreding tot die onderwys enige akademiese kwalifikasies verwerf het nie.

4.4 PROFESSIONELE KWALIFIKASIES VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS

4.4.1 Die professionele kwalifikasies (onderwysersdiploma of -sertifikaat) wat deur die bedankers en verskuiwers behaal is

In tabel 4.7 word die professionele kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers aangedui soos deur die betrokke onderwysers self verstrek. (Kyk tabel 4.7.)

(a) Landsbeeld:

- (i) Vir die land as geheel beskou, is die grootste groep van die bedankers en verskuiwers in besit van 'n Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat (41.1%), gevolg deur die onderwysers wat in besit is van 'n Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat (35.2%), 'n Hoër Primêre Onderwysdiploma of -sertifikaat (11.2%), geen diploma of sertifikaat (5.9%), 'n Nasionale Onderwysdiploma (bv. Tegnieese, Huishoudkunde, ens.) (4.7%), 'n Onderwysdiploma in, of musiek, of drama, of logopedika, (1.2%) en 'n Kleuterskool Onderwysertifikaat (0.6%).
- (ii) Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is die grootste groep in besit van 'n Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat (36.2%), daarna volg die onderwysers met 'n Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat (31.2%), geen diploma of sertifikaat (12.3%), 'n Hoër Primêre Onderwysdiploma of -sertifikaat (9.4%), 'n Nasionale Onderwysdiploma (bv. Tegnieese, Huishoudkunde), (8.0%), 'n Onderwysdiploma in, of musiek, of drama, of logopedika (2.2%) en 'n Kleuterskool Onderwysertifikaat (0.7%).
- (iii) Die onderwysers wat 'n betrekking by 'n privaatskool aanvaar het, het hoofsaaklik die volgende diplomas of sertifikate verwerf: 'n Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat (54.2%), 'n Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat (20.8%), 'n Hoër Primêre Onderwysdiploma of -sertifikaat (12.5%), 'n Nasionale Onderwysdiploma (bv. Tegnieese, Huishoudkunde), (4.2%), 'n Onderwysdiploma in, of musiek, of drama, of logopedika, (4.2%) of het geen diploma (4.2%) besit nie.
- (iv) Die onderwysers wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, was hoofsaaklik in besit van 'n Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat (47.8%), 'n Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat (36.5%), 'n Hoër Primêre Onderwysdiploma of -sertifikaat (12.6%), 'n Nasionale Onderwysdiploma (bv. Tegnieese, Huishoudkunde), (1.9%), 'n Kleuterskool Onderwysertifikaat (0.6%) of het geen diploma of sertifikaat (0.6%) besit nie.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Behalwe vir die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika waar die grootste groep van die bedankers en verskuiwers in besit is van 'n Hoër Primêre Onderwysdiploma of -sertifikaat (43.5%), is die grootste groep van die bedankers en verskuiwers van die ander onderwysdepartemente en nie-departementele skole in besit van 'n Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat (persentasies wissel van 21.7% tot 59.1%) of 'n Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat (persentasies wissel van 12.5% tot 59.3%).

Verder is dit ook opvallend dat daar in die geval van die Departement van Onderwys, Kuns

TABEL 4.7

DIE PROFESSIONELE KWALIFIKASIES (ONDERWYSERSDIPLOMA OF -SERTIFIKAAT)
WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS BEHAAL IS

Professionele kwalifikasies		Kaapland				Natal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Hoër Onderwysdiplomas/ sertifikate	N	12	2	16	30	2	1	3	6
	%	40.0	40.0	32.0	35.2	25.0	16.7	23.1	22.2
Hoër Primêre Onderwys- diplomas/sertifikate	N	4	-	8	12	-	1	1	2
	%	13.3	-	16.0	14.1	-	16.7	7.7	7.4
Laer Onderwysdiploma/ sertifikate	N	11	2	24	37	3	4	9	16
	%	36.7	40.0	48.0	43.5	37.5	66.7	69.2	59.3
Nasionale Onderwys- diplomas (bv. Tegnieese, Huishoudkunde, ens.)	N	1	-	2	3	2	-	-	2
	%	3.3	-	4.0	3.5	25.0	-	-	7.4
Onderwysdiplomas in Musiek, Logopedika, Drama, ens.	N	1	1	-	2	-	-	-	-
	%	3.3	20.0	-	2.4	-	-	-	-
Kleuterskool Onderwysertifikaat	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen diploma	N	1	-	-	1	1	-	-	1
	%	3.3	-	-	1.2	12.5	-	-	3.7
TOTAAL	N	30	5	50	85	8	6	13	27
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.7 (vervolg 1)

DIE PROFESSIONELE KWALIFIKASIES (ONDERWYSERSDIPLOMA OF -SERTIFIKAAT)
WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS BEHAAL IS

Professionele kwalifikasies		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Hoër Onderwysdiploma/ sertifikate	N	5	-	8	13	22	-	20	42
	%	62.5	-	57.1	59.1	42.3	-	40.0	38.5
Hoër Primêre Onderwys- diplomas/sertifikate	N	1	-	1	2	3	-	4	7
	%	12.5	-	7.1	9.1	5.8	-	8.0	6.4
Laer Onderwysdiploma/ sertifikate	N	2	-	5	7	23	6	25	54
	%	25.0	-	35.7	31.8	44.2	85.7	50.0	49.5
Nasionale Onderwys- diplomas (bv. Tegnieese, Huishoudkunde, ens.)	N	-	-	-	-	2	-	-	2
	%	-	-	-	-	3.8	-	-	1.8
Onderwysdiplomas in Musiek, Logopedika, Drama, ens.	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	1.9	-	-	0.9
Kleuterskool Onderwyscertifikaat	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen diploma	N	-	-	-	-	1	1	1	3
	%	-	-	-	-	1.9	14.3	2.0	2.8
TOTAAL	N	8	-	14	22	52	7	50	109
	%	100.0	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.7 (vervolg 2)

DIE PROFESSIONELE KWALIFIKASIES (ONDERWYSERSDIPLOMA OF -SERTIFIKAAT)
WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS BEHAAL IS

Professionele kwalifikasies	Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap				
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Hoër Onderwysdiplomas/ sertifikate	N	2	-	3	5	5	-	6	11
	%	28.6	-	21.4	21.7	21.7	-	40.0	28.2
Hoër Primêre Onderwys- diplomas/sertifikate	N	3	2	5	10	-	-	1	1
	%	42.9	100.0	35.7	43.5	-	-	6.7	2.6
Laer Onderwysdiploma/ sertifikate	N	1	-	5	6	2	-	8	10
	%	14.3	-	35.7	26.1	8.7	-	53.3	25.6
Nasionale Onderwys- diplomas (bv. Tegnieese, Huishoudkunde, ens.)	N	1	-	1	2	5	1	-	6
	%	14.3	-	7.1	8.7	21.7	100.0	-	15.4
Onderwysdiplomas in Musiek, Logopedika, Drama ens.	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleuterskool Onderwysertifikaat	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen diploma	N	-	-	-	-	11	-	-	11
	%	-	-	-	-	47.8	-	-	28.2
TOTAAL	N	7	2	14	23	23	1	15	39
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.7 (vervolg 3)

DIE PROFESSIONELE KWALIFIKASIES (ONDERWYSERSDIPLOMA OF -SERTIFIKAAT)
WAT DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS BEHAAL IS

Professionele kwalifikasies		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Hoër Onderwysdiplomas/ sertifikate	N	2	2	2	6	50	5	58	113
	%	20.0	66.7	66.7	37.5	36.2	20.8	36.5	35.2
Hoër Primêre Onderwys- diplomas/sertifikate	N	1	-	-	1	132	3	20	365
	%	10.0	-	-	6.3	9.48	12.5	12.6	11.20
Laer Onderwysdiploma/ sertifikate	N	1	1	-	2	43	13	76	132
	%	10.0	33.3	-	12.5	31.2	54.2	47.8	41.1
Nasionale Onderwys- diplomas (bv. Tegnieese, Huishoudkunde, ens.)	N	-	-	-	-	11	1	3	15
	%	-	-	-	-	8.0	4.2	1.9	4.7
Onderwysdiplomas in Musiek, Logopedika, Drama, ens.	N	2	-	-	2	84	1	-	45
	%	20.0	-	-	12.5	2.39	4.2	-	1.20
Kleuterskool Onderwysertifikaat	N	1	-	1	2	1	-	1	2
	%	10.0	-	33.3	12.5	0.7	-	0.6	0.6
Geen diploma	N	3	-	-	3	17	1	1	19
	%	30.0	-	-	18.8	12.3	4.2	0.6	5.9
TOTAAL	N	10	3	3	16	138	24	159	321
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

en Wetenskap asook by die nie-departementele skole, 'n besondere groot aantal bedankers en verskuiwers is wat geen onderwysdiploma of -sertifikaat besit nie, nl. 28.2 en 18.8 persent respektiewelik.

4.4.2 Professionele kwalifikasies met of sonder onderskeiding behaal

In tabel 4.8 word aangedui hoeveel bedankers en verskuiwers professionele kwalifikasies met onderskeiding verwerf het. (Kyk tabel 4.8.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel is daar min bedankers en verskuiwers, naamlik ^{9.6}14.4 persent, wat hulle professionele kwalifikasies met onderskeiding verwerf het (85.6 persent bedankers en verskuiwers het nie onderskeiding behaal nie.) Van die bedankers wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het, het 11.6 persent met onderskeiding geslaag, en van die verskuiwers na privaatskole het 13.0 persent met onderskeiding geslaag, terwyl van die onderwysers wat verskuif het na ander onderwysdepartemente 7.6 persent, die professionele kwalifikasies met lof behaal het.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, is die grootste groep bedankers en verskuiwers wat onderskeiding in die professionele kwalifikasies behaal het, verbonde aan nie-departementele skole (30.8%), gevolg deur Kaapland (15.5%), Suidwes-Afrika (13.0%), Natal (11.5%) en Transvaal (5.7%), terwyl by die Onderwysdepartement van die Oranje-Vrystaat en die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap daar geen bedankers en verskuiwers is wat die professionele kwalifikasies met lof verwerf het nie.

Dit is dus af te lei dat slegs 'n geringe persentasie van die bedankers en verskuiwers onderskeiding in hulle professionele kwalifikasies behaal het.

4.5 RIGTING(S) WAARIN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS GESPECIALISEER HET

4.5.1 Het die bedankers en verskuiwers in enige professionele rigting(s) gespesialiseer?

Die permanent-aangestelde onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, en onderwysers wat verskuif het na privaatskole of ander onderwysdepartemente, is gevra of hulle in enige professionele rigting(s) gespesialiseer het. Die responsies van die bedankers en verskuiwers op hierdie vraag verskyn in tabel 4.9. (Kyk tabel 4.9.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers, naamlik 63.9 persent, geen spesialiseringkursus in enige rigting deurloop het nie, teenoor die 36.1 persent bedankers en verskuiwers wat wel in een of ander rigting gespesialiseer het. Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het 34.1 persent gespesialiseer in een of meer rigtings, en van die onderwysers wat 'n betrekking by privaatskole aanvaar het, het 29.2 persent gespesialiseer terwyl van die onderwysers wat verskuif het na ander onderwysdepartemente 38.9 persent in een of ander rigting gespesialiseer het.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Die bedankers en verskuiwers wat gespesialiseer het, is in die verskillende onderwysdepartemente en in nie-departementele skole soos volg versprei: Suidwes-Afrika (47.8%), Transvaal (43.1%), Natal (37.0%), Oranje-Vrystaat (31.8%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (30.8%), Kaapland (30.6%) en nie-departementele skole (18.7%).

Uit bogenoemde is af te lei dat in die algemeen gesproke die grootste groep van die bedankers en verskuiwers, persone is wat geen spesialisasie in een of ander professionele rigting(s) gehad het nie.

4.5.2 Aard van spesialiseringkursus(se) deurloop deur die bedankers en verskuiwers

Indien die bedankers en verskuiwers in enige rigting(s) gespesialiseer het, moes hulle

TABEL 4.8

PROFESSIONELE KWALIFIKASIES MET OF SONDER ONDERSKEIDING BEHAAL

Onderwysdepartemente		Buite onderwys			Privaatskole			Ander onderwys-departemente			Totaal		
		Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal
Kaapland	N	5	24	29	1	4	5	7	43	50	13	71	84
	%	17.2	82.8	100.0	20.0	80.0	100.0	14.0	86.0	100.0	15.5	84.5	100.0
Natal	N	-	7	7	1	5	6	2	11	13	3	23	26
	%	-	100.0	100.0	16.7	83.3	100.0	15.4	84.6	100.0	11.5	88.5	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	8	8	-	-	-	-	14	14	-	22	22
	%	-	100.0	100.0	-	-	-	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Transvaal	N	4	47	51	1	5	6	1	48	49	6	100	106
	%	7.8	92.2	100.0	16.7	83.3	100.0	2.0	98.0	100.0	5.7	94.3	100.0
Suidwes-Afrika	N	2	5	7	-	2	2	1	13	14	3	20	23
	%	28.6	71.4	100.0	-	100.0	100.0	7.1	92.9	100.0	13.0	87.0	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	-	12	12	-	1	1	-	15	15	-	28	28
	%	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Nie-departementele skole	N	3	4	7	-	3	3	1	2	3	4	9	13
	%	42.8	57.2	100.0	-	100.0	100.0	33.3	66.7	100.0	30.8	69.2	100.0
Totaal : Suid-Afrika	N	14	107	121	3	20	23	12	146	158	29	273	302
	%	11.6	88.4	100.0	13.0	87.0	100.0	7.6	92.4	100.0	14.4	85.6	100.0

TABEL 4.9

HET DIE BEDANKERS/ VERSKUIWERS IN ENIGE RIGTING(S) GESPELIALISEER?

Onderwysdepartemente	Buite onderwys			Privaatskole			Ander onderwysdepartemente			Totaal		
	Met spe- sialise- ring	Sonder spesiali- sering	Totaal	Met spe- sialise- ring	Sonder spesiali- sering	Totaal	Met spe- sialise- ring	Sonder spesiali- sering	Totaal	Met spe- sialise- ring	Sonder spesiali- sering	Totaal
Kaapland	N 9 % 30.0	21 70.0	30 100.0	1 20.0	4 80.0	5 100.0	16 32.0	34 68.0	50 100.0	26 30.6	59 69.4	85 100.0
Natal	N 3 % 37.5	5 62.5	8 100.0	- -	6 100.0	6 100.0	7 53.8	6 46.2	13 100.0	10 37.0	17 63.0	27 100.0
Oranje-Vrystaat	N 3 % 37.5	5 62.5	8 100.0	- -	- -	- -	4 28.6	10 71.4	14 100.0	7 31.8	15 68.2	22 100.0
Transvaal	N 23 % 44.2	29 55.8	52 100.0	4 57.1	3 42.9	7 100.0	20 40.0	30 60.0	50 100.0	47 43.1	62 56.9	109 100.0
Suidwes-Afrika	N 3 % 42.9	4 57.1	7 100.0	1 50.0	1 50.0	2 100.0	7 50.0	7 50.0	14 100.0	11 47.8	12 52.2	23 100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N 5 % 21.7	18 78.2	23 100.0	- -	1 100.0	1 100.0	7 46.6	8 53.4	15 100.0	12 30.8	27 69.2	39 100.0
Nie-departementele skole	N 1 % 10.0	9 90.0	10 100.0	1 33.3	2 66.7	3 100.0	1 33.3	2 66.7	3 100.0	3 18.7	13 81.3	16 100.0
Totaal : Suid-Afrika	N 47 % 34.1	91 65.9	138 100.0	7 29.2	17 70.8	24 100.0	62 38.9	97 61.0	159 100.0	116 36.1	205 63.9	321 100.0

vervolgens die spesialiseringkursus aandui. In tabel 4.10 word die verskillende spesialisering-
rigtings verstrek. (Kyk tabel 4.10.)

(a) Landsbeeld:

- (i) Vir die land as geheel blyk dit dat die meeste bedankers en verskuiwers spesialisering-
kursusse in Liggaamlike Opvoedkunde gevolg het, nl. 31.9 persent, gevolg deur spe-
sialiseringkursusse in Handel (12.1%), Musiek (11.0%), Hout- en Metaalwerk (8.6%),
Wis- en Rekenkunde (6.0%), Huishoudkunde (5.7%), Landbou (5.2%), Onderwys vir
Verstandsafwykendes (4.1%), Juniorwerk (4.1%), Biologie (3.4%), Kuns (3.4%), Al-
gemene Wetenskap (2.6%), Drama en Voordrag (2.6%), Biblioteekwese (1.7%), Hoër
Primêre onderwys (1.7%), Aardrykskunde (0.7%), Geskiedenis (0.7%), Gehoor en
Spraaengebreke (0.7%), Kunsvlyt (0.7%) en Tale (0.7%).
- (ii) Die bedankers wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het, het hoofsaaklik ge-
spesialiseer in Liggaamlike Opvoedkunde (40.4%), Huishoudkunde (10.6%), Handel
(8.5%), Kuns (8.5%), Musiek (8.5%), Hout- en Metaalwerk (6.4%), Juniorwerk (6.4%),
Onderwys vir Verstandsafwykendes (4.2%), Aardrykskunde (2.1%), Biblioteekwese
(2.1%), Biologie (2.1%), Geskiedenis (2.1%), Landbou (2.1%), Wis- en Rekenkunde
(2.1%) en Kunsvlyt (2.1%).
- (iii) Onderwysers wat 'n betrekking by privaatskole aanvaar het, het hoofsaaklik spesi-
siesingkursusse deurloop in Musiek (42.9%), Handel (14.3%), Hoër Primêre onder-
wys (14.3%), Liggaamlike Opvoedkunde (14.3%) en Wiskunde (14.3%).
- (iv) Onderwysers wat verskuif het na ander onderwysdepartemente het hoofsaaklik gespe-
sialiseer in Liggaamlike Opvoedkunde (27.5%), Handel (14.5%), Hout- en Metaalwerk
(11.3%), Musiek (9.6%), Landbou (8.0%), Wis- en Rekenkunde (8.0%), Algemene
Wetenskap (4.8%), Biologie (4.8%), Drama en Voordrag (4.8%), Onderwys vir Ver-
standsafwykendes (4.8%), Huishoudkunde (3.2%), Kuns (3.2%), Juniorwerk (3.2%),
Biblioteekwese (1.6%), Hoër Primêre onderwys (1.6%), Gehoor en Spraaengebreke
(1.6%) en Tale (1.6%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departemente skole betref, blyk dit
wat Kaapland, Oranje-Vrystaat, Transvaal, Suidwes-Afrika en die Departement van On-
derwys, Kuns en Wetenskap aanbetref, dat Liggaamlike Opvoedkunde die spesialisering-
kursus is wat deur die grootste groep van die bedankers en verskuiwers gevolg is (persenta-
sies wissel van 28.6% tot 50.0%), terwyl dit in Natal, Kuns en Wis- en Rekenkunde (elk
20%) en in die nie-departemente skole Musiek (66.7%) is, wat meestal as spesialisering-
rigting deur die bedankers en verskuiwers gevolg is.

4.6 SPESIALE KURSUS(SE) DEUR DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS BYGEWOON

4.6.1 Het die bedankers en verskuiwers na toetreding tot die onderwys enige spesiale vakansie- of indienopleidingskursus(se) bygewoon?

Die antwoorde op die vraag of die bedankers en verskuiwers enige spesiale vakansie- of in-
dienopleidingskursus(se) (bv. in beroepsvoorligting, oudio-visuele onderrig, ens.) bygewoon
het na toetreding tot die onderwysberoep om hulle aldus beter te bekwaam vir die onderwys in die
klaskamer, verskyn in tabel 4.11. (Kyk tabel 4.11.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat verreweg die grootste groep van die bedankers en ver-
skuiwers, naamlik 72.2 persent, geen spesiale kursusse bygewoon het nie, terwyl daar 27.7
persent bedankers en verskuiwers is wat wel sekere spesiale kursusse gevolg het. Van die
onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het slegs
21.0 persent spesiale kursusse bygewoon, en van die onderwysers wat 'n betrekking by 'n
privaatskool aanvaar het, 29.1 persent, terwyl van die onderwysers wat na ander onderwys-
departemente verskuif het, 33.3 persent sekere spesiale kursusse deurloop het.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departemente skole betref, is die

TABEL 4.10

SPESIALISERINGSKURSUS(SE) DEURLOOP DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesialiseringskursus		Kaapland				Natal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Aardrykskunde	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Algemene Wetenskap	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Biblioteekwese	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	14.3	10.0
Biologie	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	6.3	3.8	-	-	14.3	10.0
Drama en Voordrag	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	33.3	-	-	10.0
Handel	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	6.3	3.8	-	-	-	-
Hout-/Metaalwerk	N	1	-	4	5	-	-	-	-
	%	11.1	-	25.0	19.2	-	-	-	-
Hoër Primêr	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	N	1	-	1	2	-	-	-	-
	%	11.1	-	6.3	7.6	-	-	-	-
Kuns	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	33.3	-	14.3	20.0
Landbou	N	-	-	2	2	-	-	-	-
	%	-	-	12.5	7.7	-	-	-	-
Liggaaanlike Opvoedkunde	N	6	-	3	9	-	-	1	1
	%	66.7	-	18.8	34.0	-	-	14.3	10.0
Wis-/Rekenkunde	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	33.3	-	14.3	20.0
Musiek	N	1	1	3	5	1	-	-	1
	%	11.1	100.0	18.8	19.2	33.3	-	-	10.0
Verstandsafwykendes	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	6.3	3.8	-	-	14.3	10.0
Gehoor en Spraakgebreke	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	14.3	10.0
Juniorwerk	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	6.3	3.8	-	-	-	-
Kunsvlyt	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Tale	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	14.3	10.0
Totaal : Onderwysers		9	1	16	26	3	-	7	10

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.10 (vervolg 1)

SPESIALISERINGSKURSUS(SE) DEURLOOP DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesialiseringskursus		Oranje-Vrystaat				Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Aardrykskunde	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	4.3	-	-	2.1
Algemene Wetenskap	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	25.0	14.3	-	-	5.0	2.1
Biblioteekwese	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Biologie	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	4.3	-	5.0	4.3
Drama en Voordrag	N	-	-	-	-	-	-	3	3
	%	-	-	-	-	-	-	15.0	6.4
Geskiedenis	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	4.3	-	-	2.1
Handel	N	-	-	-	-	3	1	5	9
	%	-	-	-	-	13.0	25.0	25.0	19.1
Hout-/Metaalwerk	N	2	-	-	2	-	-	1	1
	%	66.7	-	-	28.6	-	-	5.0	2.1
Hoër Primêr	N	-	-	-	-	-	1	1	2
	%	-	-	-	-	-	25.0	5.0	4.3
Huishoudkunde	N	-	-	-	-	4	-	-	4
	%	-	-	-	-	17.3	-	-	8.5
Kuns	N	-	-	-	-	3	-	-	3
	%	-	-	-	-	13.0	-	-	6.4
Landbou	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Liggaamlke Opvoedkunde	N	1	-	1	2	7	1	7	15
	%	33.3	-	25.0	28.6	30.4	25.0	35.0	31.9
Wis-/Rekenkunde	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	25.0	14.3	-	-	-	-
Musiek	N	-	-	1	1	2	1	2	5
	%	-	-	25.0	14.3	8.6	25.0	10.0	10.6
Verstandsafwykendes	N	-	-	1	1	2	-	-	2
	%	-	-	25.0	14.3	8.6	-	-	4.2
Gehoor en Spraakgebreke	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Juniorwerk	N	-	-	-	-	2	-	1	3
	%	-	-	-	-	8.6	-	5.0	6.4
Kunsvlyt	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	4.3	-	-	2.1
Tale	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	5.0	2.1
Totaal : Onderwysers		3	-	4	7	23	4	20	47

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.10 (vervolg 2)

SPESIALISERINGSKURSUS(SE) DEURLOOP DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesialiseringskursus		Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Aardrykskunde	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Algemene Wetenskap	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	14.3	9.1	-	-	-	-
Biblioteekwese	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	20.0	-	-	8.3
Biologie	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Drama en Voordrag	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Geskiedenis	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Handel	N	-	-	1	1	1	-	2	3
	%	-	-	14.3	9.1	20.0	-	28.6	25.0
Hout-/Metaalwerk	N	-	-	1	1	-	-	1	1
	%	-	-	14.3	9.1	-	-	14.3	8.3
Hoër Primêr	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Huishoudkunde	N	-	-	1	1	-	-	-	-
	%	-	-	14.3	9.1	-	-	-	-
Kuns	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Landbou	N	1	-	2	3	-	-	1	1
	%	33.3	-	28.6	27.3	-	-	14.3	8.3
Liggaamlike Opvoedkunde	N	2	-	2	4	3	-	3	6
	%	66.6	-	28.6	36.4	60.0	-	42.9	50.0
Wis-/Rekenkunde	N	-	1	1	2	-	-	1	1
	%	-	100.0	14.3	18.2	-	-	14.3	8.3
Musiek	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Verstandsfwykendes	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Gehoor en Spraakgebreke	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Juniorwerk	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Kunsvlyt	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Tale	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal : Onderwysers		3	1	7	11	5	-	7	12

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.10 (vervolg 3)

SPESIALISERINGSKURSUS(SE) DEURLOOP DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesialiseringskursus		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Aardrykskunde	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	2.1	-	-	0.7
Algemene Wetenskap	N	-	-	-	-	-	-	3	3
	%	-	-	-	-	-	-	4.8	2.6
Biblioteekwese	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	2.1	-	1.6	1.7
Biologie	N	-	-	-	-	1	-	3	4
	%	-	-	-	-	2.1	-	4.8	3.4
Drama en Voordrag	N	-	-	-	-	-	-	3	3
	%	-	-	-	-	-	-	4.8	2.6
Geskiedenis	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	2.1	-	-	0.7
Handel	N	-	-	-	-	4	1	9	14
	%	-	-	-	-	8.5	14.3	14.5	12.1
Hout-/Metaalwerk	N	-	-	-	-	3	-	7	10
	%	-	-	-	-	6.4	-	11.3	8.6
Hoër Primêr	N	-	-	-	-	-	1	1	2
	%	-	-	-	-	-	14.3	1.6	1.7
Huishoudkunde	N	-	-	-	-	5	-	2	7
	%	-	-	-	-	10.6	-	3.2	5.7
Kuns	N	-	-	1	1	4	-	2	6
	%	-	-	100.0	33.3	8.5	-	3.2	5.2
Landbou	N	-	-	-	-	1	-	5	6
	%	-	-	-	-	2.1	-	8.0	5.2
Liggaamlike	N	-	-	-	-	19	1	17	37
Opvoedkunde	%	-	-	-	-	40.4	14.3	27.5	31.9
Wis-/Rekenkunde	N	-	-	-	-	1	1	5	7
	%	-	-	-	-	2.1	14.3	8.0	6.0
Musiek	N	-	1	1	2	4	3	6	13
	%	-	100.0	100.0	66.7	8.5	42.9	9.6	11.0
Verstandsafwykendes	N	-	-	-	-	2	-	3	5
	%	-	-	-	-	4.2	-	4.8	4.1
Gehoor en Spraakgebreke	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.6	0.7
Juniorwerk	N	1	-	-	1	3	-	2	5
	%	100.0	-	-	33.3	6.4	-	3.2	4.1
Kunsvlyt	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	2.1	-	-	0.1
Tale	N	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.6	0.7
Totaal : Onderwysers		1	1	1	3	47	7	62	116

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.11

HET DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS NA TOETREDE TOT DIE ONDERWYS ENIGE
SPEZIALE KURSUS(SE) BYGEWOON?

Onderwysdepartemente		Buite onderwys			Privaatskole			Ander onderwys- departemente			Totaal		
		Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal
Kaapland	N	7	23	30	1	4	5	13	37	50	21	64	85
	%	23.3	76.7	100.0	20.0	80.0	100.0	26.0	74.0	100.0	24.7	75.2	100.0
Natal	N	-	8	8	2	4	6	3	10	13	5	22	27
	%	-	100.0	100.0	33.3	66.7	100.0	23.1	76.9	100.0	18.5	81.4	100.0
Oranje-Vrystaat	N	1	7	8	-	-	-	6	8	14	7	15	22
	%	12.5	87.5	100.0	-	-	-	43.9	57.1	100.0	31.8	68.1	100.0
Transvaal	N	15	37	52	2	5	7	17	33	50	34	75	109
	%	28.8	71.2	100.0	28.6	71.4	100.0	34.0	66.0	100.0	31.1	68.8	100.0
Suidwes-Afrika	N	1	6	7	1	1	2	6	8	14	8	15	23
	%	14.3	85.7	100.0	50.0	50.0	100.0	42.9	47.1	100.0	34.8	65.2	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	5	18	23	-	1	1	6	9	15	11	28	39
	%	21.7	78.2	100.0	-	100.0	100.0	40.0	60.0	100.0	28.2	71.8	100.0
Nie-departementele skole	N	-	10	10	1	2	3	2	1	3	3	13	16
	%	-	100.0	100.0	33.3	66.7	100.0	66.7	33.3	100.0	18.8	81.2	100.0
Totaal : Suid-Afrika	N	29	109	138	7	17	24	53	106	159	89	232	321
	%	21.0	79.0	100.0	29.1	70.9	100.0	33.3	66.7	100.0	27.7	72.2	100.0

grootste groep van die bedankers en verskuiwers wat sekere spesiale kursusse bygewoon het in Suidwes-Afrika (34.8%), gevolg deur Oranje-Vrystaat (31.8%), Transvaal (31.1%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (28.2%), Kaapland (24.7%), nie-departementele skole (18.8%) en Natal (18.5%).

4.6.2 Aard van spesiale kursus(se) bygewoon deur die bedankers en verskuiwers

Indien die bedankers en verskuiwers 'n spesiale kursus(se) bygewoon het om hulle sodoende beter vir hulle beroep te bekwaam, moes hulle vervolgens spesifiseer watter spesiale kursus of kursusse hulle bygewoon het. Tabel 4.12 gee 'n oorsigtelike beeld van die spesiale kursusse bygewoon. (Kyk tabel 4.12.)

(a) Landsbeeld:

- (i) Vir die land as geheel blyk dit dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers, nl. 24.7 persent, 'n spesiale kursus in oudio-visuele onderrig deurloop het. Ander spesiale kursusse wat deur die bedankers en verskuiwers bygewoon is, is die volgende: Voorligting en Godsdien (23.6%), Musiek, Sang, Kuns, Kunsvlyt en Handwerk (20.2%), eksamenvakke (bv. Engels) (18.0%), Liggaamlike Opvoedkunde (15.7%), skolastiese toetsing (14.6%), Biblioteekwese (10.1%), Sosiale Studies (6.7%) en offisierskap of kadetkorps of groepleierskap (4.5%).
- (ii) Die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het hoofsaaklik spesiale kursusse bygewoon in verband met Voorligting en Godsdien (37.9%), Oudio-visuele onderrig (27.6%), Biblioteekwese (24.1%), Musiek of Sang of Kuns of Kunsvlyt of Handwerk (17.2%), Liggaamlike Opvoedkunde (17.2%), eksamenvakke (bv. Engels) (13.8%), skolastiese toetsing (6.9%), Sosiale Studies (6.9%) en offisierskap of kadetkorps of groepleierskap (6.9%).
- (iii) Die onderwysers wat 'n betrekking by 'n privaatskool aanvaar het, het hoofsaaklik spesiale kursusse bygewoon wat in verband staan met Sosiale Studies (42.9%), eksamenvakke (bv. Engels) (28.7%), Musiek of Sang of Kuns of Kunsvlyt of Handwerk (14.3%), skolastiese toetsing (14.3%) en Liggaamlike Opvoedkunde (14.3%).
- (iv) Die onderwysers wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, het hoofsaaklik spesiale kursusse bygewoon in verband met Oudio-visuele Onderrig (26.4%), Musiek of Sang of Kuns of Kunsvlyt of Handwerk (22.6%), eksamenvakke (bv. Engels) (18.9%), skolastiese toetsing (18.9%), Voorligting en Godsdien (18.9%), Liggaamlike Opvoedkunde (15.1%), offisierskap of kadetkorps of groepleierskap (3.8%), Biblioteekwese (3.8%) en Sosiale Studies (1.9%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, het die grootste groep bedankers en verskuiwers onderskeidelik die volgende spesiale kursusse bygewoon: in Kaapland, Voorligting en Godsdien (52.4%), in Natal spesiale kursusse in eksamenvakke (bv. Engels) (60.0%), in die Oranje-Vrystaat spesiale kursusse in Musiek, of Sang of Kuns of Kunsvlyt of Handwerk (42.8%), in Suidwes-Afrika spesiale kursusse in Oudio-visuele onderrig (75.0%), in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap spesiale kursusse in Liggaamlike Opvoedkunde (27.3%), in die nie-departementele skole spesiale kursusse in verband met eksamenvakke (bv. Engels) (66.7%) terwyl in Transvaal die grootste groep van die bedankers en verskuiwers spesiale kursusse in Biblioteekwese (20.6%), Oudio-visuele onderrig (20.6%) en skolastiese toetsing (20.6%) bygewoon het.

4.7 IS DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS VOLDOENDE GEKWALIFISEER?

4.7.1 Is die bedankers en verskuiwers voldoende gekwalifiseer vir die onderrig wat hulle moes gee?

Die skoolhoofde is gevra om ten opsigte van die bedankers en verskuiwers aan te dui of hulle na sy mening voldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee. (Kyk tabel 4.13.)

(a) Landsbeeld:

- (i) Uit tabel 4.13 is dit af te lei dat wat die land as geheel betref, die 76.6 persent bedankers en verskuiwers wat voldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle

TABEL 4.12

SPESIALE KURSUS(SE) BYGEWOON DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesiale kursusse		Kaapland				Natal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Biblioteekkursus	N	1	-	-	1	-	-	-	-
	%	14.3	-	-	4.8	-	-	-	-
Oudio-visuele kursus	N	1	-	3	4	-	-	-	-
	%	14.3	-	23.1	19.0	-	-	-	-
Eksamenvakke (bv. Engels)	N	1	1	1	3	-	-	3	3
	%	14.3	100.0	7.7	14.3	-	-	100.0	60.0
Musiek, sang, kuns, kunsvlyt + handwerk	N	2	-	5	7	-	-	-	-
	%	28.5	-	38.5	33.3	-	-	-	-
Skolastiese toetse	N	1	-	-	1	-	-	1	1
	%	14.3	-	-	4.8	-	-	33.3	20.0
Voorligting en Godsdienst	N	5	-	6	11	-	-	-	-
	%	71.4	-	46.1	52.4	-	-	-	-
Liggaamlike Opvoedkunde	N	-	-	2	2	-	1	1	2
	%	-	-	15.4	9.5	-	50.0	33.3	40.0
Sosiale studies	N	-	-	1	1	-	1	-	1
	%	-	-	7.7	4.8	-	50.0	-	20.0
Offisiërskursus, kadetkorps en groep- leierskursus	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal: Onderwysers	N	7	1	13	21	-	2	3	5
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	-	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.12 (vervolg 1)

SPESIALE KURSUS(SE) BYGEWOON DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesiale kursusse	Oranje-Vrystaat				Transvaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Biblioteekkursus	N	-	-	-	5	-	2	7
	%	-	-	-	33.3	-	11.8	20.6
Oudio-visuele kursus	N	1	-	1	4	-	3	7
	%	50.0 <i>i/c</i>	-	16.7	28.6	26.7	-	17.6
Eksamenvakke (bv. Engels)	N	-	-	-	2	-	4	6
	%	-	-	-	13.3	-	23.5	17.6
Musiek, sang, kuns, kunsvlyt + handwerk	N	-	-	3	3	1	-	1
	%	-	-	50.0	42.8	6.7	-	2.9
Skolastiese toetse	N	-	-	2	2	1	1	5
	%	-	-	33.3	28.6	6.7	50.0	29.4
Voorligting en Godsdiens	N	1	-	1	4	-	1	5
	%	50.0 <i>i/c</i>	-	16.7	28.6	26.7	-	5.9
Liggaamlike Opvoedkunde	N	-	-	-	4	-	2	6
	%	-	-	-	26.7	-	11.8	17.6
Sosiale studies	N	-	-	-	2	2	-	4
	%	-	-	-	13.3	100.0	-	11.8
Offisierskursus, kadetkorps en groep- leierskursus	N	-	-	1	1	1	1	2
	%	-	-	16.7	14.3	6.7	-	5.9
Totaal: Onderwysers	N	1	-	6	7	15	2	34
	%	100.0	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.12 (vervolg 2)

SPESIALE KURSUS(SE) BY GEWOON DEUR DIE BEDANKERS /VERSKUIWERS

Spesiale kursusse		Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Biblioteekkursus	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	20.0	-	-	9.1
Oudio-visuele kursus	N	1	-	5	6	1	-	1	2
	%	100.0	-	83.3	75.0	20.0	-	16.7	18.2
Eksamenvakke (bv. Engels)	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	20.0	-	16.7	18.2
Musiek, sang, kuns, kunsvlyt - handwerk	N	1	1	3	5	1	-	1	2
	%	100.0	100.0	50.0	62.5	20.0	-	16.7	18.2
Skolastiese toetse	N	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	33.3	18.2
Voorligting en Godsdienst	N	-	-	-	-	1	-	1	2
	%	-	-	-	-	20.0	-	16.7	18.2
Liggaamlike Opvoedkunde	N	-	-	1	1	1	-	2	3
	%	-	-	16.7	12.5	20.0	-	33.3	27.3
Sosiale studies	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Offisierskursus, kadetkorps en groep- leierskursus	N	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	-	-	-	-	20.0	-	-	9.1
Totaal: Onderwysers	N	1	1	6	8	5	-	6	11
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	-	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.12 (vervolg 3)

SPESIALE KURSUS(SE) BYGEWOON DEUR DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS

Spesiale kursusse		Nie-departementele skole				Totaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Biblioteekkursus	N	-	-	-	-	7	-	2	9
	%	-	-	-	-	24.1	-	3.8	10.1
Oudio-visuele kursus	N	-	-	1	1	8	-	14	22
	%	-	-	50.0	33.3	27.6	-	26.4	24.7
Eksamenvakke (bv. Engels)	N	-	1	1	2	4	2	10	16
	%	-	100.0	50.0	66.7	13.8	28.7	18.9	18.0
Musiek, sang, kuns, kunsvlyt + handwerk	N	-	-	-	-	5	1	12	18
	%	-	-	-	-	17.2	14.3	22.6	20.2
Skolastiese toetse	N	-	-	-	-	2	1	10	13
	%	-	-	-	-	6.9	14.3	18.9	14.6
Voorligting en Godsdiens	N	-	-	1	1	11	-	10	21
	%	-	-	50.0	33.3	37.9	-	18.9	23.6
Liggaamlike Opvoedkunde	N	-	-	-	-	5	1	8	14
	%	-	-	-	-	17.2	14.3	15.1	15.7
Sosiale studies	N	-	-	-	-	2	3	1	6
	%	-	-	-	-	6.9	42.9	1.9	6.7
Offisierskursus, kadetkorps en groep- leierskursus	N	-	-	-	-	2	-	2	4
	%	-	-	-	-	6.9	-	3.8	4.5
Totaal: Onderwysers	N	-	1	2	3	29	7	53	89
	%	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.13

IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS VOLDOENDE GEKVALIFISEER VIR DIE
ONDERRIG WAT HULLE MOES GEE ?

Onderwysdepartemente	Buite onderwys					Privaatskole					
	Ja	Nee	Weet nie	Onbe- kend	Totaal	Ja	Nee	Weet nie	Onbe- kend	Totaal	
Kaapland	N	21	2	-	7	30	4	-	-	1	5
	%	70.0	6.7	-	23.3	100.0	80.0	-	-	20.0	100.0
Natal	N	7	1	-	-	8	5	-	-	1	6
	%	87.5	12.5	-	-	100.0	83.3	-	-	16.7	100.0
Oranje-Vrystaat	N	8	-	-	-	8	-	-	-	-	-
	%	100.0	-	-	-	100.0	-	-	-	-	-
Transvaal	N	43	6	-	3	52	5	1	-	1	7
	%	82.7	11.5	-	5.8	100.0	71.4	14.3	-	14.3	100.0
Suidwes-Afrika	N	7	-	-	-	7	2	-	-	-	2
	%	100.0	-	-	-	100.0	100.0	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	15	5	1	2	23	1	-	-	-	1
	%	65.2	21.7	4.3	8.7	100.0	100.0	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	5	3	1	1	10	1	2	-	-	3
	%	50.0	30.0	10.0	10.0	100.0	33.3	16.7	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	106	17	2	13	138	18	3	-	3	24
	%	76.8	12.3	1.4	9.4	100.0	75.0	12.5	-	12.5	100.0

TABEL 4.13 (vervolg 1)

IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS VOLDOENDE GEKWALIFISEER VIR DIE
ONDERRIG WAT HULLE MOES GEE?

Onderwysdepartemente	Ander onderwysdepartemente					Totaal				
	Ja	Nee	Weet nie	Onbe- kend	Totaal	Ja	Nee	Weet nie	Onbe- kend	Totaal
Kaapland	N 33 % 66.0	2 4.0	1 2.0	14 28.0	50 100.0	58 68.2	4 4.7	1 1.2	22 25.9	85 100.0
Natal	N 9 % 69.2	- -	1 7.7	3 23.1	13 100.0	21 77.8	1 3.7	1 3.7	4 14.8	27 100.0
Oranje-Vrystaat	N 10 % 71.4	1 7.1	- -	3 21.4	14 100.0	18 81.8	1 4.5	- -	3 13.6	22 100.0
Transvaal	N 43 % 68.0	6 12.0	- -	1 2.0	50 100.0	91 83.5	13 11.9	- -	5 4.6	109 100.0
Suidwes-Afrika	N 11 % 78.6	1 7.1	1 7.1	1 7.1	14 100.0	20 87.0	1 4.3	1 4.3	1 4.3	23 100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N 13 % 86.6	- -	- -	2 13.4	15 100.0	29 74.4	5 12.8	1 2.6	4 10.2	39 100.0
Nie-departementele skole	N 3 % 100.0	- -	- -	- -	3 100.0	9 56.3	5 31.3	1 6.2	1 6.2	16 100.0
Totaal: Suid-Afrika	N 122 % 76.7	10 6.3	3 1.9	24 15.1	159 100.0	246 76.6	30 9.3	5 1.6	40 12.5	321 100.0

moes gee, die groepie van slegs 9.3 persent bedankers en verskuiwers wat onvoldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee, heeltemal oortref.

- (ii) Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is 76.8 persent voldoende en slegs 12.3 persent onvoldoende gekwalifiseer en van die onderwysers wat by privaatskole 'n betrekking aanvaar het, is 75.0 persent voldoende en slegs 12.5 persent onvoldoende gekwalifiseer, terwyl van die onderwysers wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, 76.7 persent voldoende en 6.3 persent onvoldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Die verspreiding van bedankers en verskuiwers wat as voldoende gekwalifiseer beskou is vir die onderrig wat hulle moes gee in die onderskeie onderwysdepartemente en nie-departementele skole, is soos volg: Suidwes-Afrika (87.0%), Transvaal (83.5%), Oranje-Vrystaat (81.8%), Natal (77.8%), Onderwys, Kuns en Wetenskap (74.4%), Kaap (68.2%) en nie-departementele skole (56.3%), terwyl die bedankers en verskuiwers wat volgens die betrokke skoolhoofde onvoldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee, soos volg versprei is: nie-departementele skole (31.3%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (12.8%), Transvaal (11.9%), Kaapland (4.7%), Oranje-Vrystaat (4.5%), Suidwes-Afrika (4.3%) en Natal (3.7%).

4.7.2 In watter opsig is die bedankers en verskuiwers se kwalifikasies gebrekkig?

Indien die skoolhoofde in paragraaf 4.7.1 aangedui het dat die bedankers en verskuiwers onvoldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee, moes die hoof vervolgens aandui in watter opsig(te) die bedankers en verskuiwers se kwalifikasies gebrekkig is. Die gebreke in kwalifikasies, volgens die skoolhoofde se mening, word in tabel 4.14 weergegee. (Kyk tabel 4.14.)

Volgens die skoolhoofde is die belangrikste rede waarom bedankers en verskuiwers onvoldoende gekwalifiseer is vir die onderrig wat hulle moes gee, die feit dat die bedankers en verskuiwers 'n vak of vakke moes onderrig waarvoor hulle nie opgelei was nie. Hierdie rede wat deur die skoolhoofde genoem is, is nie soseer 'n leemte in die betrokke onderwysers se kwalifikasies nie, maar 'n leemte in die onderwysstelsel wat 'n persoon vir 'n vak verantwoordelik maak waarvoor hy nie opgelei is nie. Verder is die volgende redes deur die hoofde genoem: bedankers en verskuiwers besit slegs 'n onderwysersdiploma en moet senior klasse behartig (hierdie rede is nie 'n aanklag teen die onderwyser nie, maar is 'n aanklag teen die onderwysowerheid wat hom skuldig maak aan wanbenutting van onderwyspersoneel); bedankers en verskuiwers is nie gekwalifiseerde onderwysers nie, bedankers en verskuiwers besit nie kwalifikasies in genoeg skoolvakke nie; bedankers en verskuiwers kan nie administratiewe werk behartig nie.

4.8 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat gegaan het oor die kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Die grootste groep van die bedankers het die skoleindsertifikaat met vrystelling en wel in die tweede klas verwerf (tabel 4.1), en
- (b) verder blyk uit tabel 4.2 dat die grootste groep bedankers die skoleindsertifikaat sonder enige vakonderskeidings verwerf het.
- (c) Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers was in besit van 'n B.A. - of 'n B.Sc. -graad (tabel 4.3).
- (d) Die hoofvakke vir die baccalaureusgraad was hoofsaaklik Afrikaans of Geskiedenis, vir die honneursgraad Geskiedenis of Afrikaans, vir die meestersgraad Opvoedkunde of Afrikaans en vir die doktorsgraad Opvoedkunde, Geskiedenis of Sosiologie (tabel 4.4).
- (e) Uit tabel 4.5 het dit verder geblyk dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers geen akademiese kwalifikasies na toetreding tot die onderwysberoep behaal het nie, terwyl

TABEL 4.14

IN WATTER OPSIG IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS SE KWALIFIKASIES GEBREKKIG?

Redes	Kaapland				Natal				Oranje-Vrystaat				Transvaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Besit 'n onderwysdiploma en moet senior klasse behartig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	1	5
Besit nie die vermoë om kennis oor te dra nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Moet vak onderrig waarvoor hy nie opgelei is nie	2	-	2	4	1	-	1	2	-	-	-	-	1	1	4	6
Kan nie administratiewe werk behartig nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Is nie 'n gekwalifiseerde onderwyser nie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Besit nie genoeg skoolvakke nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 4.14 (vervolg 1)

IN WATTER OPSIG IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS SE KWALIFIKASIES GEBREKKIG?

Redes	Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap				Nie-departementele skole				Totaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Besit 'n onderwysdiploma en moet senior klasse behartig	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	6	-	2	8
Besit nie die vermoë om kennis oor te dra nie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	3	3	1	-	4
Moet vak onderrig waarvoor hy nie opgelei is nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	2	7	13
Kan nie administratiewe werk behartig nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Is nie 'n gekwalifiseerde onderwyser nie	-	-	-	-	3	-	-	3	1	-	-	1	5	-	-	5
Besit nie genoeg skoolvakke nie	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

- (f) van diegene wat wel verdere akademiese kwalifikasies behaal het, die grootste groep die B. A. -, B. A. (Hons.)-, B. Ed. -, M. Ed. - en M. A. -grade verwerf het (tabel 4. 6).
- (g) Wat die professionele kwalifikasies van die bedankers en verskuiwers betref, blyk uit tabel 4. 7 dat die grootste groep van hulle die Laer Onderwysdiploma of -sertifikaat òf die Hoër Onderwysdiploma of -sertifikaat besit, en
- (h) dat die meeste van bogenoemde die professionele kwalifikasies sonder onderskeiding verwerf het (tabel 4. 8).
- (i) Uit tabel 4. 9 blyk dit dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers geen spesialisasie in enige rigting gehad het nie, en
- (j) van dié wat wel gespesialiseer het, het die meeste in Liggaamlike Opvoedkunde, Handel en Musiek gespesialiseer (tabel 4. 10).
- (k) Wat betref die spesiale vakansie/indiensopleidingskursusse, blyk uit tabel 4. 11, dat die meeste van die bedankers en verskuiwers nie enige spesiale kursus(se) bygewoon het nie, terwyl
- (l) van diegene wat wel, spesiale kursus(se) bygewoon het, het die meeste kursus(se) in oudio-visuele onderrig, Voorligting, Godsdiens, Musiek, Sang, Kuns, Kunstvlyt en Handwerk bygewoon (tabel 4. 12).
- (m) Uit tabel 4. 13 blyk ten slotte dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers as voldoende gekwalifiseer beskou is vir die onderrig wat hulle moes gee, terwyl as rede vir die gebreke in kwalifikasies by sommige bedankers en verskuiwers, deur die hoofde hoofsaaklik aangevoer word dat die bedankers en verskuiwers „'n vak of vakke moes onderrig waarvoor hulle nie opgelei is nie " (tabel 4. 14).

HOOFSTUK 5

AANGELEENTHEDE RAKENDE DIE SALARISKATEGORIE, SALARIS EN MAKSIMUM SALARIS VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS

5.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word aangeleentehede rakende die salariskategorie, salaris en maksimum salaris van die bedankers en verskuiwers bespreek. Die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, wat verskuif het om of by 'n privaatskool of by 'n ander onderwysdepartement diens te aanvaar, is eerstens gevra om hulle salariskategorie tydens bedanking of verskuiwing te verstrek. Vervolgens moes die bedankers aandui of hulle in die nuwe betrekking buite die onderwys 'n hoër salaris sal verdien, en indien wel, hoeveel rand per maand die nuwe salaris hoër sal wees as hulle salaris tydens bedanking. Ten slotte moes die bedankers aandui of hulle maksimum salaris in hulle nuwe betrekking hoër sal wees as hulle maksimum salaris tans in die onderwys, en indien wel, hoeveel rand per jaar hulle maksimum salaris hoër sal wees.

5.2 SALARISKATEGORIEË VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS TYDENS BEDANKING OF VERSKUIWING

Aan die bedankers en verskuiwers is gevra wat hulle salariskategorie tydens bedanking of verskuiwing was. Die responsie hierop verskyn in tabel 5.1. (Kyk tabel 5.1.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel, ressorteer die grootste groep van die bedankers en verskuiwers onder kategorie C (34.3%) en kategorie D (30.5%). Die bedankers en verskuiwers wat onder die ander kategorieë ressorteer, blyk in die minderheid te wees (persentasies wissel van 0.9% tot 15.3%).

'n Verdere ontleding van die landsbeeld toon aan, dat ten opsigte van die groep onderwysers wat bedank het en die twee groepe onderwysers wat verskuif het, die grootste verspreiding tussen kategorieë C en D lê. Wat die groep onderwysers betref wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het, ressorteer 34.8 persent onder kategorie C en 34.1 persent onder kategorie D. Van die onderwysers wat na privaatskole verskuif het, ressorteer 41.6 persent onder kategorie C en 29.2 persent onder kategorie D, terwyl van die onderwysers wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, 32.7 persent onder kategorie C en 27.7 persent onder kategorie D ressorteer.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, lê die grootste verspreiding van die bedankers en verskuiwers ook deurgaans onder kategorieë C en D, te wete, vir kategorie C wissel die persentasies van 18.2 persent tot 55.2 persent en vir kategorie D wissel persentasies van 21.2 persent tot 63.6 persent.

5.3 VERDIEN DIE BEDANKERS 'N HOËR SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING?

5.3.1 Sal die bedankers 'n hoër salaris in die nuwe betrekking verdien?

In tabel 5.2 word die responsies op bogenoemde vraag weergegee. (Kyk tabel 5.2.)

(a) Landsbeeld:

Beoordeel volgens persentasies, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers, naamlik 45.6 persent, meen dat hulle 'n hoër salaris in die nuwe betrekking sal verdien, 23.9 persent bedankers voel onseker omtrent hierdie aangeleentheid, terwyl 19.6 persent bedankers meen dat hulle moontlik minder salaris sal verdien.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers in Kaapland (50.0%) Oranje-Vrystaat (50.0%),

TABEL 5.1

SALARISKATEGORIE VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS TYDENS
BEDANKING/VERSKUIWING

Onderwysdepartemente	Buite onderwys							Totaal	
	*A	*B	*C	*D	*E	*F (hoogste)	Geen responsie		
Kaapland	N	1	3	10	8	4	-	4	30
	%	3.3	10.0	33.3	26.7	13.3	-	13.3	100.0
Natal	N	-	2	3	3	-	-	-	8
	%	-	25.0	37.5	37.5	-	-	-	100.0
Oranje- Vrystaat	N	-	2	1	5	-	-	-	8
	%	-	25.0	12.5	62.5	-	-	-	100.0
Transvaal	N	-	6	19	18	5	1	3	52
	%	-	11.5	36.5	34.6	9.6	1.9	5.8	100.0
Suidwes-Afrika	N	1	-	4	2	-	-	-	7
	%	14.3	-	57.1	28.6	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	1	2	7	8	4	-	1	23
	%	4.3	8.7	30.5	34.8	17.4	-	4.3	100.0
Nie-departementele skole	N	1	1	4	3	1	-	-	10
	%	10.0	10.0	40.0	30.0	10.0	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	4	16	48	47	14	1	8	138
	%	2.9	11.6	34.8	34.1	10.1	0.7	5.8	100.0

*Opmerking:

- Kategorie A = st. 10 + 1 jaar opleiding
- Kategorie B = st. 10 + 2 jaar opleiding
- Kategorie C = st. 10 + 3 jaar opleiding
- Kategorie D = st. 10 + 4 jaar opleiding
- Kategorie E = st. 10 + 5 jaar opleiding
- Kategorie F = st. 10 + 6 jaar opleiding

TABEL 5.1 (vervolg 1)

SALARISKATEGORIE VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS TYDENS
BEDANKING/VERSKUIWING

Onderwysdepartemente		Privaatskool						Geen responsie	Totaal
		*A	*B	*C	*D	*E	*F (hoogste)		
Kaapland	N	-	2	1	1	1	-	-	5
	%	-	40.0	20.0	20.0	20.0	-	-	100.0
Natal	N	-	3	1	2	-	-	-	6
	%	-	50.0	16.7	33.3	-	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-
Transvaal	N	-	1	5	1	-	-	-	7
	%	-	14.3	71.4	14.3	-	-	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	-	-	2	-	-	-	-	2
	%	-	-	100.0	-	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	-	-	1	-	-	-	-	1
	%	-	-	100.0	-	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	-	-	-	3	-	-	-	3
	%	-	-	-	100.0	-	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	-	6	10	7	1	-	-	24
	%	-	25.0	41.6	29.2	4.2	-	-	100.0

*Opmerking:

Kategorie A = st. 10 + 1 jaar opleiding
 Kategorie B = st. 10 + 2 jaar opleiding
 Kategorie C = st. 10 + 3 jaar opleiding
 Kategorie D = st. 10 + 4 jaar opleiding
 Kategorie E = st. 10 + 5 jaar opleiding
 Kategorie F = st. 10 + 6 jaar opleiding

TABEL 5.1 (vervolg 2)

SALARISKATEGORIE VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS TYDENS
BEDANKING/VERSKUIWING

Onderwysdepartemente		Ander onderwysdepartemente							Totaal
		*A	*B	*C	*D	*E	*F (hoogste)	Geen responsie	
Kaapland	N	-	10	11	9	5	1	14	50
	%	-	20.0	22.0	18.0	10.0	2.0	28.0	100.0
Natal	N	-	3	6	3	1	-	-	13
	%	-	23.1	46.2	23.1	7.6	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	1	3	9	1	-	-	14
	%	-	7.1	21.4	64.3	7.1	-	-	100.0
Transvaal	N	-	6	19	15	8	-	2	50
	%	-	12.0	38.0	30.0	16.0	-	4.0	100.0
Suidwes-Afrika	N	-	2	9	3	-	-	-	14
	%	-	14.3	64.3	21.4	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	-	5	3	5	1	1	-	15
	%	-	33.3	20.0	33.3	6.7	6.7	-	100.0
Nie-departementele skole	N	-	-	1	-	2	-	-	3
	%	-	-	33.3	-	66.7	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	-	27	52	44	18	2	16	159
	%	-	16.9	32.7	27.7	11.3	1.2	10.1	100.0

*Opmerking:

Kategorie A = st. 10 + 1 jaar opleiding
 Kategorie B = st. 10 + 2 jaar opleiding
 Kategorie C = st. 10 + 3 jaar opleiding
 Kategorie D = st. 10 + 4 jaar opleiding
 Kategorie E = st. 10 + 5 jaar opleiding
 Kategorie F = st. 10 + 6 jaar opleiding

TABEL 5.1 (vervolg 3)

SALARISKATEGORIE VAN DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS TYDENS
BEDANKING/VERSKUIWING

Onderwysdepartemente		Totaal							Totaal
		*A	*B	*C	*D	*E	*F (hoogste)	Geen responsie	
Kaapland	N	1	15	22	18	10	1	18	85
	%	1.2	17.6	25.8	21.2	11.8	1.2	21.2	100.0
Natal	N	-	8	10	8	1	-	-	27
	%	-	29.6	37.0	29.6	3.7	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	3	4	14	1	-	-	22
	%	-	13.6	18.2	63.6	4.5	-	-	100.0
Transvaal	N	-	13	43	34	13	1	5	109
	%	-	11.9	39.4	31.2	11.9	0.9	4.6	100.0
Suidwes-Afrika	N	1	2	15	5	-	-	-	23
	%	4.3	8.7	65.2	21.7	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	1	7	11	13	5	1	1	39
	%	2.6	17.9	28.2	33.3	12.8	2.6	2.6	100.0
Nie-departementele skole	N	1	1	5	6	3	-	-	16
	%	6.3	6.3	31.3	37.5	18.6	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	4	49	110	98	33	3	24	321
	%	1.2	15.3	34.3	30.5	10.3	0.9	7.5	100.0

*Opmerkings:

- Kategorie A = st. 10 + 1 jaar opleiding
- Kategorie B = st. 10 + 2 jaar opleiding
- Kategorie C = st. 10 + 3 jaar opleiding
- Kategorie D = st. 10 + 4 jaar opleiding
- Kategorie E = st. 10 + 5 jaar opleiding
- Kategorie F = st. 10 + 6 jaar opleiding

TABEL 5.2

SAL DIE BEDANKERS 'N HOËR SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING VERDIEN?

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	15	50.0	3	37.5	4	50.0	23	44.2	1	14.3	15	65.2	2	20.0	63	45.6
Nee	5	16.7	1	12.5	-	-	11	21.2	4	57.1	3	13.0	3	30.0	27	19.6
Onseker	6	20.0	3	37.5	3	37.5	13	25.0	2	28.6	3	13.0	3	30.0	33	23.9
Nie van toepassing	4	13.3	1	12.5	1	12.5	5	9.6	-	-	2	8.7	2	20.0	15	10.9
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

Transvaal (44.2%) en in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (65.2%) meen dat hulle 'n hoër salaris in die nuwe betrekking sal verdien, terwyl die grootste groep van die bedankers in Suidwes-Afrika, naamlik 57.1 persent, van mening is dat hulle minder sal verdien. Verder blyk ook uit die ontleding van die tabel dat in die Natalse Onderwysdepartement daar ewe groot persentasies bedankers is wat meen dat hulle 'n hoër salaris sal ontvang as wat onseker voel omtrent hierdie aangeleentheid (albei gevalle 37.5%), terwyl in die nie-departementele skole die bedankers wat onseker is in verband met die salarisaangeleentheid, net soveel as die bedankers is wat meen dat hulle moontlik minder in die nuwe betrekking sal verdien (albei gevalle 30.0%).

Die kolom „nie van toepassing" het betrekking op respondente wat uit die onderwysberoep bedank het, maar nie direk 'n ander betrekking aanvaar het nie, byvoorbeeld in die geval van verdere voltydse studie en oorsese reise.

5.3.2 Indien die bedankers 'n hoër salaris in die nuwe betrekking verdien, hoeveel rand per maand sal dit hoër wees as tydens bedanking?

(a) Landsbeeld:

Uit tabel 5.3 blyk dit ten opsigte van die bedankers wat 'n nuwe betrekking aanvaar het en as sodanig 'n hoër salaris sal ontvang, dat die grootste groep (25.4%) tot soveel as R20 per maand meer sal ontvang. Daarna volg in dalende orde die bedankers wat R21 - R40 (17.5%), R41 - R60 (14.3%), R81 - R100 (9.5%), R301 en meer (6.3%), R61 - R80 (4.8%), R141 - R160 (3.2%), R181 - R200 (3.2%), R101 - R120 (1.6%), R121 - R140 (1.6%), R281 - R300 (1.6%) meer per maand sal ontvang, met 11.0 persent van die bedankers wat nie die besonderhede kon verstrek nie.

Ter opsomming kan die volgende afleiding gemaak word:

- (i) 57.2 persent bedankers sal tot soveel as R60 per maand meer verdien
- (ii) 14.3 persent bedankers sal van R61 tot R100 per maand meer verdien,
- (iii) 9.6 persent bedankers sal van R101 tot R200 per maand meer verdien,
- (iv) 1.6 persent bedankers sal van R281 tot R300 per maand meer verdien,
- (v) 6.3 persent bedankers sal R301 of meer per maand meer verdien, terwyl
- (vi) die besonderhede van 11.0 persent bedankers is onbekend.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers in Transvaal (30.4%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (33.3%) en die nie-departementele skole (100.0%), tot soveel as R20 per maand meer sal verdien, terwyl die grootste groep in Kaapland (53.4%), tussen R21 - R60 per maand meer sal verdien en daar in die Natalse Onderwysdepartement net soveel bedankers is wat tot soveel as R20 per maand as tussen R41 - R60 per maand meer sal verdien (albei gevalle is 33.3%). Vir die Onderwysdepartement van die Oranje-Vrystaat sal ewe veel bedankers tussen R21 - R40, R101 - R120 en R141 - R160 per maand meer verdien (al drie gevalle 25.0%), terwyl in Suidwes-Afrika die bedrag wat die bedanker (1) meer sal ontvang in die nuwe betrekking, onbekend is.

5.4 BEREIK DIE BEDANKERS 'N HOËR MAKSIMUM SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING

5.4.1 Sal die maksimum salaris van die bedankers in die nuwe betrekking hoër wees as hulle huidige maksimum salaris in die onderwys?

In tabel 5.4 word aangedui of die maksimum salaris van die bedankers in die nuwe betrekking hoër sal wees of nie. (Kyk tabel 5.4.)

(a) Landsbeeld:

Beoordeel volgens die persentasies, blyk dit dat die grootste groep bedankers, naamlik 50.7 persent, onseker is omtrent hierdie aangeleentheid in verband met die maksimum

TABEL 5.3

INDIEN DIE BEDANKERS 'N HOËR SALARIS IN DIE NUWE BETREKING VERDIEN, HOEVEEL RAND
PER MAAND SAL DIT HOËR WEES AS TYDENS BEDANKING?

Bedrag	Kaapland		Natal		Oranje- Vrystaat		Transvaal		Suidwes- Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departemen- tele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Minder as R20	1	6.7	1	33.3	-	-	7	30.4	-	-	5	33.3	2	100.0	16	25.4
R21 - R40	4	26.7	-	-	1	25.0	4	17.4	-	-	2	13.3	-	-	11	17.5
R41 - R60	4	26.7	1	33.3	-	-	2	8.8	-	-	2	13.3	-	-	9	14.3
R61 - R80	-	-	-	-	-	-	2	8.8	-	-	1	6.7	-	-	3	4.8
R81 - R100	1	6.7	-	-	-	-	4	17.4	-	-	1	6.7	-	-	6	9.5
R101 - R120	-	-	-	-	1	25.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.6
R121 - R140	1	6.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.6
R141 - R160	-	-	-	-	1	25.0	1	4.3	-	-	-	-	-	-	2	3.2
R161 - R180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R181 - R200	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	1	6.7	-	-	2	3.2
R201 - R220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R221 - R240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R241 - R260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R261 - R280	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R281 - R300	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	-	-	1	1.6
R301 en meer	2	13.3	-	-	-	-	1	4.3	-	-	1	6.7	-	-	4	6.3
Onbekend	2	13.3	1	33.3	1	25.0	-	-	1	100.0	2	13.3	-	-	7	11.0
Totaal: Onderwysers	15	100.0	3	100.0	4	100.0	23	100.0	1	100.0	15	100.0	2	100.0	63	100.0

TABEL 5.4

SAL DIE MAKSIMUM SALARIS VAN DIE BEDANKERS IN DIE NUWE BETREKKING HOËR WEES
AS HULLE HUIDIGE MAKSIMUM SALARIS IN DIE ONDERWYS?

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje- Vrystaat		Transvaal		Suidwes- Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departemen- tele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	6	20.0	-	-	3	37.5	9	17.3	-	-	7	30.4	2	20.0	27	19.5
Nee	4	13.3	2	25.0	-	-	7	13.4	1	14.3	4	17.4	2	20.0	20	14.5
Onseker	16	53.3	5	62.5	4	50.0	26	50.0	6	85.7	9	39.1	4	40.0	70	50.7
Onbekend	4	13.3	1	12.5	1	12.5	10	19.3	-	-	3	13.0	2	20.0	21	15.3
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

salaris, terwyl 19.5 persent bedankers van mening is dat hulle maksimum salaris in die nuwe betrekking hoër sal wees en 14.5 persent bedankers meen dat die nuwe maksimum salaris moontlik laer sal wees.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit deurgaans dat die grootste groep van die bedankers onseker voel oor hierdie aangeleentheid (persentasies wissel van 39.1% tot 85.7%). Die persentasies bedankers wat meen dat hulle wel 'n hoër maksimum salaris sal bereik, wissel tussen 17.3 persent en 37.5 persent, terwyl die persentasies bedankers wat meen dat hulle nuwe maksimum salaris moontlik laer sal wees, tussen 13.4 persent en 25.0 persent wissel.

5.4.2 Indien die bedankers 'n hoër maksimum salaris in die nuwe betrekking sal bereik, hoeveel rand per jaar sal dit hoër wees as wat hulle huidige maksimum salaris is?

In tabel 5.5 word aangedui hoeveel rand per jaar die maksimum salaris van die betrokke bedankers hoër sal wees. (Kyk tabel 5.5.)

(a) Landsbeeld:

Uit 'n ontleding van die tabel, blyk dit ten opsigte van die bedankers wat 'n nuwe betrekking aanvaar het en as sodanig 'n hoër maksimum salaris sal bereik, dat die grootste groep van die bedankers, naamlik 18.5 persent, se maksimum salaris tussen R201 - R400 hoër sal wees, terwyl daar drie groepe bedankers is (elke groep maak 11.1 persent van die groep uit) wat aandui dat die nuwe maksimum salaris tot soveel as R200, tussen R401 - R600, tussen R801 - R1000 of tussen R1001 - R1200 hoër sal wees. Besonderhede aangaande die oorblywende bedankers kan van tabel 5.5 afgelees word.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en die nie-departementele skole betref, blyk dit dat die vermeerdering in maksimum salaris by die grootste groep bedankers in Kaapland (33.3%) R3600 en meer sal beloop, in die Oranje-Vrystaat R201 - R400 (66.7%), in Transvaal R1001 - R1200 (22.2%) in die nie-departementele skole tot soveel as R200 en of tussen R201 - R400 (elk 50.0%), terwyl daar in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap gelyke persentasies bedankers (14.3%) is wat tot soveel as R200, tussen R201 - R400, tussen R401 - R600, tussen R601 - R800, tussen R801 - R1000, tussen R1001 - R1200 of tussen R1801 - R2000 vermeerdering in maksimum salaris sal kry.

In die Onderwysdepartemente van Natal en Suidwes-Afrika was daar geen bedankers wat van mening was dat hulle in die nuwe betrekking 'n hoër maksimum salaris sal bereik nie.

5.5 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat gehandel het oor aangeleenthede rakende die salariskategorie, salaris en die maksimum salaris van die bedankers en verskuiwers, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Ten opsigte van die salariskategorie, blyk uit tabel 5.1, dat die grootste verspreiding van die bedankers en verskuiwers tussen kategorieë C en D lê.
- (b) Die grootste groep van die bedankers meen dat hulle 'n hoër salaris in die nuwe betrekking sal verdien (tabel 5.2), en
- (c) die meeste van bogenoemde bedankers meen dat die vermeerdering in salaris tot soveel as R100 per maand sal wees, terwyl die grootste enkele groep van die bedankers meen dat die vermeerdering in salaris tot soveel as R20 per maand sal wees in die nuwe betrekking (tabel 5.3).
- (d) Wat die moontlikheid van 'n hoër maksimum salaris in die nuwe betrekking betref, blyk uit tabel 5.4 dat die grootste groep bedankers onseker was of die maksimum salaris in die nuwe betrekking hoër sal wees as hulle huidige maksimum salaris in die onderwys, terwyl

TABEL 5.5

INDIEN DIE BEDANKERS 'N HOËR MAKSIMUM SALARIS IN DIE NUWE BETREKKING SAL BEREIK,
HOEVEEL RAND PER JAAR SAL DIT HOËR WEES AS WAT HULLE HUIDIGE MAKSIMUM SALARIS IS?

Bedrag	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Minder as R200	-	-	-	-	-	-	1	11.1	-	-	1	14.3	1	50.0	3	11.1
R201 - R400	1	16.7	-	-	2	66.7	-	-	-	-	1	14.3	1	50.0	5	18.5
R401 - R600	1	16.7	-	-	-	-	1	11.1	-	-	1	14.3	-	-	3	11.1
R601 - R800	-	-	-	-	-	-	1	11.1	-	-	1	14.3	-	-	2	7.4
R801 - R1000	1	16.7	-	-	-	-	1	11.1	-	-	1	14.3	-	-	3	11.1
R1001 - R1200	-	-	-	-	-	-	2	22.2	-	-	1	14.3	-	-	3	11.1
R1201 - R1400	-	-	-	-	-	-	1	11.1	-	-	-	-	-	-	1	3.7
R1401 - R1600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1601 - R1800	1	16.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3.7
R1801 - R2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	14.3	-	-	1	3.7
R2001 - R2200	-	-	-	-	1	33.3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3.7
R2201 - R2400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2401 - R2600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2601 - R2800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2801 - R3000	-	-	-	-	-	-	1	11.1	-	-	-	-	-	-	1	3.7
R3001 - R3200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R3201 - R3400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R3401 - R3600	-	-	-	-	-	-	1	11.1	-	-	-	-	-	-	1	3.7
R3600 en meer	2	33.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7.4
Totaal: Onderwysers	6	100.0	-	-	3	100.0	9	100.0	-	-	7	100.0	2	100.0	27	100.0

- (e) van diegene wat wel aangedui het dat hulle maksimum salaris in die nuwe betrekking hoër sal wees, die grootste groep van mening was dat die vermeerdering tussen R201 en R400 sal wees (tabel 5.5).

HOOFSTUK 6

NUWE BEROEP OPGEWEEG TEEN DIE ONDERWYSBEROEP

6.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word aangeleenthede rakende die nuwe betrekking van die bedankers vergelyk met dié van die onderwysberoep. Die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, moes aandui of hulle, afgesien van salaris, gelukkiger in hulle nuwe betrekking sal wees as wat hulle in die onderwysberoep was.

Aan hulle is gevra om drie voordele te noem wat hulle, in vergelyking met die onderwysberoep, in hulle nuwe betrekking sal hê, asook om drie nadele te verstrek wat hulle in vergelyking met die onderwysberoep, in hulle nuwe betrekking sal hê.

Verder moes die bedankers 'n kort beskrywing (benaming, rang, aard) gee van die betrekking wat hulle in die nuwe werkkring sal beklee en laastens ook aandui hoe die werksure in die nuwe betrekking met dié in die onderwys vergelyk (met die werksure in dié onderwys word bedoel die ure van onderwys gee asook die ure wat hulle met ander nasienwerk en voorbereiding besig is).

6.2 MEEN DIE BEDANKERS DAT HULLE, AFGESIEN VAN SALARIS, GELUKKIGER IN DIE NUWE BEROEP SAL WEES

Die antwoorde van die bedankers op die vraag of hulle, afgesien van salaris, gelukkiger in die nuwe werk sal wees as wat hulle in die onderwysberoep was, verskyn in tabel 6.1. (Kyk tabel 6.1.)

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, blyk dit dat persentasiegewyse die grootste groep van die bedankers, naamlik 54.3 persent, van mening is dat hulle gelukkiger in die nuwe werk sal wees as wat hulle in die onderwysberoep was. Verder is daar 34.8 persent bedankers wat onseker voel omtrent hierdie aangeleentheid terwyl slegs 5.8 persent bedankers van mening is dat hulle nie gelukkiger in die nuwe werk sal wees nie.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers in Natal (75.0%), Transvaal (63.5%) en in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (56.5%), meen dat hulle gelukkiger in die nuwe werk sal wees, terwyl in Kaapland, Oranje-Vrystaat en Suidwes-Afrika daar net soveel bedankers is wat meen dat hulle gelukkiger in die nuwe werk sal wees as wat daar bedankers is wat omtrent hierdie aangeleentheid onseker voel (persentasies is respektiewelik 46.7%, 37.5% en 42.9%). By die nie-departementele skole is die grootste groep bedankers (50.0%) onseker of hulle gelukkiger in die nuwe beroep sal wees, terwyl 30.0 persent bedankers meen dat hulle wel gelukkiger in die nuwe werk sal wees.

Ten slotte is uit die tabel af te lei dat die bedankers wat meen dat hulle nie gelukkiger in die nuwe werk sal wees as in die onderwysberoep nie, deurgaans die kleinste enkele groep is (persentasies wissel van 0% tot 25.0%).

Die kolom „nie van toepassing" het betrekking op die respondente wat uit die onderwysberoep bedank het, maar nie direk 'n ander betrekking aanvaar het nie, byvoorbeeld in die geval van verdere voltydse studie en oorsese reise.

6.3 VORDELE VAN DIE NUWE BETREKKING TEENOR DIE ONDERWYS

In tabel 6.2 word 'n oorsigtelike beeld van die voordele van die nuwe betrekking teenoor die onderwys weergegee. (Vir elke onderwysowerheid is daar 'n kolom wat die rangorde aandui en 'n kolom wat die getal respondente aandui.) (Kyk tabel 6.2.)

TABEL 6.1

MEEN DIE BEDANKERS DAT HULLE, AFGESIEN VAN SALARIS, GELUKKIGER IN DIE NUWE
WERK SAL WEES

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje- Vrystaat		Transvaal		Suidwes- Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departemen- tele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	14	46.7	6	75.0	3	37.5	33	63.5	3	42.9	13	56.5	3	30.0	75	54.3
Nee	-	-	-	-	2	25.0	4	7.6	-	-	1	4.3	1	10.0	8	5.8
Onseker	14	46.7	2	25.0	3	37.5	12	23.1	3	42.9	9	39.1	5	50.0	48	34.8
Nie van toepassing	2	6.6	-	-	-	-	3	5.8	1	14.3	-	-	1	10.0	7	5.1
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 6.2

VOORDELE VAN NUWE BETREKKING TEENOR DIE ONDERWYS

Voordele	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal	
	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons
Salarisverbetering	1	9	1	4	1	4	1	23
Kalmer werksomstandighede	4	3	3	1	3	1	3	10
Beter bevorderingsmoontlikhede	2	5	2	2	-	-	3	10
Interessanter werk	4	3	-	-	3	1	2	11
Beter studiemoontlikhede	5	2	3	1	-	-	5	4
Geen hoof/assistent-situasie	5	2	-	-	3	1	7	2
Persoonlike oorwegings	5	2	-	-	3	1	4	5
Beter bevorderingstelsel	3	4	-	-	-	-	5	4
Gespesialiseerde beroep	5	2	-	-	-	-	6	3
Meer diens aan medemens	4	3	-	-	-	-	5	4
Meer geleentheid vir inisiatief	-	-	3	1	3	1	4	5
Behuisingstoelaes	3	4	-	-	3	1	8	1
Geen negatiewe leerlingesinde	-	-	3	1	2	3	-	-
Beter pensioenskema	6	1	-	-	3	1	7	2
Geen buitemuurse aktiwiteite	6	1	-	-	3	1	7	2
Korter werksure	-	-	3	1	-	-	6	3
Meer status	4	3	-	-	3	1	8	1
Meer werksomstandighede- verskeidenheid	-	-	-	-	-	-	5	4
Minder a gemene verantwoordelikheid	6	1	-	-	-	-	6	3
Vaste mediese skema	5	2	-	-	-	-	6	3
Beter reisgeleenthede	-	-	-	-	-	-	5	4
Meer kontak met volwassenes	-	-	-	-	-	-	6	3
Meer vrye tyd	-	-	-	-	-	-	7	2
Minder gebonde lewe	6	1	-	-	-	-	-	-
Erkenning vir ekstra werk	-	-	-	-	3	1	-	-
Geen nasienwerk	6	1	-	-	-	-	-	-
Minder kleinlike probleme	-	-	-	-	-	-	7	2
Geen koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-
Mag bykomstige verdienste besit	-	-	-	-	-	-	-	-
Meer sekuriteit	-	-	-	-	-	-	-	-
Minder direkte personeeltekort- probleme	6	1	-	-	-	-	-	-
TOTAAL : ONDERWYSERS	30		8		8		52	

TABEL 6.2 (vervolg 1)

VOORDELE VAN NUWE BETREKKING TEENOR DIE ONDERWYS

Voordele	Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons
Salarisverbetering	2	1	1	10	2	2	1	53
Kalmer werksomstandighede	1	2	2	7	3	1	2	25
Beter bevorderingsmoontlikhede	2	1	4	5	-	-	3	23
Interessanter werk	-	-	3	6	2	2	3	23
Beter studiemoontlikhede	-	-	-	-	1	4	4	11
Geen hoof/assistent-situasie	2	1	4	5	-	-	4	11
Persoonlike oorwegings	-	-	6	2	-	-	5	10
Beter bevorderingstelsel	-	-	7	1	-	-	6	9
Gespesialiseerde beroep	-	-	5	3	3	1	6	9
Meer diens aan medemens	-	-	7	1	3	1	6	9
Meer geleentheid vir inisiatief	-	-	6	2	-	-	6	9
Behuisingstoelaes	-	-	-	-	-	-	7	6
Geen negatiewe leerlingesindeid	2	1	-	-	3	1	7	6
Beter pensioenskema	-	-	7	1	-	-	8	5
Geen buitemuurse aktiwiteite	-	-	7	1	-	-	8	5
Korter werksure	2	1	-	-	-	-	8	5
Meer status	-	-	-	-	-	-	8	5
Meer werksomstandighede-verskeidenheid	-	-	7	1	-	-	8	5
Minder algemene verantwoordelikheid	-	-	7	1	-	-	8	5
Vaste mediese skema	-	-	-	-	-	-	8	5
Beter reisgeleenthede	-	-	-	-	-	-	9	4
Meer kontak met volwassenes	2	1	-	-	-	-	9	4
Meer vrye tyd	2	1	-	-	-	-	10	3
Minder gebonde lewe	2	1	7	1	-	-	10	3
Erkenning vir ekstra werk	-	-	7	1	-	-	11	2
Geen nasienwerk	-	-	7	1	-	-	11	2
Minder kleinlike probleme	-	-	-	-	-	-	11	2
Geen koshuisdiens	2	1	-	-	-	-	12	1
Mag bykomstige verdienste besit	-	-	7	1	-	-	12	1
Meer sekuriteit	-	-	7	1	-	-	12	1
Minder direkte personeeltekortprobleme	-	-	-	-	-	-	12	1
TOTAAL : ONDERWYSERS	7		23		10		138	

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, blyk dit dat verreweg die grootste groep van die bedankers salarisverbetering as die mees uitstaande voordeel van die nuwe betrekking aangedui het, terwyl kalmer werksomstandighede, beter bevorderingsmoontlikhede, interessanter werk, beter studiemoontlikhede, geen hoof/assistent-situasie, in hierdie volgorde, as verdere belangrike voordele genoem word.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, is salarisverbetering deurgaans as die belangrikste voordeel van die nuwe betrekking aangedui, behalwe in die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika waar kalmer werksomstandighede en by die nie-departementele skole waar beter studiemoontlikhede, as die mees uitstaande voordeel verstrekkend is. Dit is ook af te lei dat kalmer werksomstandighede, beter bevorderingsmoontlikhede en interessanter werk deurgaans as verdere belangrike voordele van die nuwe betrekking teenoor die onderwysberoep aangedui is.

6.4 NADELE VAN NUWE BETREKKING TEENOR DIE ONDERWYS

In tabel 6.3 word 'n oorsigtelike beeld van die nadele van die nuwe betrekking teenoor die onderwys, weergegee. (Vir elke onderwysowerheid is daar 'n kolom wat die rangorde aandui en 'n kolom wat die getal respondente aandui.) (Kyk tabel 6.3.)

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, blyk dit dat verreweg die grootste groep van die bedankers minder vakansies as die grootste nadeel van die nuwe betrekking aandui, terwyl minder sekuriteit, minder persoonlike kontak, langer werksure, laer salaris, moeiliker werksomstandighede en minder sosiale omgang verdere belangrike nadele is.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente betref, word minder vakansies deurgaans as die belangrikste nadeel van die nuwe betrekking aangedui, terwyl in die nie-departementele skole minder persoonlike kontak as die belangrikste nadeel aangedui is.

6.5 AARD VAN DIE NUWE BETREKKING WAT BEDANKERS SAL BEKLEE

In tabel 6.4 word 'n volledige beeld van die aard van die nuwe betrekking van die bedankers gegee. (Kyk tabel 6.4.)

(a) Landsbeeld:

Die grootste groep van die bedankers bevind hulle tans in die handel en nywerheid (~~14.1%~~^{13.8%}), terwyl 8.9 persent bedankers gaan boer het, en 8.0 persent bedankers voltyds verder gaan studeer het. Vir meer besonderhede aangaande die bedankers wat ander betrekkinge aanvaar het (persentasies wissel van 0.7% tot 6.7%), kyk tabel 6.4.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, het die grootste groep van die bedankers in Kaapland, Transvaal en Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap tot die handel en nywerheid toegetree (persentasies is 16.7%, 12.0% en 26.1% respektiewelik), in Natal en in die nie-departementele skole het die grootste groep van die bedankers voltyds verder gaan studeer (25.0%) en ~~44.4%~~^{44.4%} respektiewelik), terwyl die grootste groep bedankers in die Oranje-Vrystaat skakelbeamptes geword het (25.0%), en in Suidwes-Afrika tikster/sekretaresse/klerk geword het (28.5%).

6.6 HOE VERGELYK DIE WERKSURE VAN DIE NUWE BETREKKING WAT BEDANKERS SAL BEKLEE MET DIE WERKSURE (INSLUITENDE NASIEN EN VOORBEREIDING) VAN DIE ONDERWYS

Tabel 6.5 gee 'n beeld van hoe die werksure in die nuwe betrekking met dié in die onderwys vergelyk. (Kyk tabel 6.5.)

TABEL 6.3

NADELE VAN NUWE BETREKKING TEENoor DIE ONDERWYS

Nadele	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons	Rangorde	Respons
Minder vakansies	1	9	1	5	1	5	1	24	1	2	1	6	2	1	1	52
Minder sekuriteit	3	2	2	1	2	1	2	11	2	1	3	3	-	-	2	19
Minder persoonlike kontak	2	3	-	-	-	-	3	9	2	1	3	3	1	2	3	18
Langer werksure	2	3	2	1	2	1	4	4	2	1	2	5	2	1	4	16
Laer salaris	2	3	-	-	-	-	5	3	1	2	5	1	2	1	5	10
Moeiliker werksomstandighede	2	3	-	-	2	1	4	4	-	-	4	2	-	-	5	10
Minder sosiale omgang	2	3	-	-	-	-	4	4	2	1	5	1	-	-	6	9
Geen pensioenvoordele	3	2	-	-	-	-	6	2	-	-	5	1	-	-	7	5
Groter verantwoordelikheid	3	2	-	-	-	-	7	1	-	-	4	2	-	-	7	5
Saterdagoggende werk	4	1	-	-	2	1	6	2	-	-	5	1	-	-	7	5
Werk in 'n ander rigting as waarvoor oorspronklik opgelei is	4	1	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	8	3
Groter finansiële probleme	4	1	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	8	3
Geen gereelde werksamesprekings	4	1	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	9	2
Minder bevorderingsmoontlikhede	-	-	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	9	2
Minder status	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	9	2
Persoonlike oorwegings	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	9	2
Terugbetaling van beurs/lening	4	1	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	9	2
Kantoorroetine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	10	1
Kultureel op 'n laer vlak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	10	1
Moontlike verplasing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	10	1
TOTAAL : ONDERWYSERS	30		8		8		52		7		23		10		138	

TABEL 6.4
AARD VAN DIE NUWE BETREKKING

Besonderhede	Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal		
	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie	Rangorde	Respons	Persentasie
Handel en nywerheid [^]	1	5	16.7	2	1	12.5	-	-	-	1	6	12.0	-	-	-	1	6	26.1	2	1	44.4	1	19	14.1 13.8
Boerdery	2	3	10.0	-	-	-	2	1	12.5	2	5	10.0	2	1	14.3	2	2	8.7	-	-	44.4	2	12	8.9 7
Student	4	1	3.3	1	2	25.0	-	-	-	5	2	4.0	2	1	14.3	3	1	4.3	1	4	44.4	3	11	8.1 0
Verkoopsverteenwoordiger	3	2	6.7	2	1	12.5	2	1	12.5	3	4	8.0	-	-	-	3	1	4.3	-	-	44.4	4	9	6.7 5
Tikster/sekretaresse/klerk	4	1	3.3	-	-	-	-	-	-	4	3	6.0	1	2	28.5	3	1	4.3	2	1	44.4	5	8	5.9 8
Lektor aan universiteit	3	2	6.7	-	-	-	-	-	-	6	1	2.0	-	-	-	2	2	8.7	2	1	44.4	6	6	4.4 3
Skakelbeampte	3	2	6.7	-	-	-	1	2	25.0	6	1	2.0	-	-	-	3	1	4.3	-	-	-	6	6	4.4 3
Vakkundige by 'n staatsdepartement	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	8.0	-	-	-	3	1	4.3	-	-	-	7	5	3.7 0
Biblioteekwese	-	-	-	2	1	12.5	2	1	12.5	5	2	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	3.0 9
Sosiale/sendingwerk/kerkskool	4	1	3.3	-	-	-	-	-	-	6	1	2.0	-	-	-	2	2	8.7	-	-	-	8	4	5.0 9
Tekenaar/binneshuise versierder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	6.0	-	-	-	3	1	4.3	-	-	-	8	4	3.0 9
Assuransieverteenwoordiger	-	-	-	-	-	-	2	1	12.5	5	2	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	2.2
Personeelbeampte/navorser	4	1	3.3	-	-	-	-	-	-	5	2	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	2.2
Joernalis/skrywer	3	2	6.7	2	1	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	2.2
Reiswaardin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	6.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	2.2
Rekenmeester	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	28.5	3	1	4.3	-	-	10.0	9	3	2.2
Verpleging	3	2	6.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	44.4	9	3	2.2
Tegnikus	4	1	3.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4.3	-	-	-	10	2	1.5 4
Wetenskaplike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4.3	2	1	44.4	10	2	1.5 4
Organiseerder	4	1	3.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	0.7
Hoof van 'n kinderskool	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	0.7
Vloot/lugmag/leërmag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	0.7
Onbekende beroep	-	6	20.0	-	2	25.0	-	2	25.0	-	11	22.0	-	1	14.3	-	2	8.7	-	1	44.4	-	25	18.1
TOTAAL: ONDERWYSERS	30			8			8			52			7			23			10			138		

TABEL 6.5

HOE VERGELYK DIE WERKSURE VAN DIE NUWE BETREKKING MET DIE WERKSURE
(INSLUITENDE NASIENWERK EN VOORBEREIDING) VAN DIE ONDERWYS

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje- Vrystaat		Transvaal		Suidwes- Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departemen- tele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Langer	11	36.7	2	25.0	3	37.5	12	23.1	3	42.9	9	39.1	5	50.0	45	32.6
Dieselfde	6	20.0	1	12.5	-	-	13	25.0	-	-	5	21.7	-	-	25	18.1
Korter	4	13.3	1	12.5	1	12.5	12	23.1	3	42.9	5	21.7	1	10.0	27	19.6
Onseker	5	16.7	3	37.5	3	37.5	10	19.2	-	-	2	8.7	2	20.0	25	18.1
Nie van toepassing	4	13.3	1	12.5	1	12.5	5	9.6	1	14.2	2	8.7	2	20.0	16	11.6
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

(a) Landsbeeld:

Dit blyk uit die tabel dat die grootste groep van die bedankers, naamlik 32.6 persent, van mening is dat die werksure in die nuwe betrekking langer sal wees as dië in die onderwys, 19.6 persent bedankers meen dat die nuwe werksure korter sal wees, terwyl 18.1 persent bedankers van mening is dat die werksure dieselfde sal wees en 18.1 persent bedankers voel onseker omtrent hierdie aangeleentheid.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Betreffende die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers in Kaapland, Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap en die nie-departementele skole van mening is dat die werksure in die nuwe betrekking langer gaan wees (persentasies is 36.7%, 39.1% en 50.0% respektiewelik), terwyl in Natal die grootste groep bedankers onseker is in verband met hierdie aangeleentheid (37.5%) en in Transvaal meen die grootste groep dat die nuwe werksure omtrent dieselfde sal wees as dië in die onderwys (25.0%). In die Oranje-Vrystaat word die vergelyking tussen die werksure as langer (37.5%) of as onseker (37.5%) beoordeel, terwyl in die geval van die bedankers in Suidwes-Afrika die werksure as langer (42.9%) of as korter (42.9%) beoordeel is.

Die kolom nie van toepassing het betrekking op die respondente wat uit die onderwysberoep bedank het, maar nie direk 'n ander betrekking aanvaar het nie, byvoorbeeld in die geval van verdere voltydse studie en oorsese reise.

6.7

SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, waarin 'n vergelyking tussen die nuwe betrekking van die bedankers en die onderwysberoep getref is, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Die grootste groep van die bedankers meen dat hulle gelukkiger in die nuwe werk sal wees (tabel 6.1).
- (b) Uit tabel 6.2 blyk dit dat salarisverbetering die uitstaande voordeel van die nuwe betrekking sal wees, terwyl
- (c) die uitstaande nadeel van die nuwe betrekking minder vakansie sal wees (tabel 6.3).
- (d) By ontleding van die aard van die nuwe betrekking, blyk dit dat die grootste groep van die bedankers hulle tans in die handel en nywerheid bevind (tabel 6.4).
- (e) Ten slotte is uit tabel 6.5 af te lei dat die grootste groep van die bedankers se werksure in die nuwe betrekking langer sal wees as die werksure in die onderwys.

HOOFSTUK 7

REDES EN GRIEWE WAT TOT BEDANKING EN VERSKUIWING AAN-LEIDING GEGEE HET

7.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word die redes vir bedanking en griewe teen die onderwys bespreek, wat bygedra het tot die uitdienstreding van die permanent-aangestelde onderwysers wat betrekkinge buite die onderwys, by 'n privaatskool of by 'n ander onderwysdepartement aanvaar het.

Die bedankers is gevra om die belangrikste enkele rede vir hulle bedanking asook enige bykomstige redes wat tot hulle bedanking bygedra het, aan te dui. Verder moes die bedankers een van vier verstrekte redes wat deurslaggewend tot hulle bedanking bygedra het, aandui.

Die groep onderwysers wat na privaatskole of ander onderwysdepartemente gaan, is gevra om enige griewe wat hulle teen die huidige onderwysdepartement of beheerliggaam het, te verstrek. Aan die bedankers wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het, is gevra of hulle enige griewe teen die onderwysberoep het en om hulle griewe aan te dui.

Aan die bedankers is gevra of daar enige haperinge in die persoonlike verhoudings met hulle kollegas en/of die hoof was en of dit tot hulle bedanking bygedra het. Vervolgens moes die bedankers aandui hoe lank hulle dit oorweeg het om te bedank voordat tot die stap oorgegaan is. Die bedankers is ook gevra om aan te dui watter van een-en-twintig gegewe faktore tot hulle bedanking bygedra het.

Laastens is aan die bedankers gevra om die aantal skole aan te dui waaraan hulle verbonde was en sodoende te probeer vasstel of die verwisseling van skole moontlik tot die bedanking van die onderwysers bygedra het.

7.2 REDES VIR BEDANKING OF VERSKUIWING

7.2.1 Samevatting van die belangrikste enkele rede vir bedanking of verskuiwing.

Die bedankers en verskuiwers is gevra om die belangrikste enkele rede vir hulle bedanking of verskuiwing aan te dui. Tabel 7.1 gee 'n samevatting van hierdie belangrikste enkele redes vir bedanking of verskuiwing. (Kyk tabel 7.1.)

Wat die land as geheel betref, blyk dit dat die volgende as redes (in rangorde genoem) vir bedanking of verskuiwing aangevoer word: salaris (11.2%), verhuis na 'n ander provinsie (10.0%), bevorderingsmoontlikhede (9.0%), bevordering/promosie (8.4%), om nader aan ouerhuis te wees (5.9%), belangstelling in nuwe betrekking (4.7%), voltyds verder studeer (4.4%), gaan oorsee/oorsese onderwysdepartement (4.4%), persoonlike redes (4.0%), na stad vir buitenuurse studie (3.4%), na sendingskool/privaatskool/sendingwerk (3.4%), meer tyd, geleentheid vir studie (3.1%) en geen aanleg en belangstelling in onderwys (2.5%). Die ander redes blyk van minder belang te wees (persentasies wissel van 1.9% tot 0.6%).

Die groep onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, het die volgende redes, in rangorde aangedui, verstrek waarom hulle uit die onderwysberoep bedank het: salaris (15.9%), bevorderingsmoontlikhede (13.1%), voltyds verder studeer (9.4%), belangstelling in nuwe betrekking (5.8%), geen aanleg en belangstelling in die onderwys (5.8%) en gaan oorsee/oorsese onderwysdepartement (5.1%).

Die onderwysers wat na privaatskole verskuif het, het salaris sowel as na 'n sendingskool/privaatskool/sendingwerk as hulle belangrikste enkele rede vir verskuiwing aangedui.

Die onderwysers wat na 'n ander onderwysdepartement verskuif het, noem verhuis na 'n ander provinsie (20.1%), as die belangrikste, bevordering/promosie (14.4%) as die tweede en nader aan ouerhuis (10.1%) as die derde belangrikste rede vir hulle verskuiwing.

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit deurgaans dat salaris, bevorderingsmoontlikhede en bevordering/promosie as die belangrikste

TABEL 7.1

SAMEVATTING VAN DIE BELANGRIKSTE ENKELE REDE VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Redes	Kaapland								Natal							
	*B		**Priv.		***A. Dept.		Totaal		B		Priv.		A. Dept.		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Salaris	4	13.3	1	20.0	2	4.0	7	8.2	-	-	3	49.9	-	-	3	11.1
Verhuis na ander provinsie	-	-	-	-	10	20.0	10	11.8	-	-	-	-	2	15.4	2	7.4
Bevorderingsmoontlikhede	3	10.0	-	-	2	4.0	5	5.9	2	25.0	-	-	2	15.4	4	14.8
Bevordering/Promosie	2	6.7	-	-	15	30.0	17	20.0	-	-	-	-	-	-	-	-
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	5	10.0	5	5.9	-	-	1	16.7	2	15.4	3	11.1
Belangstelling in nuwe betrekking	4	13.3	-	-	1	2.0	5	5.9	1	12.5	-	-	2	15.4	3	11.1
Voltyds verder studeer	2	6.7	-	-	-	-	2	2.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaan oorsee/oorsese onderwysdepartemente	2	6.7	-	-	2	4.0	4	4.7	1	12.5	-	-	-	-	1	3.7
Persoonlike redes	1	3.3	-	-	5	10.0	6	7.1	-	-	-	-	-	-	-	-
Na stad vir buitemuurse studie	1	3.3	-	-	2	4.0	3	3.5	-	-	1	16.7	-	-	1	3.7
Na sendingskool/privaatskool/sendingwerk	1	3.3	1	20.0	-	-	2	2.3	-	-	1	16.7	-	-	1	3.7
Meer tyd, geleentheid vir studie	-	-	-	-	1	2.0	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen aanleg, belang in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	2	25.0	-	-	-	-	2	7.4
Bevordering berus op diensjare, nie meriete	1	3.3	-	-	1	2.0	2	2.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaan boer	2	6.8	-	-	-	-	2	2.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Verandering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderwys te stremmend/frustrerend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beter lewensomstandighede	-	-	1	20.0	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontevredenheid in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eie besigheid	1	3.3	-	-	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gebrek aan kwalifikasies	3	10.0	-	-	-	-	3	3.5	1	12.5	-	-	-	-	1	3.7
Geen bevrediging in onderwys	1	3.3	-	-	-	-	1	1.2	1	12.5	-	-	-	-	1	3.7
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	15.4	2	7.4
Te veel nasienwerk	-	-	1	20.0	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Werksure/werkomstandighede	-	-	1	20.0	2	4.0	3	3.5	-	-	-	-	-	-	-	-
Diensvoorwaardes onder andere verlof	-	-	-	-	1	2.0	1	1.2	-	-	-	-	2	15.4	2	7.4
Departement erken geen diens buite onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7.6	1	3.7
Gesondheid	1	3.3	-	-	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Laerskoolonderwyser kan nie hoër as Kategorie D	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haperinge met hoof van die skool	-	-	-	-	1	2.0	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
Onnodige administratiewe werkies	1	3.3	-	-	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	30	100.0	5	100.0	50	100.0	85	100.0	8	100.0	6	100.0	13	100.0	27	100.0

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.1 (vervolg 1)

SAMEVATTING VAN DIE BELANGRIKSTE ENKELE REDE VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Redes	Oranje-Vrystaat								Transvaal							
	*B		**Priv.		***A. Dept.		Totaal		B		Priv.		A. Dept.		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Salaris	3	37.5	-	-	1	7.1	4	18.3	9	17.3	1	14.3	2	4.0	12	11.0
Verhuis na ander provinsie	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	-	-	-	-	12	24.0	12	11.0
Bevorderingsmoontlikhede	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	6	11.6	-	-	2	4.0	8	7.3
Bevordering/Promosie	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	1	1.9	-	-	4	8.0	5	4.6
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	2	14.5	2	9.3	-	-	1	14.3	6	12.0	7	6.4
Belangstelling in nuwe betrekking	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	3	5.8	-	-	2	4.0	5	4.6
Voltyds verder studeer	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	2	3.8	-	-	-	-	2	1.8
Gaan oorsee/oorsese onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5.8	-	-	5	10.0	8	7.3
Persoonlike redes	1	12.5	-	-	-	-	1	4.5	1	1.9	-	-	1	2.0	2	1.8
Na stad vir buitemuurse studie	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	1	1.9	-	-	3	6.0	4	3.7
Na sendingskool/privaatskool/sendingwerk	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.9	2	28.6	-	-	3	2.8
Meer tyd, geleentheid vir studie	1	12.5	-	-	-	-	1	4.5	-	-	1	14.3	1	2.0	2	1.8
Geen aanleg, belang in onderwys	1	12.5	-	-	-	-	1	4.5	4	7.7	-	-	-	-	4	3.7
Bevordering berus op diensjare, nie meriete	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5.8	-	-	1	2.0	4	3.7
Gaan boer	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5.8	-	-	-	-	3	2.8
Verandering	-	-	-	-	3	21.5	3	13.8	1	1.9	-	-	-	-	1	0.9
Onderwys te stremmend/frustrerend	1	12.5	-	-	-	-	1	4.5	3	5.8	-	-	-	-	3	2.8
Beter lewensomstandighede	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	-	-	2	28.5	2	4.0	4	3.7
Ontevredenheid in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	4	7.7	-	-	-	-	4	3.7
Eie besigheid	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.9	-	-	-	-	1	0.9
Vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10.0	5	4.6
Gebrek aan kwalifikasies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen bevrediging in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	2	1.8
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.9	-	-	-	-	1	0.9
Te veel nasienwerk	1	12.5	-	-	-	-	1	4.5	-	-	-	-	1	2.0	1	0.9
Werksure/werkomstandighede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diensvoorwaardes onder andere verlof	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Departement erken geen diens buite onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.9	-	-	1	2.0	2	1.8
Gesondheid	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	2	1.8
Laerskoolonderwyser kan nie hoër as Kategorie D	-	-	-	-	1	7.1	1	4.5	-	-	-	-	1	2.0	1	0.9
Koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haperinge met hoof van die skool	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onnodige administratiewe werkies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	0.9
TOTAAL	8	100.0	-	-	14	100.0	22	100.0	52	100.0	7	100.0	50	100.0	109	100.0

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.1 (vervolg 2)

SAMEVATTING VAN DIE BELANGRIKSTE ENKELE REDE VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Redes	Suidwes-Afrika								Onderwys, kuns en Wetenskap							
	*B		**Priv.		***A. Dept.		Totaal		B		Priv.		A. Dept.		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Salaris	-	-	-	-	-	-	-	-	6	26.2	1	100.0	1	6.7	8	20.5
Verhuis na ander provinsie	-	-	-	-	4	28.6	4	17.4	-	-	-	-	3	20.0	3	7.7
Bevorderingsmoontlikhede	-	-	-	-	-	-	-	-	7	30.5	-	-	3	20.0	10	25.6
Bevordering/Promosie	-	-	-	-	2	14.3	2	8.7	1	4.3	-	-	1	6.7	2	5.1
Nader aan ouerhuis	1	14.3	-	-	1	7.1	2	8.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Belangstelling in nuwe betrekking	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6.7	1	2.6
Voltyds verder studeer	2	28.5	-	-	-	-	2	8.7	1	4.3	-	-	-	-	1	2.6
Gaan oorsee/oorsese onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	1	2.6
Persoonlike redes	-	-	-	-	2	14.3	2	8.7	-	-	-	-	2	13.3	2	5.1
Na stad vir buitemuurse studie	1	14.3	-	-	1	7.1	2	8.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Na sendingskool/privaatskool/sendingwerk	-	-	2	100.0	-	-	2	8.7	1	4.3	-	-	-	-	1	2.6
Meer tyd, geleentheid vir studie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	26.6	4	10.2
Geen aanleg, belang in onderwys	1	14.3	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Bevordering berus op diensjare, nie meriete	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaan boer	1	14.3	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Verandering	-	-	-	-	2	14.3	2	8.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderwys te stremmend/frustrerend	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8.7	-	-	-	-	2	5.1
Beter lewensomstandighede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontevredenheid in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	1	2.6
Eie besigheid	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8.7	-	-	-	-	2	5.1
Vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gebrek aan kwalifikasies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen bevrediging in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	1	2.6
Te veel nasienwerk	1	14.3	-	-	-	-	1	4.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Werksure/werkomstandighede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diensvoorwaardes onder andere verlof	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Departement erken geen diens buite onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gesondheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laerskoolonderwyser kan nie hoër as Kategorie D	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	-	-	-	-	2	14.3	2	8.7	-	-	-	-	-	-	-	-
Haperinge met hoof van die skool	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onnodige administratiewe werkies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	7	100.0	2	100.0	14	100.0	23	100.0	23	100.0	1	100.0	15	100.0	39	100.0

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.1 (vervolg 3)

SAMEVATTING VAN DIE BELANGRIKSTE ENKELE REDE VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Redes	Nie-departementele skole								Totaal							
	*B		**Priv.		***A. Dept.		Totaal		B		Priv.		A. Dept.		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Salaris	-	-	1	33.3	1	33.3	2	12.5	22	15.9	7	29.1	7	4.4	36	11.2
Verhuis na ander provinsie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	20.1	32	10.0
Bevorderingsmoontlikhede	-	-	-	-	1	33.3	1	6.3	18	13.1	-	-	11	6.9	29	9.0
Bevordering/Promosie	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2.9	-	-	23	14.4	27	8.4
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.7	2	8.3	16	10.1	19	5.9
Belangstelling in nuwe betrekking	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5.8	-	-	7	4.4	15	4.7
Voltyds verder studeer	6	60.0	-	-	-	-	6	37.5	13	9.4	-	-	1	0.6	14	4.4
Gaan oorsee/oorsese onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5.1	-	-	7	4.4	14	4.4
Persoonlike redes	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.2	-	-	10	6.3	13	4.0
Na stad vir buitemuurse studie	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.2	1	4.2	7	4.4	11	3.4
Na sendingskool/privaatskool/sendingwerk	1	10.0	1	33.3	-	-	2	12.5	4	2.9	7	29.1	-	-	11	3.4
Meer tyd, geleentheid vir studie	1	10.0	-	-	1	33.3	2	12.5	2	1.4	1	4.2	7	4.4	10	3.1
Geen aanleg, belang in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5.8	-	-	-	-	8	2.5
Bevordering berus op diensjare, nie meriete	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2.9	-	-	2	1.3	6	1.9
Gaan boer	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4.4	-	-	-	-	6	1.9
Verandering	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.7	-	-	5	3.1	6	1.9
Onderwys te stremmend/frustrerend	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4.4	-	-	-	-	6	1.9
Beter lewensomstandighede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	12.5	3	1.9	6	1.9
Ontevredenheid in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3.6	-	-	-	-	5	1.6
Eie besigheid	1	10.0	-	-	-	-	1	6.3	5	3.6	-	-	-	-	5	1.6
Vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3.1	5	1.6
Gebrek aan kwalifikasies	1	10.0	-	-	-	-	1	6.3	5	3.6	-	-	-	-	5	1.6
Geen bevrediging in onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2.9	-	-	-	-	4	1.2
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.4	-	-	2	1.3	4	1.2
Te veel nasienwerk	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.4	1	4.2	1	0.6	4	1.2
Werksure/werkomstandighede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.2	2	1.3	3	0.9
Diensvoorwaardes onder andere verlof	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.9	3	0.9
Departement erken geen diens buite onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.7	-	-	2	1.3	3	0.9
Gesondheid	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.2	-	-	-	-	3	0.9
Laerskoolonderwyser kan nie hoër as Kategorie D	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.3	2	0.6
Koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.3	2	0.6
Haperinge met hoof van die skool	-	-	1	33.3	-	-	1	6.3	-	-	1	4.2	1	0.6	2	0.6
Onnodige administratiewe werkies	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.7	-	-	1	0.6	2	0.6
TOTAAL	10	100.0	3	100.0	3	100.0	16	100.0	138	100.0	24	100.0	159	100.0	321	100.0

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

enkele rede vir bedanking/verskuiwing aangedui word.

7.2.2 Samevatting van die bykomstige redes vir bedanking/verskuiwing

Die bedankers en verskuiwers is gevra om die bykomstige redes vir hulle bedanking of verskuiwing aan te dui (elke bedanker/verskuiwer kon tot 'n maksimum van vier redes verstrek). Tabel 7.2 gee 'n samevatting van die bykomstige redes vir bedanking en verskuiwing. (Kyk tabel 7.2.)

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, is die bedankers en verskuiwers van mening dat salaris, bevorderingsmoontlikhede, weinig kans vir inisiatief en dat bevordering op diensjare berus en nie op meriete nie, in hierdie volgorde, die belangrikste bykomstige redes vir bedanking en verskuiwing is (vir ander bykomstige redes kyk tabel 7.2).

Die groep onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, dui die volgende redes (in rangorde genoem), as bykomstige redes vir hulle bedanking aan: salaris, bevorderingsmoontlikhede en weinig kans vir inisiatief.

Die onderwysers wat na privaatskole verskuif het, het salaris as bykomstige rede vir verskuiwing aangedui.

Wat die onderwysers betref wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, blyk dit dat hulle eerstens salaris en tweedens bevorderingsmoontlikhede as bykomstige redes vir verskuiwing genoem het.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit dat soos in die geval van die belangrikste enkele rede vir bedanking, salaris en bevorderingsmoontlikhede deurgaans die belangrikste bykomstige redes vir bedanking was (vergelyk tabel 7.1).

(c) Samevatting

As die belangrikste enkele rede en die vernaamste bykomstige redes vir bedanking en verskuiwing in oënskou geneem word, blyk dit dat salaris en bevorderingsmoontlikhede as die belangrikste redes vir bedanking en verskuiwing genoem is. Hierdie uitspraak moet gesien word in die lig daarvan dat waar die bedanker en verskuiwer salaris en bevordering nie as die belangrikste enkele rede aangedui het nie, hulle dit wel as bykomstige rede vir bedanking of verskuiwing genoem het - dus is hierdie twee redes deurgaans as rede vir bedanking of verskuiwing verstrek.

Daar moet egter op gewys word dat die enkele redes wat deur die bedankers en verskuiwers aangedui is as die belangrikste rede waarom hulle bedank of verskuif het, op 33 te staan kom, en dat die bykomstige redes wat tot bedanking en verskuiwing aanleiding gegee het, op 35 te staan kom. Indien hierdie redes deurskou word, is die redes wat oor salaris, bevordering en die bevorderingstelsel gaan, wel die belangrikste, maar is die aandeel van hierdie redes, gesien teen die agtergrond van die ander redes, relatief klein. Die afleiding wat gemaak word, is dat salaris, bevordering en die bevorderingstelsel nie die grondoorsake vir bedanking en verskuiwing is nie, maar dat aspekte van diensvoorwaardes vir en diensomstandighede van onderwysers, wat as redes genoem is, net so belangrik is as salaris, bevordering en bevorderingsmoontlikhede, wanneer dit kom by redes vir bedanking en verskuiwing. Die aangewese stap om die verliese aan onderwysers te bekamp, sal wees om die diensvoorwaardes vir en diensomstandighede van onderwysers geheel en al te hervorm om sodoende die onderwysberoep kompetender met die beroepe in die privaat sektor te maak.

7.3 GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSDEPARTEMENT EN DIE ONDERWYSBEROEP

7.3.1 Het die verskuiwers hulle huidige onderwysdepartement met 'n grief verlaat?

Aan die onderwysers wat verskuif het na 'n privaatskool of 'n ander onderwysdepartement, is gevra of hulle hul huidige onderwysdepartement of skool met 'n grief verlaat het. In tabel 7.3 word 'n oorsigtelike beeld van die onderwysers se antwoord gegee. (Kyk tabel 7.3.)

TABEL 7.2
BYKOMSTIGE REDES VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Bykomstige redes	Kaapland				Natal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Salaris	1	1	5	7	2	-	-	2
Bevorderingsmoontlikhede	2	-	3	5	3	-	-	3
Bevordering berus op diensjare, nie meriete nie	1	-	1	2	-	-	-	-
Weinig kans vir inisiatief	2	-	3	5	-	-	-	-
Beter lewensomstandighede (bv. verblyf)	1	-	3	4	-	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwys-departemente	1	-	-	1	1	-	-	1
Buitemurse aktiwiteite	-	-	1	1	-	-	-	-
Onderwys is frustrerend	2	-	-	2	-	-	-	-
Beter diensvoorwaardes	-	-	4	4	-	-	1	1
Groot skole, groot klasse	-	-	3	3	-	1	-	1
Persoonlike redes	2	-	1	3	-	-	-	-
Weinig waardering vir goeie werk	-	-	-	-	-	-	-	-
Onnodige administratiewe werk	-	-	-	-	-	-	1	1
Wyse waarop promosie geskied (wat jy is en wie jy ken, tel)	-	-	-	-	-	1	-	1
Houding van die leerlinge	2	-	-	2	-	-	-	-
Verandering van omgewing	-	-	2	2	-	1	2	3
Wil graag vak onderrig waarvoor opgelei is	1	-	-	1	-	-	-	-
Inspeksiestelsel	-	-	-	-	-	-	-	-
Nuwe salarisaanpassing - met 5 jaar ervaring dieselfde salaris as beginners	1	-	-	1	-	-	-	-
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	-	-	1	1
Te veel nasienwerk	-	-	-	-	-	-	-	-
Gesondheidsredes	-	1	1	2	-	1	-	1
Eksamenkennis al wat tel - geen opvoeding	-	-	-	-	-	1	-	1
Geen fasiliteite vir vakonderrig	1	-	-	1	-	-	-	-
Geen studiemoontlikhede	-	-	3	3	-	-	-	-
Dept. erken geen diens buite die onderwys	-	1	-	1	-	-	-	-
Geen beheerde siekefonds	1	1	-	2	-	-	-	-
Personeeltekort	1	-	-	1	-	-	1	1
Koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaan oorsee	-	-	-	-	-	-	-	-
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorkeur aan na-matrikulasiestandaard	-	-	-	-	-	-	-	-
Na privaatskool a.g.v. kerkverband	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen aanleg vir onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-
Gebrekkige kwalifikasies	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	19	4	30	53	6	5	6	17

*B = Buite onderwys
**Priv. = Privaatskole
***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.2 (vervolg 1)
BYKOMSTIGE REDES VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Bykomstige redes	Oranje-Vrystaat				Transvaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Salaris	1	-	-	1	8	3	6	17
Bevorderingsmoontlikhede	2	-	1	3	3	-	3	6
Bevordering berus op diensjare, nie meriete nie	-	-	1	1	4	-	2	6
Weinig kans vir inisiatief	-	-	-	-	5	-	-	5
Beter lewensomstandighede (bv. vertlyf)	-	-	1	1	-	2	2	4
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	1	-	-	1	3	-	1	4
Buitemuurse aktiwiteite	1	-	-	1	1	-	1	2
Onderwys is frustrerend	-	-	-	-	3	-	-	3
Beter diensvoorwaardes	-	-	-	-	-	-	1	1
Groot skole, groot klasse	-	-	-	-	-	-	1	1
Persoonlike redes	-	-	-	-	2	-	-	2
Weinig waardering vir goeie werk	-	-	-	-	4	-	1	5
Onnodige administratiewe werk	1	-	-	1	3	-	-	3
Wyse waarop promosie geskied (wat jy is en wie jy ken, tel)	-	-	-	-	1	-	1	2
Houding van die leerlinge	-	-	-	-	1	-	-	1
Verandering van omgewing	-	-	-	-	-	-	-	-
Wil graag vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	-	-	1	1
Inspeksiestelsel	-	-	-	-	3	-	1	4
Nuwe salarisaanpassing - met 5 jaar ervaring dieselfde salaris as beginners	-	-	-	-	2	-	-	2
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	-	-	2	2
Te veel nasienwerk	-	-	-	-	3	-	-	3
Gesondheidsredes	-	-	-	-	1	-	-	1
Eksamenleënis al wat tel - geen opvoeding	-	-	1	1	1	-	-	1
Geen fasiliteite vir vakonderrig	-	-	1	1	-	-	1	1
Geen studiemoontlikhede	-	-	-	-	1	-	-	1
Dept. erken geen diens buite die onderwys	-	-	-	-	1	-	1	2
Geen beheerde siekefonds	-	-	-	-	-	-	1	1
Personeeltekort	-	-	1	1	-	-	-	-
Koshuisdiens	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaan oorsee	-	-	-	-	2	-	-	2
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	-	-	1	-	-	1
Voorkeur aan na-matrikulasiestandaard	-	-	-	-	-	-	1	1
Na privaat skool a. g. v. kerkverband	-	-	-	-	-	1	-	1
Geen aanleg vir onderwys	-	-	-	-	1	-	-	1
Gebrekkige kwalifikasies	1	-	-	1	1	1	-	2
TOTAAL	7	-	6	13	55	7	27	89

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.2 (vervolg 2)

BYKOMSTIGE REDES VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Bykomstige redes	Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Salaris	-	-	-	-	3	-	1	4
Bevorderingsmoontlikhede	-	-	1	1	2	-	-	2
Bevordering berus op diensjare, nie meriete nie	-	-	-	-	1	-	-	1
Weinig kans vir inisiatief	-	-	-	-	2	-	-	2
Beter lewensomstandighede (bv. verblyf)	-	-	-	-	-	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	-	-	-	-	-	-	-	-
Buitemuurse aktiwiteite	-	-	-	-	2	-	-	2
Onderwys is frustrerend	-	-	-	-	1	-	-	1
Beter diensvoorwaardes	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot skole, groot klasse	-	-	-	-	1	-	-	1
Persoonlike redes	-	-	-	-	1	-	-	1
Weinig waardering vir goeie werk	-	-	-	-	-	-	-	-
Onnodige administratiewe werk	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyse waarop promosie geskied (wat jy is en wie jy ken, tel)	-	-	-	-	2	-	-	2
Houding van die leerlinge	1	-	-	1	1	-	-	1
Verandering van omgewing	-	-	-	-	-	-	-	-
Wil graag vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	1	1	-	-	1	1
Inspeksiestelsel	-	-	-	-	-	-	-	-
Nuwe salarisaanpassing - met 5 jaar ervaring dieselfde salaris as beginners	-	-	-	-	1	-	-	1
Nader aan ouerhuis	-	-	1	1	-	-	-	-
Te veel nasienwerk	-	-	-	-	-	-	1	1
Gesondheidsredes	-	-	-	-	-	-	-	-
Eksamenkennis al wat tel - geen opvoeding	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen fasiliteite vir vakonderrig	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen <u>studie</u> moontlikhede	-	-	-	-	1	-	-	1
Dept. erken geen diens buite die onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen beheerde siekefonds	-	-	-	-	-	-	-	-
Personeeltekort	-	-	-	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	1	-	2	3	-	-	-	-
Gaan oorsee	-	-	-	-	-	-	-	-
Rol wat skoolkomitees speel	-	1	-	1	-	-	-	-
Voorkeur aan na-matrikulasiestandaard	-	-	-	-	1	-	-	1
Na privaatskool a. g. v. kerkverband	-	-	-	-	-	-	-	-
Geen aanleg vir onderwys	-	-	-	-	-	-	-	-
Gebrekkige kwalifikasies	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	2	1	5	8	19	-	3	22

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.2 (vervolg 3)

BYKOMSTIGE REDES VIR BEDANKING/VERSKUIWING

Bykomstige redes	Nie-departementele skole				Totaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Salaris	-	-	2	2	15	4	14	33
Bevorderingsmoontlikhede	-	-	-	-	12	-	8	20
Bevordering berus op diensjare, nie mer ete nie	-	-	-	-	6	-	4	10
Weinig kans vir inisiatief	-	-	-	-	9	-	3	12
Beter lewensomstandighede (bv. verblyf)	-	-	-	-	1	2	6	9
Optrede en behandeling van onderwys-departemente	-	-	-	-	6	-	1	7
Buitemaarse aktiwiteite	-	-	-	-	4	-	2	6
Onderwys is frustrerend	-	-	-	-	6	-	-	6
Beter diensvoorwaardes	-	-	-	-	-	-	6	6
Groot skole, groot klasse	-	-	-	-	1	1	4	6
Persoonlike redes	-	-	-	-	5	-	1	6
Weinig waardering vir goeie werk	-	-	-	-	4	-	1	5
Onnodige administratiewe werk	-	-	-	-	4	-	1	5
Wyse waarop promosie geskied (wat jy is en wie jy ken, tel)	-	-	-	-	3	1	1	5
Houding van die leerlinge	-	-	-	-	5	-	-	5
Verandering van omgewing	-	-	-	-	-	1	4	5
Wil graag vak onderrig waarvoor opgelei is	-	-	-	-	1	-	3	4
Inspeksiestelsel	-	-	-	-	3	-	1	4
Nuwe salaris aanpassing - met 5 jaar ervaring dieselfde salaris as beginners	-	-	-	-	4	-	-	4
Nader aan ouerhuis	-	-	-	-	-	-	4	4
Te veel nasienwerk	-	-	-	-	3	-	1	4
Gesondheidsredes	-	-	-	-	1	2	1	4
Eksamenkennis al wat tel - geen opvoeding	-	-	-	-	1	1	1	3
Geen fasiliteite vir vakonderrig	-	-	-	-	1	-	2	3
Geen studiemoontlikhede	-	-	-	-	2	-	3	5
Dept. erken geen diens buite die onderwys	-	-	-	-	1	1	1	3
Geen beheerde siekefonds	-	-	-	-	1	1	1	3
Personeeltekort	-	-	-	-	1	-	2	3
Koshuisdiens	-	-	-	-	1	-	2	3
Gaan oorsee	-	-	-	-	2	-	-	2
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	-	-	1	1	-	2
Voorkeur aan na-matrikulasiestandaard	-	-	-	-	1	-	1	2
Na privaat skool a. g. v. kerkverband	-	-	-	-	-	1	-	1
Geen aanleg vir onderwys	-	-	-	-	1	-	-	1
Gebrekkige kwalifikasies	-	-	-	-	2	1	-	3
TOTAAL	-	-	2	2	108	17	79	204

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.3

HET DIE VERSKUIWERS HULLE HUIDIGE ONDERWYSDEPARTEMENT MET 'N GRIEF VERLAAT?

Besonderhede		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal		
		*Priv.	**A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal
Ja	N	1	5	6	2	1	3	-	2	2	-	4	4
	%	20.0	10.0	10.9	33.3	7.7	15.8	-	14.3	14.3	-	8.0	7.0
Nee	N	4	45	49	4	12	16	-	12	12	6	45	51
	%	80.0	90.0	89.1	66.7	92.3	84.2	-	85.7	85.7	85.7	90.0	89.5
Nie van toepassing	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.3	2.0	3.5
TOTAAL	N	5	50	55	6	13	19	-	14	14	7	50	57
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*Priv. = Privaatskole

**A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.3 (vervolg 1)

HET DIE VERSKUIWERS HULLE HUIDIGE ONDERWYSDEPARTEMENT MET 'N GRIEF VERLAAT?

Besonderhede		Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal		
		*Priv.	**A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal
Ja	N	1	-	1	-	1	1	1	2	3	5	15	20
	%	50.0	-	6.3	-	6.7	6.3	33.3	66.7	50.0	20.8	9.4	10.9
Nee	N	1	13	14	1	11	12	2	1	3	18	139	157
	%	50.0	92.9	87.5	100.0	73.3	75.0	66.7	33.3	50.0	75.0	87.4	85.8
Nie van toepassing	N	-	1	1	-	3	3	-	-	-	1	5	6
	%	-	7.1	6.3	-	20.0	18.8	-	-	-	4.2	3.1	3.3
TOTAAL	N	2	14	16	1	15	16	3	3	6	24	159	183
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*Priv. = Privaatskole

**A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, blyk dit dat verreweg die grootste groep van die verskuiwers hulle huidige onderwysdepartement of skool sonder 'n grief verlaat het. Daar is 75.0 persent van die verskuiwers na privaatskole en 87.4 persent van die verskuiwers na ander onderwysdepartemente wat geen griewe teenoor hulle departement/skool het nie.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Vir die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole is die tendens min of meer dieselfde as vir die land, naamlik, dat die grootste groep van die verskuiwers hulle huidige onderwysdepartemente sonder 'n grief verlaat het, (persentasies wissel van 89.5% - 50.0%). As uitsonderings hierop dien Suidwes-Afrika waar net soveel verskuiwers met as sonder 'n grief na privaatskole verskuif het, terwyl daar in die nie-departementele skole meer verskuiwers met as sonder 'n grief is wat na ander onderwysdepartemente verskuif het.

7.3.2 Griewe teen die onderwysdepartement

Indien die onderwyser wat verskuif het na 'n privaatskool of ander onderwysdepartement, aangedui het dat hulle hul huidige onderwysdepartement of skool met 'n grief verlaat (kyk paragraaf 7.3.1), moes hulle vervolgens die grief of griewe verstrek. Tabel 7.4 gee 'n oorsigtelike beeld van die griewe teen die onderwysdepartement of skool. (Kyk tabel 7.4.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat die verskuiwers hoofsaaklik die volgende griewe (in rangorde genoem) teen hulle huidige onderwysdepartemente en skole het:

bevorderingstelsel;
salaris;
geen geleentheid vir studie nie;
optrede en behandeling deur onderwysdepartement;
senior persone het geen insig in onderwysprobleme nie;
rol wat skoolkomitees speel;
rol wat kerkverband speel;
nasienwerk;
personeeltekort;
met nuwe salarisaanpassing (ongerymdhede)- verloor 4 jaar ondervinding;
verlofdae word nie uitbetaal by bedanking, en onderwysers word beoordeel volgens kwalifikasies en nie volgens bekwaamheid nie.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Aangesien so min onderwysers hulle huidige onderwysdepartement of skool met 'n grief verlaat, kan, wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, nie juis enige spesifieke griewe uitgesonder word wat as uitstaande beskou word nie. Vir verdere besonderhede kyk tabel 7.4.

7.3.3 Het die bedankers die onderwysberoep met 'n grief verlaat?

Aan die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is gevra of hulle die onderwysberoep met 'n grief verlaat het. Tabel 7.5 gee 'n oorsigtelike beeld van die onderwysers se antwoorde. (Kyk tabel 7.5.)

Wat die land as geheel betref, het 79.7 persent van die bedankers die onderwysberoep sonder enige grief verlaat. Vir die onderskeie onderwysowerhede wissel die persentasies bedankers wat die onderwysberoep sonder 'n grief verlaat het, van 66.7 persent (Kaapland) tot 95.6 persent (Onderwys, Kuns en Wetenskap). Dus is die groep bedankers wat die onderwysberoep met 'n grief verlaat het, relatief klein.

7.3.4 Griewe van bedankers teen die onderwysberoep

Indien die bedankers aangedui het dat hulle die onderwysberoep met 'n grief verlaat (kyk

TABEL 7.4

GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSDEPARTEMENT

Griewe	Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal		
	*Priv.	**A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal
Bevorderingstelsel	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Salaris	-	1	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Geen geleentheid vir studie nie	1	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Optrede en behandeling deur onderwysdepartement	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Senior persone het geen insig in onderwysprobleme nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rol wat kerkverband speel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Nasienwerk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Personeeltekort	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Met nuwe salarisaanpassing verloor 4 jaar ondervinding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Verlofdae word nie uitbetaal by bedanking	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Onderwysers word beoordeel volgens kwalifikasies en nie bekwaamheid nie	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
TOTAAL	1	6	7	3	1	4	-	2	2	-	5	5

*Priv. = Privaatskole

**A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.4 (vervolg 1)

GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSDEPARTEMENT

Griewe	Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal			
	*Priv.	**A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	Priv.	A. Dept.	Totaal	
Bevorderingstelsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	54	58	
Salaris	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	52	54	
Geen geleentheid vir studie nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	42	63	
Optrede en behandeling deur onderwysdepartement	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	3	
Senior persone het geen insig in onderwysprobleme nie	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	2	2	
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	2	
Rol wat kerkverband speel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
Nasienwerk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
Personeeltekort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
Met nuwe salarisaanpassing verloor 4 jaar ondervinding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
Verlofdae word nie uitbetaal by bedanking	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
Onderwysers word beoordeel volgens kwalifikasies en nie hekwaamheid nie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	21	
TOTAAL	1	1	-	1	-	2	2	1	2	3	176	213	389

*Priv. = Privaatskole

**A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 7.5

HET DIE BEDANKERS DIE ONDERWYSBEROEP MET 'N GRIEF VERLAAT?

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	7	23.3	1	12.5	1	12.5	11	21.2	1	14.3	1	4.3	1	10.0	23	16.7
Nee	20	66.7	7	87.5	7	87.5	39	75.0	6	85.7	22	95.6	9	90.0	110	79.7
Nie van toepassing	3	10.0	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	-	-	5	3.6
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

paragraaf 7.2.3), moes hulle vervolgens die grief of griewe verstrek. Tabel 7.6 gee 'n oorsigtelike beeld van hul griewe teen die onderwysberoep. (Kyk tabel 7.6.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat die bedankers hoofsaaklik die volgende griewe (in rangorde genoem) teen die onderwysberoep het:

geen professionele status en erkenning nie;
departement erken geen vorige ondervinding nie;
geen krediet vir harde werker nie;
salaris;
optrede en behandeling van onderwysdepartement;
verlofdae word nie uitbetaal by bedanking nie;
geen tyd vir verdere studie nie;
groot klasse;
rol wat skoolkomitees speel;
inspeksiestelsel, en
bevorderingstelsel.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Aangesien so min onderwysers die onderwysberoep met 'n grief verlaat, kan, wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, nie juis enige spesifieke griewe uitgesonder word wat as uitstaande beskou kan word nie. Die tabel gee 'n oorsigtelike beeld en 'n studie daarvan is aan te beveel.

7.4 HET DIE HAPERINGE IN DIE PERSOONLIKE VERHOUDINGE MET KOLLEGAS EN/OF HOOF BYGEDRA TOT BEDANKING OF VERSKUIWING

Aangesien persoonlike verhoudings, en in hierdie geval die persoonlike verhoudings tussen kollegas en/of hoof, 'n uiters delikate aangeleentheid is, en die beantwoording van die vraag skade kon gely het omdat die onderwysers kon gevoel het dat menseverhoudings te veel beklemtoon word en hulle nie meer lojaal teenoor kollegas kan optree nie, is dit wenslik geag om nie hierdie aangeleentheid te bespreek nie. Tabel 7.7 word egter ter insae verstrek. (Kyk tabel 7.7.)

7.5 MOONTLIKE OMSTANDIGHEDE WAARAAN BEDANKING TE WYTE IS

Die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, moes aandui of hulle bedanking hoofsaaklik te wyte is aan persoonlike redes of omstandighede waarvoor die onderwys as beroep nie verantwoordelik gehou word nie, of redes waarvoor die onderwys as beroep wel verantwoordelik gehou word of redes waarvoor die onderwysdepartement verantwoordelik gehou word. In tabel 7.8 word die responsies hierop weergegee. (Kyk tabel 7.8.)

Dit blyk dat persoonlike redes of omstandighede waarvoor die onderwys as beroep nie verantwoordelik gehou word nie, deurgaans aangedui word as die belangrikste rede waaraan die bedankings te wyte is (nl. 65.9%), terwyl redes waarvoor die onderwysdepartement verantwoordelik gehou word (17.4%) en redes waarvoor die onderwys as beroep wel verantwoordelik gehou word (14.5%) en in 'n mindere mate tot bedanking bygedra het. Bedankers wat al drie die redes gesamentlik as oorsaak vir bedanking genoem het, maak 'n uiters klein persentasie van die bedankers as groep uit, nl. 2.2 persent, en is hierdie redes as een enkele rede van minder belang as oorsaak vir bedanking.

7.6 HOE LANK HET DIE ONDERWYSER DIT OORWEEG OM TE BEDANK?

In tabel 7.9 word aangedui hoe lank die onderwysers dit oorweeg het om te bedank voordat hulle tot die stap oorgegaan het. (Kyk tabel 7.9.)

Uit die tabel blyk dit wat die landsbeeld betref, dat die grootste groep van die bedankers, naamlik 60.8 persent, dit etlike maande lank oorweeg het om te bedank, terwyl 25.4 persent bedankers dit etlike jare lank en 13.8 persent bedankers dit etlike dae lank oorweeg het om te bedank, voordat hulle tot die stap oorgegaan het.

TABEL 7.6

GRIEWE TEEN DIE ONDERWYSBEROEP

Griewe	Kaapland	Natal	Oranje- Vrystaat	Transvaal	Suidwes- Afrika	Onderwys, Kuns en Wetenskap	Nie-departementele skole	Totaal
Geen professionele status en erkenning nie	3	1	1	1	-	-	-	6
Departement erken geen vorige ondervinding nie	1	-	-	2	-	-	-	3
Geen krediet vir harde werker nie	-	-	-	2	-	-	1	3
Salaris	1	-	-	1	-	1	-	3
Optrede en behandeling van onderwys-departement	2	-	-	1	-	-	-	3
Verlofdae word nie uitbetaal by bedanking nie	-	-	1	1	-	-	-	2
Geen tyd vir verdere studie nie	-	-	-	1	1	-	-	2
Groot klasse	-	-	-	1	-	-	-	1
Rol wat skoolkomitees speel	-	-	1	-	-	-	-	1
Inspeksiestelsel	-	-	-	1	-	-	-	1
Bevorderingstelsel	-	-	-	1	-	-	-	1
TOTAAL	7	1	3	12	1	1	1	26

TABEL 7.7

HET DIE HAPERINGE IN DIE PERSOONLIKE VERHOUDINGE MET KOLLEGAS
EN/OF HOOF BYGEDRA TOT BEDANKING/VERSKUIWING

Onderwysdepartemente		Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwysdepartemente				Totaal			
		Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal	Ja	Nee	Onbekend	Totaal
Kaapland	N	2	1	1	4	-	-	-	-	1	-	-	1	3	1	1	5
	%	50.0	25.0	25.0	100.0	-	-	-	-	100.0	-	-	100.0	60.0	20.0	20.0	100.0
Natal	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oranje-Vrystaat	N	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	%	100.0	-	-	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	100.0	-	-	100.0
Transvaal	N	3	-	-	3	1	-	-	1	2	-	-	2	6	-	-	6
	%	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	1	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	3	-	-	3
	%	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	3	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	4
	%	75.0	25.0	-	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	75.0	25.0	-	100.0
Nie-departementele skole	N	2	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	2	4	-	-	4
	%	100.0	-	-	100.0	-	-	-	-	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0
Totaal : Suid-Afrika	N	12	2	1	15	2	-	-	2	6	-	-	6	20	9 2	1 1	23
	%	80.0	13.3	6.7	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	87.0	13.0 8	7 7	100.0

TABEL 7.8

MOONTLIKE OMSTANDIGHEDE WAARAAN BEDANKING TE WYTE IS

Omstandighede	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Persoonlike redes of omstandighede waarvoor die onderwys as beroep nie verantwoordelik gehou word nie	21	70.0	4	50.0	5	62.5	29	55.8	4	57.1	19	82.6	9	90.0	91	65.9
Redes waarvoor die onderwys as beroep wel verantwoordelik gehou word	3	10.0	2	25.0	1	12.5	10	19.2	1	14.3	2	8.7	1	10.0	20	14.5
Redes waarvoor die onderwysdepartement verantwoordelik gehou word	5	16.7	2	25.0	2	25.0	11	21.2	2	28.6	2	8.7	-	-	24	17.4
Bogenoemde drie redes gesamentlik genoem as rede vir bedanking	1	3.3	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	-	-	3	2.2
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

TABEL 7.9

HOE LANK HET DIE ONDERWYSER DIT OORWEEG OM TE BEDANK?

Tydperk	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Etlike dae	1	3.3	1	12.5	3	37.5	9	17.3	-	-	3	13.0	2	20.0	19	13.8
Etlike maande	16	53.3	4	50.0	3	37.5	34	65.4	4	57.1	17	73.9	6	60.0	84	60.8
Etlike jare	13	43.3	3	37.5	2	25.0	9	17.3	3	42.9	3	13.0	2	20.0	35	25.4
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

Wat die verskillende onderwysdepartemente en die nie-departementele skole betref, is die posisie min of meer dieselfde as vir die land as geheel, en deurgaans het die onderwysers dit meestal etlike maande lank oorweeg om te bedank, voordat hulle tot die stap oorgegaan het (persentasies wissel van 37.5% tot 73.9%).

7.7 FAKTORE WAT BYGEDRA HET TOT BEDANKING VAN ONDERWYSERS

Die onderwysers moes aandui watter van die een-en-twintig gegewe faktore soos in die vraelys aangedui, veral meegehelp het dat hulle die onderwysberoep bedank het. In tabel 7.10 word hierdie faktore in rangorde geplaas. (Kyk tabel 7.10.)

Vir die land as geheel blyk dit dat salaris en salarisskale, bevorderingsmoontlikhede en bevorderingstelsel, in diè volgorde, die drie uitstaande faktore is waarom die onderwysers bedank het.

Wat die onderwysdepartemente van Kaapland, Natal, Oranje-Vrystaat, Transvaal en Onderwys, Kuns en Wetenskap betref, is salaris en salarisskale die uitstaande faktor wat bygedra het tot die bedanking uit die onderwys. Vir Suidwes-Afrika en die nie-departementele skole is koshuisdiens en nasienwerk respektiewelik as die belangrikste faktor aangedui wat tot bedanking aanleiding gegee het.

Die volgende faktore het veral ook bygedra tot die bedanking van onderwysers, naamlik bevorderingsmoontlikhede en diensvoorwaardes in Kaapland; bevorderingsmoontlikhede en bevorderingstelsel in Natal; diensvoorwaardes in die Oranje-Vrystaat; bevorderingsmoontlikhede en groot klasse in Transvaal; nasienwerk, gesindheid en optrede van die ouers teenoor onderwysers en onderwys en gesindheid van die leerlinge in Suidwes-Afrika; en bevorderingsmoontlikhede in die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap.

7.8 DIE AANTAL SKOLE WAARAAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS VERBONDE WAS

In tabel 7.11 word die aantal skole aangedui waaraan die bedankers en verskuiwers verbonde was, soos deur die onderwysowerhede verstrekk. (Kyk tabel 7.11.)

(a) Landsbeeld:

Vir die land as geheel blyk dit dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers, naamlik 38.6 persent, aan slegs een skool verbonde was. Verder was 23.4 persent en 12.8 persent bedankers en verskuiwers onderskeidelik aan twee en drie skole verbonde, terwyl die bedankers en verskuiwers wat aan vier en meer skole verbonde was, relatief gesproke, veel minder is (persentasies wissel van 8.7% tot 2.5%).

Wat betref die bedankers wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het en die verskuiwers na privaat skole of ander onderwysdepartemente, blyk dit dat deurgaans die grootste groep van hierdie mense aan slegs een of twee skole verbonde was (persentasies wissel van 22.5% tot 43.5%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, blyk dit dat in Kaapland, Transvaal, die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap asook in die nie-departementele skole die grootste groep bedankers en verskuiwers aan een skool verbonde was (persentasies wissel van 49.5% tot 31.3%), terwyl die grootste groep van die bedankers en verskuiwers van Natal (29.6%), Oranje-Vrystaat (27.3%) en Suidwes-Afrika (34.8%) aan onderskeidelik twee, drie en twee skole verbonde was.

Uit bogenoemde is af te lei dat die wisseling van onderwysers in skole nie direkte verband toon met die bedanking en verskuiwing van onderwysers nie. Volgens die redes vir bedanking (kyk tabelle 7.1 en 7.2) en die griewe teen die onderwysdepartemente en die onderwysberoep (kyk tabelle 7.4 en 7.6), het geen bedankers die wisseling in skole as 'n rede of 'n grief aangedui nie.

7.8 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat gehandel het oor die redes vir bedanking en verskuiwing en die

TABEL 7.10

FAKTORE WAT BYGEDRA HET TOT BEDANKING VAN ONDERWYSERS

Faktore	Kaapland	Natal	Oranje- Vrystaat	Transvaal	Suidwes- Afrika	Onderwys, Kuns en Wetenskap	Nie-departementele skole	Totaal
Salaris en salarisskale	14	5	5	23	2	13	1	63
Bevorderingsmoontlikhede	11	5	2	19	1	12	1	51
Bevorderingstelsel	9	5	3	16	1	7	-	41
Diensvoorwaardes	10	1	4	15	-	7	1	38
Nasienwerk	5	4	2	14	3	3	2	33
Status van die onderwyser	6	3	3	14	2	4	-	32
Groot klasse	4	3	1	19	1	4	-	32
Optrede van en behandeling deur onderwys- departemente	9	1	3	13	2	1	-	29
Gesindheid en optrede van die ouers teenoor onderwyser en onderwys	6	2	2	9	3	3	-	25
Gesindheid van die leerlinge	4	1	-	11	3	5	1	25
Publiek se houding teenoor die onderwys	7	2	3	7	1	3	-	23
Die eise wat die gemeenskap aan die onderwyser stel	4	1	2	8	-	2	-	17
Administratiewe werk	2	1	1	10	-	3	-	17
Buitemuurse bedrywighede van die skool	1	3	2	6	1	2	-	15
Koshuisdiens	2	-	-	4	5	1	-	12
Toekenning van langverlof	4	-	1	2	1	1	-	9
Burgerregte van die onderwyser	3	1	1	1	-	3	-	9
Verskil tussen man en vrou in die onderwys	2	-	2	3	-	-	-	7
Gevoel van self weer terug op skool te wees	1	-	1	4	-	-	1	7
Getroude onderwyseresse se tydelike hoe- danigheid en aanstellingsprosedure	2	-	-	1	-	-	-	3
Toekenning van studieverlof	1	-	-	1	-	-	1	3
	107	38	38	200	26	74	8	491

TABEL 7.11

DIE AANTAL SKOLE WAARAAN BEDANKERS/VERSKUIWERS
VERBONDE WAS

Or derwysdepartemente	Buite onderwys											Totaal
	Aantal skole											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Onbe- kend		
Kaapland	N	16	5	2	3	1	-	1	1	1	-	30
	%	33.4	16.7	6.7	10.0	3.3	-	3.3	3.3	3.3	-	100.0
Natal	N	1	2	3	-	2	-	-	-	-	-	8
	%	12.5	25.0	37.5	-	25.0	-	-	-	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	2	2	1	1	1	-	-	1	-	-	8
	%	25.0	25.0	12.5	12.5	12.5	-	-	12.5	-	-	100.0
Transvaal	N	24	11	4	4	2	-	2	1	2	2	52
	%	46.2	21.2	7.7	7.7	3.8	-	3.8	1.9	3.8	3.8	100.0
Suidwes -Afrika	N	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-	7
	%	28.6	42.8	-	28.6	-	-	-	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	10	7	2	1	2	-	1	-	-	-	23
	%	43.5	30.5	8.7	4.3	8.7	-	4.3	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	5	1	2	-	1	-	-	1	-	-	10
	%	50.0	10.0	20.0	-	10.0	-	-	10.0	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	60	31	14	11	9	-	4	4	3	2	138
	%	43.5	22.5	10.1	8.0	6.5	-	2.9	2.9	2.2	1.4	100.0

TABEL 7.11 (vervolg 1)

DIE AANTAL SKOLE WAARAAN BEDANKERS/VERSKUIWERS
VERBONDE WAS

Onderwysdepartemente	Privaatskole										
	Aantal skole										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totaal	
Kaapland	N	2	2	1	-	-	-	-	-	-	5
	%	40.0	40.0	20.0	-	-	-	-	-	-	100.0
Natal	N	-	2	1	2	-	-	1	-	-	6
	%	-	33.3	16.7	33.3	-	-	16.7	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transvaal	N	6	1	-	-	-	-	-	-	-	7
	%	85.7	14.3	-	-	-	-	-	-	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	%	-	50.0	50.0	-	-	-	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	100.0	-	-	-	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	-	-	1	-	1	-	1	-	-	3
	%	-	-	33.3	-	33.3	-	33.3	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	8	6	5	2	1	-	2	-	-	24
	%	33.3	25.0	20.8	8.3	4.2	-	8.3	-	-	100.0

TABEL 7.11 (vervolg 2)

DIE AANTAL SKOLE WAARAAN BEDANKERS/VERSKUIWERS
VERBONDE WAS

Onderwysdepartemente	Ander onderwysdepartemente										
	Aantal skole										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totaal	
Kaapland	N	18	9	4	3	4	2	3	2	5	50
	%	36.0	18.0	8.0	6.0	8.0	4.0	6.0	4.0	10.0	100.0
Natal	N	4	4	-	3	-	2	-	-	-	13
	%	30.8	30.8	-	23.0	-	15.4	-	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	3	2	5	2	1	1	-	-	-	14
	%	21.4	14.3	35.7	14.3	7.1	7.1	-	-	-	100.0
Transvaal	N	24	13	6	2	2	1	2	-	-	50
	%	48.0	26.0	12.0	4.0	4.0	2.0	4.0	-	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	3	4	2	2	2	-	1	-	-	14
	%	21.4	28.6	14.3	14.3	14.3	-	7.1	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	4	5	4	2	-	-	-	-	-	15
	%	26.7	33.2	26.7	13.4	-	-	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	-	1	1	1	-	-	-	-	-	3
	%	-	33.3	33.3	33.3	-	-	-	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	56	38	22	15	9	6	6	2	5	159
	%	35.2	23.9	13.8	9.4	5.7	3.8	3.8	1.2	3.1	100.0

TABEL 7.11 (vervolg 3)

DIE AANTAL SKOLE WAARAAN BEDANKERS/VERSKUIWERS
VERBONDE WAS

Onderwysdepartemente	Totaal											
	Aantal skole											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Onbe- kend	Totaal	
Kaapland	N	36	16	7	6	5	2	4	3	6	-	85
	%	42.4	18.8	8.2	7.0	6.0	2.3	4.7	3.5	7.0	-	100.0
Natal	N	5	8	4	5	2	2	1	-	-	-	27
	%	18.5	29.6	14.8	18.5	7.4	7.4	3.7	-	-	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	5	4	6	3	2	1	-	1	-	-	22
	%	22.7	18.2	27.3	13.6	9.1	4.5	-	4.5	-	-	100.0
Transvaal	N	54	25	10	6	4	1	4	1	2	2	109
	%	49.5	22.9	9.2	5.5	3.7	0.9	3.7	0.9	1.8	1.8	100.0
Suidwes-Afrika	N	5	8	3	4	2	-	1	-	-	-	23
	%	21.7	34.8	13.0	17.4	8.7	-	4.3	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	14	12	7	3	2	-	1	-	-	-	39
	%	35.9	30.8	17.9	7.7	5.1	-	2.6	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	5	2	4	1	2	-	1	1	-	-	16
	%	31.3	12.5	25.0	6.2	12.5	-	6.2	6.2	-	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	124	75	41	28	19	6	12	6	8	2	321
	%	38.6	23.4	12.8	8.7	5.9	1.9	3.7	1.9	2.5	0.6	100.0

griewe van die bedankers en verskuiwers teen onderwysdepartemente/skool en onderwysberoep, kan kortliks die volgende afleidings saamgevat word:

- (a) Die grootste groep van die bedankers en verskuiwers beskou salaris, bevorderingsmoontlikhede en bevordering/promosie as die belangrikste redes vir hulle bedanking en verskuiwing (tabelle 7.1, 7.2 en 7.10).
- (b) Uit tabel 7.3 blyk dit dat verreweg die grootste groep van die verskuiwers hulle huidige onderwysdepartement of skool sonder 'n grief verlaat het, en
- (c) vir die verskuiwers wat wel 'n grief gekoester het, het die grief hoofsaaklik in verband gestaan met die bevorderingstelsel, salaris en geen geleentheid vir studie nie (tabel 7.4).
- (d) Verder het die grootste groep van die bedankers ook die onderwysberoep sonder 'n grief verlaat (tabel 7.5), terwyl
- (e) vir diegene wat wel 'n grief teen die onderwysberoep gekoester het, het die grief hoofsaaklik in verband met geen professionele status en erkenning nie, gestaan (tabel 7.6).
- (f) Volgens tabel 7.8, is die mees algemene omstandigheid waaraan bedankings te wyte is, persoonlike redes of omstandighede waarvoor die onderwys as beroep nie verantwoordelik gehou word nie.
- (g) Wat betref die vraag hoe lank die onderwyser dit oorweeg het om te bedank, blyk uit tabel 7.9 dat die grootste groep van die bedankers dit etlike maande lank oorweeg het om te bedank voordat hulle tot die stap oorgegaan het.
- (h) Ten slotte is uit tabel 7.11 af te lei dat die grootste groep van die bedankers en verskuiwers aan slegs een skool verbonde was voor hulle bedanking of verskuiwing en dat die wisseling van skole nie direkte verband met bedanking of verskuiwing het nie.

HOOFSTUK 8

GESINDHEIDSBEPALING VAN BEDANKERS EN VERSKUIWERS TEEN- OOR DIE ONDERWYSBEROEP

8.1 INLEIDING

In die Republiek van Suid-Afrika, maar ook in 'n baie hoë mate in oorsese lande, het dit teenswoordig al weliswaar 'n universele verskynsel geword om die noodsaaklikheid van deeglike onderwysbeplanning, met die oog op voorsiening van hoëvlakmannekrag, as een van die belangrikste terreine van ondersoek te beskou. Dit is dan op grond hiervan en die huidige tekort aan onderwysers dat 'n positiewe beroepsgesindheid as van soveel kardinale belang beskou word dat daar ook in hierdie ondersoek daartoe oorgegaan is om die gesindheid van onderwysers wat bedank het of na privaatkole of na ander onderwysdepartemente verskuif het, onder die soeklig te plaas.

Die gevolge van 'n swak of negatiewe gesindheid van onderwysers teenoor die onderwysberoep spreek vanself, en verdien eintlik geen verdere kommentaar nie, maar wat wel van belang is, is die moontlikheid dat daar in sodanige gevalle, van owerheidsweë, voorkomend opgetree kon word.

Die kind is in sy wese steunsoekend en op leiding tot volwassenheid aangewese, en wanneer daar op so 'n vroeë, en ontvanklike stadium van sy menswees, 'n negatiewe lewensinhoud aan die jeug van 'n volk oorgedra word, kan dit 'n onvermydelike en rampspoedige afloop hê wat die hele nageslag kan besoedel en hom in sy opvoeding rem.

In die ondersoek na die gesindheid van bedankers en verskuiwers in die onderwys, word daar in die hieropvolgende paragrawe 'n aanvang gemaak met gegewens wat sal aantoon in welke mate onderwysers nog steeds daarmee volstaan, dat hulle volgens belangstelling en temperament, aanvanklik die regte keuse gemaak het.

8.2 BELANGSTELLING EN TEMPERAMENT AS KRITERIA VIR DIE ONDERWYS AS BEROEPSKEUSE

In tabel 8.1 word aangedui of die bedankers en verskuiwers, beoordeel volgens belangstelling en temperament, van mening was dat die onderwysberoep hulle regte keuse was. (Kyk tabel 8.1.)

Uit die geheelbeeld vir die Republiek van Suid-Afrika en Suidwes-Afrika blyk dit dat daar uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, 75.1 persent getuig dat die onderwysberoep aanvanklik hulle regte keuse was. Origens was 18.7 persent onseker omtrent hierdie hele aanleentheid, met ander woorde periodiek was hulle tevrede met heersende toestande, maar op ander kere was daar een of ander ongerymdheid wat hulle 'n negatiewe houding teenoor die onderwys laat inneem het. Aan die ander kant was daar slegs 6.2 persent bedankers en verskuiwers wat erken dat die onderwys as loopbaan nie vir hulle die regte keuse was nie. Moontlik moet dit as 'n heeltemal normale toestand beskou word, aangesien daar inderdaad geen beroep bestaan waar die sogenaamde ideale omstandighede heers nie.

Uit die 138 bedankers as individuele groep, het 60.9 persent verklaar dat die onderwys as beroep aanvanklik hulle regte keuse was. Uit die 159 wat van een departement na 'n ander verskuif het, was daar 84.9 persent onderwysers wat ja-antwoorde op bogenoemde vraag verstrek het. Desnietemin het hierdie bedankers en verskuiwers om een of ander rede uit die diens van hul huidige departement getree om 'n betrekking buite die onderwys of in 'n ander departement te aanvaar.

Wat die verskillende onderwysdepartemente en die nie-departementele skole betref, blyk dit uit voorgaande tabel dat Kaapland die grootste aantal bedankers en verskuiwers gehad het wat die mening huldig dat onderwys vir hulle die regte keuse was, nl. 81.2 persent, terwyl die kleinste aantal in die Oranje-Vrystaat voorkom, nl. 68.2 persent.

8.3 BEVREDIGING GEPUT UIT DIE ONDERWYS

Uit die volgende tabel sal dit aan die lig kom in welke mate bedankers en verskuiwers

TABEL 8.1

WAS DIE ONDERWYSBEROEP, GEOORDEEL VOLGENS BELANG-
STELLING EN TEMPERAMENT, DIE REGTE KEUSE?

Onderwysdepartemente	Buite onderwys				Privaatskole				
	Regte keuse	Nie regte keuse nie	Onseker	Totaal	Regte keuse	Nie regte keuse nie	Onseker	Totaal	
Kaapland	N	19	1	10	30	5	-	-	5
	%	63.3	3.3	33.3	100.0	100.0	-	-	100.0
Natal	N	3	2	3	8	5	-	1	6
	%	37.5	25.0	37.5	100.0	83.3	-	16.7	100.0
Oranje- Vrystaat	N	4	2	2	8	-	-	-	-
	%	50.0	25.0	25.0	100.0	-	-	-	-
Transvaal	N	32	10	10	52	7	-	-	7
	%	61.5	19.2	19.2	100.0	100.0	-	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	3	2	2	7	2	-	-	2
	%	42.8	28.6	28.6	100.0	100.0	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	16	1	6	23	1	-	-	1
	%	69.6	4.3	26.1	100.0	100.0	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	7	1	2	10	2	-	1	3
	%	70.0	10.0	20.0	100.0	66.7	-	33.3	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	84	19	35	138	22	-	2	24
	%	60.9	13.7	25.4	100.0	91.7	-	8.3	100.0

TABEL 8.1 (vervolg 1)

WAS DIE ONDERWYSBEROEP, GEOORDEEL VOLGENS BELANG-
STELLING EN TEMPERAMENT, DIE REGTE KEUSE?

Onderwysdepartemente	Ander onderwysdepartemente				Totaal				
	Regte keuse	Nie regte keuse nie	Onseker	Totaal	Regte keuse	Nie regte keuse nie	Onseker	Totaal	
Kaapland	N	45	-	5	50	69	1	15	85
	%	90.0	-	10.0	100.0	81.2	1.2	17.6	100.0
Natal	N	11	-	2	13	19	2	6	27
	%	84.6	-	15.4	100.0	70.4	7.4	22.2	100.0
Oranje-Vrystaat	N	11	1	2	14	15	3	4	22
	%	78.6	7.1	14.3	100.0	68.2	13.6	18.2	100.0
Transvaal	N	42	-	8	50	81	10	18	109
	%	84.0	-	16.0	100.0	74.3	9.2	16.5	100.0
Suidwes-Afrika	N	11	-	3	14	16	2	5	23
	%	78.6	-	21.4	100.0	69.6	8.7	21.7	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	13	-	2	15	30	1	8	39
	%	86.7	-	13.3	100.0	76.9	2.6	20.5	100.0
Nie-departementele skole	N	2	-	1	3	11	1	4	16
	%	66.7	-	33.3	100.0	68.7	6.3	25.0	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	135	1	23	159	241	20	60	321
	%	84.9	0.6	14.5	100.0	75.1	6.2	18.7	100.0

bevrediging uit die onderwysberoep geput het. (Kyk tabel 8.2.)

Ter verduideliking moet daarop gewys word dat tabel 8.2 in 'n groot mate 'n samevatting van tabelle 8.3 en 8.4 is. Tabel 8.3 gee al die redes vir die ja-antwoorde, d.w.s. onderwysers wat bevestig dat hulle wel bevrediging uit die onderwys geput het, terwyl tabel 8.4 'n beeld gee van al die redes vir die nee-antwoorde op bogenoemde vraag.

Na aanleiding van tabel 8.2 kom dit aan die lig dat uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, 86.9 persent verklaar het dat hulle wel bevrediging in die onderwysberoep gevind het, en dis opvallend dat die ja-antwoorde van hierdie groep in al ses onderwysdepartemente asook nie-departementele skole, deurgaans 'n hoë persentasie verteenwoordig. Die nie-departementele skole toon die hoogste persentasie, nl. 93.7 en Suidwes-Afrika die laagste, nl. 78.3 persent.

'n Ontleding van die drie groepe individueel, toon dat die bedankers die kleinste persentasie, (75.4%) ja-antwoorde verstrek het, teenoor 95.0 persent ja-antwoorde van verskuiwers na ander onderwysdepartemente en die 100 persent van verskuiwers na privaatskole.

In tabel 8.3 word vervolgens ten opsigte van die bedankers en verskuiwers wat bevrediging uit die onderwysberoep geput het, die redes aangedui waarom die bedankers en verskuiwers verklaar het dat hulle bevrediging uit die onderwys geput het. (Kyk tabel 8.3.)

Na 'n ontleding van tabel 8.3 wat gaan oor die redes waarom daar bevrediging uit die onderwys geput was, blyk die belangrikste redes, en wat ook die hoogste persentasies verteenwoordig, die volgende te wees:

- (a) Ek hou daarvan om kennis oor te dra.
- (b) Ek geniet dit om met mense te werk.

Terug na tabel 8.2, kom dit aan die lig dat net 41 (12.7%) geen bevrediging in die onderwysberoep kon vind nie en hulle het dus op hierdie vraag nee geantwoord. Soveel as 34 van die 41 onderwysers wat nee geantwoord het, het geheel en al uit die onderwys bedank, en 7 het na ander departemente verskuif, terwyl daar geen nee-antwoorde voorkom by diegene wat na privaatskole uitgewyk het nie.

In tabel 8.4 word vervolgens ten opsigte van die bedankers en verskuiwers wat aangedui het dat hulle nie bevrediging uit die onderwys geput het nie, die redes aangedui waarom hulle nie bevrediging uit die onderwysberoep geput het nie. (Kyk tabel 8.4.)

Blykens tabel 8.4 is die twee belangrikste redes vir die nee-antwoorde die volgende:

- (a) Geen belangstelling in die onderwys. (Ses van die onderwysers wat dit as rede aangegee het, is bedankers en 'n verdere twee het na ander departemente verskuif).
- (b) Kon geen werkstevredenheid in die onderwys vind nie. (In hierdie geval was daar ses bedankers en een verskuiwer na 'n ander onderwysdepartement.)

Wat die onderskeie onderwysdepartemente betref, was daar in Transvaal ^{en Kaapland} die meeste bedankers wat nee-antwoorde verstrek het, nl. 16, teenoor ~~Kaapland se 6~~ en die nie-departementele skole se 1. Die res van die gegewens in tabel 8.4 is van so 'n minimale omvang dat dit buite rekening gelaat kan word.

8.4 BEDANKERS SE GEVOELSTANDPUNT TEENoor DIE ONDERWYSBEROEP

Tabel 8.5 gee 'n beeld van die mate waarin bedankers van die onderwysberoep gehou het, al dan nie. Daar sal opgemerk word dat verskuiwers na privaatskole en ander onderwysdepartemente nie hier ter sprake kom nie, aangesien hulle maar bloot 'n verskuiwing maak, en dit noodloos sou wees om te probeer aantoon of hulle van die onderwysberoep gehou het. (Kyk tabel 8.5.)

Na 'n interpretasie van tabel 8.5 is die parallelle aard met feitegegewens in tabelle 8.1 en 8.2 opvallend. Van die 138 bedankers het 60.9 persent (tabel 8.1) nog steeds verklaar dat onderwys hulle regte keuse was, 75.4 persent (tabel 8.2) kon konstateer dat hulle bevrediging uit die onderwys geput het, terwyl in tabel 8.5:

TABEL 8.2
HET U BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT?

Onderwysdepartemente		Buite onderwys				Privaatskole				Ander onderwys-departemente				Totaal			
		Ja	Nee	Onseker	Totaal	Ja	Nee	Onseker	Totaal	Ja	Nee	Onseker	Totaal	Ja	Nee	Onseker	Totaal
Kaapland	N	24	6	-	30	5	-	-	5	48	2	-	50	77	8	-	85
	%	80.0	20.0	-	100.0	100.0	-	-	100.0	96.0	4.0	-	100.0	90.6	9.4	-	100.0
Natal	N	6	2	-	8	6	-	-	6	13	-	-	13	25	2	-	27
	%	75.0	25.0	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	92.6	7.4	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	6	2	-	8	-	-	-	-	13	1	-	14	19	3	-	22
	%	75.0	25.0	-	100.0	-	-	-	-	92.9	7.1	-	100.0	86.4	13.6	-	100.0
Transvaal	N	36	16	-	52	7	-	-	7	46	4	-	50	89	20	-	100.0
	%	69.2	30.8	-	100.0	100.0	-	-	100.0	92.0	8.0	-	100.0	81.7	18.3	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	3	4	-	7	2	-	-	2	13	-	1	14	18	4	1	23
	%	42.9	57.1	-	100.0	100.0	-	-	100.0	92.9	-	7.1	100.0	78.3	17.4	4.3	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	20	3	-	23	1	-	-	1	15	-	-	15	36	3	-	39
	%	86.9	13.0	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	92.3	7.7	-	100.0
Nie-departementele skole	N	9	1	-	10	3	-	-	3	3	-	-	3	15	1	-	16
	%	90.0	10.0	-	100.0	100.0	-	-	100.0	100.0	-	-	100.0	93.7	6.3	-	100.0
Totaal : Suid-Afrika	N	104	34	-	138	24	-	-	24	151	7	1	159	279	41	1	321
	%	75.4	24.6	-	100.0	100.0	-	-	100.0	95.0	4.4	0.6	100.0	86.9	12.7	0.3	100.0

TABEL 8.3

REDES VIR JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS
BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET

Redes		Kaapland			Natal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Vormende invloed op leerlinge	N	6	1	12	2	1	2
	%	25.0	10.0	25.0	33.3	16.7	15.4
Oordra van kennis	N	8	2	16	2	2	9
	%	33.3	40.0	33.3	33.3	33.3	69.2
Diens aan medemens - dit is 'n edel beroep	N	-	5	2	1	1	-
	%	-	100.0	4.2	16.7	16.7	-
Hou van buitemuurse aktiwiteite	N	1	-	1	1	-	-
	%	4.2	-	2.1	16.7	-	-
Onderwyser/leerling verhouding	N	3	-	3	-	-	2
	%	12.5	-	6.2	-	-	15.4
Aangename werksomstandighede	N	-	-	1	-	-	-
	%	-	-	2.1	-	-	-
Hou daarvan om met mense/kinders te werk	N	13	2	20	-	3	5
	%	54.2	40.0	41.7	-	50.0	38.5
Christelik-Nasionale Opvoeding is 'n ideaal	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Aard en verskeidenheid van werk	N	1	2	2	-	-	-
	%	4.2	40.0	4.2	-	-	-
Beroepskeuse	N	5	1	11	1	3	1
	%	20.8	20.0	22.9	16.7	50.0	7.7
Ideale beroep vir 'n dame	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Goeie salaris	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Baie vakansies	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Sosiale omgang	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Goeie ondervinding	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	16.7	-	-
Ontwikkel verantwoordelikeidsgevoel	N	1	-	-	-	-	-
	%	4.2	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	24	5	48	6	6	13

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.3 (vervolg 1)
 REDES VIR JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS
 BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET

Redes	Oranje-Vrystaat			Transvaal			
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Vormende invloed op leerlinge	N	2	-	2	10	1	15
	%	33.3	-	15.4	27.8	14.3	32.6
Oordra van kennis	N	1	-	4	14	3	15
	%	16.7	-	30.8	38.9	42.9	32.6
Diens aan medemens - dit is 'n edel beroep	N	-	-	-	8	2	6
	%	-	-	-	22.2	28.6	13.0
Hou van buitemuurse aktiwiteite	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	2.1
Onderwyser/leerling verhouding	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.8	-	-
Aangename werksomstandighede	N	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	14.3	2.1
Hou daarvan om met mense/kinders te werk	N	4	-	6	13	2	15
	%	66.7	-	46.2	36.1	28.6	32.6
Christelik-Nasionale Opvoeding is 'n ideaal	N	1	-	4	1	-	5
	%	16.7	-	30.8	2.8	-	10.9
Aard en verskeidenheid van werk	N	-	-	-	1	2	5
	%	-	-	-	2.8	28.6	10.9
Beroepskeuse	N	1	-	-	10	-	5
	%	16.7	-	-	27.8	-	10.9
Ideale beroep vir 'n dame	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	2.1
Goeie salaris	N	1	-	-	-	-	-
	%	16.7	-	-	-	-	-
Baie vakansies	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Sosiale omgang	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Goeie ondervinding	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Ontwikkel verantwoordelikeidsgevoel	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	2.1
TOTAAL	N	6	-	13	36	7	46

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.3 (vervolg 2)

REDES VIR JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS
BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET

Redes	Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	
Vormende invloed op leerlinge	N %	1 33.3	- -	5 38.5	2 10.0	- -	5 33.3
Oordra van kennis	N %	- -	1 50.0	4 30.8	13 68.0	1 100.0	4 26.7
Diens aan medemens - dit is 'n edel beroep	N %	- -	- -	1 7.7	1 5.0	- -	2 13.3
Hou van buitemuurse aktiwiteite	N %	- -	- -	1 7.7	- -	- -	- -
Onderwyser/leerling verhouding	N %	- -	- -	4 30.8	1 5.0	- -	- -
Aangename werksomstandighede	N %	- -	- -	- -	1 5.0	- -	1 6.7
Hou daarvan om met mense/kinders te werk	N %	1 33.3	- -	- -	6 30.0	- -	6 40.0
Christelik-Nasionale Opvoeding is 'n ideaal	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Aard en verskeidenheid van werk	N %	- -	- -	- -	2 10.0	- -	- -
Beroepskeuse	N %	1 33.3	- -	2 15.4	2 10.0	- -	3 20.0
Ideale beroep vir 'n dame	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Goeie salaris	N %	- -	- -	- -	1 5.0	- -	- -
Baie vakansies	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Sosiale omgang	N %	- -	- -	1 7.7	- -	- -	- -
Goeie ondervinding	N %	- -	- -	- -	1 5.0	- -	- -
Ontwikkel verantwoordelikeidsgevoel	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -
TOTAAL	N	3	2	13	20	1	15

*B = Buite onderwys
**Priv. = Privaatskole
***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.3 (vervolg 3)

REDES VIR JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS
BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET

Redes	Nie-departementele skole			Totaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	
Vormende invloed op leerlinge	N	2	1	1	25	4	42
	%	22.2	33.3	33.3	24.0	16.7	27.8
Oordra van kennis	N	4	2	1	42	11	53
	%	44.4	66.7	33.3	40.4	45.8	35.1
Diens aan medemens - dit is 'n edel beroep	N	1	-	-	11	10 5	11
	%	11.1	-	-	10.6	41.7 33.3	7.3
Hou van buitemuurse aktiwiteite	N	-	-	-	2	-	3
	%	-	-	-	1.9	-	2.0
Onderwyser/leerling verhouding	N	2	-	-	7	-	9
	%	22.2	-	-	6.7	-	6.0
Aangename werksomstandighede	N	-	-	-	1	1	3
	%	-	-	-	1.0	4.2	2.0
Hou daarvan om met mense/kinders te werk	N	3	3	2	40	10	54
	%	33.3	100.0	66.7	38.5	41.7	35.8
Christelik-Nasionale Opvoeding is 'n ideaal	N	-	-	-	2	-	9
	%	-	-	-	1.9	-	6.0
Aard en verskeidenheid van werk	N	1	-	-	5	4	7
	%	11.1	-	-	4.8	16.7	4.6
Beroepskeuse	N	3	-	1	23	4	23
	%	33.3	-	33.3	22.1	16.7	15.2
Ideale beroep vir 'n dame	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	1.0
Goeie salaris	N	-	-	-	2	-	-
	%	-	-	-	1.9	-	-
Baie vakansies	N	-	1	-	-	1	-
	%	-	33.3	-	-	4.2	-
Sosiale omgang	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	1.0
Goeie ondervinding	N	-	-	-	2	-	-
	%	-	-	-	1.9	-	-
Ontwikkel verantwoordelikeidsgevoel	N	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	1.0	-	1.0
TOTAAL	N	9	3	3	104	24	151

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.4

REDES VIR NEE-ANTWOORDE:- WAAROM DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NIE BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET NIE

Redes		Kaapland			Natal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Geen belangstelling in onderwys	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Geen werkstevredenheid	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Roetine van werk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Groot klasse is onpersoonlik	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Metodes van vakonderrig is verouderd	N	1	-	-	1	-	-
	%	16.7	-	-	50.0	-	-
Belangstelling in ander werk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Salaris	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel administratiewe werk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Keur differensiasie af	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Rol wat skoolrade en skoolkomitees speel	N	-	-	1	-	-	-
	%	-	-	50.0	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	N	-	-	1	-	-	-
	%	-	-	50.0	-	-	-
Gesindheid van die leerlinge	N	1	-	-	2	-	-
	%	16.7	-	-	100.0	-	-
Onderwyser word beoordeel volgens resultate	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Doseer vak waarin hy nie opgelei is nie	N	-	-	1	-	-	-
	%	-	-	50.0	-	-	-
Nodige fasiliteite vir vakonderrig ontbreek	N	-	-	1	1	-	-
	%	-	-	50.0	50.0	-	-
Oorbeklentoning van eksamenresultate	N	1	-	-	-	-	-
	%	16.7	-	-	-	-	-
Dissiplinêre probleme	N	1	-	-	-	-	-
	%	16.7	-	-	-	-	-
Aangestel in pos waarvoor nie aansoek gedoen is nie	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel nasienwerk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Geen geleentheid vir inisiatief	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Bevorderingsmoontlikhede	N	1	-	-	-	-	-
	%	16.7	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
TOTAAL		6	-	2	2	-	-

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.4 (vervolg 1)

REDES VIR NEE-ANTWOORDE:- WAAROM DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NIE BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET NIE

Redes		Oranje-Vrystaat			Transvaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Geen belangstelling in onderwys	N	1	-	1	2	-	1
	%	50.0	-	100.0	33.3	-	25.0
Geen werkstevredenheid	N	2	-	-	4	-	1
	%	100.0	-	-	66.7	-	25.0
Roetine van werk	N	-	-	-	2	-	-
	%	-	-	-	33.3	-	-
Groot klasse is onpersoonlik	N	-	-	-	2	-	1
	%	-	-	-	33.3	-	25.0
Metodes van vakonderrig is verouderd	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	16.7	-	-
Belangstelling in ander werk	N	-	-	1	2	-	-
	%	-	-	100.0	33.3	-	-
Salaris	N	-	-	-	3	-	1
	%	-	-	-	50.0	-	25.0
Te veel administratiewe werk	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	25.0
Keur differensiasie af	N	-	-	-	-	-	2
	%	-	-	-	-	-	50.0
Rol wat skoolrade en skoolkomitees speel	N	1	-	-	-	-	-
	%	50.0	-	-	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwysdepartement	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Gesindheid van die leerlinge	N	-	-	-	3	-	-
	%	-	-	-	50.0	-	-
Onderwyser word beoordeel volgens resultate	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	16.7	-	-
Doseer vak waarin hy nie opgelei is nie	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Nodige fasiliteite vir vakonderrig ontbreek	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	16.7	-	-
Oorbeklemtoning van eksamenresultate	N	-	-	-	2	-	-
	%	-	-	-	33.3	-	-
Disiplinêre probleme	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Aangestel in pos waarvoor nie aansoek gedoen is nie	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel nasienwerk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Geen geleentheid vir inisiatief	N	-	-	-	3	-	-
	%	-	-	-	50.0	-	-
Bevorderingsmoontlikhede	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
TOTAAL		2	-	1	16	-	4

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.4 (vervolg 2)

REDES VIR NEE-ANTWOORDE:- WAAROM DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NIE BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET NIE

Redes		Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Geen belangstelling in onderwys	N	2	-	-	1	-	-
	%	50.0	-	-	33.3	-	-
Geen werkstevredenheid	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Roetine van werk	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	33.3	-	-
Groot klasse is onpersoonlik	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Metodes van vakonderrig is verouderd	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Belangstelling in ander werk	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	33.3	-	-
Salaris	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel administratiewe werk	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Keur differensiasie af	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Rol wat skoolrade en skoolkomitees speel	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Gesindheid van die leerlinge	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Onderwyser word beoordeel volgens resultate	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Doseer vak waarin hy nie opgelei is nie	N	1	-	-	-	-	-
	%	25.0	-	-	-	-	-
Nodige fasiliteite vir vakonderrig ontbreek	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Oorbeklemtoning van eksamenresultate	N	1	-	-	-	-	-
	%	25.0	-	-	-	-	-
Dissiplinêre probleme	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Aangestel in pos waarvoor nie aansoek gedoen is nie	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel nasienwerk	N	1	-	-	-	-	-
	%	25.0	-	-	-	-	-
Geen geleentheid vir inisiatief	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Bevorderingsmoontlikhede	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Koshuisdiens	N	1	-	-	-	-	-
	%	25.0	-	-	-	-	-
TOTAAL		4	-	-	3	-	-

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.4 (vervolg 3)

REDES VIR NEE-ANTWOORDE:- WAAROM DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS
NIE BEVREDIGING UIT DIE ONDERWYS GEPUT HET NIE

Redes		Nie-departementele skole			Totaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Geen belangstelling in onderwys	N	-	-	-	6	-	2
	%	-	-	-	17.6	-	28.6
Geen werkstevredenheid	N	-	-	-	6	-	1
	%	-	-	-	17.6	-	14.3
Roetine van werk	N	-	-	-	3	-	-
	%	-	-	-	8.8	-	-
Groot klasse is onpersoonlik	N	-	-	-	2	-	1
	%	-	-	-	5.9	-	14.3
Metodes van vakonderrig is verouderd	N	-	-	-	3	-	-
	%	-	-	-	8.8	-	-
Belangstelling in ander werk	N	-	-	-	3	-	1
	%	-	-	-	8.8	-	14.3
Salaris	N	-	-	-	3	-	1
	%	-	-	-	8.8	-	14.3
Te veel administratiewe werk	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	14.3
Keur differensiasie af	N	-	-	-	-	-	2
	%	-	-	-	-	-	28.6
Rol wat skoolrade en skoolkomitees speel	N	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	2.9	-	14.3
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	N	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	14.3
Gesindheid van die leerlinge	N	-	-	-	6	-	-
	%	-	-	-	17.6	-	-
Onderwyser word beoordeel volgens resultate	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.9	-	-
Doseer vak waarin hy nie opgelei is nie	N	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	2.9	-	14.3
Nodige fasiliteite vir vakonderrig ontbreek	N	-	-	-	2	-	1
	%	-	-	-	5.9	-	14.3
Oorbeklemtoning van eksamenresultate	N	-	-	-	4	-	-
	%	-	-	-	11.8	-	-
Dissiplinêre probleme	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.9	-	-
Aangestel in pos waarvoor nie aansoek gedoen is nie	N	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-
Te veel nasienwerk	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.9	-	-
Geen geleentheid vir inisiatief	N	-	-	-	3	-	-
	%	-	-	-	8.8	-	-
Bevorderingsmoontlikhede	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.9	-	-
Koshuisdiens	N	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	2.9	-	-
TOTAAL		1	-	-	34	-	7

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.5

IN WELKE MATE HET DIE BEDANKERS VAN DIE ONDERWYS GEHOU

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Het hoegenaamd nie van die werk gehou nie	-	-	-	-	-	-	2	3.8	-	-	-	-	-	-	2	1.4
Het oor die algemeen nie van die werk gehou nie	-	-	2	25.0	2	25.0	6	11.5	2	28.6	1	4.3	1	10.0	14	10.1
Het nogal van die werk gehou	12	40.0	3	37.5	-	-	9	17.3	3	42.9	7	30.5	3	30.0	37	26.8
Het baie van die werk gehou	10	33.3	-	-	5	62.5	19	36.5	-	-	8	34.7	2	20.0	44	31.9
Was baie entoesiasies oor die werk	8	26.7	3	37.5	1	12.5	16	30.8	2	28.6	7	30.5	4	40.0	41	29.7
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

- 26.8 persent beweer dat hulle nogal van onderwys hou,
- 31.9 persent beweer dat hulle baie van onderwys hou,
- 29.7 persent beweer dat hulle entoesiasties is oor onderwys.

Hierteenoor was daar net 2 persone wat nie van die onderwysberoep gehou het nie.

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, kom dit voor asof Natal en Suidwes-Afrika die minste bekommernis aan die dag hoef te lê oor bedankings uit die onderwys aangesien hulle verliese ten opsigte van goedgesindes (veral entoesiastiese onderwysers en diegene wat baie van die onderwys hou) minimaal is in vergelyking met die hoë persentasie van die Oranje-Vrystaat waar daar 'n ernstige verlies aan goedgesinde onderwysers is. Hierdie feitlikhede word doelbewus geaksentueer omdat die suksesvolste beroepsbeoefenaars nog altyd diegene was wat met entoesiasme arbei. Om sulke onderwysers te verloor is om 'n ernstige kwalitatiewe verlies te ly.

8.5 BEÏNVLOEDING VAN DIE JONGER GARDE TEENOR DIE ONDERWYS

Omdat jonger mense wat op die drumpel van die beroepswêreld staan, moontlik skadelike beïnvloeding, ten opsigte van 'n beroepskeuse, ten prooi kan val, sal uit die volgende paar tabelle vasgestel word in welke mate bedankers en verskuiwers hulle jonger vriende sal aanraai, al dan nie, om die onderwys hulle toekomstige loopbaan te maak. (Kyk tabel 8.6.)

Weer eens moet ter verduideliking daarop gelet word dat tabel 8.6 in die besonder, 'n samevattende weergawe is van tabelle 8.7, 8.8 en 8.9, en stel hom alleenlik ten doel om te antwoord op die vraag of onderwysers wat bedank of verskuif het, nogtans hulle jonger vriende sal aanraai om die onderwys as loopbaan te kies, terwyl die ander 3 tabelle respektiewelik die spesifieke redes aandui waarom daar ja- en nee- en onseker-antwoorde op bogenoemde vraag was.

Uit die totaalbeeld in bostaande tabel kom dit aan die lig dat, uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, 59.8 persent bereid was om te verklaar dat hulle wel jonger vriende sou aanraai om die onderwys hulle loopbaan te maak, terwyl 24.3 persent ten opsigte van hierdie aangeleentheid onseker was. Gesamentlik loop dit uit op 'n persentasie van 84.1, wat 'n redelike beduidende ooreenkoms met die 86.9 persent bedankers en verskuiwers vertoon wat in tabel 8.2 bevestig het dat hulle bevrediging uit die onderwys put.

Wat egter hier van belang is, is die feit dat 59.8 persent van die bedankers en verskuiwers as groep, hulle probleme en griewe ten spyt, nogtans hierdie mate van idealisme en lojaliteit teenoor die onderwysberoep openbaar, en dit dra inderdaad nog groter gewig as in aanmerking geneem word dat 46.4 persent van genoemde groep hulle geheel en al onttrek het om na werkgewende instansies buite die onderwys uit te wyk. Gedagtig aan die tekort aan onderwysers in die land, dui die hierbo bespreekte feite op 'n verlies aan lojale goedgesinde onderwysers wat die land nie kan bekostig nie.

Hierdie argument kon nog verder gemotiveer word en regverdiging vind in die verslag: „Diensvoorwaardes en Diensomstandighede van Onderwysers” van die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing, waarin 'n soortgelyke vraag ter sprake gekom het, nl. : „Sal u 'n leerling aanraai om die onderwys as loopbaan te kies?”

Hieruit het geblyk dat 71.8 persent onderhoofde en assistente, 80.9 persent dosente en 82.9 persent skoolhoofde op die vraag bevestigend geantwoord het.

Van die 159 verskuiwers na ander onderwysdepartemente, was daar 113 (71.1%) ja-antwoorde op die vraag bo-aan tabel 8.6, terwyl 30 (18.9%) onseker was ten opsigte van die vraag.

In die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole, was Natal weer eens die beste daaraan toe wat betref verliese aan goedgesinde onderwysers, aangesien daar net 2 (25.0%) bedankers was met ja-antwoorde, teenoor Kaapland se 16 (53.3%) bedankers en die nie-departementele skole se 7 (70.0%) ja-antwoorde, waar die verlies die grootste is.

Indien daar nou oorgegaan na die redes vir die ja-antwoorde op die vraag of die bedanker- of verskuiweronderwyser sy jonger vriende sal aanraai om die onderwys sy loopbaan te maak, dan is dit duidelik dat dit hier sal gaan om redes met 'n baie sterk normatiewe inslag (geestelik en/of stoflik) en dit is dan ook inderdaad so, dat twee spesifieke redes prominent na vore tree wat byna tegelyk die deurslag gee, nl. :

TABEL 8.6

SAL U JONGER VRIENDE AANRAAI OM ONDERWYS HULLE LOOPBAAN
TE MAAK?

Onderwysdepartemente		Buite onderwys				Privaatskole					
		Ja	Nee	Onse- ker	Onbe- kend	Totaal	Ja	Nee	Onse- ker	Onbe- kend	Totaal
Kaapland	N	16	5	9	-	30	3	1	1	-	5
	%	53.3	16.7	30.0	-	100.0	60.0	20.0	20.0	-	100.0
Natal	N	2	4	2	-	8	4	-	2	-	6
	%	25.0	50.0	25.0	-	100.0	66.7	-	33.3	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	3	3	2	-	8	-	-	-	-	-
	%	37.5	37.5	25.0	-	100.0	-	-	-	-	-
Transvaal	N	23	15	14	-	52	5	-	2	-	7
	%	44.2	28.8	26.9	-	100.0	71.4	-	28.6	-	100.0
Suidwes-Afrika	N	3	2	2	-	7	2	-	-	-	2
	%	42.9	28.6	28.6	-	100.0	100.0	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	10	5	8	-	23	1	-	-	-	1
	%	43.5	21.7	34.8	-	100.0	100.0	-	-	-	100.0
Nie-departementele skole	N	7	-	3	-	10	-	-	3	-	3
	%	70.0	-	30.0	-	100.0	-	-	100.0	-	100.0
TOTAAL	N	64	34	40	-	138	15	1	8	-	24
	%	46.4	24.6	29.0	-	100.0	62.5	4.2	33.3	-	100.0

TABEL 8.6 (vervolg 1)

SAL U JONGER VRIENDE AANRAAI OM ONDERWYS HULLE LOOPBAAN
TE MAAK ?

Onderwysdepartemente		Ander onderwysdepartemente					Totaal				
		Ja	Nee	Onse- ker	Onbe- kend	Totaal	Ja	Nee	Onse- ker	Onbe- kend	Totaal
Kaapland	N	41	3	6	-	50	60	9	16	-	85
	%	82.0	6.0	12.0	-	100.0	70.6	10.6	18.8	-	100.0
Natal	N	9	1	3	-	13	15	5	7	-	27
	%	69.2	7.7	23.1	-	100.0	55.6	18.5	25.9	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	8	1	5	-	14	11	4	7	-	22
	%	57.1	7.1	35.7	-	100.0	50.0	18.2	31.8	-	100.0
Transvaal	N	31	7	11	1	50	59	22	27	1	109
	%	62.0	14.0	22.0	2.0	100.0	54.1	20.2	24.8	0.9	100.0
Suidwes-Afrika	N	12	-	1	1	14	17	2	3	1	23
	%	85.7	-	7.1	7.1	100.0	73.9	8.7	13.0	4.3	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	10	2	3	-	15	21	7	11	-	39
	%	66.7	13.4	20.0	-	100.0	53.8	17.9	28.2	-	100.0
Nie-departementele skole	N	2	-	1	-	3	9	-	7	-	16
	%	66.7	-	33.3	-	100.0	56.3	-	43.7	-	100.0
TOTAAL	N	113	14	30	2	159	192	49	78	2	321
	%	71.1	8.8	18.9	1.2	100.0	59.8	15.3	24.3	0.6	100.0

- (a) Diens aan medemens maak dit 'n edele profesie, en
- (b) Mits die persoon die nodige belangstelling en temperament vir die onderwys het.

'n Derde rede in die rangorde van belangrikheid het gegaan om: die sekuriteit en goeie salaris wat die onderwysberoep bied. Dit is dus verblydend om te kan identifiseer dat die Suid-Afrikaanse onderwysers ten spyte van hulle verwisseling van werkring weens een of ander grief en/of beter vooruitsigte elders, nog nie hulle geloof en sin van verantwoordelikheid prysgegee het nie. Dit is egter te betreur dat sekere anomalieë in die beroep hulle geen ander keuse laat het as om so 'n mate van mobiliteit aan die dag te lê nie. (Tabel 8.7.)

Volgens tabel 8.6, blyk dit dat 49 (15.3%) uit die 321 bedankers en verskuiwers as groep, 'n nee-antwoord gegee het op die vraag of hulle hul jonger vriende sou aanraai om die onderwys as loopbaan te kies. Van bogenoemde 49, dra 34 bedankers die grootste aandeel aan die nee-antwoorde, terwyl daar maar net een verskuiwer na privaat-skole was wat 'n nee-antwoord verstrekte het.

Weer eens kan daar verwys word na die verslag: „Diensvoorwaardes en Diensomstandighede van Onderwysers” in welke geval daar in tabel 2.3 bykans identiese feitlikhede aan die lig kom i. v. m. die vraag of leerlinge aangeraai sal word om die onderwys hulle loopbaan te maak. Dit blyk dat slegs 12.2 persent van die hoofde, 20.3 persent onderhoofde en assistente en 13.2 persent dosente nee-antwoorde op hierdie vraag verstrekte het.

Ten opsigte van die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole, was daar by laasgenoemde geen nee-antwoorde nie, in Suidwes-Afrika slegs 2 en in Transvaal soveel as 22. Dit is miskien 'n toestand, geoordeel volgens die nee-totale, wat as normaal beskou kan word, maar wat hier nie uit die gedagte verloor moet word nie, is die feit dat hierdie groepie mense erken het dat hulle nie hulle jonger vriende ten gunste van die onderwys sal beïnvloed nie, maar daarmee het hulle beslis nog nie aangevoer dat hulle die jonger vriende sal afraai nie.

By 'n ontleding van tabel 8.8 (bl. 166), wat gegewens verskaf ten opsigte van die redes waarom nee-antwoorde verstrekte was op die vraag of bedankers en verskuiwers hulle jonger vriende sou aanraai om die onderwys hulle loopbaan te maak, blyk dit uit die totaalbeeld dat dit by die verskuiwers na ander onderwysdepartemente hoofsaaklik gegaan het om ontevredenheid in verband met bevordering. Agt van die verskuiwers (57.1%) was gegrief oor die bevorderingsstelsel, terwyl 5 (35.7%) die ontoereikende bevorderingsmoontlikhede as rede vir hulle nee-antwoorde aangevoer het.

Wat die bedankers betref, was die karige salarisse die vernaamste kwelling. Hierdie rede was verantwoordelik vir 14 (41.2%) nee-antwoorde, en by 6 (17.6%) bedankers was die hoof-onderwyser-verhouding die belangrikste rede vir hulle standpunt.

Daar moet egter op gelet word dat indien die gegewens in tabel 8.8 as betroubaar beskou word, en dit dus 'n ware weergawe is van die algemene toestand in die Republiek van Suid-Afrika en Suidwes-Afrika in die geheel, dan dui die werklike negatiewiteit in der waarheid op so 'n geringe omvang, dat dit van geen noemenswaardige belang is nie en net sowel buite rekening gelaat kan word.

Terug na tabel 8.6, blyk dit uit die bedankers en verskuiwers as groep, dat 78 persone onseker was of hulle, hulle jonger vriende gunstig teenoor die onderwysberoep sou beïnvloed. Die meerderheid hiervan, nl. 40, was bedankers, 8 het verskuif na privaat-skole en 30 na ander onderwysdepartemente.

As die redes (tabel 8.9, bl. 168) vir hierdie onseker-antwoorde in oënskou geneem word, dan lei dit tot die gevolgtrekking dat hierdie groep mense 'n meer deurdagte en versigtige mening op die vraag nagehou het, nl. indien die persoon die aanleg, temperament en belangstelling vir die onderwys het. Hierdie argument was verteenwoordigend van 17 (42.5%) bedankers, 5 (62.5%) verskuiwers na privaat-skole en 16 (53.3%) verskuiwers na ander onderwysdepartemente. Hieruit kan tereg afgelei word dat hulle nie heeltemal onverskillig teenoor die onderwys staan nie, aangesien hulle net onseker was in soverre hulle kon vasstel of die persoon die nodige aanleg, temperament en belangstelling vir die onderwys het.

Die tweede belangrikste rede vir die voorgenoemde weifelende houding was: omdat die bevordering, status en gemeenskapsverhouding nie na wense is nie. Hierdie rede word aangevoer deur 8 (20.0%) bedankers, 2 (25.0%) verskuiwers na privaat-skole en 5 (16.7%) verskuiwers na ander onderwysdepartemente. Weer eens is hierdie minimale getalle vir die land as geheel,

TABEL 8.7

REDES VIR DIE JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS HULLE JONGER VRIENDE
SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK

Redes	Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	
Diens aan medemens, dis 'n edele professie, dit is vergoedend	N 5 % 31.3	- -	12 29.3	- -	3 0.75 75.0	5 55.5	- -	- -	3 37.5	8 34.8	2 40.0	5 16.1	
Het sekuriteit, verskeie voordele en 'n goeie salaris	N 4 % 25.0	1 33.3	3 7.3	- -	1 0.25 25.0	1 11.1	1 33.3	- -	1 12.5	6 26.1	3 60.0	4 12.9	
Indien die persoon die aanleg,tempera- ment en belangstelling daarvoor het	N 5 % 31.3	1 33.3	15 36.6	1 50.0	2 50.0	2 22.2	1 33.3	- -	2 25.0	4 17.4	- -	12 38.7	
Die onderwys het mense nodig om die volk op te voed	N 1 % 6.3	- -	5 12.2	1 50.0	- -	- -	- -	- -	- -	2 8.7	1 20.0	4 12.9	
Solank die persoon geen vorige onder- vinding het nie	N 1 % 6.3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 3.2	
Kan jou ideale uitleef	N 1 % 6.3	1 33.3	5 12.2	- -	- -	2 22.2	- -	- -	- -	2 8.7	- -	2 6.4	
Ideale beroep vir 'n dame	N - % -	- -	1 2.4	- -	- -	1 11.1	- -	- -	- -	1 4.3	- -	1 3.2	
'n Beroep slegs vir gegradueerdes	N - % -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
Onbekend	N - % -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
TOTAAL		16	3	41	2	4	9	3	-	8	23	5	31

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.7 (vervolg 1)

REDES VIR DIE JA-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS HULLE JONGER VRIENDE
SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK

Redes		Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Diens aan medemens, dis 'n edele professie, dit is vergoedend	N	1	1	5	3	-	5	1	-	1	18	6	36
	%	33.3	50.0	41.7	30.0	-	50.0	14.3	-	50.0	28.1	30.0 40.0	31.8
Het sekuriteit, verskeie voordele en 'n goeie salaris	N	-	1	1	1	-	-	1	-	-	13	6	10
	%	-	50.0	8.3	10.0	-	-	14.3	-	-	20.3	30.0 40.0	8.8
Indien die persoon die aanleg, tempera- ment en belangstelling daarvoor het	N	1	-	5	3	-	4	2	-	1	17	3	41
	%	33.3	-	41.7	30.0	-	40.0	28.5	-	50.0	26.6	19.9 20.0	36.2
Die onderwys het mense nodig om die volk op te voed	N	-	-	-	2	-	1	2	-	-	8	1	10
	%	-	-	-	20.0	-	10.0	28.5	-	-	12.5	6.7	8.8
Solank die persoon geen vorige onder- vinding het nie	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.5	-	0.8
Kan jou ideale uitleef	N	-	-	-	2	1	1	1	-	-	6	3.0	10
	%	-	-	-	20.0	100.0	10.0	14.3	-	-	9.3	10.0 13.3	8.8
Ideale beroep vir 'n dame	N	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	4
	%	-	-	8.3	-	-	-	14.3	-	-	3.1	-	3.5
'n Beroep slegs vir gegradueerdes	N	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
	%	33.3	-	-	-	-	-	14.3	-	-	3.1	-	-
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL		3	2	12	10	1	10	7	-	2	64	15	113

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.8

REDES VIR DIE NEE-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS NIE HULLE
JONGER VRIENDE SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK NIE

		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Ideale beroep vir 'n dame maar nie vir 'n man nie	N	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1
	%	20.0	-	-	-	-	-	66.7	-	-	-	-	14.3
Bevorderingstelsel	N	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	6
	%	20.0	-	33.3	-	-	-	-	-	-	26.7	-	85.7
Bevorderingsmoontlikhede	N	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2
	%	20.0	-	33.3	-	-	-	-	-	100.0	6.7	-	28.6
Hoof - onderwyser verhouding - onderwyser bly onvolwasse	N	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	33.3	-	-	26.7	-	-
Salaris en salarisskale	N	3	-	-	2	-	-	1	-	-	5	-	1
	%	60.0	-	-	50.0	-	-	33.3	-	-	33.3	-	14.3
Optrede en behandeling van onderwys-departement en diensvoorwaardes	N	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	100.0	33.3	-	-
Buitemuurse aktiwiteite/ Administratiewe werk	N	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	%	20.0	100.0	33.3	-	-	-	-	-	-	6.7	-	-
Elke persoon moet sy eie beroep kies	N	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	50.0	-	100.0	-	-	-	6.7	-	14.3
Groot klasse, groot skool en differensiasie	N	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	%	-	100.0	-	-	-	-	-	-	-	6.7	-	-
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	5	1	3	4	-	1	3	-	1	15	-	7

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.8 (vervolg 1)

REDES VIR DIE NEE-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS NIE HULLE
JONGER VRIENDE SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK NIE

Redes		Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Ideale beroep vir 'n dame maar nie vir 'n man nie	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	3 8.8	- -	1 7.1
Bevorderingstelsel	N %	- -	- -	- -	- -	- 50.0	1 -	- -	- -	- -	5 14.7	- -	8 57.1
Bevorderingsmoontlikhede	N %	- -	- -	- -	- -	- 50.0	1 -	- -	- -	- -	2 5.9	- -	5 35.7
Hoof - onderwyser verhouding - onderwyser bly onvolwasse	N %	- -	- -	- -	1 20.0	- -	- -	- -	- -	- -	6 17.6	- -	- -
Salaris en salarisskale	N %	- -	- -	- -	3 60.0	- -	- -	- -	- -	- -	14 41.2	- -	1 7.1
Optrede en behandeling van onderwys-departement en diensvoorwaardes	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	5 14.7	- -	1 7.1
Buitemuurse aktiwiteite/ Administratiewe werk	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2 5.9	1 100.0	1 7.1
Elke persoon moet sy eie beroep kies	N %	1 50.0	- -	- -	1 20.0	- -	- -	- -	- -	- -	5 14.7	- -	2 14.3
Groot klasse, groot skool en differensiasie	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 2.9	1 100.0	- -
Onbekend	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
TOTAAL	N	2	-	-	5	-	2	-	-	-	34	1	14

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.9

REDES VIR DIE ONSEKER-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS HULLE JONGER VRIENDE
SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK

Redes		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat			Transvaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Disiplinêre probleme	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7.1	-	-
Elke persoon moet sy eie beroep kies	N	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-
	%	-	-	16.7	-	-	-	-	-	20.0	21.4	-	-
Indien bevordering, status en gemeenskapsverhouding verander	N	2	1	1	-	-	-	-	-	2	4	-	2
	%	22.2	100.0	16.7	-	-	-	-	-	40.0	28.6	-	18.1
Optrede en behandeling van onderwysdepartemente	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	%	-	-	16.7	-	-	-	-	-	-	7.1	-	-
Indien die persoon die aanleg, temperament en belangstelling daarvoor het	N	5	-	2	-	2	2	1	-	1	4	2	7
	%	55.6	-	33.3	-	100.0	66.7	50.0	-	20.0	28.6	100.0	63.6
Vir dames is dit die regte beroep maar mans kan beter daarbuite doen	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1
	%	-	-	16.7	-	-	-	-	-	-	14.2	-	9.0
Groot klasse, groot skool en differensiasie	N	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tydelike hoedanigheid van getroude vrou	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	16.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Administratiewe werk/buitemuurse aktiwiteite	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.0
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL		9	1	6	2	2	3	2	-	5	14	2	11

*B = Buite onderwys **Priv. = Privaatskole ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 8.9 (vervolg 1)

REDES VIR DIE ONSEKER-ANTWOORDE:- WAAROM BEDANKERS/VERSKUIWERS HULLE JONGER VRIENDE
SAL AANRAAI OM ONDERWYS HUL LOOPBAAN TE MAAK

Redes		Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap			Nie-departementele skole			Totaal		
		*B	**Priv.	***A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.	B	Priv.	A. Dept.
Dissiplinêre probleme	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 2.5	- -	- -
Elke persoon moet sy eie beroep kies	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2 6.7	1 33.3	- -	5 12.5	1 12.5	2 6.7
Indien bevordering, status en gemeenskapsverhouding verander	N %	- -	- -	- -	2 25.0	- -	- -	- -	1 33.3	- -	8 20.0	2 25.0	5 16.7
Optrede en behandeling van onderwysdepartement	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 2.5	- -	1 3.3
Indien die persoon die aanleg, temperament en belangstelling daarvoor het	N %	1 50.0	- -	1 100.0	5 62.5	- -	2 66.7	1 33.3	1 33.3	1 100.0	17 42.5	5 62.5	16 53.3
Vir dames is dit die regte beroep maar mans kan beter daarbuite doen	N %	1 50.0	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	3 7.5	- -	2 6.7
Groot klasse, groot skool en differensiasie	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 12.5	- -
Tydlike hoedanigheid van getroude vroue	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 3.3
Administratiewe werk/buitemuurse aktiwiteite	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 3.3
Onbekend	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
TOTAAL		2	-	1	8	-	3	3	3	1	40	8	30

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

in werklikheid van onbeduidende belang.

8.6 HERTOETREDE TOT DIE ONDERWYSBEROEP

Ten einde hierdie hoofstuk in verband met die gesindhede van bedankers en verskuiwers teenoor die onderwysberoep, te voltooi, volg laastens 'n interpretasie en beskrywing van gegewens in tabel 8.10 wat handel oor die vraag of die onderwyser dit sou oorweeg om later 'n hertoetrede tot die onderwysberoep te maak. (Kyk tabel 8.10.)

Aangesien verskuiwers in werklikheid nog in die onderwys staan en nie 'n hertoetrede kan maak nie, word hulle hier buite rekening gelaat.

By die ontleding dus, van die bedankers alleen, blyk dit dat uit die 138 in totaal, 75 (54.4%) ja-antwoorde verstrek het en 44 (31.9%) getwyfel het in verband met bogenoemde aangeleentheid, terwyl 13 (9.4%) met beslis nie geantwoord het.

Met tabel 8.2 weer eens ter sprake, is dit opmerklik dat 75.4 persent bedankers uit 'n totaal van 138 bereid was om te erken dat hulle bevrediging uit die onderwysberoep put.

So was daar in tabel 8.5:

26.8 persent wat nogal van die onderwys hou
31.9 persent wat baie van die onderwys hou
29.7 persent wat entoesiasies is oor hul werk,
88.4 persent totaal,

maar toe dieselfde groep mense in tabel 8.10 genader word met die vraag of hulle later 'n hertoetrede tot die onderwys sal oorweeg, het die persentasie ja-antwoorde tot 54.4 gedaal.

Dit is interessant dat die bogenoemde gegewens 'n baie groot mate van ooreenkoms vertoon met die verslag: „Diensvoorwaardes en Diensomstandighede van Onderwysers" waarin die volgende vrae gestel word:

- (a) Is u tevrede en gelukkig in u werk as onderwyser?
- (b) As u weer kon kies, sou u weer verkies om onderwyser(es) te word?

Die verskil in ja-antwoorde ten opsigte van hierdie twee vrae was soos volg:

Vraag	Skoolhoofde	Onderhoofde en assistente	Dosente
(a)	82.5%	81.4%	88.0%
(b)	65.2%	62.2%	<u>64.4%</u>

Daar kan dus tereg tot die slotsom gekom word dat, alhoewel hierdie bedankers ontseggelik bewus was van die belangrikheid van hierdie verhewe roeping, hulle ontevredenheid van so 'n aard was, dat baie van hulle nie hulle weg oopgesien het om later tot die onderwys terug te keer nie.

Hierdie aangleentheid het inderdaad nog 'n breër omvang as in aanmerking geneem word dat ou gevestigde belange en dure professionele ervaring somer summier oor boord gegooi word, ten spyte van die feit dat enige persoon hom by die beantwoording van die vraag, of 'n latere hertoetrede tot die onderwys oorweeg sal word, rasideel behoort te laat lei het.

Die toestand in die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole bring aan die lig dat die ja-antwoorde in verband met 'n hertoetrede tot die onderwys, wissel vanaf 70.0 persent in die nie-departementele skole, tot 25.0 persent in die Natalse onderwysdepartement waar die minste entoesiasme vir so 'n stap blyk te wees, maar terselfdertyd ook die kleinste verlies aan goedgesinde onderwysers.

TABEL 8.10

SOU U LATER 'N HERTOETREDE TOT DIE ONDERWYS OORWEEG?

Besonderhede	Kaapland		Natal		Oranje-Vrystaat		Transvaal		Suidwes-Afrika		Onderwys, Kuns en Wetenskap		Nie-departementele skole		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	20	66.7	2	25.0	4	50.0	23	44.2	3	42.9	16	69.5	7	70.0	75	54.4
Twyfelagtig	8	26.7	4	50.0	4	50.0	17	32.7	4	57.1	5	21.7	2	20.0	44	31.9
Beslis nie	1	3.3	1	12.5	-	-	8	15.4	-	-	2	8.7	1	10.0	13	9.4
Onbeantwoord	1	3.3	1	12.5	-	-	4	7.7	-	-	-	-	-	-	6	4.3
TOTAAL	30	100.0	8	100.0	8	100.0	52	100.0	7	100.0	23	100.0	10	100.0	138	100.0

In die geheel geneem, blyk dit uit hierdie hoofstuk dat onderwysers wat òf bedank het, òf na ander onderwysinstansies verskuif het, beslis nog onder die diepe besef van hulle verantwoordelikheid as steungewende volwassenes verkeer.

Die beste bewys hiervoor word gevind in die feit dat bedankers en verskuiwers as groep deurgaans 'n aansienlike hoër persentasie positiewe antwoorde as negatiewe antwoorde verstrek het, en juis dit aksentueer die verontrustende feit dat dit grootliks die gewillige is wat om een of ander rede of redes (nie-stoflik) gedwing word om nuwe arbeidsvelde te gaan soek. Motivering hiervoor word gevind in die feit dat die kwessie van salarisse feitlik deurgaans 'n ondergeskikte plek by die gesindhedsbepaling van bedankers en verskuiwers teenoor die onderwys inneem.

By die interpretasie van gegewens ten opsigte van bedankers en verskuiwers as individuele groepe, kom dit aan die lig dat die bedankers as groep in 'n groot mate meer negatief teenoor die onderwysberoep staan as die ander, terwyl die verskuiwers na ander onderwysdepartemente weer 'n groter mate van negatiewe gesindhede aan die dag lê as verskuiwers na privaatskole. (Kyk tabel 8.11,)

Met behulp van tabel 8.11, as opgaaf van gemiddelde persentasie ja-antwoorde in hoofstuk 8, kom dit aan die lig dat Natal in die meeste gevalle die kleinste verlies toon, veral aan bedankers met positiewe gesindhede, terwyl die Kaaplandse Onderwysdepartement en die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap, in hierdie geval, feitlik gelyktydig die grootste verliese toon. Hierdie hoofstuk moet dus inderdaad gesien word in die lig van kwalitatiewe verliese, liever as in die lig van kwantitatiewe verliese aan onderwysers.

TABEL 8.11

GEMIDDELDE PERSENTASIES VAN AL DIE JA-ANTWOORDE
 NA AANLEIDING VAN DIE TABELLE IN HOOFSTUK 8

Kaapland	Natal	Oranje-Vrystaat	Transvaal	Suidwes-Afrika	Onderwys, Kuns en Wetenskap	Nie-departementele skole
66.1%	51.4%	60.5%	60.5%	53.6%	66.4%	64.5%

HOOFSTUK 9

GRADERING VAN DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS

9.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word die gradering bespreek van die onderwysers wat **betrekkings** buite die onderwys, by 'n privaatskool of by 'n ander onderwysdepartement aanvaar het. Die skoolhoofde is eerstens gevra om die bedankers te gradeer ten opsigte van **sekere eienskappe** wat 'n onderwyser behoort te besit om 'n **suksesvolle** onderwyser te wees, en **tweedens** moes die skoolhoofde (na hul mening), volgens 'n **sespuntskaal** aantoon in watter mate die bedankers en verskuiwers 'n verlies vir die onderwys as geheel, of 'n verlies vir die betrokke onderwysdepartement of beheerende liggaam, is.

9.2 GRADERING VAN BEDANKERS VOLGENS SEKERE EIENSKAPPE WAT 'N ONDERWYSER BEHOORT TE BESIT

Ten opsigte van die bedankers, dit wil sê die onderwysers wat 'n **betrekking** buite die onderwys aanvaar het, moes die betrokke skoolhoofde die bedankers ten opsigte van **sekere eienskappe** volgens 'n **sespuntskaal** gradeer om aan te dui in watter mate die bedankers aan die eienskappe voldoen. Die graderingskaal is soos volg: 1 uitstekend, 2 baie goed, 3 goed, 4 gemiddeld, 5 onder gemiddeld en 6 swak; in tabel 9.1 word hierdie gegewens aangedui vir die land as geheel en die onderwysdepartemente van Kaapland, Natal, Oranje-Vrystaat, Transvaal, Suidwes-Afrika, Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap en die nie-departementele skole. (Kyk tabel 9.1.)

Om tot 'n **rasionele ontleding** van die gegewens te kom, is dit nodig om die betrokke **eienskappe** in 'n rangorde te plaas, dit wil sê in 'n rangorde van belangrikheid volgens die skoolhoofde se menings. Hiervolgens is vir die land as geheel en die verskillende onderwysdepartemente, 'n **vergelykende tabel** opgestel waarin die eienskappe van die bedankers in 'n rangorde geplaas is.

Uit die **vergelykende tabel** is dit duidelik dat die **„kenner van sy vak(ke)“** die **eienskap van** die bedankers is wat die hoogste gegradeer is. Hierna volg die eienskappe **„getroue werker“**, **„inisiatief“** en **„sosiale aanpassing“** in hierdie volgorde met **„ervaring in die onderwys“** as die eienskap wat laaste op die ranglys verskyn.

Die feit dat die meeste onderwysers wat bedank, kenners van hul vak(ke) en getroue werkers is, asook **inisiatief** besit, is **verontrustend**, gesien in die lig van die gehalte onderwyser wat dan die diens verlaat.

9.3 TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR DIE ONDERWYS

Die skoolhoofde van die onderwysers wat bedank of verskuif het, is gevra om aan te dui tot watter mate die bedankers en verskuiwers 'n verlies vir die onderwys is.

Die bedankers en verskuiwers word deur hul hoofde volgens 'n **graderingskaal** van 1 tot 6 gegradeer, waar 1 „'n groot verlies“ en 6 „geen verlies“ impliseer. Dit is dus voor die hand liggend om die bedankers en verskuiwers wat van 1 tot 5 op die graderings-skaal gegradeer is, as wel 'n verlies in 'n mindere of meerdere mate vir die onderwys te beskou. (Kyk tabel 9.2.)

Die volgende afleiding kan van die gegewens in tabel 9.2 gemaak word ten opsigte van die gradering van die bedankers en verskuiwers:

(a) Vir die land as geheel

Slegs die onderwysers wat bedank het om 'n **betrekking** buite die onderwys te aanvaar, kan as 'n **totale verlies** vir die onderwys in die land beskou word. Die **verskuiwing** van onderwysers na en van privaatskole en na en van ander onderwysdepartemente kan nie as 'n **verlies** vir die land se onderwys beskou word nie, maar wel (soos dit later duidelik sal blyk) 'n **verlies** vir die betrokke onderwysdepartement of beheerende liggaam.

TABEL 9.1

'N VERGELYKENDE TABEL VAN DIE EIENSKAPPE TEN OPSIGTE
VAN DIE BEDANKERS (Die eienskappe word in dalende orde genoem)

Vir die land as geheel	Kaapse Onderwysdepartement
1. Kenner van sy vak(ke)	1. Kenner van sy vak(ke)
2. Getroue werker	2. Sosiale aanpassing
3. (Inisiatief (Sosiale aanpassing	3. Handhawing van dissipline
5. Handhawing van dissipline	4. (Getroue werker (Inisiatief
6. Belangstelling in werk	6. Hantering van leerlinge
7. Hantering van leerlinge	7. Algemene geskiktheid as onderwyser
8. Natuurlike aanleg vir onderwys	8. (Natuurlike aanleg vir onderwys (Regte professionele houding
9. Klastegniek	
10. (Regte professionele houding (Algemene geskiktheid as onderwyser	10. (Belangstelling in werk (Klastegniek
12. Temperamentele geskiktheid	12. Temperamentele geskiktheid
13. Ervaring in die onderwys	13. Ervaring in die onderwys

Natalse Onderwysdepartement	Oranje-Vrystaatse Onderwysdepartement
1. (Inisiatief (Handhawing van dissipline	1. Kenner van sy vak(ke)
3. Hantering van leerlinge	2. Sosiale aanpassing
4. (Belangstelling in werk (Kenner van sy vak(ke) (Klastegniek	3. (Getroue werker (Natuurlike aanleg vir onderwys (Klastegniek (Temperamentele geskiktheid
7. Regte professionele houding	7. (Handhawing van dissipline (Hantering van leerlinge
8. (Getroue werker (Sosiale aanpassing (Natuurlike aanleg vir onderwys (Algemene geskiktheid as onderwyser	9. (Inisiatief (Ervaring in die onderwys
12. Temperamentele geskiktheid Ervaring in die onderwys	11. Regte professionele houding 12. Belangstelling in werk Algemene geskiktheid vir onderwys

TABEL 9.1 (vervolg 1)

'N VERGELYKENDE TABEL VAN DIE EIENSKAPPE TEN OPSIGTE
VAN DIE BEDANKERS (Die eienskappe word in dalende orde genoem)

Transvaalse Onderwysdepartement	Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika
1. Kenner van sy vak(ke)	1. Kenner van sy vak(ke)
2. Getroue werker	2. (Getroue werker
3. Inisiatief	(Belangstelling in werk
4. Handhawing van dissipline	4. Hantering van leerlinge
5. Belangstelling in werk	5. (Sosiale aanpassing
6. Sosiale aanpassing	(Handhawing van dissipline
7. Natuurlike aanleg vir onderwys	(Temperamentele geskiktheid
8. Hantering van leerlinge	8. (Inisiatief
9. (Regte professionele houding	(Klastegniek
(Temperamentele geskiktheid	(Regte professionele houding
11. Klastegniek	(Algemene geskiktheid as onderwyser
12. Algemene geskiktheid as onderwyser	12. Natuurlike aanleg vir onderwys
13. Ervaring in die onderwys	13. Ervaring in onderwys

Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap	Nie-departementele skole
1. Kenner van sy vak(ke)	1. Kenner van sy vak(ke)
2. Belangstelling in werk	2. (Getroue werker
3. Getroue werker	(Sosiale aanpassing
4. (Handhawing van dissipline	4. (Belangstelling in werk
(Hantering van leerlinge	(Hantering van leerlinge
6. Inisiatief	6. Inisiatief
7. Sosiale aanpassing	7. (Handhawing van dissipline
8. (Natuurlike aanleg vir onderwys	(Natuurlike aanleg vir onderwys
(Temperamentele geskiktheid	9. (Algemene geskiktheid vir onderwys
(Algemene geskiktheid as onderwyser	(Ervaring in onderwys
11. (Klastegniek	11. (Klastegniek
(Regte professionele houding	(Regte professionele houding
13. Ervaring in die onderwys	(Temperamentele geskiktheid

TABEL 9.2

TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR
DIE ONDERWYS

Onderwysdepartement	Buite onderwys						Onbe- kend	Totaal	
	Groot verlies			Geen verlies					
	1	2	3	4	5	6			
Kaapland	N	8	4	4	4	2	1	7	30
	%	26.7	13.3	13.3	13.3	16.7	3.3	23.3	100.0
Natal	N	-	2	2	2	1	1	-	8
	%	-	25.0	25.0	25.0	12.5	12.5	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	2	3	3	-	-	-	8
	%	-	25.0	37.5	37.5	-	-	-	100.0
Transvaal	N	8	9	12	10	3	7	3	52
	%	15.3	17.3	23.1	19.2	5.8	13.5	5.8	100.0
Suidwes-Afrika	N	2	2	1	2	-	-	-	7
	%	28.6	28.6	14.2	28.6	-	-	-	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	6	5	7	1	1	1	2	23
	%	26.1	21.7	30.5	4.3	4.3	4.3	8.7	100.0
Nie-departementele skole	N	1	3	3	-	1	1	1	10
	%	10.0	30.0	30.0	-	10.0	10.0	10.0	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	25	27	32	22	8	11	13	138
	%	18.1	19.6	23.2	15.9	5.8	8.0	9.4	100.0

TABEL 9.2 (vervolg 1)

TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR
DIE ONDERWYS

Onderwysdepartement	Privaatskole						Onbe- kend	Totaal	
	Groot verlies			Geen verlies					
	1	2	3	4	5	6			
Kaapland	N %	2 40.0	- -	1 20.0	- -	1 20.0	- -	1 20.0	5 100.0
Natal	N %	2 33.3	1 16.7	1 16.7	1 16.7	- -	- -	1 16.7	6 100.0
Oranje-Vrystaat	N %	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Transvaal	N %	2 28.5	1 14.3	2 28.6	1 14.3	- -	- -	1 14.3	7 100.0
Suidwes-Afrika	N %	- -	- -	1 50.0	- -	- -	1 50.0	- -	2 100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N %	- -	- -	- -	- -	- -	1 100.0	- -	1 100.0
Nie-departementele skole	N %	1 33.3	1 33.3	1 33.3	- -	- -	- -	- -	3 100.0
Totaal: Suid-Afrika	N %	7 29.2	3 12.5	6 25.0	2 8.3	1 4.2	2 8.3	3 12.5	24 100.0

TABEL 9.2 (vervolg 2)

TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR
DIE ONDERWYS

Onderwysdepartement	Ander onderwysdepartemente								Totaal
	Groot verlies	Geen verlies						Onbe- kend	
		1	2	3	4	5	6		
Kaapland	N %	7 14.0	10 20.0	11 22.0	5 10.0	1 2.0	2 4.0	14 28.0	50 100.0
Natal	N %	3 23.1	3 23.1	2 15.4	2 15.3	- -	- -	3 23.1	13 100.0
Oranje-Vrystaat	N %	- -	9 64.3	1 7.1	- -	1 7.1	- -	3 21.4	14 100.0
Transvaal	N %	12 24.0	9 18.0	17 34.0	6 12.0	4 8.0	- -	2 4.0	50 100.0
Suidwes-Afrika	N %	4 28.6	4 28.6	4 28.6	1 7.1	- -	- -	1 7.1	14 100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N %	3 20.0	5 33.3	5 33.3	- -	- -	- -	2 13.3	15 100.0
Nie-departementele skole	N %	2 66.7	- -	1 33.3	- -	- -	- -	- -	3 100.0
Totaal: Suid-Afrika	N %	31 19.5	40 25.1	41 25.8	14 8.8	6 3.8	2 1.2	25 15.7	159 100.0

TABEL 9.2 (vervolg 3)

TOT WATTER MATE IS DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS 'N VERLIES VIR
DIE ONDERWYS

Onderwysdepartemente	Totaal								Totaal
	Groot verlies				Geen verlies		Onbekend		
	1	2	3	4	5	6			
Kaapland	N	17	14	16	9	4	3	22	85
	%	20.0	16.5	18.8	10.6	4.7	3.5	25.9	100.0
Natal	N	5	6	5	5	1	1	4	27
	%	18.5	22.2	18.5	18.5	3.7	3.7	14.8	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	11	4	3	1	-	3	22
	%	-	50.0	18.2	13.6	4.5	-	13.6	100.0
Transvaal	N	22	19	31	17	7	7	6	109
	%	20.2	17.4	28.4	15.6	6.4	6.4	5.5	100.0
Suidwes-Afrika	N	6	6	6	3	-	1	1	23
	%	26.1	26.1	26.1	13.0	-	4.3	4.3	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	9	10	12	1	1	2	4	39
	%	23.1	25.6	30.7	2.6	2.6	5.1	10.3	100.0
Nie-departementele skole	N	4	4	5	-	1	1	1	16
	%	25.0	25.0	31.1	-	6.3	6.3	6.3	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	63	70	79	38	15	15	41	321
	%	19.6	21.8	24.6	11.8	4.7	4.7	12.8	100.0

Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, is 18.1 persent deur die skoolhoofde as 'n groot verlies en 8.0 persent as geen verlies gegradeer. Soos reeds vermeld, moet bygevoeg word dat die bedankers wat van 2 tot 5 op die graderingskaal gegradeer is, ook in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies vir die onderwys beskou moet word, gevolglik kan in 'n mindere of meerdere mate 'n totaal van 82.6 persent van die bedankers as 'n verlies vir die onderwys gereken word. (Genoemde 82.6 persent bestaan uit die volgende: die 18.1% bedankers onder 1 gegradeer, die 19.6% bedankers onder 2, die 23.2% bedankers onder 3, die 15.9% onder 4 en die 5.8% bedankers wat onder 5 op die graderingskaal gegradeer is). As die bedankers wat as graad 1 tot 3 geklassifiseer is, gegroepeer word, blyk daar 60.9 persent bedankers te wees wat as 'n gevoelige verlies vir die onderwys beskou kan word, terwyl die oorblywende bedankers, behalwe dié wat as geen verlies gegradeer is, in 'n mindere mate as 'n verlies beskou kan word.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede:

(i) Die Kaaplandse Onderwysdepartement

Van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, kan 73.3 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 1 tot 5) waarby ingesluit is 26.7 persent wat deur die hoofde as 'n groot verlies bestempel is, terwyl slegs 3.3 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

Van die onderwysers wat verskuif het na privaatskole, kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 40.0 persent verskuiwers wat as 'n groot verlies gegradeer is. Geen verskuiwers is as geen verlies gegradeer nie.

Van die verskuiwers na ander onderwysdepartemente kan 68.0 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 14.0 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl slegs 4.0 persent (2 verskuiwers) as geen verlies gegradeer is.

Vir die Kaaplandse Onderwysdepartement sal in totaal 70.6 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 20.0 persent wat as 'n groot verlies beskou kan word, terwyl slegs 3.5 persent (3 bedankers en verskuiwers) as geen verlies gegradeer is.

(ii) Die Natalse Onderwysdepartement

Van die bedankers kan 87.5 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 2 tot 5), terwyl slegs 12.5 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

Van die onderwysers wat na 'n privaatskool verskuif het, kan behalwe 1 onderwyser al die ander verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 33.3 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Van die onderwysers wat na 'n ander onderwysdepartement verskuif het, kan ook almal in 'n mindere of meerdere mate as verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 23.1 persent wat as 'n groot verlies gegradeer is.

Vir die Natalse Onderwysdepartement sal in totaal 81.4 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 18.5 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl slegs 3.7 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

(iii) Die Onderwysdepartement van die Oranje-Vrystaat

Al die onderwysers wat 'n betrekking buite die onderwys aanvaar het en al die onderwysers wat na ander onderwysdepartemente verskuif het, kan in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers en verskuiwers gegradeer van 2 tot 5), terwyl geen bedankers en verskuiwers as geen verlies gegradeer is.

(iv) Die Transvaalse Onderwysdepartement

Van die bedankers kan 80.7 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 15.3 persent

wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl 13.5 persent (7 bedankers) as geen verlies gegradeer is.

Van die onderwysers wat na 'n privaatskool verskuif het, kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 28.5 persent verskuiwers wat as 'n groot verlies beskou is.

Die verskuiwers na ander onderwysdepartemente, kan ook almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 24.0 persent verskuiwers wat as 'n groot verlies beskou is.

Vir die Transvaalse Onderwysdepartement sal in totaal 88.0 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 20.2 persent wat as 'n groot verlies beskou kan word, terwyl slegs 6.4 persent (7 bedankers) as geen verlies gegradeer is.

(v) Die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika

Die bedankers kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 28.6 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Slegs twee onderwysers het na privaatskole verskuif; een verskuiwer is as 'n verlies en die ander een as geen verlies gegradeer.

Van die verskuiwers na ander onderwysdepartemente, kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit 28.6 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Vir die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika sal in totaal 91.3 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 26.1 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl slegs 4.3 persent (1 verskuiwer) as geen verlies gegradeer is.

(vi) Die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap

Van die bedankers kan 86.9 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 26.1 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl slegs 4.3 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

Slegs die een onderwyser wat na 'n privaatskool verskuif het, is deur die skoolhoof as geen verlies gegradeer.

Die onderwysers wat na 'n ander onderwysdepartement verskuif het, kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 20.0 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Vir die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap sal in totaal 84.6 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 23.1 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl slegs 5.1 persent (2 bedankers en verskuiwers) as geen verlies gegradeer is.

(vii) Die nie-departementele skole

Van die bedankers kan 80.0 persent in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (bedankers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 10.0 persent wat as 'n groot verlies beskou is, terwyl 10.0 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

Die verskuiwers na privaatskole kan almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 33.3 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Die verskuiwers na ander onderwysdepartemente kan ook almal in 'n mindere of meerdere mate as 'n verlies beskou word (verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 66.7 persent wat as 'n groot verlies beskou is.

Vir die nie-departementele skole sal in totaal 87.4 persent bedankers en verskuiwers in 'n mindere of meerdere mate 'n verlies wees (bedankers en verskuiwers gegradeer van 1 tot 5), waarby ingesluit is 25.0 persent wat as 'n groot verlies beskou is,

terwyl slegs 6.3 persent (1 bedanker) as geen verlies gegradeer is.

9.4 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat oor die gradering van die bedankers en verskuiwers gehandel het, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Ten opsigte van sekere eienskappe van die bedankers, blyk uit tabel 9.2, dat volgens die skoolhoofde die grootste groep van die bedankers kenmers van hulle vak(ke) is, hulle getroue werkers is en dat hulle inisiatief besit.
- (b) Verder blyk uit tabel 9.2 dat, volgens die mening van die skoolhoofde, verreweg die grootste groep van die bedankers en verskuiwers as 'n verlies vir die onderwys in die land as geheel of vir die betrokke onderwysdepartement of skool gereken kan word. 'n Minimale aantal bedankers en verskuiwers is as geen verlies gegradeer.

Bogenoemde twee afleidings stem definitief tot nadenke, aangesien die onderwysersverlies straks meer kwalitatief as kwantitatief van aard is.

HOOFSTUK 10

FINANSIËLE VERLIESE MET BETREKKING TOT OPLEIDING

10.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word die finansiële verliese met betrekking tot die opleiding van die uitdienstreders bespreek. Aan die verskillende onderwysdepartemente en beherende liggame is gevra om aan te dui of die uitdienstreders lening- en/of beurshouers is of was, en wat die totale bedrag van die lening en/of beurs is. Aansluitend hierby moes die onderwysdepartemente en beherende liggame aandui of die uitdienstreders boete met bedanking moes betaal, en indien wel, wat die bedrag van die boete was.

10.2 WAS DIE UITDIENSTREDERS LENING- EN/OF BEURSHOUERS?

Die onderwysdepartemente en beherende liggame is gevra om die getalle uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is, te verstrek. In tabel 10.1 word hierdie besonderhede weer-gegee. Daar moet op gewys word dat die onderwysowerhede nie ten opsigte van al die uitdienstreders kon aandui of lenings en/of beurse aan hulle toegeken is of was nie, en is daar 'n getal onderwysers van wie hierdie besonderhede ontbreek. (Kyk tabel 10.1.)

(a) Landsbeeld:

Wat die land as geheel betref, is die persentasie uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is effens meer as die uitdienstreders wat nie lening- en/of beurshouers is nie (49.6% teenoor 47.5%). Aangaande die totale aantal mans-uitdienstreders is dit die nie-lening- en/of beurshouers wat meer is as dié wat wel lening- en/of beurshouers is (56.8% teenoor 37.4%), terwyl die teenoorgestelde weer waar is by die totale aantal vroue-uitdienstreders, nl. die lening- en/of beurshouers is meer as diegene wat nie lening- en/of beurshouers is nie (54.0% teenoor 44.2%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Die agt onderwysowerhede verskil aansienlik van mekaar wat betref die totale aantal uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is. In Transvaal byvoorbeeld is die uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is verreweg die grootste persentasie (83.7%), gevolg in dalende orde deur Natal (44.9%), Suidwes-Afrika (29.9%), Oranje-Vrystaat (27.4%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (13.1%), Kaapland (11.0%), die gesubsidieerde skole (4.5%) en laastens die privaatskole met geen uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is nie.

Die grootste enkele groep vroue-uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is, is in Transvaal (87.3%), gevolg deur Natal (52.4%), Suidwes-Afrika (40.0%), Oranje-Vrystaat (33.6%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (17.8%), Kaapland (10.2%), terwyl die gesubsidieerde skole en privaatskole geen vroue-uitdienstreders het wat lening- en/of beurshouers is nie.

Wat betref die mans-uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is in die verskillende onderwysowerhede, verskil die rangorde in 'n mate van die vorige. In Transvaal is die meeste mans-uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is (72.5%), gevolg deur Natal (24.0%), Suidwes-Afrika (14.8%), die gesubsidieerde skole (14.3%), Kaapland (13.7%), Oranje-Vrystaat (11.7%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (6.0%) en laastens die privaatskole met geen mans-uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is nie.

10.3 DIE TOTALE BEDRAG VAN DIE LENING EN/OF BEURS

In tabel 10.2 verstrek die onderwysdepartemente en beherende liggame besonderhede aangaande die bedrag van die lening en/of beurs van die uitdienstredende lening- en/of beurshouers. Die totale getal onderwysers dui aan die onderwysers wat wel lening- en/of beurshouers is of gewees het. Betreffende die bedrag van die lening en/of beurs, kon die onderwysowerhede nie ten opsigte van al die lening- en/of beurshouers aandui watter bedrae toegeken was nie en verskyn

TABEL 10.1

WAS DIE UITDIENSTREDER 'N LENING- EN/OF BEURSHOUER?

Onderwysdepartemente		Manlik				Vroulik				Totaal			
		Ja	Nee	Ek weet nie	Totaal	Ja	Nee	Ek weet nie	Totaal	Ja	Nee	Ek weet nie	Totaal
Kaapland	N	13	82	-	95	36	301	15	352	49	383	15	447
	%	13.7	86.3	-	100.0	10.2	85.5	4.3	100.0	11.0	85.7	3.3	100.0
Natal	N	18	57	-	75	109	99	-	208	127	156	-	283
	%	24.0	76.0	-	100.0	52.4	47.6	-	100.0	44.9	55.1	-	100.0
Oranje-Vrystaat	N	11	81	2	94	79	153	3	235	90	234	5	329
	%	11.7	86.2	2.1	100.0	33.6	65.1	1.3	100.0	27.4	71.1	1.5	100.0
Transvaal	N	198	43	32	273	740	96	12	848	938	139	44	1121
	%	72.5	15.8	11.7	100.0	87.3	11.3	1.4	100.0	83.7	12.4	3.9	100.0
Suidwes-Afrika	N	4	19	4	27	16	24	-	40	20	43	4	67
	%	14.8	70.4	14.8	100.0	40.0	60.0	-	100.0	29.9	64.1	6.0	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	4	62	1	67	18	82	1	101	22	144	2	168
	%	6.0	92.5	1.5	100.0	17.8	81.2	1.0	100.0	13.1	85.7	1.2	100.0
Ondersteunde skole	N	1	6	-	7	-	12	3	15	1	18	3	22
	%	14.3	85.7	-	100.0	-	80.0	20.0	100.0	4.5	81.8	13.6	100.0
Privaatskole	N	-	28	-	28	-	50	-	50	-	78	-	78
	%	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	249	378	39	666	998	817	34	1849	1247	1195	73	2515
	%	37.4	56.8	5.9	100.0	54.0	44.2	1.8	100.0	49.6	47.5	2.9	100.0

TABEL 10.2

DIE TOTALE BEDRAG VAN DIE LENING EN/OF BEURS

Bedrag		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	-	4	4	-	1	1	-	19	19
	%	-	11.1	8.2	-	0.9	0.8	-	24.1	21.1
R200 - R299	N	-	-	-	-	2	2	1	9	10
	%	-	-	-	-	1.8	1.6	9.1	11.4	11.1
R300 - R399	N	4	9	13	-	1	1	4	40	44
	%	30.8	25.0	26.6	-	0.9	0.8	36.3	50.6	48.9
R400 - R499	N	-	1	1	1	10	11	1	-	1
	%	-	2.8	2.0	5.5	9.2	8.7	9.1	-	1.1
R500 - R599	N	4	12	16	4	49	53	2	2	4
	%	30.8	33.3	32.7	12.2	44.9	41.7	18.2	2.5	4.4
R600 - R699	N	-	-	-	-	5	5	2	3	5
	%	-	-	-	-	4.6	3.9	18.2	3.8	5.6
R700 - R799	N	2	3	5	3	14	17	-	-	-
	%	15.4	8.3	10.2	16.7	12.8	13.4	-	-	-
R800 - R899	N	-	-	-	3	2	5	-	-	-
	%	-	-	-	16.7	1.8	3.9	-	-	-
R900 - R999	N	-	-	-	-	2	2	1	-	1
	%	-	-	-	-	1.8	1.6	9.1	-	1.1
R1000 - R1099	N	3	5	8	-	-	-	-	-	-
	%	23.0	13.9	16.3	-	-	-	-	-	-
R1100 - R1199	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	0.9	0.8	-	-	-
R1200 - R1299	N	-	-	-	3	4	7	-	-	-
	%	-	-	-	16.7	3.7	5.5	-	-	-
R1300 - R1399	N	-	-	-	1	1	2	-	-	-
	%	-	-	-	5.5	0.9	1.6	-	-	-
R1400 - R1499	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	%	-	2.8	2.0	-	-	-	-	-	-
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	3	3	-	-	-
	%	-	-	-	-	2.8	2.4	-	-	-
R1600 - R1699	N	-	-	-	2	3	5	-	-	-
	%	-	-	-	11.1	2.8	3.9	-	-	-
R1700 - R1799	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	0.9	0.8	-	-	-
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2000 en meer	N	-	-	-	1	3	4	-	-	-
	%	-	-	-	5.5	2.8	3.1	-	-	-
Onbekend	N	-	1	1	-	7	7	-	6	6
	%	-	2.8	2.0	-	6.4	5.5	-	7.6	6.7
TOTAAL	N	13	36	49	18	109	127	11	79	90
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 10.2 (vervolg 1)

DIE TOTALE BEDRAG VAN DIE LENING EN/OF BEURS

Bedrag		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	7	36	43	-	-	-	-	-	-
	%	3.5	4.9	4.6	-	-	-	-	-	-
R200 - R299	N	4	30	34	-	-	-	-	-	-
	%	2.0	4.1	3.6	-	-	-	-	-	-
R300 - R399	N	4	135	139	1	2	3	-	2	2
	%	2.0	18.2	14.8	25.0	12.6	15.0	-	11.1	9.1
R400 - R499	N	3	98	101	-	3	3	-	-	-
	%	1.5	13.2	10.9	-	18.8	15.0	-	-	-
R500 - R599	N	10	86	96	-	-	-	-	-	-
	%	5.1	11.6	10.2	-	-	-	-	-	-
R600 - R699	N	14	124	138	1	3	4	-	1	1
	%	7.1	16.7	14.7	25.0	18.8	20.0	-	5.6	4.5
R700 - R799	N	6	16	22	-	1	1	-	-	-
	%	3.0	2.1	2.3	-	6.2	5.0	-	-	-
R800 - R899	N	3	11	14	1	-	1	-	-	-
	%	1.5	1.6	1.6	25.0	-	5.0	-	-	-
R900 - R999	N	2	3	5	-	2	2	-	-	-
	%	1.0	0.4	0.5	-	12.5	10.0	-	-	-
R1000 - R1099	N	4	9	13	-	1	1	-	-	-
	%	2.0	1.2	1.4	-	6.2	5.0	-	-	-
R1100 - R1199	N	3	8	11	-	-	-	-	-	-
	%	1.5	1.1	1.2	-	-	-	-	-	-
R1200 - R1299	N	-	4	4	-	1	1	-	-	-
	%	-	0.5	0.4	-	6.2	5.0	-	-	-
R1300 - R1399	N	1	2	3	-	-	-	-	-	-
	%	0.5	0.3	0.3	-	-	-	-	-	-
R1400 - R1499	N	-	3	3	-	1	1	-	-	-
	%	-	0.4	0.3	-	6.2	5.0	-	-	-
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1600 - R1699	N	-	1	1	-	1	1	-	-	-
	%	-	0.1	0.1	-	6.2	5.0	-	-	-
R1700 - R1799	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	%	-	0.1	0.1	-	-	-	-	-	-
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	%	-	0.1	0.1	-	-	-	-	-	-
R2000 en meer	N	-	2	2	-	1	1	-	-	-
	%	-	0.3	0.2	-	6.2	5.0	-	-	-
Onbekend	N	137	170	307	1	-	1	4	15	19
	%	69.2	23.0	32.7	25.0	-	5.0	100.0	83.3	86.4
TOTAAL	N	198	740	938	4	16	20	4	18	22
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 10.2 (vervolg 2)

DIE TOTALE BEDRAG VAN DIE LENING EN/OF BEURS

Bedrag		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	-	-	-	-	-	-	7	60	67
	%	-	-	-	-	-	-	2.8	6.0	5.3
R200 - R299	N	-	-	-	-	-	-	5	41	46
	%	-	-	-	-	-	-	2.0	4.1	3.7
R300 - R399	N	-	-	-	-	-	-	13	189	202
	%	-	-	-	-	-	-	5.2	19.0	16.2
R400 - R499	N	1	-	1	-	-	-	6	112	118
	%	100.0	-	100.0	-	-	-	2.4	11.2	9.5
R500 - R599	N	-	-	-	-	-	-	20	149	169
	%	-	-	-	-	-	-	8.1	14.9	13.5
R600 - R699	N	-	-	-	-	-	-	17	136	153
	%	-	-	-	-	-	-	6.8	13.6	12.3
R700 - R799	N	-	-	-	-	-	-	11	34	45
	%	-	-	-	-	-	-	4.4	3.4	3.6
R800 - R899	N	-	-	-	-	-	-	7	13	20
	%	--	-	-	-	-	-	2.8	1.3	1.6
R900 - R999	N	-	-	-	-	-	-	3	7	10
	%	-	-	-	-	-	-	1.2	0.7	0.8
R1000 - R1099	N	-	-	-	-	-	-	7	15	22
	%	-	-	-	-	-	-	2.8	1.5	1.8
R1100 - R1199	N	-	-	-	-	-	-	3	9	12
	%	-	-	-	-	-	-	1.2	0.9	1.0
R1200 - R1299	N	-	-	-	-	-	-	3	9	12
	%	-	-	-	-	-	-	1.2	0.9	1.0
R1300 - R1399	N	-	-	-	-	-	-	2	3	5
	%	-	-	-	-	-	-	0.8	0.3	0.4
R1400 - R1499	N	-	-	-	-	-	-	-	5	5
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.5	0.4
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	-	-	-	3	3
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.3	0.2
R1600 - R1699	N	-	-	-	-	-	-	2	5	7
	%	-	-	-	-	-	-	0.8	0.5	0.6
R1700 - R1799	N	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.1	0.1
R2000 en meer	N	-	-	-	-	-	-	1	6	7
	%	-	-	-	-	-	-	0.4	0.6	0.6
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	142	199	341
	%	-	-	-	-	-	-	57.0	20.0	27.2
TOTAAL	N	1	-	1	-	-	-	249	998	1247
	%	100.0	-	100.0	-	-	-	100.0	100.0	100.0

*M = Mans

**V = Vrouens

***T = Totaal

daar 'n groep uitdienstreders waarvan die bedrag van die lening en/of beurs nie bekend is nie.

(a) Landsbeeld

Beoordeel volgens persentasies, is lenings en/of beurse wat van R300 tot R699 wissel, aan meer as die helfte van die uitdienstreders (51.3%) toegeken (R300 - R399 aan 16.2%, R400 - R499 aan 9.5%, R500 - R599 aan 13.5% en R600 - R699 aan 12.3% uitdienstreders), Lenings en/of beurse wat van R100 - R299 wissel is aan 9.0 persent uitdienstreders toegeken (R100 - R199 aan 5.3% en R200 - R299 aan 3.7% uitdienstreders), terwyl die persentasies uitdienstreders wat lenings en/of beurse ontvang het wat tussen R700 en R2000 en meer bedra, van 0.1 persent tot 3.6 persent wissel (lenings en/of beurse van R1800 - R1899 uitgesluit) (die bedrag van die lening en/of beurs is vir 27.2 persent van die lening- en/of beurshouers onbekend).

Die bedrae ten opsigte van die lenings en/of beurse toegeken aan mans-uitdienstreders, toon aan dat vir 57.0 persent van die mans die bedrae onbekend is. Ten opsigte van bedrae R1400 - R1599 en R1700 - R1999 is daar geen lening- en/of beurshouers nie. Bedrae van lenings en/of beurse wat noemenswaardig is, gerangskik volgens persentasies lening- en/of beurshouers, is die volgende:

R500 - R599 toegeken aan 8.1 persent van die mans
R600 - R699 toegeken aan 6.8 persent van die mans
R300 - R399 toegeken aan 5.2 persent van die mans
R700 - R799 toegeken aan 4.4 persent van die mans
R800 - R899 toegeken aan 2.8 persent van die mans
R100 - R199 toegeken aan 2.8 persent van die mans
R1000 - R1099 toegeken aan 2.8, en
R200 - R299 toegeken aan 2.0 persent van die mans

Die bedrae ten opsigte van die lenings en/of beurse toegeken aan vroue-uitdienstreders, toon aan dat vir 20.0 persent van die vroue die bedrae onbekend is. Ten opsigte van die bedrag R1800 - R1899 is daar geen lening- en/of beurshouers nie. Bedrae van lenings- en/of beurse wat noemenswaardig is, gerangskik volgens persentasies lening- en/of beurshouers, is die volgende:

R300 - R399 toegeken aan 19.0 persent van die vroue
R500 - R599 toegeken aan 14.9 persent van die vroue
R600 - R699 toegeken aan 13.6 persent van die vroue
R400 - R499 toegeken aan 11.2 persent van die vroue
R100 - R199 toegeken aan 6.0 persent van die vroue
R200 - R299 toegeken aan 4.1, en
R700 - R799 toegeken aan 3.4 persent van die vroue

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, is dit opvallend dat hier deurgaans min of meer dieselfde tendens as vir die land as geheel geld, naamlik dat die bedrae van die lenings en/of beurse hoofsaaklik tussen R300 en R699 wissel. By die privaat skole is daar egter geen uitdienstreders wat lening- en/of beurshouers is nie.

10.4 MOES UITDIENSTREDERS BOETE BETAAL BY BEËINDIGING VAN DIENS?

Die onderwysowerhede moes aandui of die uitdienstreders boete by beëindiging van diens moes betaal. In tabel 10.3 word hierdie besonderhede getabelleer. (Kyk tabel 10.3.)

(a) Landsbeeld

Vir die land as geheel blyk dit dat die grootste groep van die uitdienstreders, naamlik 77.3 persent, nie 'n boete moes betaal by beëindiging van diens nie. By die mans- sowel as vroue-uitdienstreders is diegene wat geen boete moes betaal nie ook duidelik in die meerderheid, naamlik 94.4 persent van die mans-uitdienstreders en 71.1 persent van die vroue-uitdienstreders.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Wat die verskillende onderwysdepartemente en nie-departementele skole betref, is die

TABEL 10.3

MOES DIE UITDIENSTREDERS BOETE BETAAL BY BEËINDIGING VAN DIENS?

Onderwysdepartemente		Manlik			Vroulik			Totaal		
		Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal
Kaapland	N	-	95	95	2	350	352	2	445	447
	%	-	100.0	100.0	0.6	99.4	100.0	0.4	99.6	100.0
Natal	N	6	69	75	21	187	208	27	256	283
	%	8.0	92.0	100.0	10.0	90.0	100.0	9.5	90.5	100.0
Oranje-Vrystaat	N	-	94	94	5	230	235	5	324	329
	%	-	100.0	100.0	2.1	97.9	100.0	1.5	98.5	100.0
Transvaal	N	31	242	273	506	342	848	537	584	1121
	%	11.4	88.6	100.0	59.7	40.3	100.0	47.9	52.1	100.0
Suidwes-Afrika	N	-	27	27	-	40	40	-	67	67
	%	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Onderwys, Kuns en Wetenskap	N	-	67	67	1	100	101	1	167	168
	%	-	100.0	100.0	1.0	99.0	100.0	0.6	99.4	100.0
Ondersteunde skole	N	-	7	7	-	15	15	-	22	22
	%	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Privaatskole	N	-	28	28	-	50	50	-	78	78
	%	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Totaal: Suid-Afrika	N	37	629	666	535	1314	1849	572	1943	2515
	%	5.6	94.4	100.0	28.9	71.1	100.0	22.7	77.3	100.0

uitdienstreders wat wel boete moes betaal, soos volg versprei: Transvaal (47.9%), Natal (9.5%), Oranje-Vrystaat (1.5%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (0.6%), Kaapland (0.4%), terwyl daar in Suidwes-Afrika, die gesubsidieerde skole en privaatskole geen uitdienstreders was wat boete moes betaal nie.

Slegs in Transvaal (11.4%) en in Natal (8.0%) was daar mans-uitdienstreders wat boete moes betaal by beëindiging van diens. In die geval van die vroue-uitdienstreders, is die grootste groep wat boete moes betaal, in Transvaal (59.7%) en verder in Natal (10.0%), Oranje-Vrystaat (2.1%), Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap (1.0%) en Kaapland (0.6%).

Die onderwysdepartemente en beheerende liggame moes ook die bedrag van die boete aandui wat die uitdienstreders by beëindiging van diens moes betaal, maar die response is van so 'n aard dat dit nie 'n volledige ontleding regverdig nie. In die onderwysdepartemente van Kaapland, Oranje-Vrystaat, Transvaal en die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap is die boetes R100 tot R199 per persoon, terwyl die Natalse gegewens ietwat verwarrend voorkom, naamlik dat die boetes daar wissel tussen R100 en R2000 en meer per persoon. (Kyk tabel 10.4.)

10.5 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat gehandel het oor die finansiële verliese met betrekking tot die opleiding van die uitdienstreders, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Dat daar in totaal net effens meer uitdienstreders was wat lening- en/of beurshouers was as uitdienstreders wat nie lening- en/of beurshouers was nie (10.1), en
- (b) uit tabel 10.2 blyk dit dat die bedrae van die lenings en/of beurse hoofsaaklik tussen R300 en R699 gewissel het.
- (c) Verder blyk uit tabel 10.3 dat die grootste groep van die uitdienstreders by beëindiging van diens geen boete moes betaal het nie, en dat die bedrag van die boete, vir diegene wat dit moes betaal, tussen R100 - R199 gewissel het (tabel 10.4).

TABEL 10.4

DIE BEDRAG VAN DIE BOETE WAT DIE UITDIENSTREDERS MOET
BETAAL MET BEDANKING

Bedrag		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	-	2	2	1	2	3	-	4	4
	%	-	100.0	100.0	25.0	8.7	11.1	-	80.0	80.0
R200 - R299	N	-	-	-	1	4	5	-	-	-
	%	-	-	-	25.0	17.4	18.5	-	-	-
R300 - R399	N	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	%	-	-	-	-	8.7	7.4	-	-	-
R400 - R499	N	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	%	-	-	-	-	8.7	7.4	-	-	-
R500 - R599	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	4.3	3.7	-	-	-
R600 - R699	N	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	%	-	-	-	-	8.7	7.4	-	-	-
R700 - R799	N	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	%	-	-	-	-	8.7	7.4	-	-	-
R800 - R899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R900 - R999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1000 - R1099	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1100 - R1199	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	4.3	3.7	-	-	-
R1200 - R1299	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1300 - R1399	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	4.3	3.7	-	-	-
R1400 - R1499	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1600 - R1699	N	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	%	-	-	-	25.0	-	3.7	-	-	-
R1700 - R1799	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2000 en meer	N	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	%	-	-	-	25.0	-	3.7	-	-	-
Onbekend	N	-	-	-	-	6	6	-	1	1
	%	-	-	-	-	26.1	22.2	-	20.0	20.0
TOTAAL	N	-	2	2	4	23	27	-	5	5
	%	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	-	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 10.4 (vervolg 1)

DIE BEDRAG VAN DIE BOETE WAT DIE UITDIENSTREDERS MOET
BETAAL MET BEDANKING

Bedrag		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	10	309	319	-	-	-	-	1	1
	%	50.0	59.7	59.4	-	-	-	-	100.0	100.0
R200 - R299	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R300 - R399	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R400 - R499	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R500 - R599	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R600 - R699	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R700 - R799	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R800 - R899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R900 - R999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1000 - R1099	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1100 - R1199	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1200 - R1299	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1300 - R1399	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1400 - R1499	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1600 - R1699	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1700 - R1799	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2000 en meer	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onbekend	N	10	208	218	-	-	-	-	-	-
	%	50.0	40.2	40.5	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	N	20	517	537	-	-	-	-	1	1
	%	100.0	100.0	100.0	-	-	-	-	100.0	100.0

*M = Mans

**V = Vrouens

***T = Totaal

TABEL 10.4 (vervolg 2)

DIE BEDRAG VAN DIE BOETE WAT DIE UITDIENSTREDERS MOET
BETAAL MET BEDANKING

Bedrag		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
R100 - R199	N	-	-	-	-	-	-	11	318	329
	%	-	-	-	-	-	-	45.9	58.0	57.5
R200 - R299	N	-	-	-	-	-	-	1	4	5
	%	-	-	-	-	-	-	4.1	0.7	0.9
R300 - R399	N	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.4	0.3
R400 - R499	N	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.4	0.3
R500 - R599	N	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2
R600 - R699	N	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.4	0.3
R700 - R799	N	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.4	0.3
R800 - R899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R900 - R999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1000 - R1099	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1100 - R1199	N	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2
R1200 - R1299	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1300 - R1399	N	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2
R1400 - R1499	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1500 - R1599	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1600 - R1699	N	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	-	-	-	4.1	-	0.2
R1700 - R1799	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1800 - R1899	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R1900 - R1999	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R2000 en meer	N	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	-	-	-	4.1	-	0.2
Onbekend	N	-	-	-	-	-	-	10	215	225
	%	-	-	-	-	-	-	41.7	39.1	39.3
TOTAAL	N	-	-	-	-	-	-	24	548	572
	%	-	-	-	-	-	-	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

HOOFSTUK 11

DIE KLASSE EN VAKKE WAARIN ONDERRIG GEGEE IS

11.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk word die volgende bespreek:

- (a) Die klasse wat die uitdienstreders hoofsaaklik onderrig het, en
- (b) die vak(ke) wat die bedankers en verskuiwers doseer het indien hulle aan 'n sekondêre skool verbonde was.

Eerstens moes die onderwysdepartemente en beherende liggame aandui watter klasse die uitdienstreders hoofsaaklik onderrig het, Tweedens moes die bedankers en verskuiwers, indien hulle tydens bedanking of verskuiwing aan 'n sekondêre skool verbonde was, die vak(ke) aandui wat hulle doseer het asook die aantal periodes per week wat hulle in die verskillende standerds onderrig gegee het.

11.2 DIE KLASSE WAT DIE UITDIENSTREDERS HOOFSAAKLIK ONDERRIG HET

Die betrokke onderwysdepartemente of beherende liggame is gevra om aan te dui vir watter klasse die uitdienstreders hoofsaaklik onderrig gegee het. In tabel 11.1 word hierdie gegewens weergegee. (Kyk tabel 11.1.)

(a) Landsbeeld

Vir die land as geheel is die getal uitdienstreders wat hoofsaaklik van graad 1/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep, nl. 48.9 persent, gevolg deur die groep uitdienstreders wat hoofsaaklik van st. 6 tot st. 10 onderrig gegee het (21.1%), die groep wat hoofsaaklik van st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I onderrig gegee het (13.2%) en diegene wat hoofsaaklik van st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III onderrig gegee het (7.8%). Gevolglik kan beweer word dat die getal uitdienstreders wat verbonde was aan primêre klasse (48.9%) meer is as die uitdienstreders wat verbonde was aan sekondêre klasse.

Betreffende die mans-uitdienstreders vir die land as geheel, is dié groep uitdienstreders wat hoofsaaklik van st. 6 tot st. 10 onderrig gegee het, die grootste enkele groep, nl. 29.9 persent, gevolg deur die groepe vir graad 1/sub-A tot st. 5 (27.9%), st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (16.2%), st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (14.0%) en klasse na st. 10 (3.0%). Dus het meer mans-uitdienstreders wat verbonde was aan sekondêre klasse (29.9%, 16.2% en 14.0%) uit diens getree as wat die geval was ten opsigte van die primêre klasse (27.9%).

Van die vroue-uitdienstreders vir die land as geheel, is die groep wat hoofsaaklik van graad 1/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, verreweg die grootste enkele groep, nl. 56.5 persent, gevolg deur die groepe vir st. 6 tot st. 10 (17.9%), st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (12.9%), en st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (4.8%). Dus was meer vroue-uitdienstreders verbonde aan die primêre klasse (56.5%) as aan sekondêre klasse (17.9%, 12.9% en 4.8%).

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

(i) Die Kaaplandse Onderwysdepartement

Van die totale getal uitdienstreders is diegene wat hoofsaaklik van graad 1/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep, nl. 54.1 persent, gevolg deur die groepe uitdienstreders vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (26.6%) en vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (18.3%). Dus was meer uitdienstreders verbonde aan primêre klasse (54.1%) as aan sekondêre klasse (26.6% en 18.3%).

By die mans-uitdienstreders is die onderwysers wat verbonde was aan sekondêre klasse, te wete 48.4 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 17.9 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, meer as die onderwysers vir primêre klasse, nl. die 32.6 persent uitdienstreders vir graad 1/sub-st. A tot st. 5.

TABEL 11.1

KLASSE WAT DIE UITDIENSTREDERS HOOFSAAKLIK ONDERRIG
HET

Klasse		Kaapland			Natal			Oranje-Vrystaat		
		*M	**V	**T	M	V	T	M	V	T
Graad 1 / sub-st. A tot st. 5	N	31	211	242	11	75	86	23	138	161
	%	32.6	60.0	54.1	14.7	36.1	30.4	24.5	58.7	48.9
St. 6 tot st. 8/ st. 6 tot N. T. S. I	N	17	102	119	37	93	130	6	9	15
	%	17.9	29.0	26.6	49.3	44.7	45.9	6.4	3.8	4.6
Sts. 9 tot 10/N. T. S. II tot N. T. S. III	N	46	36	82	25	29	54	17	14	31
	%	48.4	10.2	18.3	33.3	13.9	19.1	18.1	6.0	9.4
Klasse na st. 10	N	-	3	3	-	1	1	-	-	-
	%	-	0.8	0.7	-	0.5	0.4	-	-	-
Sts. 6 tot 10	N	-	-	-	2	5	7	31	56	87
	%	-	-	-	2.7	2.4	2.5	33.0	23.8	26.4
Prinsipaal (wat geen klas gee nie)	N	-	-	-	-	-	-	2	-	2
	%	-	-	-	-	-	-	2.1	-	0.6
Primêre en sekondêre klasse	N	-	-	-	-	-	-	6	10	16
	%	-	-	-	-	-	-	6.4	4.3	4.9
St. 9 tot na st. 10	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graad 1 tot st. 8	N	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	%	-	-	-	-	0.5	0.4	-	-	-
Onbekend	N	1	-	1	-	4	4	9	8	17
	%	1.1	-	0.2	-	1.9	1.4	9.6	3.4	5.2
TOTAAL	N	95	352	447	75	208	283	94	235	329
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 11.1 (vervolg 1)

KLASSE WAT DIE UITDIENSTREDERS HOOFSAAKLIK ONDERRIG
HET

Klasse		Transvaal			Suidwes-Afrika			Onderwys, Kuns en Wetenskap		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Graad 1 / sub-st. A tot st. 5	N	102	558	660	12	26	38	2	2	4
	%	37.4	65.8	58.9	44.4	65.0	56.7	3.0	2.0	2.4
St. 6 tot st. 8/ st. 6 tot N. T. S. I	N	-	-	-	10	14	24	16	14	30
	%	-	-	-	37.0	35.0	35.8	23.9	13.8	17.9
Sts. 9 tot 10/N. T. S. II tot N. T. S. II	N	-	-	-	4	-	4	8	5	13
	%	-	-	-	14.8	-	6.0	11.9	5.0	7.7
Klasse na st. 10	N	14	6	20	-	-	-	6	4	10
	%	5.1	0.7	1.8	-	-	-	9.0	4.0	6.0
Sts. 6 tot 10	N	150	262	412	1	-	1	5	3	8
	%	54.9	30.9	36.8	3.7	-	1.5	7.5	3.0	4.8
Prinsipaal (wat geen klas gee nie)	N	-	-	-	-	-	-	1	2	3
	%	-	-	-	-	-	-	1.5	2.0	1.8
Primêre en sekondêre klasse	N	6	18	24	-	-	-	-	-	-
	%	2.2	2.1	2.1	-	-	-	-	-	-
St. 9 tot na st. 10	N	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	%	-	-	-	-	-	-	1.5	-	0.6
Graad 1 tot st. 8	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onbekend	N	1	4	5	-	-	-	28	71	99
	%	0.4	0.5	0.4	-	-	-	41.8	70.3	58.9
TOTAAL	N	273	848	1121	27	40	67	67	101	168
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

TABEL 11.1 (vervolg 2)

KLASSE WAT DIE UITDIENSTREDERS HOOFSAAKLIK ONDERRIG
HET

Klasse		Ondersteunde skole			Privaatskole			Totaal		
		*M	**V	***T	M	V	T	M	V	T
Graad 1 / sub-st. A tot st. 5	N	-	4	4	5	30	35	186	1044	1230
	%	-	26.7	18.2	17.9	60.0	44.9	27.9	56.5	48.9
St. 6 tot st. 8/ st. 6 tot N. T. S. I	N	3	-	3	4	7	11	93	239	332
	%	42.9	-	13.6	14.3	14.0	14.1	14.0	12.9	13.2
Sts. 9 tot 10/N. T. S. II tot N. T. S. III	N	4	1	5	4	4	8	108	89	197
	%	57.1	6.7	22.7	14.3	8.0	10.3	16.2	4.8	7.8
Klasse na st. 10	N	-	-	-	-	-	-	20	14	34
	%	-	-	-	-	-	-	3.0	0.8	1.3
Sts. 6 tot 10	N	-	1	1	10	4	14	199	331	530
	%	-	6.7	4.5	35.7	8.0	17.9	29.9	17.9	21.1
Prinsipaal (wat geen klas gee nie)	N	-	-	-	1	-	1	4	2	6
	%	-	-	-	3.6	-	1.3	0.6	0.1	0.2
Primêre en sekondêre klasse	N	-	-	-	-	-	-	12	28	40
	%	-	-	-	-	-	-	1.8	1.5	1.6
St. 9 tot na st. 10	N	-	-	-	4	-	4	5	-	5
	%	-	-	-	14.3	-	5.1	0.8	-	0.2
Graad 1 tot st. 8	N	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	%	-	-	-	-	-	-	-	0.05	0.04
Onbekend	N	-	9	9	-	5	5	39	101	140
	%	-	60.0	40.9	-	10.0	6.4	5.9	5.5	5.6
TOTAAL	N	7	15	22	28	50	78	666	1849	2515
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*M = Mans
**V = Vrouens
***T = Totaal

By die vroue-uitdienstreders is dit egter onderwyseresse wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 60.0 persent vir graad 1/sub-st. A tot st. 5, wat meer is as die onderwyseresse vir sekondêre klasse, te wete 29.0 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I en 10.2 persent st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III.

(ii) Die Natalse Onderwysdepartement

Van die totale getal uitdienstreders is diegene wat hoofsaaklik van st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I onderrig gegee het, die grootste enkele groep (45.9%), gevolg deur die groepe uitdienstreders wat gemoeid was met graad 1/sub-st. A tot st. 5 (30.4%), met st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (19.1%) en met st. 6 tot st. 10 (2.5%). Dus was meer uitdienstreders verbonde aan sekondêre klasse (45.9%, 19.1% en 2.5%) as aan primêre klasse (30.4%).

By die mans-uitdienstreders is die onderwysers wat verbonde was aan sekondêre klasse, te wete 49.3 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 33.3 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 2.7 persent vir st. 6 tot st. 10, veel meer as die onderwysers wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 14.7 persent vir graad 1/sub-st. A tot st. 5.

By die vroue-uitdienstreders is dit ook die onderwyseresse wat verbonde was aan sekondêre klasse, te wete 44.7 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 13.9 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 2.4 persent vir st. 6 tot st. 10, wat meer is as die onderwyseresse wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 36.1 persent wat gemoeid was met graad 1/sub-st. A tot st. 5.

(iii) Die Onderwysdepartement van die Oranje-Vrystaat

Van die totale getal uitdienstreders is dié groep persone wat hoofsaaklik van graad I/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep, nl. 48.9 persent, gevolg deur die groepe vir st. 6 tot st. 10 (26.4%), st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (9.4%), primêre-sekondêre klasse (4.9%) en st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (4.6%). Dus was meer uitdienstreders verbonde aan primêre klasse (48.9%) as aan sekondêre skole (26.4%, 9.4% en 4.6%).

By die mans-uitdienstreders is die onderwysers wat verbonde was aan sekondêre klasse, te wete 33.0 persent vir st. 6 tot st. 10, 18.1 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 6.4 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, veel meer as die onderwysers wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 24.5 persent uitdienstreders vir die onderrig van graad I/sub-st. A tot st. 5.

By die vroue-uitdienstreders is dit egter die onderwyseresse wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 58.7 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5, wat veel meer is as die onderwyseresse wat aan sekondêre klasse verbonde was, te wete 23.8 persent vir st. 6 tot st. 10, 6.0 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 3.8 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I.

(iv) Die Transvaalse Onderwysdepartement

Van die totale getal uitdienstreders is die groep onderwysers wat hoofsaaklik van graad I/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep (58.9%), gevolg deur die groepe onderwysers wat belas was met die onderrig van st. 6 tot st. 10 (36.8%) en die primêre-sekondêre klasse (2.1%). Dus was meer uitdienstreders verbonde aan primêre klasse (58.9%) as aan sekondêre klasse (36.8%).

By die mans-uitdienstreders is die onderwysers wat verbonde was aan sekondêre klasse, nl. die 54.9 persent vir st. 6 tot st. 10, meer as die onderwysers wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 37.4 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5.

By die vroue-uitdienstreders is dit egter die onderwyseresse wat verbonde was aan primêre klasse, nl. die 65.8 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5, wat veel meer is as dié wat verbonde was aan sekondêre klasse, nl. die 30.9 persent vir st. 6 tot st. 10.

(v) Die Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika

Van die totale getal uitdienstreders, is diegene wat hoofsaaklik van graad I/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep, nl. 56.7 persent, gevolg deur die groepe onderwysers vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (35.8%), st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (6.0%) en st. 6 tot st. 10 (1.5%). Dus was meer uit-

dienstreders verbonde aan primêre klasse (56.7%) as aan sekondêre klasse (35.8%, 6.9% en 1.5%).

By die mans-uitdienstreders is die onderwysers wat aan primêre klasse verbonde was, nl. 44.4 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5, minder as diegene wat aan sekondêre klasse verbonde was, te wete 37.0 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 14.8 persent met st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 3.7 persent vir st. 6 tot st. 10.

Dieselfde geld egter nie vir die vroue-uitdienstreders nie want 65.0 persent onderwyseresse het onderrig gegee vir graad I/sub-st. A tot st. 5, teenoor 35.0 persent onderwyseresse vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I.

(vi) Die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap

Van die totale getal uitdienstreders is die onderwysers wat hoofsaaklik van st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I onderrig gegee het, die grootste enkele groep (17.9%), gevolg deur die groepe onderwysers vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III (7.7%), by klasse na st. 10 (6.0%), by st. 6 tot st. 10 (4.8%) en by graad I/sub-st. A tot st. 5 (2.4%). Dus was verreweg die meeste onderwysers aan sekondêre klasse verbonde.

By die mans-uitdienstreders was 23.9 persent betrokke by st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 11.9 persent by st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III, 9.0 persent by klasse na st. 10, 7.5 persent by st. 6 tot st. 10, terwyl slegs 3.0 persent met graad I/sub-st. A tot st. 5 betrokke was.

So ook by die vroue-uitdienstreders is verreweg die meeste verbonde aan sekondêre klasse, nl. 13.8 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 5.0 persent vir st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III, 4.0 persent vir klasse na st. 10, 3.0 persent vir st. 6 tot st. 10 terwyl slegs 2.0 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5 betrokke was.

(vii) Die gesubsidieerde skole

Van die totale getal uitdienstreders is diegene wat hoofsaaklik van st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III onderrig gegee het, die grootste enkele groep (22.7%), gevolg deur die groepe onderwysers vir graad I/sub-st. A tot st. 5 (18.2%), st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I (13.6%) en st. 6 tot st. 10 (4.5%). Dus was die meeste uitdienstreders verbonde aan sekondêre klasse.

Die mans-uitdienstreders was almal aan sekondêre skole verbonde, nl. 57.1 persent wat gemoeid was met st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 42.9 persent met st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, terwyl 26.7 persent vroue-uitdienstreders betrokke was by graad I/sub-st. A tot st. 5, en 6.7 persent met st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 6.7 persent met st. 6 tot st. 10.

(viii) Die Privaatskole

Van die totale getal uitdienstreders is diegene wat hoofsaaklik vir graad I/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee het, die grootste enkele groep (44.9%), gevolg deur 17.9 persent uitdienstreders wat betrokke was by st. 6 tot st. 10, 14.1 persent by st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 10.3 persent by st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 5.1 persent by st. 9 tot na st. 10. Gevolglik kan beweer word dat min of meer ewe veel uitdienstreders aan primêre en sekondêre klasse verbonde was.

Die mans-uitdienstreders wat verbonde was aan sekondêre klasse, te wete 35.7 persent wat betrokke was by st. 6 tot st. 10, 14.3 persent by st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 14.3 persent by st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 14.3 persent by st. 9 tot na st. 10, is veel meer as die uitdienstreders wat betrokke was by graad I/sub-st. A tot st. 5, nl. 17.9 persent.

By die vroue-uitdienstreders is die onderwyseresse wat aan primêre klasse verbonde was, nl. die 60.0 persent vir graad I/sub-st. A tot st. 5, meer as die onderwyseresse wat aan sekondêre klasse verbonde was, te wete die 14.0 persent vir st. 6 tot st. 8/st. 6 tot N. T. S. I, 8.0 persent by st. 9 tot st. 10/N. T. S. II tot N. T. S. III en 8.0 persent by st. 6 tot st. 10.

11.3 DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS EN VERSKUIWERS GEDOSEER HET

Indien die onderwysers tydens bedanking en verskuiwing aan 'n sekondêre skool verbonde was, moes hulle die vak(ke) aandui wat hulle gedoseer het asook die aantal periodes per week

daaraan bestee. In tabel 11.2 word hierdie gegewens getabuleer. Die „nie-eksamenvakke" en „ander vakke" word saam gegroepeer om sodoende die verwarring uit te skakel wat by die meeste bedankers en verskuiwers hieromtrent geheers het. Op grond van die getal periodes per week wat aan 'n vak/vakgroep bestee is, is bepaal wat die verlies vir die vak/vakgroep in vergelyking met ander vakke/vakgroepe sou wees. Die getal periodes per week aan 'n vak bestee, dui aan die verlies aan periodes wat die vak/vakgroep ly as gevolg van bedanking of uitdienstreding. (Kyk tabel 11.2.)

(a) Landsbeeld

Uit die tabel blyk dit dat vir die land as geheel die onderrig van die amptelike tale die grootste verliese ly as gevolg van die onderwysers wat bedank het om 'n betrekking buite die onderwys te aanvaar, nl. 67 periodes per week, gevolg deur die verliese in die natuurwetenskappe (Geologie ingesluit) 58 periodes per week, die praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk, ens.) 50 periodes per week, die handelsvakke (ook Tik- en Snelskrif) 47 periodes per week, Wis- en Rekenkunde 42 periodes per week, die sosiale vakke (Gesiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studie, ens.) 33 periodes per week, vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.) 27 periodes per week, die tegniese vakke (bv. Masjientekene) 12 periodes per week terwyl die verlies by die nie-eksamen- en ander vakke 107 periodes per week is (laasgenoemde is egter 'n kombinasie van 'n hele aantal vakke).

Dit is ook by die amptelike tale waar die meeste ontwrigting voorkom as gevolg van die verskuiwing van die onderwysers na privaatskole, nl. 17 periodes per week, gevolg deur die ontwrigting in die natuurwetenskappe (Geologie ingesluit) 7 periodes per week, Wis- en Rekenkunde 5 periodes per week, die sosiale vakke (Gesiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studies, ens.) 5 periodes per week, die handelsvakke (ook Tik- en Snelskrif) 4 periodes per week, die vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.) 2 periodes per week terwyl vir die nie-eksamen- en ander vakke 13 periodes per week is.

Wat die verskuiwing van die onderwysers na ander onderwysdepartemente betref, word die onderrig van die amptelike tale ook hier die meeste ontwrig, te wete 92 periodes per week, gevolg deur die ontwrigting in Wis- en Rekenkunde 52 periodes per week, die natuurwetenskappe (Geologie ingesluit) 44 periodes per week, die handelsvakke (Tik- en Snelskrif ingesluit) 37 periodes per week, die sosiale vakke (Gesiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studies, ens.) 37 periodes per week, die praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk, ens.) 28 periodes per week, die vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.) 18 periodes per week, die tegniese vakke (bv. Masjientekene) 10 periodes per week, die landbouvakke 2 periodes per week terwyl daar by die nie-eksamen- en ander vakke 'n ontwrigting is van 73 periodes per week.

(b) Beeld volgens onderwysowerhede

Wat die verskillende onderwysdepartemente en die nie-departementele skole betref, kan die departemente se onderwysers wat 'n betrekking buite die onderwys, of by 'n privaatskool of by 'n ander onderwysdepartement aanvaar het, as 'n verlies vir daardie betrokke onderwysowerhede beskou word. Gevolglik kan die volgende ontleding van die verliese met betrekking tot die onderrig van die vakke gemaak word. Die getal wat agter die vak(ke) tussen hakies verskyn, dui die aantal periodes per week aan. Die volgorde van die vakke/vakgroepe dui ook die mate van verlies aan en dui die eerste vak/vakgroep die grootste verlies aan met die daaropvolgende vakke/vakgroepe in dalende orde met betrekking tot die mate van verlies.

(i) Die Kaaplandse Onderwysdepartement

Die amptelike tale (45), die sosiale vakke (31), die natuurwetenskappe (28), die handelsvakke (26), Wis- en Rekenkunde (24), die praktiese vakke (19), die vreemde tale (12) en die nie-eksamen- en ander vakke (47).

(ii) Die Natalse Onderwysdepartement

Die amptelike tale (21), die natuurwetenskappe (11), Wis- en Rekenkunde (10), die handelsvakke (6), die sosiale vakke (6), die tegniese vakke (4), die vreemde tale (4), en die nie-eksamen- en ander vakke (20).

(iii) Onderwysdepartement van die Oranje-Vrystaat

Die handelsvakke (14), die amptelike tale (13), die sosiale vakke (12), Wis- en Rekenkunde (11), die praktiese vakke (10), die natuurwetenskappe (4), die tegniese

TABEL 11.2

DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDOSEER HET (ST. 6 - 10)

Vakke	Kaapland				Natal			
	Periodes per week				Periodes per week			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Amptelike Tale	15	5	25	45	-	10	11	21
Wetenskappe (Geologie ingesluit)	22	-	6	28	5	-	6	11
Wis- en Rekenkunde	4	-	20	24	4	2	4	10
Handelsvakke (ook Tik- en Snelkskrif)	13	-	13	26	5	1	-	6
Tegniese vakke (bv. masjien-tekene)	-	-	-	-	-	-	4	4
Vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.)	5	2	5	12	-	-	4	4
Sosiale vakke (Geskiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studie ens.)	13	-	18	31	-	2	4	6
Praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk ens.)	5	-	14	19	-	-	-	-
Landbouvakke	-	-	-	-	-	-	-	-
Bantoetale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nie-eksamen en ander vakke (Bybel, Liggaamlike Opvoeding, Sang, ens.)	27	3	17	47	5	3	12	20

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 11.2 (vervolg 1)

DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDOSEER HET (ST. 6 - 10)

Vakke	Oranje-Vrystaat				Transvaal			
	Periodes per week				Periodes per week			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Amptelike Tale	3	-	10	13	22	-	28	50
Wetenskappe (Geologie ingesluit)	-	-	4	4	22	5	8	35
Wis- en Rekenkunde	-	-	11	11	17	2	15	34
Handelsvakke (ook Tik- en Snelkskrif)	4	-	10	4	15	-	9	24
Tegniese vakke (bv. masjien-tekene)	1	-	-	1	-	-	-	-
Vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.)	-	-	-	-	16	-	9	25
Sosiale vakke (Geskiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studie ens.)	7	-	5	12	6	1	8	15
Praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk ens.)	5	-	5	10	30	-	9	39
Landbouvakke	-	-	-	-	-	-	2	2
Bantoetale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nie-eksamen en ander vakke (Bybel, Liggaamlike Opvoeding, Sang, ens.)	12	-	2	14	41	6	27	74

*B = Buite onderwys

**Priv. = Privaatskole

***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 11.2 (vervolg 2)

DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDOSEER HET (ST. 6 - 10)

Vakke	Suidwes-Afrika				Onderwys, Kuns en Wetenskap			
	Periodes per week				Periodes per week			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Amptelike Tale	1	-	3	4	18	-	5	23
Wetenskappe (Geologie ingesluit)	-	-	10	10	5	-	10	15
Wis- en Rekenkunde	-	-	-	-	8	-	2	10
Handelsvakke (ook Tik- en Snelkskrif)	7	-	3	10	3	3	2	8
Tegniese vakke (bv. masjien-tekene)	-	-	-	-	11	-	6	17
Vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.)	2	-	-	2	3	-	-	3
Sosiale vakke (Geskiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studie ens.)	-	-	-	-	-	-	1	1
Praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk ens.)	2	-	-	2	8	-	-	8
Landbouvakke	-	-	-	-	-	-	-	-
Bantoetale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nie-eksamen en ander vakke (Bybel, Liggaamlike Opvoeding, Sang, ens.)	6	-	12	18	16	1	3	20

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

TABEL 11.2 (vervolg 3)

DIE VAK(KE) WAT DIE BEDANKERS/VERSKUIWERS GEDOSEER HET (ST. 6 - 10)

Vakke	Nie-departementele skole				Totaal			
	Periodes per week				Periodes per week			
	*B	**Priv.	***A. Dept.	Totaal	B	Priv.	A. Dept.	Totaal
Amptelike Tale	8	2	10	20	67	17	92	176
Wetenskappe (Geologie ingesluit)	4	2	-	6	58	7	44	109
Wis- en Rekenkunde	9	1	-	10	42	5	52	99
Handelsvakke (ook Tik- en Snelkskrif)	-	-	-	-	47	4	37	88
Tegniese vakke (bv. masjien-tekene)	-	-	-	-	12	-	10	22
Vreemde tale (Duits, Latyn, Grieks, ens.)	1	-	-	1	27	2	18	47
Sosiale vakke (Geskiedenis, Aardrykskunde, Sosiale Studie ens.)	7	2	1	10	33	5	37	75
Praktiese vakke (Huishoudkunde, Handwerk ens.)	-	-	-	-	50	-	28	78
Landbouvakke	-	-	-	-	-	-	2	2
Bantoetale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nie-eksamen en ander vakke (Bybel, Liggaamlike Opvoeding, Sang, ens.)	-	-	-	-	107	13	73	193

*B = Buite onderwys
 **Priv. = Privaatskole
 ***A. Dept. = Ander onderwysdepartemente

vakke (1) en die nie-eksamen- en ander vakke (14).

(iv) Transvaalse Onderwysdepartement

Die amptelike tale (50), die praktiese vakke (39), die natuurwetenskappe (35), Wis- en Rekenkunde (34), die vreemde tale (25), die handelsvakke (24), die sosiale vakke (15), die landbouvakke (2) en die nie-eksamen- en ander vakke (74).

(v) Onderwysdepartement van Suidwes-Afrika

Die natuurwetenskappe (10), Wis- en Rekenkunde (10), die amptelike tale (4), die vreemde tale (2), die praktiese vakke (2) en die nie-eksamen- en ander vakke (18).

(vi) Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap

Die amptelike tale (23), die tegniese vakke (17), die natuurwetenskappe (15), Wis- en Rekenkunde (10), die handelsvakke (8), die praktiese vakke (8), die vreemde tale (3), die sosiale vakke (1) en die nie-eksamen- en ander vakke (20).

(vii) Nie-departementele skole

Die amptelike tale (20), Wis- en Rekenkunde (10), die sosiale vakke (10), die natuurwetenskappe (6) en die vreemde tale (1).

11.4 SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk, wat gehandel het oor die klasse en vakke waarin onderrig gegee is deur die bedankers en verskuiwers en uitdienstreders, kan die volgende afleidings kortliks saamgevat word:

- (a) Die grootste enkele groep van die totale aantal uitdienstreders het hoofsaaklik van graad I/sub-st. A tot st. 5 onderrig gegee (tabel 11.1), en
- (b) dat by die onderrig van die amptelike tale die grootste verliese/ontwrigting voorgekom het as gevolg van onderwysers wat bedank of verskuif het (tabel 11.2).

BYLAE

VRAELYS TE WAT UITGESTUUR IS

1. VRAELYS NB. 482: Vraelys aan permanent aangestelde onderwysers, onderhoofde en hoofde wat nog in diens is, maar wat gedurende die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964 bedank het om 'n betrekking by 'n ander onderwysdepartement of 'n privaat-skool of enige ander instansie te aanvaar, om die omvang en oorsake van bedankings uit die onderwys te bepaal.
2. VRAELYS NB. 483: Vraelys aan hoofde van skole vir voltooiing ten opsigte van die onderwysers op wie vraelys NB 482 van toepassing is.
3. VRAELYS NB. 484: Vraelys aan onderwysdepartemente en die beheerliggame van privaat- en gesubsidieerde skole om die omvang van uitdienstreding van onderwysers oor die tydperk 1 Oktober 1963 tot 30 September 1964 te bepaal.
4. VRAELYS NB. 485: Vraelys aan die ses onderwysdepartemente om inligting insake werwing en keuring van en diensvoorwaardes vir onderwysers in te win.
5. VRAELYS NB. 486: Vraelys aan hoofde van onderwyserskolleges, afdelings vir die opleiding van onderwysers aan tegniese kolleges en die dekanes van die Fakulteite van Opvoedkunde van universiteite om inligting insake werwing en keuring en die verlies aan aspirantonderwysers gedurende opleiding in te win.
6. VRAELYS NB. 487: Vraelys aan hoofde van skole om inligting aangaande die werwing van en die diensvoorwaardes vir onderwysers in te win.
7. VRAELYS NB. 488: Vraelys aan onderhoofde en assistente om inligting aangaande die werwing van en die diensvoorwaardes vir onderwysers in te win.
8. VRAELYS NB. 489: Vraelys aan onderhoofde en dosente van onderwyserskolleges, afdelings vir die opleiding van onderwysers van tegniese kolleges en die Fakulteite van Opvoedkunde van universiteite insake die werwing van en diensvoorwaardes vir onderwysers.
9. VRAELYS NB. 490: Vraelys aan voorsitters van komitees en persone wat uit hoofde van hulle amp kandidate vir opleiding as onderwysers keur (hoërskoolhoofde, inspekteurs van onderwys en persone van instansies wat onderwysers oplei).
10. VRAELYS NB. 491: Vraelys aan st.10-leerlinge om hulle gesindheid teenoor en belangstelling in die onderwys as beroep, te bepaal.
11. VRAELYS NB. 492: Vraelys aan werkgewers in die privaatsektor en aan staatsdepartemente om besonderhede aangaande werwingsmetodes in te win.

RSN BIBLIOTEEK	HSRQ LIBRARY
-------------------	-----------------

